SEÇME ESERLER

kızıl harf

NATHANİEL HAWTHORNE

KIZIL HARF

— Birinci Baskı —

Dünya edebiyatının
en uzun
ömürlü kitaplarından
biri sayılan
bu romanı övgü
duyguları ile sunuyoruz

■ Yazan : **Nathaniel HAWTHORNE**
■ Çeviren : **Alâattin BİLGİ**
■ Hazırlayan : **Hasan KAYA**
■ Kapak düzeni : **Tamer GÜRPINAR**
■ Dizgi - Tertip : **Gül Matbaası**
■ Baskı : **Kardeş Matbaası**
■ Kapak Baskısı : **Evren Ofset**
■ Cilt : **Bilgeler Cilt ve Kırma Atölyesi**

KIZIL HARF

Yazan :

Nathaniel Hawthorne

Çeviren :

ALÂATTİN BİLGİ

Cağaloğlu yokuşu No. 40/10
Posta Kutusu: 1264
İSTANBUL
Telefon: 27 55 93

1 9 7 5

SEÇME ESERLER : 10

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

KIZIL HARF'e giriş olsun diye kaleme aldığı, resmî dairelerdeki yaşamı anlatan kısa yazı, yazarın yakın çevresindeki saygı değer toplulukta, onu pek şaşırtan, yeni bir saygısızlık gibi olmasın ama çok da eğlendiren görülmemiş bir galeyan yarattı. Eğer yazar, Gümrük Dairesini ateşe verseydi de dumanı tüten közleri, özel bir hınç beslediği sanılan bazı sayın kişilerin kanlarında söndürseydi koparılan gürültü ancak bu denli şiddetli olurdu! Genel hoşnutsuzluğun omuzlarına çöken ağırlığı altında yazar, acaba bunu hak ettim mi kaygusu ile uygunsuz görülen yerleri düzeltmek ya da büsbütün silip atmak ve işlediği suçları elinden geldiğince tamir etmek için bu giriş bölümünü yeni baştan dikkatle okuduğunu izninize sığınarak söylemek ister. Fakat ona öyle geldi ki, bu kısa yazının en belirgin özelliği içten ve gerçek bir mizahla dolu olması ve orada anlatılan tipler hakkındaki samimi izlenimlerini dosdoğru dile getirmesidir. Kişisel ya da politik herhangi bir düşmanlık ya da art niyete gelince, yazar bu bu gibi suçlamaları bütünüyle reddeder. Bu yazı kitaba tekrar konulmayabilirdi de; üstelik bunun ne okuyucuya ne de kitabın bütününe bir zararı dokunurdu. Ama madem bir defa yazılmış yazarın düşüncesine göre orada anlatılanlar daha iyi ya da nazik bir anlayışla ifade edilemiyeceği gibi, yeteneklerinin sınırı içinde de daha gerçek bir açıdan verilemezdi.

Bu nedenlerle yazar, giriş kısmını tek kelime çıkartmadan yeniden yayınlamak zorunluluğunu duydu.

SALEM, 30 Mart 1850

ÖZET

Bu romanda genç ve güzel bir kadın var. Dinsel açıdan tutuculuğun bile ötesine kaydırılmış, batıl inançların kölesi durumundaki bir toplumda yaşamaktadır. Günün birinde de babası bilinmeyen bir kız çocuğu doğurmak zorunda kalıyor. Bu affedilmez suçtan, bağışlanmaz günahtan sonra olaylar hızla gelişiyor, kadın da göğsüne vurulan kızıl damgayı ömrünün sonuna kadar taşımağa mahkûm ediliyor. Ya suç ortağı?.. Ya babasız çocuğun kaderi?.. Ya sonuç?.. Bu noktada sözü romanın yazarına bırakmak gerekiyor.

ÖNSÖZ

NATHANIEL HAWTHORNE ondokuzuncu yüzyılda Amerika'da yaşayan üç büyük romancıdan birisi, belki de bugünün okuyucusu için en ilgincidir. Çağdaşları Herman Melville ile Henry James'in üslûpları daha özenli, biçimleri orijinal, konuları daha çeşitli ve zengin olduğu halde Hawthorne, insanın insanla, insanın toplumla ilişkilerini, karmaşık duygu dünyasını daha derinlemesine işlemiştir.

Ortaya attığı sorunlar yalın, ama bütün insanlık için geçerli temel sorunlardır: Bizi saran koşullar ne denli ters olsa da insanlığımızı, kişiliğimizi nasıl koruyabiliriz? Bencillik, insanların zayıf yanlarını sömürme, onları küçük düşürme gibi ilkel eğilimlerin üstesinden gelebilir miyiz? Hırslarına — diyelim intikam hırsına — kendini kaptıran kişi karşısındaki ile birlikte kendindeki insanca değerleri yok etmiş olmaz mı? Bireyler, koyduğumuz katı kurallara elimize geçen ilk fırsatta kurban edebileceğimiz birer şey, birer araç mıdır?

Hawthorne'a ait hikâyelerin, romanların ana teması, «günah» ve «suç» kavramları, günümüzün yalnızlık ve yabancılaşma kavramlarına büyük benzerlik gösterir. Yalnızlık, çevremizdekilerin sevgisinden, anlayışından hoşgörüsünden yoksunluk, hem

de yalnızlığımızın koşullarını hazırlayan toplum için günahı ve suçu yaratan ortam oluyor. Yazar bir yandan da katı bir gerçekçidir: kişi toplum koşullarını bahane ederek suçluluktan kurtulamıyacağı gibi, toplum da bireyleri birbirine yabancılaştıran ortamı oluşturma sorumluluğundan kolayca kurtulamaz.

Ondokuzuncu yüzyılın Püriten toplumu içinde doğup yetişen, onun tarihten gelen katı, acımasız, hoşgörüsüz toplum yasalarını, ahlâk kurallarını yakından bilen Hawthorne'un yapıtlarındaki özü ana çizgileriyle budur diyebiliriz.

* * *

1850 yılında yazılan ve aynı yılda yayınlanan «Kızıl Harf», Hawthorne'un en önemli yapıtı sayılıyor. Püriten toplumun hoşgörü nedir bilmeyen hayat anlayışı bugünün insanına, okuyucusuna yabancı olduğu, romanın konusu yasak aşkın çoktan yasaklıktan çıktığı, hiç değilse bu denli çetin bir kovuşturma konusu olmaktan çıktığı halde bu yapıtın hâlâ önde gelen klâsikler arasında sayılması, —edebiyatçılar arasında yapılan soruşturmalarda çoğu kez listenin başlarında yer alır— her dilde çeşitli baskılarının yapılması, yani aradan yüz yılı aşkın bir süre geçtiği halde geniş bir okuyucu kitlesi bulması nasıl açıklanabilir?

«Kızıl Harf»in bu denli uzun ömürlü oluşunu, büyük sanat eserlerinde olduğu gibi, yapısında bütünlüğü sağlayan öğelere, kişilerin yaratılmasında ve konunun işlenmesinde ulaşılan ustalığa bağlamak gerekir.

«İnsan zaafı ve ıztırabı üzerine bir hikâye» niteliği taşıyan esere —yazar yapıtını böyle tanımlıyor— bütünlük veren öğe, baştan sona kadar ege-

men olan karanlık ve kasvetli hava oluyor. Ana aksiyon, başlangıç ve son bölümlerdeki kalabalık sahneler arasında gelişiyor. Hayali dünya, gri ve donuk renkler, meşe ve dövme demirden yapılma ağır, hantal eşyalarla doludur. İnsanların cezalandırıldığı sehpa ile mezarlığın ürkütücü manzarası sık sık karşımıza çıkar. Olayların akışı sehpa üzerinde geçen üç sahne etrafında düğümlenmiştir. Her sayfada, kızıl harf ve ona bağlı olarak günah, ıztırap, suç kelimeleri tekrarlanır. Hester'in göğsündeki pırıl pırıl simle işlenmiş A harfi ile İnci'nin renk renk elbisesi bile bu karanlık dünyayı büsbütün karartmak için düzenlenmiştir. Son sahnede, Hester'in mezar taşındaki A harfi, kara üzerine kasvetli kızıllığını vurmuştur.

Bu haliyle romanın yapısı hikâyeden çok dramatik öğeler taşır ve okuyucuyu epik tiyatro gibi oyuna katılmaya zorlar. Yapıdaki bu dramatizmı öylesine belirgindir ki, bir eleştirici romanı dört perde yedi sahne, bir başkası beş perde sekiz sahne, proloğ, epilog ve interlüd diye ayırmıştır. Bu ayrıntılar yanında asıl önemli olan, romanın oyuna benzer yapısında aksiyonun, okuyucunun gözü önünde gelişmesi ve okuyucunun roman kahramanları ile birlikte drama katılmasıdır.

Hawthorne kişilerini çizerken de büyük ustalık göstermiş, kalın çizgiler kullanmaktan kaçınmış, onları zaman içerisinde, somut koşullar içerisinde gelişmeye bırakmıştır. Hikâyenin başındaki Hester ile sonundaki Hester arasında büyük fark vardır. Bazı eleştiricilerin dediği gibi, Hester'i topluma kafa tutan, Dimmesdale'i gizli günahının altında ezilen, Chillingworth'ü intikam zevkiyle beslenen kişiler olarak görmek işi basitleştirmek olur. Hayali kişiler de tıpkı yaşayanlar gibi yalın değildir, eğer ustaca çizilmişlerse kendilerini çevreleyen koşullara, kişilere bağlı olarak değişirler, gelişirler. Hareketlerinin nedenini de çoğu zaman, olsa olsa biz yaşayan-

lar kadar bilebilirler. İşte bunun için, Hester hikâye ile birlikte olgunlaşmış, kişiliğinde büyük gelişmeler olmuştur. Toplumun göğsüne vurduğu damga, bir suçun, bir ayıbın işareti olmaktan çıkmış, aynı toplumun insanlarına teselli veren, yol gösteren bir sembol olmuştur.

Yazar, hikâyeyi işlerken de çeşitli yorumlara açık bir yol izlemiştir. Örneğin, gece vakti sehpaya tırmanan rahibin gökyüzünde gördüğü A harfi, az da olsa rastlanabilecek bir doğa olayı mı idi, doğa üstü bir işaret miydi, yoksa çektiği vicdan azabının bir belirtisi miydi? Bu ve benzer soruların karşılığını yazar okuyucuya bırakmış ve böylece büyük sanat eserleri için söz konusu olan yorum sorunu ile, sanatın kimi zaman hayattan daha ilginç olduğunu göstermiştir. Bu yönleriyle «Kızıl Harf», ahlâk kuralları ne denli değişirse değişsin her toplum için daha yüzlerce yıl ilginçliğini yitirmeyeceğe benziyor.

* * *

Nathaniel Hawthorne 4 temmuz 1804'te Salem'de doğdu. Ataları, İngiltere'den göç eden ve Amerika'da, Atlantik kıyısında New England kolonisini kuranlar arasında. Dedelerinden William Hathorne (soyadına w harfini sonradan yazar ilâve etmiş) 1630'da göç etmiş buraya. Gene dedelerinden John Hathorne, Salem'de büyücüleri yargılamak için kurulan meşhur mahkemenin sert, acımasız yargıçlarından birisi. Yazar, o sırada artık ticarî önemini yitirmiş Salem şehri ile henüz çöllükten kurtulamamış Main kasabasında büyüyor. Bowdoin Kolejini bitiriyor. İleride Amerika'nın ondördüncü cumhurbaşkanı Franklin Pierce ve şair Longfellow ile burada arkadaş oluyor.

Daha kolejde iken yazarlığı kafasına koyan Hawthorne okulu bitirdiği 1825 yılı ile ilk hikâye kitabı-

nın «Twice - Told Tales» yayınlandığı 1837 yılına kadar on iki yıl sadece bu konudaki yeteneğinin tanınması için didinip duruyor. Hikâyeleri ile kısa yazıları yıllıklarda, bazı dergilerde yayınlanıyor. Getirdiği para az. Koyduğu ölçüler yüksek olduğu için yazdıklarının çoğunu da yırtıyor.

1842'de günün felsefe akımları ile yakından ilgili aydın bir kadınla, Sophia Peabody ile evleniyor ve Emerson'un Concord'daki evinde, Old Manse'de dört yıl geçiriyor. 1846'da ikinci hikâye kitabı «Mosses from an Old Manse» yi yayınlıyor, paraya olan ihtiyacı yüzünden Salem gümrük müdürlüğüne atanıyor. Demokrat partili olan Hawthorne 1849 seçimlerini Cumhuriyetçilerin kazanmasıyla bu görevden alınıyor. Bir yıl sonra «Kızıl Harf»in yayınlanması üzerine üne kavuştuğu gibi para durumu biraz düzeliyor. Önce Berkshires'da oturuyor. Burada Melville ile komşu ve dost oluyorlar. Daha sonra Concord'a yerleşen yazar, Emerson'un çevresinde toplanan yazar ve filozoflarla, Thoreau ile dostluğunu sürdürüyor. Bu yıllar en verimli dönemidir. 1851'de «The House of the Seven Gables» (*) ertesi yıl «The Blithedale Romance» yayınlanıyor. Bu romanlara üçüncü bir hikâye kitabı «The Snow İmage» ile iki ciltlik çocuk hikâyeleri (**) ekleniyor. Dostu Pierce'in cumhurbaşkanlığı kampanyasını destekleyen Hawthorne seçimin kazanılması üzerine Liverpool konsolosluğuna atanıyor ve 1857'ye kadar bu görevde kalıyor. Avrupa'yı dolaşıyor, İtalya'da yaşıyor ve son romanı «The Marble Faun» (1860) burada tasarlanıyor ve konusu burada geçiyor. Concord'a dönüyor. Atlantic dergisine gezi ve savaş yazıları yazı-

(*) Bu roman, Yedi Çatılı Ev ismiyle M.E.B. Klasikler dizisinde yayımlanmıştır.

(**) Bu hikâyelerden yapılmış bir derleme Varlık Çocuk kitapları arasında çıkmıştır.

yor. Gitgide sağlığı bozulan Nathaniel Hawthorne 19 mayıs 1864'de burada ölüyor.

Hawthorne'un dili oldukça çetin, cümleleri uzun, söz dizimi kendisine özgü. 125 yıl öncesinin İngilizcesi ile yazılan bu romanı Türkçeye çevirirken yer yer epey büyük güçlükler çıktı; uzun cümleler kimi yerde bölündü, kimi yerde de yazarın deyiş özelliğini koruma kaygusu ile aynen verilmeye çalışıldı.

Çok ciddi anlarda bile Hawthorne şakayı, iğnelemeyi, espiriyi elden bırakmıyor. Cimriliği, oburluğu, ikiyüzlülüğü bir iki cümleyle ortaya dökmeden edemiyor. En ilginç yanlarından birisi de bu. Kitabın başındaki Gümrük Dairesi bunun en güzel örneği. Portreler galerisindeki memur tipleri ince mizahın en başarılı örneklerinden. Romanın konusu ile doğrudan ilişkili olmayan bu yazıyı isterse okuyucu romanı bitirdikten sonra da okuyabilir. Hawthorne'un hikâyeleri de Türkçeye kazandırılsa iyi olur. Dileriz bir gün bu da gerçekleşir.

ALÂATTİN BİLGİ

GİRİŞ :

GÜMRÜK DAİRESİ

OCAĞIN karşısına geçip dostlarıma kendimden ve işlerimden uzun uzun söz etmek âdetim olmadığı halde, okuyucuya hitabederken hayatımda iki defa kendimden söz açmak arzusuna karşı koyamadım. İlk defa üç dört yıl önce okuyucuya Old Malse'de geçen sakin hayatımın hikâyesini anlatmak cüretini gösterdim. Ve şimdi hiç de lâyık olmadığım halde birkaç okuyucu bulmanın mutluluğundan cesaret alarak gene okuyucunun yakasına yapışıyorum ve Gümrük Dairesinde geçen üç yılımı anlatmak istiyorum. Meşhur, «P.P., Clerk of this Parish» örneği aynen, ama aynen izlenmiştir. Bu kitap Gibert Burnet'in 1723'de yazdığı «History of His own Times» adlı çok can sıkıcı yapıtı alaya almak için Alexandre Pope ile Yonathan Swift tarafından yazılmıştı. Aslını ararsanız, yapraklarını

rüzgâra doğru savururken yazar, bu kitaba hiç elini sürmeyen ya da bir yana fırlatıp atan çoğunluğa değil, onu okul ya da hayat arkadaşlarından daha iyi anlayan bir avuç azınlığa sesleniyor. Gerçekte bazı yazarlar daha da ileri gidiyorlar ve ancak kalpleriyle ve kafalariyle tam birlik içerisinde oldukları tek bir kişiye söylenebilecek çok gizli açıklamalara girişiyorlar; sanki böylece yeryüzüne gelişigüzel savrulan kitap yazarın kişiliğinden kopan bir parçayı mutlaka bulacak ve ayrılan parçaları birleştirerek varlığını bütünleştirecekmiş gibi.

Kendimizden söz etmediğimiz zamanlar bile herşeyi söylemek pek de edebe uygun sayılmaz. Ancak yazarın okuyucuyla gerçek bir ilişki kuramaması halinde zaten düşünceler donmuş, sözler uyuşmuş olacağına göre en yakın dostumuz olmasa bile anlayışlı ve duygulu bir dost konuşmalarımıza kulak veriyorsa bu içten anlayış önünde buzlar çözülür ve biz, asıl benliğimizi bir tül ardında tutmakla beraber, çevremizde olup bitenlerden ve hattâ kendimizden söz açabilir, gevezelik edebiliriz. Bence işte bu sınırlar içerisinde bir yazar ne okuyucunun ne de kendisinin haklarını çiğnemeden hayatından söz açabilir.

Aynı şekilde, edebiyatta kabul edilegelen bir tür olarak bu Gümrük Dairesi hikâyesinin de, ilerideki sayfalardan büyük bir kısmının nasıl elime geçtiğini açıklaması ve anlatılan olayların gerçekliğine tanıklık etmesi yönünden bir özelliği olduğu görülecektir. Kitabımı oluşturan masalların içerisinde belki de en baş ağrıtıcısı giriş kısmıdır. Benim asıl görevimin editörlükten öte birşey olmadığını anlatmak ar-

zusu okuyucu ile kişisel ilişki kurmamın tek gerçek nedeni olmuştur. Bu ana amaca ulaşırken, bir rastlantıyla yazarın da aralarına karıştığı tiplerle birlikte, bugüne değin tasvir olunmayan bir yaşama tarzının soluk da olsa bir hayalini üç beş fırça darbesiyle canlandırmak bana masum bir heves gibi göründü.

Yarım yüz yıl önce, ünlü denizci King Derby zamanında, doğup büyüdüğüm Salem şehrinin önünde insanların karınca gibi kaynaştıkları bir rıhtım vardı. Oysa şimdi bu görkemli rıhtımı yamuk yumuk ahşap depolar doldurduğu gibi, insana hüzün veren bu manzaranın şurasında, deri boşaltan bir yelkenli veya ufacık bir gemi, burasında odun aktaran üç direkli bir Nova Scotia yelkenlisi dışında hiç bir ticarî hayat belirtisine rastlanmaz. İşte bugün dalgaların aşıverdikleri bu harap rıhtım boyunca uzanan, etrafları pek ağır geçen yılların soldurduğu otlarla çevrili binalara bakan ve limanın tam karşısına düşen yerde tuğladan yapılma hantal bir konak vardır. Ön pencerelerinden aşağıya doğru manzara hiç de iç açıcı değildir. Karşıdan liman ve öteleri görülür. Çatısının tam tepesinde, her Allahın sabahı tam üç buçuk saat, rüzgârın esişine göre dalgalanan ya da sarkan Cumhuriyetin bayrağı dikilidir. Ne var ki bayraktaki onüç çizgi de yatay değil dikeydi. Bu da Sam Amca Hükümetinin askerî değil sivil bir kuruluşu olduğunu belirtir. Cephesini yarım düzine kadar ağaç sütunlu bir giriş kapısı süsler. Sütunların üzerinde bir balkon vardır ve

tam balkonun altından geniş granit basamaklarla sokağa çıkılır. Bu girişin üzerinde en heybetli cinsten bir Amerikan Kartalı durur; kanatlar açık, göğüste bir kalkan ve eğer yanılmıyorsam, her bir pençesinde de iç içe geçmiş bir deste yaldırım ile dikenli oklar! Bu mutsuz kuşun özelliğini teşkil eden gagası, bakışlarındaki dehşet ve her halinden belli olan vahşet, âdeta bu kendi halindeki topluma, kanatlarının altına aldığı bu binaya, eğer başlarına iş açmak istemiyorlarsa saldırmamalarını hatırlatır gibidir. Ne derece hırçın görünürse görünsün şu günlerde pek çok kimse bu federal kartalın kanatları altına sığınmaya can atıyor. Ve bana öyle geliyor ki, bunlar onun göğsünün kuş tüyü yastık gibi yumuşacık olduğunu düşlüyorlar. Ama bu kuş hiç de o kadar şefkatli değildir; en iyi zamanında bile, er veya geç bir pençe ya da gaga darbesiyle veya dikenli oklarının açtığı yaralarla yavrularını yuvadan fırlatıp atıvermesi işten bile değildir!

Yukarıda anlatılan konağın yani liman Gümrük Dairesinin etrafını çeviren kaldırımların arasından fışkıran çimenler son günlerde bu binaya iş takibi için girip çıkanların pek de çok olmadığını gösteriyor. Gene de yılın bazı aylarında sabahları işlerin epeyce canlandığı görülür. Böyle zamanlar, yaşlı vatandaşlara İngiltere ile 1812 - 1814 deniz savaşından önceki dönemi, Salem'in başlı başına bir liman olduğu günleri hatırlatır. O zamanlar, New York ya da Boston'daki ticaret seliyle servetleri farkına bile varılmadan günden güne arttığı halde rıhtımın çöküp gitmesine göz yuman

yerli tacirler ve gemi sahipleri, şimdi olduğu gibi limanı hor görmezlerdi. Genellikle Afrika' dan ya da Güney Amerika'dan gelen üç dört teknenin tesadüfen aynı zamanda limana girdikleri veya bu kıtalara doğru yola çıktıkları günlerde granit merdivenlerden aceleyle inip çıkan ayak sesleri duyulur. İçerisinde sefer kâğıtları bulunan rengi belirsiz teneke kutuyu koltuğunun altına sıkıştırmış deniz yanığı kaptanlarla daha karısıyla selâmlaşmadan burada siz selâmlaşabilirsiniz.

Yeni tamamladığı yolculuktan getirdiği malların göz açıp kapayana kadar altına dönüşmesi, ya da kimsenin elini bile sürmediği bir yığın maldan ettiği zarara göre, keyifli ya da üzüntülü, güler yüzlü ya da asık suratlı mal sahiplerine gene burada rastlarsınız. Yarının kırışık alınlı, kır sakallı ve daima kuşkulu tüccarı, genç ve açıkgöz kâtibimiz de gene işte burada. Henüz değirmen suyunda kayık yüzdürme çağındayken efendisinin gemileriyle türlü ticarî serüvenlere katılan bu delikanlı tıpkı kurt yavrusunun kan tadını tadması gibi iş yapmanın zevkine varmıştır. Sahnedeki bir başka tip de denize açılmak üzere koruma belgesi peşinde koşan bir tayfa ya da hastane kâğıdı peşinde dolaşan denizden yeni dönmüş sarı benizli, zayıf çocuk... İngiliz eyaletlerinden yakacak odun taşıyan küflü ufak teknelerin kaptanlarını da lütfen unutmayalım. Katranlı muşambalar içerisinde kaba görünüşlü bu adamlarda bir Yankee uyanıklığı yoksa da çökmekte olan ticaret hayatımıza oldukça önemli bir mal ile katkıda bulunmaktadırlar.

Bütün bu bireyleri bir araya getirin ve çeşni olsun diye de bazen aralarına başkalarını karıştırın, işte o zaman Gümrük Dairesi canlı ve hareketli bir yer olup çıkar. Çoğu zaman da merdivenleri tırmanınca, eğer mevsim yaz ise holde, yok eğer kış ise, ya da hava biraz serinceyse kendi odalarında arka ayakları üzerinde duvara dayalı dededen kalma sandalyeleri üzerinde saygıdeğer bazı kişileri farkedersiniz. Bunların birçoğu uyuklarlar, ama ara sıra da konuşma ile horlama arasında bir sesle mırıldandıkları duyulur. Hallerinde yoksullar evine sığınmış ve geçimlerini sadakayla, tekellerine aldıkları bir işle ya da kendi çabaları dışında başka bir yolla sağlayan kimselerde görülen bir bitkinlik vardı. Gümrük veznelerinin bulunduğu yerde aziz Matthew gibi oturan bu yaşlı beyler gümrük idaresinin ileri gelen memurlarıdır.

Bir de ön kapıdan girince sol kolda, kemerli pencerelerinden ikisi sözü edilen harap rıhtıma, bir tanesi de dar bir geçitle Derby sokağının bir kısmına bakan, aşağı yukarı on metre kare büyüklüğünde yüksek tavanlı bir oda ya da büro vardır. Her üç pencereden de, eski kulağı kesiklerle Londra'nın Thames nehri üzerindeki gecekondu semti Wapping gibi liman şehirlerini dolduran rıhtım farelerinin kapı önlerine toplanarak keyifle dedikodu ettikleri bakkallar, makaracı ve urgancılar ile gemi donanımı satan mağazalar görünür. Oda, örümcek ağı içerisindeydi, badanası solmuştu. Yere de modası çoktan geçen bir alışkanlıkla kum serpilmişti. Buradaki pasaklılığı gören herkes kadın kısmının elinde süpürge ve

tahta bezi gibi sihirli aletleriyle bu odaya pek de uğramadığı sonucuna varırdı. İçindeki mobilyaya gelince: kocaman borulu bir soba, eski bir masa, yanıbaşında üç ayaklı bir tabure, her yanı sallanan iki üç sandalye ve unutmadan söyleyeyim bir de kitaplık. Kitaplığın raflarında on on beş cilt kadar Kongre Tutanağı ile kalın bir cilt Gelir Yasaları özeti vardı. Tavandan, binanın öteki bölümleri ile konuşmayı sağlayan teneke bir boru sarkıyordu. İşte burada altı ay kadar önce, ya bir köşeden öbür köşeye kadar odayı arşınlayan ya da uzun bacaklı tabureye tüneyip dirseklerini masaya dayıyarak gözlerini sabah gazetelerinin sütunları üzerinde aşağı yukarı dolaştıran kişiyi herhalde tanırsınız. İşte sayın okuyucu bu kişi, Old Manse'nin batı yakasındaki, penceresinde güneş ışınları söğüt dalları üzerinde pırıl pırıl parladığı küçük neşeli çalışma odasında size ilk defa günaydın diyen aynı insandır. Ama şimdi oraya kadar gidip bu adamı ararsanız boşuna zahmet etmiş olursunuz, zira reformun elindeki çalı süpürgesi onu da odasından süpürüp attı, yerine geçen değerli kişi de şimdi onun ödeneklerini cebine indirmektedir.

Çocukluğumda ve sonraki olgunluk yıllarımda da pek uzun süre oturmadığım, doğduğum bu eski Salem şehrinin kalbimde, orada kaldığım sıralarda farkına varmadığım bir yeri vardır ya da olmuştur. Aslında dış görünüş yönünden, mimarî bir özellik taşımıyordu; ne pitoresk ne orijinal, sadece yavan bir dağınıklık içerisinde, çoğu ahşap evlerle kaplı dümdüz bir arazi üzerinde yayılmıştı. Yarımadayı

bir baştan öteki başa kesen, bir ucunda Gallows Hill ile Yeni Guinea, öteki ucunda Düşkünler Yurdu bulunan ve insana bezginlik veren upuzun caddesiyle bu şehire karmakarışık bir dama tahtasına duyulabilecek cinsten bir bağlılık duyulabilirdi ancak. Ve gene de başka yerlerde hiç kuşkusuz daha mutlu olduğum halde içimde eski Salem'e karşı, nasıl söyleyeyim bir sevgi, tutku vardı. Bu duygu pekâlâ, ailemin şehrin toprağına saldığı derin ve çok eski köklere bağlı olabilir. Şimdi şehir haline gelen, ormanla çevrili bu vahşi yere, adlarını taşıdığım ilk göçmenler, Britonlar aşağı yukarı ikiyüz yirmi beş yıl önce gelmişlerdi. Ve burada onların torunları doğdu büyüdü, öldü, bu dünyaya ait cevherleri toprakla karıştı. İşte kısa bir süre önce o sokaklarda dolaşan ölümlü bedenim bile bu topraktan epeyce bir şeyler almıştır. Bu nedenle sözünü ettiğim bağlılık daha çok toprağın toprağa duyduğu türden bir sevgi olmalı. Bunun ne olduğunu hemşerilerimden belki de pek azı bilir ve üstelik sık sık toprak değiştirme, gelecek kuşakların yararına olacağı düşüncesiyle bunu bilmek gereğini de duymayabilirler.

Bu duygunun bir de manevi yönü vardır. Aile geleneklerinin soluk ve belirsiz bir âzametle canlandırdığı ilk atanın çehresi çocukluğumun hatırlayabildiğim ilk hayalleri arasındadır. Hâlâ peşimi bırakmayan bu hayal geçmişle, şehrin bugünkü durumunun pek de sağlayamayacağı bir yakınlık kurulmasına yol açar. Yıllar önce, elinde İncil ve kılıcıyla buraya gelen, henüz aşınmamış kaldırımlar üzerinde azametle yürüyen ve hem savaş hem de

barış adamı olarak büyük bir ün yapan, sakallı, siyah cüppeli, sivri külahlı adamın mezarı sayesinde bu şehirde oturmaya, adı pek az duyulan, yüzü pek tanınmayan benim gibi bir kimsenin öne sürebileceğinden daha fazla bir hak iddia edebiliyorum. Askerdi, kanun yapıcıydı, yargıçtı, Kilisenin ileri gelenlerindendi; iyisiyle kötüsüyle püritenlerin bütün özelliklerini taşıyordu. Çok zalim ve gaddar bir yanı da vardı; bu yüzden Quaker'lerin tarihlerinde bile yer almıştı. Mezheplerinden bir kadına karşı son derece haşin davranışını gösteren bir olayı anlatıyorlardı ve korkarım bu olay yaptığı sayısız iyi işlerden daha uzun süre hatırlanacaktır. Bu gaddar ruh oğluna da geçmişti. Cadıların idamında öylesine canla başla çalışmıştı ki, bu şehitlerin kanlarıyla lekelendiğini söylemekle haksızlık etmiş olmayız. Bu leke gerçekten çok derindi. Charter Street mezarlığındaki kemikleri eğer henüz toz toprak olmadıysa bu lekeyi hâlâ taşıyordur sanırım. Atalarımın pişman olarak bu zulümlerini bağışlaması için tanrıya yakarıp yakarmadıklarını veya şimdi başka bir dünyada yaptıklarının ağır cezası altında inleyip inlemediklerini bilmiyorum. Her ne halse, bu satırların yazarı ben, onların temsilcisi olarak işledikleri günahların utancını yükleniyorum, ve uğradıkları lânetin ortadan kalkması için tanrıya dua ediyorum. Zira duyduğuma göre, soyumuzun uzun yıllar kısmetsiz ve varlıktan uzak hâli böyle bir lânetin bulunduğuna bir işaret sayılabilirmiş.

Şu da var ki, bu çatık kaşlı Püritenlerin ikisi de, uzun yıllar sonra aile ağacının, üze-

rinde epeyce saygıdeğer yosun bulunan yaşlı gövdesinin en yüksek dallarında benim gibi bir aylağın belirmesiyle günahlarının yeterince cezalandırıldığını düşünebilirler. Yöneldiğim hiç bir amacı övgüye değer bulmayacakları gibi, hiç bir başarımı da, eğer hayatımda evimin duvarlarını aşan böyle bir başarım olmuşsa, büsbütün utanç verici bulmasalar bile değersiz göreceklerinden kuşkum yok. Dedelerimden birinin hayaleti ötekine, «Ne iş yapmış ki?» diye mırıldanacak. «Hikâye yazarı! Ne biçim iş bu böyle? Tanrıyı yüceltmenin, ya da gününde ve gelecek kuşaklar için, insanlığa hizmet etmenin ne çeşit şekli bu? Soyu bozulmuş herif, zurnacı da olabilirdi pekâlâ!» Zaman uçurumu üzerinde dedelerimle aramda geçen övgülü sözler işte bunlar! Bırakın beni gönüllerinin dilediği gibi hor görsünler; tabiatlarının güçlü yanları onlarla beni sıkı sıkıya bağlamış durumdadır.

Bu iki ağırbaşlı ve enerjik insanın şehrin yavruluk ve gelişme çağında tohumunu attıkları soyumuz o zamandan beri burada yaşamış, daima herkesin saygısını kazanmış ve ailenin hiç bir üyesi bildiğim kadarıyla bu soya leke düşürmemiştir. Ama öte yandan, ilk iki kuşaktan sonra hiç bir üye ne anılarda yaşayacak bir iş yapmış ne de halkın dikkatini çekecek bir iş başarmıştır. Yavaş yavaş, sokağın şurasında ya da burasında yarı bellerine kadar toprağa gömülen köhne evler gibi neredeyse gözden kaybolmuşlardır. Yüz yılı aşkın bir süre denizcilik babadan oğula geçti, her kuşakta kır saçlı bir kaptan arka güverteden evinin yolunu tutarken on dört yaşında bir ço-

cuk güvertede onun yerini aldı ve babasıyla dedesini sarsan tuzlu köpüklere ve iri dalgalara göğüs gerdi. Bu çocuk da zamanı gelince, kamaradan kaptan köşküne geçer, fırtınalı bir gençlik sürer, dünyayı çepeçevre dolaştıktan sonra ihtiyarlar ve ölür. Toprak olan bedeni ona hayat veren toprağa karışır gider. Bir ailenin, doğum ve gömülme yeri olarak tek bir noktayla böyle uzun süren bağı, insanla o yer arasında bir yakınlık doğuruyor; bu yakınlığın onu çevreleyen manzaranın çekiciliğiyle ya da manevi şartlarla bir ilgisi de olmuyor. Buna sevgi değil içgüdü demek gerekir. Şehre yeni gelen birisinin, yani kendisi, babası, dedesi ya da yabancı bir yerden gelen bir kimsenin, kendisini Salem'li saymaya pek de hakkı yoktur. Aynı yerde üçüncü yüzyılı dolduran birinin kendinden önceki kuşakların gömülü bulunduğu yere istiridye gibi yapışmasını anlaması mümkün değildir. Onun için burası kasvetli olabilir. Köhne ahşap evlerinden, çamurundan, tozundan, çevrenin ve duyguların yavanlığından, soğuk doğu rüzgârlarıyla ondan da soğuk toplumsal havadan bıkmış olabilir. Bütün bunların ve gördüğü ya da hayal ettiği başka kusurların hiç bir önemi yoktur. Sanki insanın doğduğu yer, yeryüzü cennetiymiş gibi, bu büyü devam eder gider. Benim için de böyle oldu. Salem'de yerleşmek âdeta alnımın yazısı gibi geldi bana.

Burada uzun zamandır herkesçe tanınan çehreler ve tipler benim kısa ömrümde de şehirde görünsün ve tanınsın istedim. Soyun bir temsilcisi mezarına uzanır uzanmaz bir başkasının ana caddedeki nöbeti devralması gibi

bir şeydi bu. Ne var ki bu duygu uzun zamanda, sağlığını yitirmiş bir bağın kopartılıp atılması gereğini de gösteriyordu. Zira insanoğlu da tıpkı patates gibi, besleyici gücünü kaybetmiş aynı toprağa, kuşaklar boyu ekilirse artık gelişmez olur. Çocuklarım başka yerlerde doğdular, kaderlerini tayin edebildiğim sürece, alışılmamış topraklara kök salmalarına çalışacağım.

Old Manse'den ayrıldıktan sonra, Sam Amca'nın o tuğla binasında bir yer doldurmaya beni iten, doğduğum şehre duyduğum bu garip, uyuşuk ve kasvetli bağlılıktı; yoksa daha iyi bir yere gitmem pekâlâ mümkündü. Kaderim buydu benim! Burayı büsbütün bırakıp gitmek istememin bu ne ilkiydi ne de ikincisi, ama gelin görün ki her defasında sanki kalp paraymışım ya da Salem evrenin merkeziymiş gibi hep geri geldim. İşte böylece, pırıl pırıl bir sabah, cebimde Cumhurbaşkanının emriyle granit merdivenleri çıktım ve Gümrük Müdürü olarak yüklendiğim ağır sorumlulukta bana yardımcı olacak beylere takdim edildim.

Birleşik Devletlerde sivil olsun asker olsun herhangi bir memurun emrinde böylesine saygıdeğer emekliler topluluğu olabileceğine doğrusu ihtimal vermiyorum. En yaşlı hemşerinin nerede olduğunu bunlara bakar bakmaz hemen anladım. Yirmi yılı aşkın bir süredir Gümrük Muhafızının bağımsız oluşu Salem Gümrük Dairesini, bulunduğu makamda kalabilmeyi genellikle güçleştiren siyasî çalkantıların girdabından uzak tutmuştu. Salem Gümrük Dairesinin uzun yıllar başında bulunan James F. Miller 1812 savaşı kahramanlarından idi ve

ilk Arkansas valisiydi. Bu muhafız tam bir askerdi, hem de New England'ın en seçkin askeri. Gördüğü yiğitçe hizmetlerin temeli üzerinde sapasağlam durmaktaydı. Görevi süresince birbirini izleyen hükümetlerin basit ve geniş görüşlülüğü sayesinde hem kendini güven içerisinde hissetmiş, hem de tehlikeli anlarda emrindekilerin güvenliğini sağlamıştır. General Miller tam bir muhafazakârdı. Alışılagelen şeylerin tabiatının iyiliği üzerindeki etkisi fazlaydı. Etrafında her zaman gördüğü çehrelere çok bağlıydı, değişikliğe kolay kolay yanaşmazdı; bu değişikliğin iyi ve doğru olması yüzde yüz olsa bile. Böylece dairenin sorumluluğunu yüklendiğim zaman bir iki kişi dışında hepsi yaşlı insanlarla karşılaştım. Çoğu eski kaptanlardı. Bütün denizlerde çalkandıktan ve hayatın çetin fırtınalarına göğüs gerdikten sonra nihayet bu sakin koya sürüklenmişlerdi. Burada, Cumhurbaşkanı seçim dönemlerinin yarattığı korku dışında rahatlarını bozacak pek bir şey olmadan âdeta yepyeni bir varlığa bürünmüşlerdi. Yaşlılık ve düşkünlükten yana soydaşlarından daha şanslı olmamakla beraber ölümü yanlarına yaklaştırmayan bir tılsımları var gibiydi. Anladığıma göre, damla hastalığına ve romatizmaya müptelâ, belki de yatalak hâle gelmiş birkaçı, yılın büyük bir kısmında daireye uğramayı akıllarına bile getirmedikleri halde kışın uyuşukluğundan sonra mayıs ya da haziran güneşinin sıcaklığıyla ortaya çıkıyorlar ve miskin miskin güya vazife gördükten sonra gönüllerinin istediği anda tekrar yataklarına dönüyorlardı. Cumhuriyetin bu saygıdeğer hizmetkârların-

dan birçoğunun resmî hayatını kısaltmak gibi bir suç işlediğimi itiraf etmek zorundayım. İsteğim üzerine çetin görevlerinden affedilip istirahata sevkedildiler ve çok geçmeden de sanki yurtlarına hizmet etme şevki yaşamalarının tek sebebiymiş gibi daha iyi bir dünyaya göçüp gittiler. Bütün gümrük memurlarının yapmaları pek tabii kabul edilen kötü ve yolsuz işlerden pişmanlık getirmeye benim müdahalem sayesinde daha fazla vakit bulduklarını düşünüyorum da bundan dinî bir ödevi yerine getirmenin tesellisini duyuyorum. Gümrük Dairesinin ne ön, ne de arka kapısı cennete giden yola açılmaz!

Memurların çoğu Whig Partisini tutuyordu. Yeni müdürün politikası olmaması bu saygıdeğer kardeşlerin hayrına idi. Aslında sadık bir Demokrat olmasına rağmen bu makama ne politik hizmetleri karşılığı gelmişti ne de bu hizmetler yüzünden makamında oturuyordu. Böyle olmayıp da bu önemli yere faal bir politikacı getirilseydi, hastalıkları sebebiyle dairesini şahsen idare edemez hâle gelmiş olan Whig muhafıza karşı cephe alması işten bile değildi. Bu durumda da azrailin daire merdivenlerini tırmanmasını izleyen ay içerisinde yaşlılar takımının resmî hayatı sona ererdi. Bu konularda benimsenen kurala göre bir politikacı için bu beyaz başları giyotinin bıçağı altına göndermek âdeta bir görevdi. İhtiyarların benden böyle bir nezaketsizlik gelebileceği endişesi içerisinde oldukları seziliyordu. Buraya gelişimin yol açtığı korkuyu seyretmek, yarım yüzyıllık fırtınaların yıprattığı kırış kırış bir yanağın benim gibi zararsız

bir kimsenin bir bakışıyle sapsarı kesildiğini görmek ve benimle konuşurken, geçmiş günlerde gırtlağından çıkan gür sesleriyle Yunanlıların rüzgâr tanrısı Boreas'ı bile sindiren insanların seslerindeki titreyişi farketmek beni hem üzüyor hem de eğlendiriyordu. İş yapma yeteneklerini yitiren bu mükemmel ihtiyarlar, yerleşmiş bir kurala göre yerlerini, daha sağlam politik görüşlere sahip ve müşterek amacımıza daha iyi hizmet edebilecek durumdaki gençlere bırakmaları gerektiğini pekâlâ biliyorlardı. Bunu ben de biliyordum ama harekete geçmeye bir türlü gönlüm razı olmuyordu. Böylece, hem itibarımı zedelemek hem de memurluk vicdanımın emirlerini yerine getirmemek pahasına yönetimim sırasında bu ihtiyarlar rıhtımda dolaşıp durdular, dairenin merdivenlerini ağır aksak inip çıktılar. Zamanlarının büyük bir kısmını da alışkın oldukları köşelerde sandalyelerinin arkasını duvara dayıyarak uyumakla geçirmeye devam ettiler. Öğleden önce bir iki defa uyanırlar, bayat denizcilik hikâyelerini ya da aralarında parola haline gelmiş küflü şakaları bilmem kaçıncı defa tekrarlayarak sıkıntılarını sürdürüp giderlerdi.

Yeni müdürün öyle pek tehlikeli bir kimse olmadığını çok geçmeden keşfetmiş olacaklar ki, bu yaşlı beyler sevgili memleketimiz için olmasa bile kendi çıkarları yönünde gönül rahatlığı ile faydalı işler gördüklerinin huzuru içerisinde dairenin çeşitli günlük işlerine dalıp gittiler. Gemilerin ambarlarını gözlüklerinin ardından dirayetle kontrol ediyorlardı! Ufacık meseleler üzerinde büyük gürültüler koparı-

yorlar, çok önemli şeyler parmaklarının ucundan kayıp giderken hiç seslerini çıkarmıyorlardı. Ne zaman bir şanssızlık olsa, diyelim bir araba yükü kıymetli mal güpegündüz burunlarının dibinde gizlice karaya çıkartılsa hemen ardından suçlu geminin bütün giriş çıkış yerlerine kilit üzerine kilit vuruyorlar, her yanını mühürlüyorlardı. Bu halleriyle, önceki ihmalleri nedeniyle azarlanacakları yerde, iş işten geçtikten sonra aldıkları övgüye değer tedbirden ötürü âdeta aferini haketmiş oluyorlardı. Tabiî, artık elden başka bir şey gelmeyeceğine göre geriye, gösterdikleri sürat ve çabaya teşekkür etmek kalıyordu!

Etrafımdaki kimseler öyle pek fazla geçimsiz değillerse, elimde olmadan onlara karşı iyi duygular beslerim. Beraber bulunduğum kimsenin şayet varsa, iyi yanları özellikle dikkatimi çeker ve o insanı bu taraflarıyle tanırım. Gümrükteki bu yaşlı memurlardan çoğunun iyi tarafları vardı. Görevim gereği onlara karşı babaca ve koruyucu durumunda bulunmam dostça duyguların gelişmesine elverişliydi. Çok geçmeden hepsini de sevmeye başladım. Yazın öğleden evvel kavurucu sıcak, insanları âdeta erittiği halde onların yarı uyuşmuş bedenlerine ancak tatlı bir sıcaklık salabiliyordu. İşte bu sıralarda, arka tarafta her zamanki gibi sandalyelerini sırayla duvara yaslamış durumda oturup gevezelik ettiklerini ve eski kuşakların buz kesmiş nüktelerinin eriyerek dudaklarından kahkahalarla döküldüğünü dinlemek pek hoş oluyordu. Dış görünüşüyle yaşlı insanların neşesiyle çocuklardaki sevincin ortak noktaları var. Artık akıl, bir espri

duygusundan öte bir rol oynamıyor, yüzeydeki bir pırıltı, yeşil dallara da koflaşmış gövdeye de güneşli, iç açıcı bir görünüş veriyor. Ne var ki bu, ilkinde gerçek güneş ışınıdır, ikincisinde ise çürüyen odunun fosforlu parıltısı gibidir.

Benim o mükemmel ihtiyar dostlarımın hepsini bunamış gibi göstermemin büyük bir haksızlık olacağını okuyucu iyice bilmelidir. Her şeyden önce memurlarımın hepsi de yaşlı değillerdi. İçlerinde güçlü kuvvetli olanlar, yetenek ve çalışkanlıklarıyle dikkati çekenler de vardı. Bunlar, kara talihlerinin kendilerini sürüklediği o miskin ve bağımlı yaşantı türünün kat kat üzerindeydiler. Ayrıca, ak saçlarının, bakımlı bir binanın üzerini örtercesine, akıllı bir başı kapladığını da görürdünüz. Ancak benim emekliler bölüğünün çoğunluğu söz konusu olunca bunları, hayattaki çeşitli denemelerinde korumaya lâyık hiç bir şey elde edememiş can sıkıcı ihtiyar ruhlar topluluğu olarak canlandırırsam pek de haksızlık etmiş olmam. Hayatları boyunca çeşitli vesilelerle bir araya getirdikleri değerli altın tanelerini savurup atmış, kafalarının içini bunların kabuklarıyle doldurmuş gibiydiler. Sabah kahvaltılarını ya da dünün, bugünün, yarının yemeğini, kırk-elli yıl önceki bir deniz kazasından ve gençliklerinde gördükleri dünya harikalarından çok daha ilginç ve canlı bir biçimde anlatıyorlardı.

Gümrük Dairesinin babası hiç çekinmeden söyleyebilirim ki, yalnız bizim bir avuç memurların değil Amerika'daki bütün saygıdeğer gümrükçüler alayının piri, daimi Müfettiş idi.

Gümrük teşkilâtımızın öz evlâdı diyebiliriz bu soylu kişi için. Devrime albay olarak katılmış eski liman muhafızı saygıdeğer pederleri, şu anda yaşıyan hiç kimsenin hatırlayamayacağı eski devirlerde bir daire kurmuş ve onu da başına atamıştı. Bu müfettiş ilk tanıdığımda seksen yaşlarında vardı ve bütün hayatınız boyunca aramakla ancak bulabileceğiniz, kışın bile yeşilliğini yitirmeyen bitkilerin en harikulâde örneğiydi. Kıpkırmızı yanakları, parlak düğmeli mavi pardesüsünün sardığı tıknaz vücudu, sert ve canlı adımları, dinç ve sıhhatli görünüşüyle, genç değil ama Tabiat Ananın, insan şeklinde yeni bir icadı gibi görünüyordu. Gümrük Dairesi içerisinde durmadan yankılar yapan sesinde ve kahkahalarında yaşlı insanların seslerindeki titreme ve hırıltılardan eser olmadığı gibi bu sesler ciğerlerinden bir horozun ötüşü ya da bir borazanın sesi gibi gür çıkıyordu. Ona sadece bir hayvan olarak bakıldığında bünyesinin tamamıyle sıhhatli ve sağlam oluşundan ve bu ileri yaşta istediği veya hayal ettiği hemen hemen bütün zevkleri tatmasından onun gerçekten mükemmel bir yaratık olduğu sonucu çıkartılabilirdi. Gümrük Dairesinde, muntazam bir gelire dayanan güven içerisinde bir hayat sürmesi, işinden edilme ihtimalinin pek az olması hiç şüphesiz zamanın ona bir zararı olmadan geçmesine yardımcı olmuştu. Gene de asıl ve en güçlü neden, hayvanî tabiatının mükemmelliği, akıl oranının pek de yüksek olmayışı, yapısında ahlâkî ve manevî unsurlar karışımının ancak hissedilir derecede bulunuşuydu. Bu son unsurların miktarı öylesine azdı ki, bu yaşlı be-

yefendiyi dört ayak üzerinde yürümekten güçlükle alıkoyabiliyorlardı. Ne düşünme gücü vardı, ne duygu derinliği, ne de insana huzursuzluk veren duyarlıklar. Kısacası, birkaç sıradan içgüdü, sıhhatli olmadan ileri gelen neşeli tabiatının yardımıyle, herkesin kabul ettiği gibi pekâlâ tıkır tıkır işleyen bir kalp vazifesini görüyordu. Üç kadınla evlenmiş, üçü de uzun zaman önce ölmüştü. Yirmi çocuktan çoğu çeşitli yaşlarda toprak olmuşlardı. Burada insan, bu kederlerin en aydınlık tabiatı bile biraz olsun gölgeleyeceğini tahmin eder. Ama bizim yaşlı müfettişte hiç de böyle olmamıştı. Kısa bir iç çekişi, bu karanlık anıların yükünü tamamen üzerinden atmaya yetiyordu. Bir anda kısa pantolonlu bir çocuk gibi oyuna hazırdı. Muhasebede çalışan ondokuz yaşındaki yeni memur, aslında ondan daha yaşlı ve gamlıydı!

Bu saygıdeğer ihtiyarı, zannederim herkesten daha büyük bir merakla gözler ve incelerdim. Gerçekten de pek az rastlanan cinsten bir yaratıktı. Tek bir bakımdan o denli mükemmel, diğer bütün bakımlardan o denli sığ, aldatıcı, anlaşılmaz ve hiçti. Nihayet, şu sonuca varmıştım: bu adamın ruhu, kalbi, aklı yoktu; olsa olsa daha önce söylediğim gibi içgüdüleri vardı. Ancak, kişiliğini oluşturan bu birkaç madde çok ustaca bir araya getirilmişti. Eksikliklerini üzüntüyle farketmek şöyle dursun ben kendi hesabıma onda bulduğum şeylerle tamamen tatmin olmuştum. Öylesine basit duyarlıklar içerisinde dünyaya bağlıydı

ki, öteki dünyada varlığını nasıl sürdüreceğini anlayabilmek çok güçtü. Fakat, bu dünyada, ancak son nefesini vermek suretiyle sona erecek varlığı da doğrusu pek cömertçe donatılmıştı. Tarlada otlayan hayvanlardan daha öte bir manevî sorumluluğu olmadığı gibi, onlardan daha geniş bir zevk alma olanağı vardı. Üstelik yaşlılığın getirdiği kasvet ve hüzüne karşı da tıpkı onlar gibi bağışıklık kazanmıştı.

Dört ayaklı kardeşlerine büyük ölçüde üstün olduğu bir nokta da, hayatında mutluluk denilen şeyi oluşturmada önemli bir yer tutan, yediği güzel yemekleri hatırlayabilme yeteneği idi. Oburluğu kişiliğinin oldukça hoş bir yanıydı. Kızarmış eti anlatırken turşu ya da istridye görmüş gibi iştahınız açılırdı. Daha yüksek nitelikleri olmadığına ve bütün enerjisi ile bilgisini işkembesinin zevk ve çıkarına hizmet etmeye adamakla hiç bir manevî girişimi feda etmediğine göre onun balıktan, tavuktan, etten ve bunların çeşitli şekillerde hazırlanmasından uzun uzun söz açması hoşuma gidiyordu. Yediği iyi bir yemeği anlatırken, ziyafetin tarihi ne kadar eski olursa olsun, domuzun ya da hindinin kokusu insanın burnunda tütüyordu. Altmış yetmiş yıl önce yediği yemeğin tadı, damağına öylesine yapışıp kalmıştı ki, o sabah kahvaltıda gövdeye indirdiği koyun pirzolasının tadı kadar taptazeydi. Kendisi dışında bütün misafirlerin çoktan kurtlara yem olduğu geçmiş ziyafetlerden söz ederken ağzını iştahla şapırdatıyordu. Geçmiş yemeklerin durmadan gözlerinin önüne gelmesi, insanı hayrete düşürüyordu. Bu hayal-

ler öfke ve hınç almak için değil, tam tersine, gösterdiği takdir duygularını, minnettarlıklarını sunmak içindi. Bir sığır filotosu, bir dana budu, bir domuz pirzolası, cins bir tavuk ya da övgüye değer bir hindi çok eski günlerde sofrasını süslemiş olsa bile gayet iyi hatırlandığı halde. o zamandan beri ulusumuzun başından geçenler ile özel hayatını aydınlatmış veya karartmış olaylar sanki bir meltem gibi pek az bir iz bırakarak geçip gitmişlerdi. Bildiğim kadarıyle bizim ihtiyarın yaşamındaki en hüzünlü olay, otuz kırk yıl kadar önce yaşamış ve ölmüş bir kazla ilgili talihsizliği idi. Biçimi yönünden çok şey vadeden bu kazın eti sofrada çok sert çıkmıştı. Bıçağın gövde üzerinde hiç bir etkisi olmamış, hayvan ancak bir satır ve testere ile parçalanabilmişti.

Ama artık bu tasvire bir son verme zamanı geldi. Aslında ben, tanıdığım insanlar içerisinde gümrük memurluğuna en çok yakışan bu kimse üzerinde seve seve daha epeyce durabilirdim. Pek çok insan, burada anlatamayacağım nedenlerle bu özel yaşama biçiminden bayağı ahlâkî kayıplara uğruyorlar. Oysa ihtiyar müfettiş hiç de böyle değildi. Memuriyeti kıyamete kadar sürse bu gün neyse o gün de öyle olurdu. Aynı iştahla yemeğinin başına oturmakla yetinirdi.

Yalnız, birisi daha var ki, onsuz benim Gümrük Dairesinden portreler galerisi gerçekten eksik sayılır. Ancak, bu konuda elime daha az gözetleme fırsatı geçtiğinden portre sadece ana çizgiler halinde olacak. Bu, bizim Gümrük Muhafızı, eski yiğit General Miller'-

di. Parlak bir askerî hizmetten sonra Batıda vahşi bir bölgeyi idare etmiş, çok değişik ve şerefli yaşamının iniş dönemini geçirmek üzere yirmi yıl önce buraya gelmişti. Bu kahraman asker yetmiş yaşlarında vardı ve dünyadaki yolculuğunun geri kalan kısmına, anılarındaki savaş borularının bile hafifletemediği hastalıkların yükü altında devam ediyordu. Hücumlarda en önde giden bacakları şimdi felce uğramıştı. Bir uşağın yardımıyle ve bir eliyle demir korkuluklara sıkı sıkıya tutunarak, ağır ağır Gümrük Dairesinin merdivenlerini tırmanır, binbir güçlükle ilerleyerek şöminenin yanındaki sandalyesine ulaşırdı. Orada, kâğıt hışırtıları, yemin işlemleri, iş tartışmaları ve dairenin günlük konuşmaları arasında oturur, girip çıkanları bulanık ve sakin bakışlarla seyrederdi. Bütün bu sesler ve olaylar duyularını belli belirsiz etkiliyor, düşüncesinin iç sınırlarına pek ulaşamıyor gibiydi. İstirahat halindeyken yüzünün hatları yumuşak ve nazikti. Düşüncesi sorulunca çehresinde bir kibarlık ve ilgi ifadesi belirir ve bu da içinde hâlâ hayat ışığının varlığını, ancak zekâ kaynağının dış yüzeyinin bu ışınların geçmesini engellediğini gösterirdi. Zekâsının özüne doğru ne denli inerseniz o denli sağlam olduğunu görürdünüz. Konuşmasına ya da dinlemesine gerek kalmadığı anda yüzü o eski sakin, fakat hiç de asık olmayan halini alırdı. Fakat bu iki işlem epey çaba harcamasına yol açıyordu.

Böylesine elverişsiz koşullar altında onun kişiliğini gözlemek ve tasvir etmek, New York'un kuzeydoğusundaki Ticonderorga gibi eski bir kaleyi kırık dökük kalıntılarına baka-

rak hayalde yeniden canlandırmak kadar güç bir işti. Şurada burada tesadüfen duvarlar öylece duruyordur ama başka bir yerde uzun yılların sessizliği ve ihmali ile üzerinde çimenler ve yabani otlar bitmiş ancak sağlamlığı yüzünden geriye kaba ve şekilsiz bir tepecik kalakalmıştır.

Aramızdaki ilişkiler pek az olmakla beraber gene de bu eski savaşçıya sevgiyle baktığım zaman portresinin ana çizgilerini ayırdedebiliyorum. Ona karşı beslediğim duygu, onu tanıyan bütün iki ve dört ayaklı yaratıkların besledikleri duygu gibi bu sevgi sözüyle ifade edilebilir.

Dikkati çeken soylu ve kahramanca nitelikleri, kazandığı şöhreti tesadüfen değil hakkıyle elde ettiğini gösteriyordu. Anladığım kadarıyle, yaratılışı itibarıyle huzursuz ve tezcanlı bir insan değildi. Yaşamının hangi döneminde olursa olsun harekete geçebilmesi için mutlaka itici bir kuvvete ihtiyacı vardı. Ama önünde aşılması gerekli engeller ve ulaşmaya değer bir amaç olup da harekete geçti mi, başladığı işi ne yarıda bırakır ne de başarısızlıkla sonuçlandırırdı. Tabiatına eski günlerde hâkim olan ve hâlâ sönmemiş ateş, birden parlayıp sonra kıvılcımlar çıkartan cinsten değil, fırındaki demir gibi içten içe kızıllığını sürdüren çeşittendi. Ağırlık, sağlamlık ve metanet; işte sözünü ettiğim o vakitsiz çöküntü günlerinde bile duruşundaki sakinliği bunlarla ifade edebilirdiniz. O sıralarda bile öyle sanıyorum ki, şuuruna kadar işleyebilecek bir heyecanla, henüz ölmemiş ancak uyuşmuş bütün enerjisini canlandırabilecek güçte bir trampet

sesiyle ayağa kalkarak hastalıklarını gecelik gibi çıkartıp bir yana atacak, yaşlılık bastonunu bırakarak bir kılıcı kabzasından kavrayacak ve yeniden bir savaşçı olup çıkacaktır. Ve böyle ateşli anında, davranışı gene sakin olacaktır. Bu manzara tabiî ancak hayalde canlandırılır, yoksa ne beklenir ne de istenir. Benim onda gördüklerim yukarıda çok uygun bir benzetme olarak sözünü ettiğim Ticonderoga kalesinin surları gibi yıkılması imkânsız yanlardı. Gençlik yıllarında belki de dikkafalılığa kadar ulaşan inatçı ve sarsılmaz bir tahammül, bir tonluk demir cevheri gibi evirip çevrilmesi ve yumuşatılması imkânsız bir dürüstlük; ve nihayet aşırı bir iyilikseverlik başlıca özelliklerindendi. Chippewa'da ya da Fort Arie'deki amansız süngü hücumlarını yönetmesine rağmen ben ondaki bu iyilikseverliği günümüzde vakitlerini tartışmayla öldüren hümanistleri harekete geçiren şeyler kadar gerçek ve samimi buluyorum. Kendi eliyle de herhalde pek çok insana kıymıştı, gücünü ve kudretini onun ruhundan alarak zafere ulaşan hücumlarda insanlar, orağın çayır yapraklarını biçtikleri gibi yerlere serilmişlerdi. Fakat ne olursa olsun, yüreğinde bir kelebeğin kanadındaki tozları sıyırıp dökecek kadar bile bir zalimlik yoktu. Doğuştan iyilikseverliğine onun kadar güvenle başvurulacak bir insan daha tanımadım.

Bu portrenin aslına uygunluğunu sağlayacak pek çok özellikleri, ben generali tanımadan önce ya kaybolmuştu ya da iyice belirsizleşmişti. Genellikle, güzel ve hoş nitelikler önce kayboluyorlar. Üstelik doğa da, çöküntü halin-

deki insanı yeni güzellik çiçekleriyle donatmıyor. Onun Ticonderoga kalesinin yıkıntıları üzerine diktiği cinsten çiçekler ancak harabelerin yarık ve kovuklarına kök salabiliyor ve gerekli gıdayı oradan sağlayabiliyor. Gene de zariflik ve güzellik yönünden dikkate değer noktalar da eksik değildir. Ara sıra bir mizah ışını bir peçenin loşluğundan sızar ve yüzümüzde hoş bir şekilde pırıldar. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarından sonra erkeklerde pek az rastlanan tabiî bir zerafet ve incelik, çiçeklerin manzarası ve kokusu karşısında Generalde beliren sıcak sevgide kendisini belli ederdi. Eski bir askerin yalnız alnındaki kanla defne çelengine değer vereceği sanılabilir, ama o çiçeklere karşı bir genç kızın duyduğu ilgi ve sevgiyi duymaktaydı.

Evet, bizim yaşlı kahraman General hep o şöminenin yanındaki yerinde otururdu. Müdür, ara sıra da olsa onunla konuşmak gibi güç bir işe girişmekten kaçınmaz, biraz ötede durarak onun uykulu yüzünü seyretmekten hoşlanırdı. Birkaç adım ötemizde olduğu halde bizden epey ötelerde, sandalyesinin yanından geçtiğimiz halde uzaklarda, ellerimizi uzatıp ellerine dokunabileceğimiz halde ulaşılmaz görünürdü. Bunun nedeni belki de, gümrük dairesinin hiç de uygun olmayan çevresinden çok kendi düşünceleri içerisinde daha gerçek bir hayat yaşamasıydı. Bir geçit töreninin değerlendirilmesi, bir savaşın gürültüsü, otuz yıl önceki eski ve kahramanca bir müziğin melodileri gibi sahneler ve sesler belki de zihninde hâlâ canlılıklarını koruyorlardı. Bu arada, tacirlerle kaptanlar, çıt kırıldım memurlarla ka-

ba saba denizciler girip çıkarlar, bu ticaret ve Gümrük Dairesi yaşantısının mırıltısı çevresinde sürüp gider ama Generalin ne bu adamlarla ne de onların işleriyle en ufak bir ilişkisi yok gibidir. Şimdi pas tutmuş ama bir zamanlar savaş alanlarında parlayıp sönen ve hâlâ çeliğinde bir pırıltı görünen eski bir kılıcın Tahsildar Yardımcısının masası üzerindeki mürekkep hokkaları, kâğıt tomarları ve maun cetveller arasında durması gibi, o da bu yere yakışmıyordu.

Niyagara cephesinin bu yiğit askerini yeniden yaratmamda bana çok yardımı dokunan bir şey vardı. Bu, onun şu unutulmaz sözleriydi: «Gayret edeceğim efendim!» 1814 savaşında bir İngiliz bataryasını ele geçirmesi için verilen emre Miller'in cevabı idi bu sözler. Güç ve kahramanca bir girişimden hemen önce söylenmişti ve bütün tehlikeleri bilerek göğüsleyen yiğit New England ruhunu yansıtıyordu. Eğer ülkemizde kahramanlık bir şeref armasıyle mükâfatlandırılacaksa söylenmesi kolay fakat tehlikeli ve şerefli bir görevi yüklenen birisi tarafından söylenen bu sözler Generalin armasına kazınacak en güzel ve en uygun vecize olurdu.

Kendisine benzemeyen, amaçları ayrı, iç âlemini ve yeteneklerini takdir edebilmesi için kendi dışına çıkması gerektiği kimselerle arkadaşlık etme alışkanlığını kazanması bir insanın ahlâkî ve fikrî sağlığının gelişmesine bir hayli yardım eder. Hayatımdaki olaylar çoğu zaman bana bu olanağı sağlamakla beraber, bunlar hiç bir zaman memuriyetim sırasındaki

kadar bol ve çeşitli olmamıştır. Özellikle oradaki adamlardan birisinin kişiliğini gözetlemekle yepyeni bir yetenek keşfettim. Ondaki yetenekler tamamen bir iş adamının yetenekleriydi: süratli, kavrayışlı ve daima uyanıktı. Karmakarışık işleri bile ayırdedebilen bir göze ve sanki bunları sihirli değneğin bir hareketiyle ortadan kaldıran bir düzenleme yeteneğine sahipti. Çocukluğundan beri Gümrük Dairesinde yetiştiğinden, burası tam ona göre bir çalışma alanıydı. Dışarıdan gören birisini sıkıntıdan çatlatacak derecede karmakarışık işler ona, her yanı bilinen bir sistemin düzenliliği içerisinde görünürdü. Bana göre sınıfının ideal tipiydi. Aslında Gümrük Dairesinin ta kendisi denilemese bile çeşitli çarkları harekete getiren zemberekti. Memurları, görecekleri işe uygunlukları hemen hemen hiç düşünülmeden, çıkar ve rahatlarını sağlamak üzere atanan böyle bir kurumda çalışanlar kendilerinde bulunmayan bilgi ve becerikliliği başkalarında aramak zorundaydılar. Böylece, bir mıknatısın çelik kırıntılarını çekmesi gibi, kaçınılmaz bir zorunluluk olarak bizim iş adamı da herkesin karşılaştığı güçlükleri üzerine çekerdi. Onun kafa yapısına göre neredeyse suç sayılması gereken budalalıklarımız karşısında büyük bir alçakgönüllülük ve sabır gösterir, parmağının bir dokunmasıyle en anlaşılmaz şeyleri güneş ışığı gibi aydınlık hale getiriverirdi. Tüccarlar da ona, en az biz özel dostları kadar değer veriyorlardı. Dürüstlüğü tamdı. Bu kendi seçtiği bir ilke olmaktan çok onunla ilgili bir doğa kanununun sonucuydu. Zira böylesine berrak ve sağlam düşünceye sahip birisinin işle-

rin yönetiminde dürüst ve düzenli olması âdeta kaçınılmaz bir şarttı. Uğraştığı işlerle ilgili herhangi bir konuda vicdanına sürülen bir leke böyle bir adamı hesap sonucundaki bir yanlış veya kayıt defterinin bembeyaz sayfası üzerinde bir mürekkep lekesi bulunmasından çok daha fazla rahatsız ederdi. Tek kelimeyle bulunduğu yere tam anlamıyle uyabilmiş birine nihayet rastlamıştım.

Kendimi aralarında bulduğum insanların bazıları işte bunlardı. Geçmişteki alışkanlıklarımla pek az ilgili olmakla birlikte Tanrının isteğiyle itildiğim bu durumu iyi yanlarıyle benimsedim ve elde edebileceğim faydaları sağlamak için ciddiyetle işe koyuldum. Brook Farm'daki hayalperest kardeşlerle çileli bir dostluk ve gerçekleşmesi imkânsız planlar; edebiyatçı ve filozof Emerson gibi bir kimsenin ince zekâsının etkisi altında geçen üç yıl; Assabath ırmağı kıyısında geçen uygarlıktan uzak ve başıboş günler; kuru ağaç dallarından yaktığımız ateşin etrafında politikacı Ellery Channing ile dalıp gittiğimiz hayaller; Walden'deki inziva köşesinde yazar Thoreau ile çam ağaçları ve Kızılderililerden kalma eserler üzerinde sohbetler; fikir adamı Hillard'ın klasik ince kültürüne karşı duyduğum sevgi yüzünden bende de gelişen titizlik; şair Longfellow'un ocağı karşısında şairane duygularla dolup taşma... İşte bütün bunlardan sonra nihayet tabiatımın diğer yanlarını da çalıştırmam ve o zamana kadar pek de iştahımı açmayan yiyeceklerle kendimi beslemem zamanı gelmişti. Concord grubunun on radikal üyesi Alcot'u tanıyan bir insan için bizim ihtiyar mü-

fettiş bile ancak bir perhiz değişikliği olarak tercih edilebilirdi. Anıları henüz canlı böylesine dostluklardan sonra, onlardan büsbütün farklı insanlarla birden kaynaşabilmem ve bu değişiklikten hiç sızlanmamam, bir ölçüde, doğuştan adamakıllı dengeli ve eksiksiz bir düzenin kanıtı gibi geliyor bana.

Edebiyat, onunla ilgili çabalar, amaçlar artık gözümde önemlerini yitirmişlerdi. Bu dönemde kitapları önemsemiyordum, iyice ayrı düşmüştük birbirimizden. İnsan tabiatının dışında kalan, yerde ve gökte gelişen doğa, bir bakıma benden gizliydi. Ona ruhsal bir yan katılarak yaratılan her türlü hayalî zevk bende kaybolup gitmişti. Bu Tanrı vergisi, bu yeti, büsbütün kaybolmamışsa bile durgunlaşmış, içimdeki canlılığını yitirmişti. Eğer geçmişteki değerli herhangi bir şeyi istediğim anda hatırlayabileceğimi bilmesem, bu hal gerçekten can sıkıcı ve umut kırıcı olurdu. Gerçekten de insan böyle bir hayatı, bedelini ödemeden uzun zaman sürdüremezdi; yoksa beni, katlandığım zahmete değecek şekilde başka bir biçime sokmadan kişiliğimin dışında bir hayata zorlamış olurdu. Ne var ki, ben bu hayatı daima geçici diye kabullenmiştim. Kâhince bir içgüdü daima kulağıma, çok geçmeden, yaşama tarzımda bir değişme zorunluluğu belirince, bu değişmenin olacağını fısıldıyordu.

İşte tam o sırada Gümrük Müdürü idim, ve anladığım kadarıyle yeterince de iyi bir müdürdüm. Bir düşünce, hayat ve duyarlık adamı, bu nitelikleri bir Müdürünkine oranla on kat fazla da olsa, kendisini zahmete soktuktan sonra ne zaman olursa olsun bir iş ada-

mı olur çıkar. Memurlarım, görevim gereği ilişki kurduğum tacirler ve kaptanlar beni hep bu açıdan görüyorlar, başka bir yanım olduğunu belki de bilmiyorlardı. Zannederim içlerinden hiç biri yazılarımın bir sayfasını bile okumamıştı. Kaldı ki hepsini okusalardı bile yanlarındaki değerim zerrece artmazdı. Bu, hiç bir çıkar sağlamayan sayfalar, zamanlarında benim gibi gümrük memurluğu etmiş büyük İngiliz şairi Chancer ya da şair Burns gibi kimselerin kalemlerinden çıkmış olsaydı bile durum hiç değişmezdi. Edebiyat alanında üne eriştiğini hayal eden ve dünyanın seçkinleri arasında yer aldığını sanan bir kimse için değerini kabul etmiş dar çevrenin dışına çıkınca başarılarının ve amaçlarının nasıl anlam ve önemini yitirdiklerini görmek çoğu zaman ağır olmakla beraber iyi bir derstir. Benim uyarma ya da azarlama yollu böyle bir derse özellikle ihtiyacım var mıydı bilmiyorum ama ne de olsa bunu iyice öğrenmiş oldum. Ayrıca bu gerçeği kavradığım anda ne içimin burkulduğunu, ne de göğüs geçirdiğimi düşündükçe bayağı zevk alıyorum. Doğruyu söylemek gerekirse edebiyatla ilgili konuşmalar da olmuyor değildi; örneğin, daireye benimle birlikte girip benden ancak biraz sonra çıkan deniz subayı o mükemmel delikanlı, benimle sevdiği iki konudan biri üzerinde, ya Napolyon ya Skakespeare üzerinde sık sık tartışırdı. Sam Amca'nın resmî yazışmalara ait kâğıtlarını şiire çok benzeyen şeylerle doldurduğu kulaktan kulağa fısıldanan muhafızın genç kâtibi de, ara sıra benimle, çok iyi bildiğimi zannettiği kitaplar konusunda konuşurdu. Edebiyatla ilişkili

temaslarımın hepsi buydu, ihtiyaçlarıma da yetiyordu.

Adımın, kitap kapaklarını süslemesini artık ne istediğim ne de önemsediğim için o günlerde başka çeşitten bir itibara kavuşması beni güldürüyordu: Gümrük Dairesinin bir memuru elinde damga ve siyah boya ile adımı, biber torbalarının, boya sepetlerinin, puro kutularının, gümrüğe tâbi her çeşit mal balyalarının üzerine, gümrük resminin ödendiğini ve gümrükten yasalara uygun olarak geçtiklerini belirtmek için damga vuruyordu. Böyle acayip bir şöhret aracıyla, bu dünyada benim gibi birisinin var oluşu gerçeği, adımın taşıyabildiği ölçüde hiç gitmediği, dilerim bir daha da gidemeyeceği yerlere ulaşıyordu!

Ne var ki, geçmiş henüz ölmemişti. O denli canlı ve faal göründükleri halde sakince bir köşeye dinlenmeye bırakılan düşünceler uzun süre sonra da olsa tekrar canlanıyordu. Geçmiş günlere ait alışkanlıkların içimde canlandığı andaki en dikkate değer şeylerden birisi, halen yazmakta olduğum bu yazıyı halka sunabilmem için gerekli edebî özellikleri taşımasını sağlamıştır.

Gümrük Dairesinin ikinci katında, ne tuğla duvarları ne de ağaç kirişleri sıvayla ve tahtayla kaplanmamış büyük bir oda vardır. Konak aslında limanın eski ticarî hacmine uygun bir şekilde, ve gelecekte umulan ama hiç bir zaman gerçekleşmeyen gelişmesi de düşünülerek planlanmış olduğundan şimdi içinde oturanların ne yapacaklarını bilemedikleri pek çok boş yeri vardı. Gümrük muhafızının daire-

si üzerindeki geniş salon bugüne kadar tamamlanmamıştı. Kararmış kirişlerinden sarkan yıllanmış örümcek ağlarına rağmen hâlâ marangozla duvarcının çalışmalarını bekler gibiydi. Odanın bir ucundaki girintide birbiri üzerine dizilmiş bidonlar içerisinde resmî evrak tomarları duruyordu. Yere de bu çeşitten bir yığın süprüntü yayılmıştı. Şimdi artık yeryüzünde gereksiz bir yükten başka bir şey olmayan ve hiç bir insan gözünün ilişemeyeceği ücra bir köşeye tıkılan bu küflenmiş kâğıtlar üzerinde boşuna harcanan günleri, haftaları ve ayları düşünmek gerçekten hazindi. Ama bunun yanında, yaratıcı bir kafanın düşünceleri ve derin duyguları olan bir kalbin coşkularıyle dolu deste deste başka el yazıları da aynı şekilde unutulup gitmemiş miydi? Üstelik bunlar zamanlarında bu kâğıt yığınlarının gördükleri hizmeti bile göremedikleri gibi, işin en acı yanı yazarlarına, Gümrük memurlarının ellerindeki kalemin değersiz karalamalarının sağladığı rahat hayatı da sağlayamamışlardı! Ancak, şehrin tarihine malzeme olmaları yönünden bu karalamalar büsbütün değersiz de değildi. Burada hiç şüphesiz Salem'in eski ticaretiyle ilgili istatistiklerle, King Derby, Bill Gray, Simon Forrester gibi soylu tacirlerin ve üzerleri pudra kaplı perukalı kafaları daha mezara girer girmez dağ gibi servetleri erimeye başlayan zamanın öteki büyük işadamlarının anılarıyle ilgili belgeler de bulunabilir. Gene burada, şimdi Salem'in aristokrasisini teşkil eden ailelerin büyük bir kısmının kurucularının genellikle Devrimden çok önceki yıllarda ticaretlerine küçük ve mütevazi bir ölçü

içerisinde başlayıp çocuklarının kökleşmiş bir düzen olarak gördükleri yere nasıl ulaştıkları izlenebilir.

Devrim öncesiyle ilgili pek az kayıt var. Gümrük Dairesinin daha eski belgeleriyle arşivi belki de bütün Kraliyet memurlarının İngiliz ordusu ile birlikte Boston'dan kaçtığı sırada Nova Scotia'nın merkezi ve devrimde İngilizlerin karargâhı durumundaki Halifax'a taşınmıştır. Bu konu benim için daima bir üzüntü kaynağı olmuştur. Zira büyük ihtimalle 1653 - 1659'da İngiltere'de Crommell'in Parlamento Yönetimi devrine rastlayan Himaye dönemine kadar geri gidildiğinde o günlere ait belgeler, unutulan ya da hatırlanan insanlarla, eski âdet ve gelenekler üzerinde bilgileri kapsayabilirdi. Bütün bunlar bana Old Manse yakınındaki tarlalarda Kızılderili ok başlıkları bulduğum zaman duyduğum sevinci tattırabilirlerdi.

Tembel ve yağmurlu bir gün oldukça ilginç bir keşifte bulundum. Köşeye yığılı döküntüyü orasından burasından karıştırıyor, şu ya da bu dökümanı açıyor, uzun yıllar önce denizin dibini boylamış ya da rıhtımda çürümüş gemilerin, artık borsada adları geçmediği gibi yosun tutmuş mezar taşlarındaki adlarının bile güçlükle sökülebileceği tacirlerin isimlerini okuyordum. Bütün bunlara bir zamanlar faal olan fakat şu anda bir cesetten başka bir şey olmayan şeylerin önünde duyduğum kederli, bıkkın ve yarı isteksiz bir ilgiyle bakıyordum. Bir yandan da az kullanıldığı için uyuşmuş hayal gücümü zorlayarak bu kuru kemiklerden, Hindistan'ın henüz yeni keşfedilmiş

bir ülke ve Salem'in de oraya çıkan yolu bilen tek yer olduğu sıralarda bu eski şehrin parlak halini canlandırmaya çalışıyordum. Bu arada elime eskiden kalma sarı bir parşömene dikkatle sarılmış ufak bir paket geçti. Bu zarf memurların dimdik ve resmî yazılarını bugünkünden daha sağlam malzemeler üzerine yazdıkları epeyce eski bir döneme ait resmî bir kayıt havası taşıyordu. Görünüşü içgüdüsel merakımı öylesine artırdı ki, sanki bir hazine gün ışığına çıkacakmış gibi paketi bağlayan soluk kırmızı mührü hemen açtım. Parşömen kâğıdın sert kıvrımlarını açınca bunun Massachusetts Valisi Shirley'in imza ve mührüyle, Jonathan Pue adında birisinin Massachusetts Baş eyaletinde Salem limanı Kraliyet Gümrüğü Müdürlüğüne atanmasıyle ilgili bir belge olduğunu gördüm. Gümrük Müdürü Mr. Pue'nin seksen yıl kadar önce öldüğüne dair bir haberi okuduğumu, gene St. Peter Kilisesinin küçük mezarlığındaki kalıntılarının binanın tâmiri sırasında çıkartılmasını anlatan bir yazıyı da yakınlarda bir gazetede gördüğümü hatırladım. Eğer yanılmıyorsam benim saygıdeğer selefimden kusurlu bir iskeletle birkaç elbise parçası ve bir zamanlar süslediği kafanın aksine çok iyi bir şekilde muhafaza edilmiş şahane bir perukadan başka bir şey kalmamıştı. Parşömen kâğıda sarılmış atama emrini inceleyince Mr. Pue'nin aklî nitelikleri ile kafasının iç faaliyeti üzerine, dalgalı perukasının örttüğü saygıdeğer kafatasından daha fazla izlere rastladım.

Kısacası bunlar resmî değil özel mahiyette ya da hiç değilse kişiliğini ilgilendiren ve

görünüşe göre kendi el yazısı ile yazılmış belgelerdi. Bunların Gümrük Dairesinin döküntüleri arasında bulunmasının sebebi bence Mr. Pue'nin âni olarak ölmesi ve belki de masasında bulundurduğu bu kâğıtlardan vârislerinin haberi olmaması, ya da gümrük işleriyle ilgili zannedilmelerindendir. Arşivlerin Halifax'a taşınması üzerine bu paket herhalde resmî işlerle pek ilişkili görülmemiş olacak ki, yerinde bırakılmış ve o zamandan beri de açılmadan öylece kalmıştı.

Anlaşılan eski müdür o ilk günlerde dairesiyle ilgili işlerle pek fazla rahatsız edilmediğinden, boş saatlerinden bir kısmını bölgedeki eski şeyleri araştırmaya, ya da buna benzer incelemelere ayırmıştı. Böylece kafasını küflenip gitmekten kurtaracak ufak tefek eylemler için gerekli malzemeyi sağlamış oluyordu. Bulgularının bir kısmı bu basımın üçüncü cildinde çıkan «Main Street» başlıklı yazının hazırlanmasında epey işime yaradı. Bu yazı diğer bazı yazılarla birlikte bu ciltten çıkartılmış, sonradan başka kitaplarıma konulmuştur. Geri kalanlar gene aynı derecede değerli amaçlar için kullanılabileceği gibi eğer doğduğum yere karşı duyduğum saygı bu yoldan şükranlarımı belirtmemi gerektirirse bu bilgiler Salem'in düzenli bir tarihinin yazılmasında kullanılabilir. Şimdilik bunlar, kazanç getirmeyen bu görevi benden almaya istekli ve bu konuda yetenekli herhangi bir kimsenin emrine amadedir. Son çare olarak da bunları Essex Tarih Kurumuna vermeyi düşünüyorum.

Bu esrarlı pakette en çok dikkatimi çeken şey epeyce yıpranmış ve solmuş kırmızı renkte ince bir kumaş parçası oldu. Üzerinde altın simli işleme izleri vardı. Bunlar da gene adamakıllı yıpranmış ve silinmiş, pek az bir pırıltı kalmıştı. Çok usta bir el işiyle işlendikleri derhal anlaşılıyordu. İşleme tarzı, bu gibi konuları iyi bilen hanımların beni inandırdıkları gibi artık unutulup giden bir sanatın kanıtıydı ve iplikler birer birer sökülse bile nasıl işlendiği anlaşılamazdı. Bu kızıl paçavra zamanın aşındırması ve imansız bir güve yüzünden gerçekten bir paçavra haline gelmişti. Fakat dikkatle incelenince bir harf şeklini alıyordu. Bu, büyük A harfi idi. Dikkatle ölçülünce her ayağı tam sekiz santim geliyordu. Hiç şüphesiz bir elbiseye süs diye yapılmıştı, ama nasıl ve nereye konulacaktı, ya da geçmiş zamanlarda hangi rütbeyi, şerefi ve asaleti temsil ediyordu, bu bilmeceyi çözmek olanaksız gibiydi. Gene de garip bir şekilde ilgilendiriyordu beni. Gözlerim eski kızıl harfin üzerine saplanıp kalmıştı, başka yana çeviremiyordum. Hiç kuşkusuz, yorumlanmaya değer derin bir anlamı vardı ve bu esrarlı sembolden fışkıran bu anlam duyularıma inceden bir şeyler ulaştırıyorlar ama aklımın çözümlemesinden kaçınıyorlardı.

Böyle şaşkın şaşkın, çeşitli ihtimaller içerisinde acaba kızılderililerin gözlerini boyamak için beyazların icadettiği süslü nişanlardan birisi olabilir mi diye harfi göğsümün üzerine koyacak oldum. İşte tam o anda, tamamen fizikî olmamakla beraber gene de fizikî diyebileceğim yakıcı bir sıcaklık duydum.

Harf sanki kırmızı kumaştan değil de kıpkızıl bir demirdendi. İrkildim ve farkında olmadan kumaş yere düştü.

Kızıl harfin düşüncesiyle dalıp gittiğimden, harfin etrafına sarıldığı ufacık kâğıt tomarını ihmal etmiştim. Tomarı açtım ve meselenin aşağı yukarı tam bir açıklamasının, eski müdürün kaleminden yapıldığını görünce bayağı sevindim. Atalarımızın gözünde dikkate değer bir kişiliğe sahip olduğu anlaşılan Hester Prynne isminde birisinin hayatı ve ilişkileri ile ilgili pek çok ayrıntıları kapsayan büyük boy birkaç sayfaydı. Massachusetts'in ilk günleriyle on yedinci yüzyılın sonları arasındaki dönemde yaşamıştı. Müdür Mr. Pue'nin zamanında yaşıyanlar ve hikâyenin tamamlanması için sözlü bilgi verenler, gençliklerinde onu elden ayaktan düşmüş olmamakla birlikte çok ihtiyar halde hatırladıklarını, görünüşünde bir asalet ve vekar olduğunu söylüyorlardı. Neredeyse hatırlayanı kalmayan eski bir tarihten beri bütün ülkede gönüllü bir hemşire gibi çalışmayı elinden geldiğince herkese iyilik etmeyi âdet haline getirmişti. Aynı şekilde gönül işleri başta olmak üzere her konuda öğütleriyle faydalı olmayı âdeta görev edinmiş ve bu özellikleriyle pek çok kimsenin bir meleğe lâyık saygısını kazandığı gibi sanırım bazılarınca da her işe burnunu sokan bir başbelâsı diye kabul edilmiştir. Elyazılarını daha da dikkatle inceleyince bu garip kadının yaptığı başka şeyleri ve çektiği ıstırapları öğrendim. Okuyucular bunların çoğunu «Kızıl Harf» başlıklı hikâyemde bulacaklardır. Ve şurası da unutulmamalıdır ki hikâyenin başlıca

olayları Müdür Mr. Pue'nin bıraktığı belgelerce doğrulanmış ve onanmıştır. Yazıların asıllarıyle kızıl harf hâlâ bende bulunuyor ve hikâyenin yaratacağı merakla bunları görmek isteyenler rahatça bu isteklerini yerine getirebilirler. Ancak, hikâyeye bir düzen ve biçim verirken ya da hikâyedeki kişileri etkileyen tutku ve eğilimleri canlandırırken eski müdürün bıraktığı altı yapraklık yazının sınırları içerisinde kaldığım sanılmasın. Tersine, olayları tamamen ben uydurmuşum gibi rahat hareket ettim. Benim iddiam hikâyenin genel çizgileriyle gerçek oluşudur.

Bu olay zihnimi sanki eski bir iz üzerinde çalışmaya zorluyordu. Orada hikâyenin iskeleti kurulmuş gibiydi. Eski müdür, yüz yıl öncesinin giysileri ve başında onunla birlikte gömülen fakat mezarda çürümeyen ölümsüz perukası ile sanki beni Gümrük Dairesinin ıssız odasında karşılamış gibiydi. Hâlinde, Majestelerinin atama emrini taşıyan ve bu nedenle de tahtın çevresinde göz kamaştırıcı bir şekilde parlayan nurun bir ışınıyla aydınlanmış bir kişinin vekarı vardı. Hey yüce Tanrım! Halkın hizmetkârı olarak kendisini efendilerinin en küçüğünden daha da küçük, en aşağısından daha da aşağı bulan Cumhuriyet devri memurlarının o aşağılık görünüşleri ile ne büyük bir çelişki! Belli belirsiz görünen bu azametli insan bana hayalet eliyle kızıl sembolü ve açıklayıcı el yazılarını taşıyan küçük demeti verdi. Gene aynı hayalet sesiyle, evlâtlık görevim ve kendisine karşı beslediğim saygı gibi kutsal düşünceleri hatırlattı ve küflenmiş, güve yeniği eserini halka ulaştırmamı istedi.

«Bunu yap» diyordu Müdür Mr. Pue'nin hayaleti o unutulmaz perukasının altında daha da ihtişamlı görünen başını sallayarak. «Bunu yap, sağlayacağın kazancın tümü de senin olsun: Yakında bu paraya ihtiyacın olacak zira sizin zamanınız bizimkine benzemiyor. Eskiden memurluk, hayat boyunca sürer, çoğu zaman da babadan evlâda kalırdı. Ama bu ihtiyar Mistress Prynne konusunda senden önce o koltukta oturan kişinin anısına da gerekli saygıyı göster, çabasını değerlendir!» Ve ben de Müdür Mr. Pue'nün hayaletine «Yapacağım!» dedim.

Bu nedenle Hester Prynne'nin hikâyesi üzerinde uzun uzun düşündüm. Odamda bir aşağı bir yukarı dolaşırken ya da Gümrük Dairesinin ön kapısı ile yan kapısı arasındaki oldukça uzun mesafeyi günde yüzlerce defa arşınlarken düşüncelerimin konusu hep oydu. Yaşlı Müfettiş ile kantarcılar ve öteki memurlar, durmadan gidip gelen zalim ayak seslerim uykularını kaçırdığı için büyük bir rahatsızlık ve bıkkınlık içindeydiler. Kendi eski alışkanlıklarını hatırlayarak: «Müdür Bey kıç güvertede volta atıyor,» derlerdi. Belki de bu yürüyüşlerin akşam yemeği için iştah açmak amacıyle yapıldığını düşünüyorlardı. Aslında aklı başında bir insanın vücudunu hareket ettirmesinin tek amacı da bu olmalıydı. Ve doğruyu söylemek gerekirse bu bitip tükenmez idmanların tek değerli sonucu da koridorlarda genellikle esen doğu rüzgârlarının açtığı iştah oluyordu. Gümrük Dairesinin havası hayal ve duyarlıkların sonucunu derlemek gibi nazik bir iş için uygun değildi. Daha on Cumhurbaşkan-

lığı dönemi orada kalsam «Kızıl Harf» hikâyesinin okuyucuya ulaşabileceğinden şüpheliyim. Hayal etme gücüm katran sürülmüş bir ayna gibiydi. Yaratmak istediğim kişileri ya hiç yansıtmıyordu ya da ancak pek zavallı hayallerini yansıtabiliyordu. Akıl ocağımda yakabildiğim ateş, hikâyenin kişilerini ısıtmaya yetmediği için onlara gerekli biçimi veremiyordum. Ne tutkunun alevini ne duyarlığın yumuşaklığını kabul ediyorlardı. Cansız cesetlerin katılığını aynen koruyorlar, gözlerini yüzüme dikip beni küçük görürcesine pis pis sırıtıyorlardı. «Bizimle ne ilişkin var senin?» diyorlardı âdeta. «Bir zamanlar hayal âlemi üzerinde az da olsa bir gücün, egemenliğin vardı, ama o da geçti artık. Devletin bir avuç altını ile değiştin onu. Haydi git de aylığını hak et!» Kısacası, hayalimin yarattığı bu miskin varlıklar budalalığımı tam yerinde ve zamanında yüzüme vuruyorlardı.

Bu pis uyuşukluk sadece günlük hayatımın Sam Amcaya kiraladığım üç buçuk saatinde beni pençesine alsa neyse. Deniz kıyısındaki yürüyüşlerimde de yakamı bırakmadığı gibi pek seyrek ve gönülsüz de olsa ne vakit doğanın canlılık veren büyüsünü aramaya kalkışsan ardım sıra kırlara da gelirdi. Oysa eski günlerde daha Old Manse'nin eşiğinden adımımı atar atmaz aynı doğa bana nasıl bir canlılık verir, düşüncelerimi kamçılardı. Düşünce yeteneğimi kısıtlayan aynı miskinlik evde de yanıbaşımdaydı. Gecenin geç saatlerinde sadece kömürün ve ay ışığının pırıltıları ile aydınlanmış ıssız oturma odasında ertesi günü renk renk tasvirlerle sayfaları aydınlatacak

hayalî sahneler yaratmaya çalışırken bile benimle beraberdi.

İnsanın hayal gücü eğer böyle bir saatte de çalışmıyorsa durum ümitsiz demektir. Alıştığınız bir odada, halının üzerine bembeyaz dökülen, bütün şekilleri ortaya çıkaran ve eşyaları oldukları gibi gösteren ama gene de sabah ya da öğle aydınlığına benzemeyen ay ışığı bir roman yazarının hayali misafirleriyle tanışması için en uygun ortamı sağlar. Pek iyi tanıdığımız evimizin alışılagelen görünüşü: her birisinin ayrı kişiliği olan sandalyeler, üzerinde bir örgü sepetiyle bir iki cilt kitap, sönmüş bir lambayla orta masası, kitaplık, duvardaki tablo... Bütün bu ayrıntılar, o garip ışık altında öylesine ruhsal bir şekil alırlar ki, asıl şekillerini yitirip zihnimizin yarattığı birer varlık oluverirler. Ne denli ufacık ne denli önemsiz de olsa her şey bu değişikliği geçirir ve bir değer kazanır. Bir çocuk patiği, oyuncak arabasında oturan bir bebek, minik at... Kısacası gündüzün kullanılan ya da oynanan ne varsa, aşağı yukarı gün ışığındaki canlılıklarıyle dursalar da şimdi acayip bir görünüşe ve sanki elle dokunulamazmış gibi bir uzaklığa bürünürler. Böylece odamız, Gerçek ile Hayal'in kucaklaşabileceği ve kendi özlerini birbirlerine aktarabilecekleri gerçek dünya ile hayal âlemi arasında tarafsız bir alan halini alır. Hayaletler buraya bizi korkutmaksızın girerler. Etrafımıza bakıp da uzun bir süre önce aramızdan ayrılan sevdiğimiz birisinin o büyük ay ışığı hüzmesi içerisinde oturduğunu farkedince hiç te şaşmayız. Gittiği o uzak ülkeden geri mi döndü, yoksa bizim ocağın kar-

şısından hiç mi ayrılmamıştı diye şüphe içerisinde kalırız.

Anlattığım etkinin doğmasında, şöminedeki soluk ateşin önemli payı vardır. Tatlı rengini bütün odaya yayar, duvarlarda ve tavanda hafif bir kızıllık belirir, mobilyanın cilâsından bir pırıltı yansıtır. Bu sıcak ışık, ay ışığının soluk manevî varlığıyle kaynaşır, imgelerimizde doğan biçimlere bir algı, insanî bir duyarlık ve yumuşaklık kazandırır. Aynaya bakınca sihirli çerçevenin derinliklerinde, yarı sönmüş kömürün hafif alevini yerdeki beyaz ay ışınlarını, tablodaki bütün pırıltı ve gölgelerin tekrarını görürüz. Bütün bunlar gerçekten uzak hayal ürünleridir. İşte böyle bir anda ve önünde böyle bir sahne dururken yapayalnız oturan bir insan, eğer bunları gerçekmiş gibi gösteremiyorsa, eline kalem alıp ta hiç roman yazmaya kalkışmasın!

Bana gelince, Gümrük Dairesinde geçirdiğim günlerde, ay ışığının da gün ışığının da, bir alevin yalazının da, birbirinden zerrece farkı yoktu benim için. Bir mum alevinden daha parlak değildi hiç biri de. Duyarlıklarımın tümünü ve bunlarla ilgili pek o kadar zengin ya da değerli olmayabilir ama bende bulunan en önemli bir yeteneğimi yitirip gitmiştim.

Yalnız şuna da inanıyorum ki, başka tür bir yazı yazmaya kalkışsaydım yetilerim bu denli elverişsiz ve yetersiz görülmeyebilirdi. Örneğin, sözünü etmemekle büyük nankörlük etmiş olacağım eski kaptanlardan yaşlı bir Müfettişin hikâyelerini yazmakla pekâlâ yetinebilirdim. Gün geçmezdi ki bu adam beni o

müthiş hikâye anlatma yeteneğiyle katıla katıla güldürmesin ve kendisine hayran etmesin. Üslûbundaki o renkli gücü ve tasvirlerine Tanrı vergisi olarak kattığı o alaycı renkleri aynen benimseyebilseydim, edebiyatta yepyeni bir çığır açabileceğime inanıyorum. Ya da kolayca daha ciddî bir şeyi kendime iş edinebilirdim. Günlük yaşamın katı gerçeği omuzlarıma bu denli yüklenmişken geçip gitmiş bir çağa yönelmeye çalışmak, ya da sabun köpüklerinin dokunulunca soluveren güzellikleri çevrenin kaskatı temasıyle her an yok olduğu sürece belli belirsiz malzemeyle bir dünya yaratmakta ayak diremek düpedüz çılgınlıktı. Düşünce ve hayalleri bugünün kaskatı özü arasından geçirmeye çalışarak bunları parlak ve saydam hale getirmek, gitgide ağırlaştığını hissettiğimiz yükle manevî bir yan bulmaya çalışmak, ufak tefek ve cansıkıcı olaylarla şu anda etrafımızı çeviren sıradan kişilerdeki gözle görülmeyen gerçek ve yokedilmez değerleri yılmadan aramak daha akıllıca olmaz mıydı? Kabahat bendeydi! Önümde açık duran yaşam sayfası, anlamının derinliklerine inemediğim için bana yavan ve âdi görünmüştü. Yazabileceğimden çok daha iyi bir eser duruyordu önümde. En uygun zamanda gerçeğin eliyle yazılan sayfalar birer birer açılıyor, fakat zihnimde kavrayış ve parmaklarımda bunları yazabilme kıvraklığı yeterli olmadığından geldikleri hızla yok olup gidiyorlardı. Belki günün birinde dağınık birkaç parçayı ve kırık dökük bazı paragrafları hatırlayarak kaleme alırım ve harflerin kâğıt üzerinde altına dönüştüğünü görürüm.

Bütün bunları çok geç anlamıştım. Bir zamanlar büyük bir zevk olacak şeyin şimdi artık ümitsiz bir çaba olacağını biliyordum. Bu hâle yakınmanın da zamanı geçmişti. Şöyle böyle bir hikâye ve deneme yazarı olmaktan çıkmış, oldukça iyi bir Gümrük Müdürü olmuştum. İşte hepsi bu. Ama gene de, insan zekâsının yavaş yavaş azaldığı ya da hiç farkında olmadan küçük bir şişedeki eter gibi uçup gittiği ve her bakışta canlılığını yitiren bir tortudan başka bir şey kalmadığı şüphesi içerisinde kıvranması çok tatsız bir şey. Hiç kuşkusuz bu bir gerçekti. Memurluğun kişilik üzerindeki etkileri yönünden kendimi ve başkalarını inceleyince bugünkü hayat tarzımızın hiç de lehinde olmayan bazı sonuçlara vardım. Bu etkiler üzerinde belki ileride uzun uzun dururum. Yalnız burada şu kadarını söylemek isterim ki, uzun süre gümrük memurluğu yapmış bir kimse, çok fazla övgü ve saygıya değer bir kişi olamaz. Bunun ilk nedeni, yerini korumak için gerekli şartlardır. İkincisi, yapılan işin özelliği gereği memurun, insanlığın ortak çabasını paylaşma imkânından yoksun oluşudur.

Devlet memuru durumundaki herkeste az çok görülen bir özellik, Cumhuriyetin güçlü koluna yaslandığı sürece kendi gücünden bazı şeyler yitirmesidir. Karakterindeki zayıflık ya da güçlülük oranında kendine güvenme yeteneğini yitirir. Eğer doğuştan olağanüstü bir enerjisi varsa ya da çalıştığı yerin gevşetici büyüsünün etkisi altında uzun süre kalmamışsa yitirdiği güçleri yeniden elde edebilir. Hiç de nazik olmayan bir silleyle, işinden atılan bir

memur kendine gelebilir ve eski benliğine döner. Ama bu pek seyrek olur. Memur genellikle yerinde, bitip tükenene kadar kalır ve işinden atılınca da artık iyice gevşemiş kaslarıyle hayatın çetin yollarında sendeler durur. Eksikliğini bildiği için endişeyle etrafında daima destek arar. Bütün hayal kırıklıklarına ve imkân kapılarının kapanmasına rağmen yaşadığı sürece aklından çıkartamadığı tıpkı koleranın kıvrandırıcı sancıları gibi bütün benliğini saran en büyük umudu eninde sonunda, hem de yakın bir gelecekte mutlu bir rastlantı ile yeniden memurluğa döneceğidir. İşte herşeyden fazla bu inanç, tasarladığı her girişimi özden yoksun boş bir kabuk haline getirir. Nasıl olsa bir süre sonra Sam Amca'nın güçlü kolu imdadına yetişerek onu ayağa kaldıracak ve destekleyecek olduktan sonra kendini bataktan kurtarmak için bin türlü zahmete katlanmasına ne gerek var? Sam Amca'nın cebinden çıkacak bir küme pırıl pırıl nikelle her ay mutlu olmasına ramak kalmışken hayatını kazanmak için burada çalışmasına ya da taa California'da altın aramasına gerek var mı? Devlet memurluğunu şöyle bir tatmanın zavallı bir delikanlının bu garip hastalığa yakalanmasına yettiğini görmek ne kadar acıydı. Sam Amca'nın altınının bu yönden Şeytanın ücreti gibi büyüleyici bir niteliği vardı. Ona dokunan kimse kendisini kollasın, yoksa bu pazarlığın, ruhunu olmasa bile onun değerli niteliklerinin çoğunu ilgilendirecek şekilde insafsızca aleyhine olduğunu görür. İnsanı insan eden bu nitelikler arasında, olaylar karşısında yılgınlık getirmemek, cesaret ve

sebat, doğruluk ve kendine güven vardır.

Öyleyse önümde yaman bir gelecek vardı benim! Bunları Müdür, kendisini suçlu gördüğü için ya da memurluğu devam etse de işten atılsa da perişanlıktan kurtulamayacağını anladığı için söylemiyor. Ancak düşüncelerimde bir huzursuzluk da yok değildi. Üzerime bir hüzün ve karamsarlık çökmüştü. Durmadan kafamın içini yokluyor, zaten fakir olan yetilerinden hangisinin kaybolduğunu, geri kalanların da ne ölçüde zedelendiklerini anlamaya çalışıyordum. Gümrük Dairesinde daha ne kadar kalabilir ve insanlığımı kaybetmeden buradan nasıl çıkabilirim diye hesaplara dalmıştım. Doğruyu söylemek gerekirse en büyük korkum, en büyük endişem, benim gibi halim selim bir kimseye yol vermek hiç bir politikanın aklına gelmeyeceğine göre, Müdürlükte ihtiyarlayıp elden ayaktan olmak ve ihtiyar Müfettiş gibi insandan ziyade hayvana yakın bir yaratık haline düşmekti. Önümde uzanıp giden memuriyet hayatının tekdüzeliği içerisinde nihayet benim de bu saygıdeğer arkadaş gibi akşam yemeğini günün çekirdeği haline getirip geri kalan kısmını kocamış köpekler gibi güneşte ya da gölgede uyuyarak geçirmem olmayacak iş miydi? Mutluluğun en güzel tarifini, zihnî yetiler ile duyarlıkların her türlüsünü yaşamak ve tatmak diye belleyen bir insan için çok karanlık ve hazin bir gelecekti bu! Fakat anlaşılan bütün bu süre içerisinde kendime boş yere tehlike işareti vermiş durmuşum. Yüce Tanrı benim için kendi düşünebileceğimden çok daha iyi şeyler tasarlıyormuş.

Müdürlüğümün üçüncü yılının en önemli

olayı «P.P.»nin deyişiyle General Taylor'un Cumhurbaşkanlığına seçilmesiydi. Memuriyet hayatının yararlarını tam olarak değerlendirebilmek için memuru, muhalif yönetimin gelişi sırasında görmek gerekir. Durumu son derece can sıkıcı ve oturduğu sandalye zavallı bir ölümlünün bulunabileceği en tatsız yerdir. Hiç bir iyilik belirtisi göstermemekle beraber onun en kötü diye kabul ettiği şey belki de hakkında en hayırlısı olanıdır. Gurur ve duyarlığı olan bir kimse için bütün ilişki ve çıkarlarının kendisini ne seven ne de anlayan kişilerin elinde olduğunu ve bunlardan yarardan çok zarar geleceğini bilmek oldukça garip bir şeydir. Seçim mücadelesi sırasında sükûnetini korumuş birisinin, zafer saatinde nasıl bir kana susamışlığın alıp yürüdüğünü görmesi ve hedefler arasında kendisinin de bulunduğunu bilmesi gene çok tuhaftır! İnsan tabiatının en çirkin yanlarından birisi de sırf ellerine fırsat geçti diye zalimleşmesidir. Mevki sahipleri için kullanılan giyotin deyimi eğer bir benzetme olmayıp da kelimenin asıl anlamında kullanılsaydı inanıyorum ki, seçimi kazanan partinin işgüzar üyeleri kafalarımızı koparacak kadar kendilerini duygularına kaptırırlar ve bu fırsatı verdiği için Tanrıya şükrederlerdi: Zaferde de yenilgide de bu şiddetli ve zalim kötülük ve öç alma duygusu benim kendi partimin sayısız zaferlerinde asla Whig'lerinki gibi olmamıştır. Demokratlar genel bir kural olarak önemli görevlere el koyarlar. Bunlara hem ihtiyaçları vardır hem de uzun yılların denemeleri bunu politik savaşın bir yasası haline getirmiştir. Değişik bir sistem yürürlüğe

konulmadıkça bundan şikâyet etmek zayıflık ve korkaklıktır. Ne var ki, zafere alışkın olmak onları cömert yapmıştır. İmkân ellerine geçince kimi bağışlayacaklarını bilirler. Vurdukları zaman da satır gerçekten keskindir ama pek seyrek olarak kötü niyetle zehirlenmiştir. Hem sonra kestikleri başa alçakça tekme atmak ta âdetleri değildir.

Kısacası, içinde bulunduğum hal hiç de hoş olmamakla beraber, kazanan değil de kaybeden tarafta bulunmakla kendimi tebrik etmek için pek çok sebep gördüm. Şimdiyedeğin hararetli bir partici olmamıştım ama şimdi bu tehlike ve çatışma anında hangi partiyi tercih ettiğimi iyice anladım. Pişmanlık ve utanca benzer bir duygu altında akla yatkın bir hesaba vurunca yerimde kalmak ihtimalinin öteki Demokrat kardeşlerimden daha çok olduğu sonucuna vardım. Fakat, burnunun ucundan öte geleceği kim görebilmiştir? İlk düşen baş benimki oldu!

Kanımca bir insanın kafasının uçurulduğu an herhalde hayatının en hoş anı değildir. Gene de uğradığımız felâketlerin çoğunda olduğu gibi en büyük felâketler bile çare ve teselisini birlikte getirir, yeter ki felâkete uğrayan olayı yalnız en kötü yanlarıyle değil, olumlu yanlarıyle de ele alabilsin. Benim özel durumumda teselli edici yanlar avucumun içinde gibiydi, ve aslı aranırsa bunları kullanmama hiç gerek yokken aklıma gelmişlerdi. Daireden bıkıp usandığım, istifa etme tasarılarım gözönüne alınırsa benim talihim uzun süredir intihar etmeyi düşünen ve hiç ummadığı anda cinayete kurban giden bir kimsenin talihine

benzer. Gümrük Dairesinde de Old Manse'de olduğu gibi üç yıl kalmıştım. Yorgun bir beyni dinlendirmeye, eski zihnî alışkanlıkları söküp atmaya ve yenilerine yer açmaya yetecek derecede uzun bir süre, hiç kimseye ne bir yarar ne de bir zevk sağlamayacak işlerle uğraşarak doğa-dışı bir durumda yaşanılar ve hiç değilse içimdeki huzursuz dürtüleri sakinleştirecek çabalardan kendimi alıkoyarak geçirilen yeterinden çok uzun bir süre. Sonra üstelik, apartopar işten atılması konusunda sabık Müdür, Whig'lerce düşman bellenmesinden pek de şikâyetçi değildi. Zira siyasetle uğraşmaması aynı evde oturanların birbirlerinden ayrılmak zorunda kaldıkları dar patikalara kendisini hapsetmektense bütün insanlığın bir araya gelebileceği geniş ve sakin alanlarda gönlünce dolaşma eğilimi, bazen Demokrat kardeşler gözünde onu dostluğundan şüphe edilir bir kişi haline getirmişti. Şimdi şehitlik tacını kazandıktan sonra bu noktaya kapanmış gözüyle bakılabilirdi. Sonra, pek de kahraman yaratılışlı olmadığı için, kendinden çok daha değerlileri yuvarlanıp giderken birbaşına ortada kalmaktansa, tuttuğu parti ile birlikte yuvarlanması ona daha tantanalı gelmişti. Ve nihayet, düşman bir yönetimin merhametine sığınarak dört yıl geçimini sağladıktan sonra tutumunu yeniden açıklamak zorunda kalmak ve dost bir yönetimin daha da onur kırıcı bir şekilde merhametine sığınmak da vardı hesapta.

Bu arada bir de basın durumunu ele almaz mı? Bir iki hafta tıpkı Irving'in «Kellesiz Suvarisi» gibi başsız halimle gömülmeye can

atan bir siyasî ölünün iğrenç ve çirkin manzarası içerisinde sütunlarında koşturdu beni. Görünüşte durumum buydu ama aslında herşeyin yolunda gittiği sonucuna varmanın rahatlığı içerisinde mürekkep, kâğıt, yazı kalemi stoku yapan ve uzun süredir kullanılmayan yazı masasını açarak tekrar edebiyat adamı halini alan başı sapasağlam omuzları üzerinde birisi vardı ortada.

Şimdi eski Müdür Mr. Pue'nin uzun emek ürünü eserini değerlendirmenin tam zamanıydı. Uzun süredir kullanılmadığı için pas tutmuş zihnî mekanizmamın hikâye üzerinde tatmin edici bir derecede çalışabilmesi için az da olsa bir zamana ihtiyaç vardı. Ama gene de, sonunda bütün düşüncem önümdeki işe yönelmişken bile hikâyenin asık suratlı ve kasvetli bir yanı var. Güneş ışığından hiç te memnun olmadığı gibi, doğanın ve gerçek yaşamın neredeyse bütün sahnelerini yumuşatan sıcak ve dostça etkisine karşı da duygusuz. Bu sevimsizliğin sebebi belki de hikâyenin henüz tamamlanmamış devrim döneminde kaynaşmaların durulmadığı bir sırada şekillenmiş olmasıdır. Sakın bu, yazarın duygularındaki neşe noksanlığının bir belirtisi diye alınmasın. Çünkü o, bu gün ışığından yoksun hayaletler arasında dolaşırken bile Old Manse'den beri hiç duymadığı bir mutluluk içerisindeydi. Bu cildi tamamlayan kısa yazıların bazıları aynı şekilde memuriyet hayatının çile ve şereflerinden gönülsüz olarak çekilmemden sonra yazılmışlar ve geri kalanı da devrelerini tamamladıktan sonra tekrar yenilik olarak ortaya çıkan eski tarihli yıllık ve dergilerden derlenmişlerdir.

Bu yazıyı yazdığı sırada yazar Kızıl Harf ile aynı ciltte birkaç kısa hikâye ve yazı da yayınlamayı düşünmüş, sonradan bu düşüncesinden vazgeçmiştir. Politik giyotin benzetmesini hatırlarsak bütün bu satırlar «Başı uçurulmuş bir Müdürün Bıraktığı Yazılar» diye kabul edilebilir. Birazdan sonunu getireceğim bu deneme de alçak gönüllü bir kimsenin daha yaşarken yayınlamaması gerekecek derecede otobiyografik bulunursa, bu da mezarının ötesinden yazan bir insana kolayca bağışlanabilir. Bütün dünya huzur ve barış içerisinde olsun! Dostlarıma hayır dualar ediyorum! Düşmanlarımı bağışlıyorum! Çünkü huzur ülkesindeyim ben artık!

Gümrük Dairesindeki yaşam, gerilerde bir rüya gibi kaldı. İhtiyar Müfettiş aklıma gelmişken söyliyeyim, ne yazık, bir süre önce attan düştü ve hayata veda etti. Yoksa hiç kuşkusuz ebediyyen yaşayabilirdi. O ve onunla birlikte gümrüğün girişinde oturan öteki saygıdeğer kişiler şimdi birer gölge gibi, bir zamanlar hayalimi dolduran, şimdiyse bir yana fırlatıp attığım ak saçlı buruşuk yüzlü görüntüler. Pingree, Phillips, Shepard, Upton, Kimball, Bertram, Hunt, altı ay öncesine kadar kulağımın alışkın olduğu bu ve diğer isimler, dünyada, sözde çok önemli bir yer dolduran bütün bu iş adamları pek kısa bir sürede değil günlük yaşamımdan, belleğimden bile silinip gittiler. Bu birkaç kişinin şekillerini ve adlarını zorla hatırlıyorum. Çok geçmeden aynı şekilde, doğduğum o eski şehir de belleği-

min dumanlı perdesi ardında bir hayal gibi kalacak, üzerini ve çevresini bir sis kaplayacak. Sanki yeryüzünün bir parçası değil de ahşap evlerinde oturan, dar sokaklarında yürüyen hayalî insanların bulunduğu bulutlar ülkesinde büyücek bir köy.... Bundan böyle hayatımda bir yer tutmaktan çıkıyor bu şehir. Başka bir yerin hemşehrisiyim ben artık. Benim tatlı hemşehrilerimin beni arayacaklarını hiç sanmam. Onların gözünde önem kazanmak ve soyumdan birçok kimsenin yaşadığı ve gömüldüğü bu yerde hoş bir anı bırakmak, edebî çalışmalarımda değerli saydığım bir amaçtı. Bununla beraber bir edebiyatçının hayalindeki meyvelerin olgunlaşması için gerekli atmosferi ben burada hiç bulamadım. Başka yüzler arasında daha iyi olacağım, ve bu tanıdık yüzler de, bilmem söylemeye gerek var mı, bensiz pekâlâ yaşayıp gidecekler.

Ama ola ki, bugünkülerin torunlarının torunları, geleceğin antika meraklıları şehrin tarihinde önemli yerleri gezerken «Şehir Tulumbası»nın bulunduğu yeri parmağıyle gösterdiği zaman geçmiş günlerin bu önemsiz yazarını belki de iyilikle anarlar.

Aman Tanrım ne heyecan ve övünç verici bir düşünce!

●

BÖLÜM : 1

HAPİSANE KAPISI

KOYU RENK elbiseli, gri uzun sivri şapkalı, sakallı bir insan kalabalığı, aralarında başları açık ya da kukuletalı kadınlarla birlikte ahşap bir konağın önünde toplanmışlardı. Binanın kapısı kalın meşeden ve üzeri sivri demirlerle kaplıydı.

Yeni bir yerleşme yeri kuranlar, başlangıçta nasıl bir insanca erdem ve mutluluk düşlerlerse düşlesinler bâkir toprağın bir bölümünü mezarlık, bir bölümünü de hapisane yeri olarak ayırmayı önde gelen bir gereksinme diye kabullenmişlerdir. Bu kural uyarınca, Boston'un ilk kurucularının, Cornhill dolaylarında bir yerde ilk hapisaneyi yaptırdıkları sırada, İsaac Johnson'un arsası üzerinde ve onun gömülü bulunduğu yer etrafında ilk mezar yerini de ayırdıkları rahatça tahmin olunabilir. Burası sonraları King Kilisesi çevre-

sindeki eski mezarlıkta toplanan bütün mezarların çekirdeği olmuştur. Hiç kuşkusuz, şehre yerleşildikten on beş yirmi yıl sonra ahşap hapisane iklimin etkileri ile öteki yaşlılık belirtilerinin bütün izlerini taşıyor. Bu hal, zaten çatık kaşlı ve kasvetli görünüşünü iyice karartıyordu. Meşeden kapısının üstündeki hantal demir kaplamayı örten pas Yeni Dünyada rastlanabilecek en eski şey gibi duruyordu. Suçla ilgili her şey gibi sanki onun da hiç gençlik çağı olmamıştı. Bu çirkin konağın önünde, bina ile yoldaki tekerlek izleri arasında, azgın dulavrat otları, domuz otları ve alıç gibi gözü tırmalayan bitkilerle kaplı yeşil bir alan vardı. Bunlar anlaşılan, hapisaneyi taşıyan bu toprakta tabiatlarına uygun bir ortam bulmuşlardı. Ama kapının neredeyse eşiğinde, yabani bir gül fidanının üzeri bu haziran ayında zarif çiçeklerle kaplıydı. Bu haliyle, içeriye giren tutukluya da sonuna doğru yürüyen hükümlüye de Doğanın kalbinin derinliklerinde kendisine karşı acıma ve sevgiyle dolu olduğunu anlatırcasına kokusunu ve güzelliğini sunar gibiydi.

Bu gül fidanı ne gariptir ki, çok eski zamanlardan kalmıştı ama, yıllar önce onu gölgeleyen dev gibi çamlarla meşelerin devrilip gitmesinden sonra öylece yaşamını sürdürmüş müydü? Yoksa inanılır bazı söylentilere göre evliyalık derecesine ulaşan Anne Hutchinson hapisaneye girerken ayakları dibinde bittiği için mi hâlâ hayattaydı? Bunu saptamak bize düşmez. O uğursuz kapıdan başlamak üzere olan hikâyemizin tam eşiğinde önümüze çıkan bu fidanın çiçeklerinden bir ta-

nesini koparıp okuyucuya sunmaktan başka ne yapabiliriz? Dileyelim bu çiçek, manevî bir çiçeklenmenin yolumuz üzerine çıkan tatlı bir işareti olsun ya da insana vergi zayıflık ve ıstırap üzerine yazılmış bu hikâyenin karanlık sonunu biraz olsun aydınlatsın.

●

BÖLÜM : 2

PAZAR YERİ

İKİ YÜZYIL kadar önce bir yaz sabahı Hapisane Sokağında, tutuklular evinin önündeki çayırlığı epeyce kalabalık bir Bostonlu kitlesi doldurmuştu. Hepsinin gözleri demir menteşeli meşe kapıya dikilmişti. Başka bir halk topluluğunda ya da New England tarihinin daha sonraki bir döneminde bu iyi insanların sakallı yüzlerini taşlaştıran acımasız katılık, korkunç bir şeylerin olacağına işaret sayılabilirdi. Bu halkın verdiği yargıyı onaylayan bir mahkeme kararıyle, tanınmış bir suçlunun idam edileceğinin işareti olabilirdi. Fakat Puriten kişiliğindeki o eski acıma tanımaz sertlik düşünülürse kesinlikle böyle bir sonuç çıkartılamazdı. Olsa olsa, ya tembel bir hizmetkâr ya da ana babanın baş edemeyip de yetkililere havale ettiği söz dinlemez bir evlât, kamçı direğinde yola getirilecekti. Belki

de bir Antinomian, bir Quaker ya da başka türden bir çapkın kırbaçlanıp şehirden sürülecek, ya da beyaz adamın ateş suyu ile kendinden geçen ve sokaklarda gürültü çıkaran aylak bir Kızılderili kamçıyla ormanın derinliklerine kovalanacaktı. Gene belki de, yargıcın kötü huylu dulu, ihtiyar Mistress Hibbins gibi bir cadı darağacında can verecekti. Ancak durum ne olursa olsun, seyircilerin tavırlarındaki ciddiyet hemen hemen aynıydı. Yani, dinle yasayı neredeyse özdeş kabul ederek kişiliklerinde her ikisini de kaynaştırdıkları için verilen en yumuşak ve en sert cezayı da hem kutsal hem dehşet verici diye kabullenen bir topluluğa yakışır bir tutum içindeydiler. Sehpadaki günahkâr, bu seyircilerden ancak pek az ve soğuk bir anlayış, bir sevgi umabilirdi. Kaldı ki, günümüzde, küçültücü bir ayıp ve alay konusu diye alınabilecek bir ceza o sıralar neredeyse ölüm cezası kadar ciddî kabul ediliyordu.

Hikâyemizin başladığı o yaz sabahı dikkati çeken bir şey de kalabalık arasındaki kadınların yerine getirilmek üzere olan cezaya karşı gösterdikleri yakın ilgiydi. Zaman, kabarık eteklik giyen kadın kısmının halk arasına karışarak fırsatını bulunca dolgun gövdeleriyle idam cezasının yerine getirileceği sehpanın ta yanına kadar sokulmalarının uygunsuz sayılmasını gerektirecek derecede incelmemişti daha. Manevî yönden de maddî yönden de, İngiltere'de doğmuş ve yetişmiş olan kadın ve kızların dokularında, kendilerini altı yedi kuşakla torunlarından ayıran daha kaba bir taraf vardı. Çünkü bu birbirini izleyen kuşaklar

zincirinde her anne çocuğuna daha soluk bir renk daha zarif ve kısa ömürlü bir güzellik, ve kendisinden daha az güçlü bir kişilik olmasa bile daha ince bir fiziksel yapı bırakmıştı. Şu anda hapisane kapısında duran kadınlar ile, cinslerini Kraliçe Birinci Elizabeth'in temsil edebileceği dönem arasında yarım yüzyıldan az bir zaman vardı. Bunlar da onun yurdundandı. Ülkelerinin sığır etiyle birası ve diğer bütün manevî etkenler vücut yapılarında oldukça büyük bir yer tutmuştur. Bu nedenle parlak sabah güneşi, geniş omuzlarla o uzak adada olgunlaşmış dolgun göğüsler ve New England'ın havasıyle pek solmamış yuvarlak pembe yanakları üzerinde parlıyordu. Ayrıca çoğunun evli oldukları anlaşılan bu kadınların konuşmalarında hem anlam hem yükseklik yönünden bugün bizleri tedirgen edebilecek bir cüret, bir tokluk vardı.

— «İyi yürekli kadınlar» dedi katı yüzlü ellilik bir kadın. «Bakın bu konuda ben ne diyorum. Bu Hester Prynne gibi bir suçluyu bizim gibi olgun yaşta ve iyiliğiyle tanınmış kilise üyesi kadınlar yargılamış olsaydı kanunun çok daha yararına olurdu. Ne dersiniz avratlar? Eğer bu sürtük, şurada bulunan beşimizin önüne çıksaydı saygıdeğer yargıçların verdiği gibi bir hükümle yakasını kurtarabilir miydi? Yoo, hiç sanmam!»

— «Herkes diyor ki,» dedi bir başkası, «Saygıdeğer rahip Dimmesdale'in kalbi, cemaati içerisinde böyle bir rezalet çıktığı için kan ağlıyormuş.»

— «Yargıçlar yüreklerinde Tanrı korkusu olan kimseler ama» diye ilâve etti bir üçün-

cüsü, «fazla merhametliler. İşin doğrusu bu. Hiç değilse Hester Prynne'nin alnını kızgın demirle damgalamalılardı. Bence Madam Hester işte o zaman acıyle irkilirdi. Ama şimdi bu pis kara elbisesinin üzerine ne korsanız koyun aldırış bile etmeyecektir! Nedeni ortada, işaretin üzerine bir kolye ya da benzeri dinsizce bir süs takacak ve sokaklarda gene eski çalımıyle dolaşacak!»

— «Evet ama» diyerek söze karıştı çocuğunu elinden tutmuş genç bir anne yumuşak bir sesle. «İşareti istediği kadar saklasın, o acıyı daima yüreğinde duyduktan sonra.»

Bu gönüllü yargıçlar kurulunun en çirkin ve acımasız üyelerinden bir kadın:

— «Hangi işareti hangi damgayı tartışıp duruyoruz» diye bağırdı. «Yok elbisesinin üzerindeymiş, yok alnında olmalıymış! Bu kara hepimizi rezil etti, anladınız mı? Ve hakkı ölümdür! Bu konuda yasa yok mu? Var, hem kutsal kitapta, hem de kanun kitabında! Bunları uygulamayan yargıçların kendi karılarıyle kızları da baştan çıkarlarsa bütün suç kendilerinin!»

— «Tanrı bize acısın, iyi kalpli kadınlar» dedi kalabalıktan bir erkek. «Sehpa korkusu dışında kadında erdem diye bir şey yok mu? Bu söylenecek sözlerin en ağırı! Ama şimdi susalım! Anahtar kilitte dönüyor, kapı açılıyor, işte Mistress Prynne'nin ta kendisi!»

Hapisanenin kapısı içerden ardına kadar açıldı. Önce gün ışığına çıkan kara bir gölge gibi şehir muhafızının acımasız ve korkunç şekli göründü. Belinde bir kılıç elinde görevi-

ni belirten bir asâ vardı. Bu haliyle Püritenlere özgü yasaların bütün dehşet ve şiddetinin bir öncüsü, temsilcisi gibiydi. Aslında bunları suçluya harfi harfine uygulamak da onun göreviydi. Sol elindeki asâyı ileri doğru uzattı, sağ elini genç kadının omzuna koydu ve onu yürüttü. Hapisane kapısına kadar böylece geldiler. Orada kadın doğal bir ağırbaşlılık ve kişilik gücünü gösteren bir hareketle memurun elini uzaklaştırdı ve açık havaya, sanki kendi isteğiyle çıkıyormuş gibi adım attı. Kollarında üç aylık kadar bir bebek vardı: Yavrucuk yüzünü buruşturdu ve gözlerini gün ışığından öteye çevirdi. Zira bugüne kadar sadece, hapisanenin, zindanın karanlık bir hücresine alışagelmişti.

Genç kadın kalabalığın önüne çıkar çıkmaz ilk hareketi çocuğu göğsüne bastırmak oldu. Ve bu hareketi galiba anaca bir sevgiden çok elbisesine işlenmiş ya da takılmış bir işareti gizlemek için yapmıştı. Ne var ki, bir anda akıllıca bir yargıyla, ayıbının bir belirtisinin öteki belirtiyi kapamaya yetmeyeceği sonucuna vardı ve çocuğu kollarına aldı. Yanakları al al, ama mağrur bir gülümseme ve çekinmeyen bakışlarla çevresindeki hemşehrilerine, komşularına baktı. Elbisesinin göğsünde etrafı süslü nakışlarla çevrili ve altın simle işlenmiş ince kırmızı kumaştan bir A harfi görülüyordu. Bu çok sanatkârca yapılmış ve gözkamaştırıcı bir güzellik içerisinde işlenmişti. Çağının zevkine uyan bir ihtişamı temsil etmekle beraber çevresinin tutumluluk kurallarını epeyce aşan elbisesine pek yakışan bir süs gibi duruyordu.

Genç kadın uzun boyluydu, vücudu son derece zarifti. Koyu gür saçları güneş ışınlarını yansıtacak kadar parlaktı. Yüz hatlarının düzgünlüğü ve renkliliğinden ileri gelen güzelliğinin yanısıra kalın kaşlarıyle derin siyah gözlerinin sağladığı canlı bir ifade de vardı. O günlerin kadın kibarlığına uyan bir hanımefendilik görünüyordu üzerinde. Zamanımızda kibarlığın işaretleri diye kabul edilen ince, belirsiz, anlatılması güç zariflik yerine, bir vekar ve alımlılık içerisindeydi. Ve deyimi klasik anlamıyle kullanmamız gerekirse Hester Prynne hapisane kapısından çıktığı andakinden daha fazla hanımefendi görünüşünde hiç bir zaman olmamıştır. Onu daha önce tanıyan ve o felâket bulutuyla gölgelendiğini, karardığını sananlar, güzelliğinin bu denli parladığını ve onu saran mutsuzluk ve ayıbı bir taç haline getirdiğini görünce pek şaştılar, hattâ irkildiler. Aslında, duygulu bir gözlemci bunda son derece acı bir şey bulunduğunu farkederdi. Hapisanede bugün için gönlünce ve hayalince biçip diktiği elbise aşırı ve alışılmamış biçim ve renkliliğiyle ruh durumunun bir ifadesi, umutsuzluğun verdiği cüretin bir belirtisi gibiydi. Ama bütün gözleri üzerine çeken, Hester Prynne'i yakından tanıyan kadın ve erkekleri bile onu âdeta ilk defa görüyormuş gibi baktıran şey genç kadına bambaşka bir kimlik veren göğsündeki son derece acayip bir şekilde işlenmiş ve süslenmiş KIZIL HARF'ti. Harfin büyüleyici bir etkisi vardı. Sanki Hester Prynne'i insanlarla günlük ilişkilerinden çekip almış ve bir başına ayrı bir âleme kapamıştı.

— «Elişlerinde pek de marifetliymiş» diye düşüncesini açıkladı kadın seyircilerden biri. «Ama bu pişkin karıdan önce hangi kadın bunu bu şekilde ortaya koymuştur? Bu düpedüz saygıdeğer yargıçlarımızla alay etmek ve onların cezalandırdıkları şeyi övünç vesilesi haline getirmektir.»

Yaşlı bayanların en katı yüzlüsü:

— «Ah!» dedi. «Madam Hester'in o güzel elbisesini ince omuzlarından sıyırıp alıvermek ne güzel olurdu. Titizlikle işlediği o kırmızı harfe gelince, daha lâyığını yapması için benim romatizma fanilalarımdan birini seve seve verirdim doğrusu.»

— «Yavaş komşular, yavaş.» diye fısıldadı en gençleri. «Söylediklerinizi duyuverir sonra. Süslü harfin her dikişini kalbine işlememesine imkân var mı?»

Korkunç yüzlü şehir muhafızı asâsı ile bir işaret yaptı.

— «Yol verin iyi insanlar, yol verin kral adına» diye bağırdı. «Bir yol açın, söz veriyorum size Mistress Prynne öyle bir yere oturacak ki, onun bu gösterişli elbisesini, öğleden sonra saat bire kadar bütün erkekler de kadınlar da çocuklar da rahatça görebilecekler. Tanrı günahın böylesine gün ışığına sürüklenebildiği adaletli Massachusets kolonisini korusun. Haydi Madam Hester gösterin kızıl harfinizi pazar yerinde!»

Seyirci kalabalığı arasından hemen bir geçit açıldı. Önde muhafız ardında etrafı çatık kaşlı erkekler ve katı yüzlü kadınlarla çevrili Hester Prynne cezalandırılması için ayrılan ye-

re doğru yürüdüler. Bir grup sabırsız ve meraklı çocuk, okullarının yarım gün tatil edilmesine vesile olan bu kadının önü sıra koşuyorlar, başlarını çevirerek kâh yüzüne, kâh kollarındaki bebeğe, bazen de göğsündeki utanç verici yazıya bakıyorlardı. Hapisane kapısı ile pazar yeri arasındaki mesafe fazla değildi. Ancak tutukluya bu epeyce uzun bir yolculuk gibi geldi. Çünkü vekarını ne derece korursa korusun kendisini görmek için öne fırlayanların her adımıyle, sanki kalbi bunlar çiğnesin ve üzerinde tepinsin diye sokağa atılmış gibi derin bir acı duyuyordu. Yalnız, insanoğlunda doğanın sağladığı o olağanüstü ve merhametli bir yan ıstırap çekene katlandığı acının şiddetini o anda duyurmaz da sonradan bir iç sızısı halinde belli eder. Bu nedenle Hester Prynne ıstırabının bu bölümünü oldukça sakin bir tavırla atlatabildi ve pazar yerinin batı ucunda sehpaya benzer bir şeyin önüne geldi. Sehpa, Boston'un en eski kilisesinin saçakları altındaydı ve onun bir parçası gibi görünüyordu.

Aslında ceza mekanizmasının bir parçası olan bu sehpa, iki üç kuşaktır aramızda sadece tarihî ve geleneksel bir yer tutmaktaydı. Oysa eskiden, Fransız teröristleri arasında giyotin iyi vatandaş yetiştirmede nasıl etkili bir araçsa bu da öyle etkili bir araçtı. Kısacası bu, teşhir amacıyle üzerine suçluların bağlandıkları tomruğun sehpası idi. Tomruk direği öyle yapılmıştı ki, üzerinde boyun ve kolların geçeceği delikler vardı. Böylece direğe bağlananı herkes rahatça görebilirdi. Ayıp kavramı, ağaç ve demirden yapılmış bu icatta elle tutulacak

kadar belirli hale gelmişti. Kanımca kişinin suçu ne olursa olsun suçlunun utançla yüzünü saklamasına engel olmak kadar insana daha zalimce yapılabilecek bir hakaret yoktur. Oysa buradaki cezanın özü, amacı buydu. Çoğu olaylardaki gibi Hester Prynne'in giydiği hüküm onun belli bir süre sepha üzerinde kalmasını gerektiriyordu. Bu çirkin makinenin özelliği olan, boynu sıkıştırarak başı yere doğru eğme usûlü ona uygulanmamıştı. Ne yapması gerektiğini çok iyi biliyordu. Tahta basamakları tırmandı, sehpa aşağı yukarı omuz hizasındaydı ve bulunduğu yerden herkes onu rahatça görebiliyordu.

Eğer Püritenler kalabalığı içinde Papacı birisi olsaydı, giyimi ve edasıyle göze bu kadar hoş gelen bu güzel kadında ve kucağındaki çocukta, tanınmış ressamların çizgileriyle canlandırabilmek için birbirleriyle yarış ettikleri Tanrısal Analık imajını hatırlatan bir yan görebilirdi. Ancak bu hatırlatmada zıt bir yan vardı. İlkinde günahsız analığın kutsal imajı ile insanlığın günahlarını bağışlatacak bir çocuk, ikincisinde insan hayatının en kutsal niteliğine karşı işlenmiş büyük günahın lekesi... Bu kadının güzelliği yüzünden dünya daha da kararıyor, doğurduğu çocuk yüzünden insanlığın kurtuluş umudu daha da azalıyordu.

Manzarada, bu gibi suç ve utanç gösterilerinin insanlarda bıraktığı dehşetten bir şeyler de eksik değildi. Eğer toplum böylesine sahneler karşısında ürperecek yerde gülümseyecek kadar kokuşmamışsa bu duygu daima görülür. Hester Prynne'in utançlı durumuna

tanık olanlar henüz arılıklarını bu derece yitirmemişlerdi. Verilen hüküm ölüm cezası olsaydı, yargının sertliği karşısında hiç seslerini çıkartmadan ölümünü katı bir yürekle seyrederlerdi. Ama bu teşhiri bir alay ve eğlence konusu gibi görebilecek toplulukların kalpsizliği de yoktu onlarda. Olayı bir maskaralığa çevirecek bir eğilim olsaydı bile bu, Vali, danışmanları, yargıç, general ve şehir yöneticileri gibi kişilerin ağırbaşlı varlıkları önünde bastırılır, susturulurdu. Bu yüce kişiler toplantı evinin, sehpanın üzerine rastlayan balkonunda ya oturuyorlar ya ayakta duruyorlardı. Bu gibi kişiler rütbe ve mevkilerinin görkem ve itibarını tehlikeye atmaksızın herhangi bir gösteriye katıldıkları zaman yerine getirilen yargının ciddî ve ibret verici bir yanı olduğu rahatça söylenebilir. Durum gereği, kalabalık asık yüzlü ve pek ciddî idi. Bahtsız suçlu, üzerine dikilmiş ve göğsünde yoğunlaşmış binlerce gözün ağırlığı altında güçlükle ayakta duruyordu. Neredeyse dayanılması imkânsız bir ağırlıktı bu. Atılgan ve tutkulu bir yaratılışı vardı. Halkın küçük düşürücü iğnelemelerine ve zehirli oklarına karşı koyacak şekilde hazırlamıştı kendisini. Seyircilerin bu sessiz ve ağırbaşlı tutumunda daha korkunç bir şey vardı ve o bu katı yüz hatlarının aşağılayıcı bir keyifle kıvrılmasını candan diliyordu. Önünde toplanmış bu kalabalıktan korkunç bir kahkaha yükselse, erkeğiyle, kadınıyle, çatlak sesli çocuğuyle herkes bu sese bir katkıda bulunsa Hester Prynne bütün bunlara acı ve küçümseyici bir gülümsemeyle karşılık verebilirdi. Ama şimdi katlanmak zorunda

kaldığı bu kurşun gibi ağır hava karşısında öyle zamanlar oluyordu ki, avazı çıktığınca bağırmak, kendisini sehpadan aşağı fırlatıp atmak gereğini duyuyor, aksi takdirde aklını kaçıracağını sanıyordu.

Gene de öyle anlar oluyordu ki, kendisinin en dikkati çekici hedef olduğu bu sahne gözden uzaklaşıyor ya da hiç değilse belirsiz biçimler ve hayalî görüntüler yığını halinde gözünün önünde titreşiyordu. Aklı ve özellikle belleği olağanüstü bir çalışma içerisindeydi! Batıda vahşetin başladığı sınır üzerindeki kasabanın eğri-büğrü sokaklarını aşan sahneleri ve sivri tepeli şapkaların altından ona doğru yönelmiş yüzlerden çok başka yüzleri gözünün önüne seriyordu. Ufak tefek anılar, çocuklukla okul günlerinin, oynadığı oyunların, çocuksu kavgalarının ve genç kızlık yıllarının aile hayatı, daha sonraki yaşantısının en tatsız anılarıyle karışmış olarak kafasına üşüşüyordu. Sanki her tablo aynı derecede canlıydı, hepsi aynı derecede önemliydi ya da aynı oyunun birer sahnesiydi. Belki de bunlar, olayları hayalî boyutlar içerisinde yansıtarak gerçeğin zalim ağırlığından ve katılığından kurtaran içgüdüsel yollar, çarelerdi.

Her ne halse, tomruğun bulunduğu sehpa Hester Prynne'e mutlu çocukluğundan beri yürüdüğü yolu bir uçtan öbür uca gösteren bir nokta gibiydi. Bu sefil tepe üzerinde dikilirken İngiltere'de doğduğu köyü, baba ocağını tekrar gördü. Fakirliği her halinden anlaşılan taştan köhne bir ev, yalnız kapısı üzerinde eski soyluluğu gösteren silik bir arma. Çıplak

başı, saygıdeğer ak sakalı, Elizabeth çağı kıvrımlı yakası ile babasının yüzü geldi gözlerinin önüne. Ve sonra basiretli ve kaygılı bir sevgiyle dolu annesinin hatırından hiç çıkmayan yüzü. Bu çehre ölümünden sonra da kızının yolu üzerine tatlı bir serzeniş engeli gibi sık sık çıkmıştır. Gençliğin verdiği güzellikle yanan ve bakmayı âdet haline getirdiği donuk aynanın içini pırıl pırıl aydınlatan kendi yüzünü gördü. Orada bir başka yüz daha geldi gözlerinin önüne. Geçip giden yılların yıprattığı bir adam. Solgun yüzlü, zayıf, bilge görünüşlü, lambanın sönük aydınlığında kocaman kitaplar üzerine eğilmekle ferini yitirmiş kızarmış gözler. Gene de bu çapaklı gözlerin, insan ruhunu okuma amacına yöneldiği anda acayip, içe işleyici bir gücü vardı. Hayatını okumaya, incelemeye vermiş bu kaçınığın vücut yapısında da Hester Prynne'in kadınsı hayal yetisinin unutmadığı bir çarpıklık vardı. Sağ omuzu sola göre biraz düşüktü. Sonra önünde, belleğinin resim galerisinde bir Avrupa şehrinin dar ve karışık sokakları, yüksek, kül renkli evleri, büyük kiliseleri, eski ve acayip yapılı resmî binaları canlandı. Burada gene o çarpık bilgeyle beraber yeni bir yaşam bekliyordu onu. Sözde yeni bir yaşam, aslında çökmekte olan bir duvar üzerindeki yosun gibi zamanın aşındırdığı şeylerle beslenen bir yaşam. Ve nihayet bir görünüp bir kaybolan sahneler yerine Püriten toplumun o kaskatı pazar yeri geldi yerleşti. Bütün şehir halkı toplanmış, katı bakışlarını kollarında bebeği, göğsünde

simle inanılmayacak bir ustalıkla işlenmiş kızıl A harfi ile sehpada duran Hester Prynne'e dikmişlerdi.

Gerçek miydi bütün bunlar? Çocuğu öylesine şiddetle göğsüne bastırdı ki, bebek inledi. Ardından bebeğin de utanç sembolünün de doğruluğuna kendisini inandırmak için gözlerini kızıl harfe doğru eğdi ve hattâ parmaklarıyle ona dokundu. Evet ikisi de gerçekti! Başka ne varsa silindi, kayboldu.

●

BÖLÜM : 3

TANIMA

KIZIL HARFİ göğsünde taşıyan kadın, herkesin sert bakışlarının hedefi olmanın bu dayanılmaz sızısından nihayet, kalabalığın kıyısında bir yerde düşüncelerine bir anda hâkim olan birisini farketmekle kurtuldu. Yerli kıyafetiyle bir kızılderili duruyordu orada. Ancak kızılderililer böyle bir anda Hester Prynne'in dikkatini çekebilirlerdi. Bunlar İngiliz kasabalarında yaşayanların yabancısı değildi. Kızılderilinin yanında onunla arkadaşlık ettiği anlaşılan beyaz bir adam duruyordu. Üzerinde uygar ve vahşi elbiselerinin acayip karışımı bir kıyafet vardı.

Ufak tefekti, yüzü kırışıksa da pek yaşlı sayılmazdı. Yüz çizgileri dikkati çekecek derecede zekâ doluydu. Zihnî yetilerini öylesine geliştirmişti ki, bunlar fizikî yanlarını da etkilemiş, şaşmaz belirtiler halinde kendisini

göstermişti. Sırtındaki acayip, parçalı elbiseyi sözde gelişigüzel düzenleyerek bir özelliğini gizlemek ya da göze batmayacak hale getirmek istemişti ama, Hester Prynne gene de bu adamın omuzlarından birisinin daha düşük olduğunu farketti. Bu ince uzun yüzü ve hafif çarpık vücudu tanıyınca kadın bebeği yine şiddetle göğsüne bastırdı. Zavallı çocuk acıyle tekrar haykırdı. Ne var ki, anne galiba bu sefer sesi duymadı.

Pazar yerine geldiği zaman, kadın kendisini görmeden bir süre önce, gözlerini Hester Prynne'e çevirmişti. Bu bakışlar başlangıçta genellikle kendi içerisine bakmaya alışkın, dış olayları iç dünyasıyle ilişkili olmadıkça pek önemsemeyen kimselerin dikkatsiz bakışlarıydı. Ancak, çok geçmeden bakışları keskinleşti ve dikleşti. Yüzünün çizgileri, hızla üzerinden kayıp geçerken bir an duralamış ve kıvrımları, eğilip bükülmeleri gözle görülür hale gelmiş gibi acı ve dehşetle buruşmuştu. Yüzü kısa bir süre güçlü bir tutkuyla karardı ve hemen ardından iradesinin egemenliği altına girerek eski sakin halini aldı ve sonunda bu kıvranmalar belirsizleşerek ruhunun derinliklerine gömüldü. Hester Prynne'in gözlerinin üzerine dikildiğini farkedip de kendisini tanıdığını anlayınca parmağını yavaş yavaş ve hiç heyecanlanmadan kaldırdı, havada bir işaret yaptı ve dudaklarının üzerine koydu.

Sonra yanı başında duran bir şehirlinin omuzuna dokundu, resmî ve nazik bir ifadeyle:

— «Rica ederim iyi kalpli efendim» dedi.

«Kim bu kadın, ve niçin herkesin önünde böyle teşhir ediliyor?»

— «Buraların herhalde yabancısısınız» diye karşılık verdi şehirli. Soruyu soran ve vahşi görünüşlü arkadaşını merakla süzerek, «Yoksa, Mistress Hester Prynne'in adını ve yaptığı kötü işleri mutlaka duyardınız. İnanın bana, büyük bir rezalet çıkardı, hem de Master Dimmesdale gibi kendisini Tanrıya adamış birisinin cemaati arasında.»

— «İyi bildiniz» dedi soruyu soran. «Buraların yabancısıyım ve hiç istemediğim halde epey yer dolaştım. Acı ve tehlikeli işler geçti başımdan, denizlerde, karalarda. Güneyde tanrısız insanların arasında uzun süre tutsak kaldım. Şimdi de tutsaklıktan kurtulmam için bu kızılderili beni buralara getirdi. Acaba lütfeder de bana bu kadının, yanılmıyorsam adı Hester Prynne idi galiba, işlediği suçu, niçin bu sehpaya çıkartıldığını anlatır mısınız?»

— «Memnunlukla arkadaş» diye karşılık verdi şehirli. «Hem, çöllerde geçirdiğiniz o sıkıntılı serüvenlerden sonra nihayet New England gibi günah ve kötülüğün izlendiği ve yöneticilerle halkın önünde cezalandırıldığı bir ülkeye ulaşmak herhalde gönlünüzü ferahlatır. Şurada duran kadın efendim, İngiltere'de doğan, uzun süre Asmterdam'da oturan ve epey önce buraya gelerek Massachusetts'te bizlerle kader birliği etmeye karar veren bilge bir kişinin karısıydı. Adamcağız önce karısını göndermiş, bazı önemli işlerini bitirmek için kendisi orada kalmış. Evet iyi kalpli efendim, işte bu kadın, aşağı yukarı iki yıldır Boston'da oturur, ve bu sürede o bilge kişiden Mater

Prynne'den hiç bir haber çıkmadı ve bir başına kalan genç karısı da şeytana uyarak...»

— «Evet, evet!» anlıyorum dedi yabancı acı bir gülümsemeyle. «Sözünü ettiğiniz bilge kişi kitaplardan bunu da öğrenmeliydi. Mistress Prynne'in kucağındaki üç dört aylık bebeğin babası acaba kimdir bana lütfen söyleyebilir misiniz efendim?»

— «Doğrusunu isterseniz arkadaş» diye karşılık verdi şehirli. «İşin burası bir sır. Bunu çözecek Danyel Peygamberi bekliyoruz. Madam Hester bu konuda tek kelime söylemediği gibi yargıçlar da boş yere kafa yordular. Kimbilir belki de kimsenin bilmediği bu suçlu, tanrının kendisini gördüğünü unutarak bu hazin manzarayı seyrediyordur.»

Yabancı tekrar gülümseyerek:

— «Bu sırrı çözmek bence o bilge kişiye düşer» dedi.

— «Doğrusu da budur» dedi şehirli. «Tabiî hâlâ hayattaysa. İşte, iyi kalpli efendim, bizim Massachusetts yargıçları, kadının genç ve güzel olduğunu, şiddetli bir kandırma sonucu düştüğünü, üstelik kocasının da büyük olasılıkla denizin dibinde olduğunu düşünerek adaletli yasalarımızın öngördüğü en şiddetli cezayı vermekten kaçındılar. Yoksa bu suçun cezası ölümdü. Büyük bir merhamet ve şefkat eseri olarak onu üç saat süreyle bu sehpada durmaya sonra da ömrü boyunca göğsünde bir utanç işareti taşımaya mahkûm ettiler.»

Yabancı ciddiyetle başını eğdi:

— «Çok akıllıca bir karar» dedi. «Böylece o utanç verici harf mezar taşına kazınana kadar günaha karşı canlı bir uyarma olacak.

Yalnız, günah ortağının sehpada yanıbaşında olmaması beni gene de üzüyor ve düşündürüyor. Ama her kim ise muhakkak meydana çıkacak. Evet mutlaka meydana çıkacak.»

Konuşkan şehirlinin önünde nezaketle eğildi, yanındaki kızılderilinin kulağına birkaç kelime fısıldadı ve kalabalığın arasından geçip gittiler.

Bütün bunlar olurken Hester Prynne sehpanın üzerinde gözleri yabancıya dikili duruyordu. Bakışı o denli sabitti ki, iyice kendisini kaptırdığı anlarda yeryüzünde görülebilen herşey siliniyor yalnız yabancıyla o kalıyordu. Onunla yalnız kalmak, bayram yerine toplanır gibi önüne yığılan halkın gözlerini dikmesinden çok daha beter olurdu. Öğle güneşinin ayıbını aydınlattığı bu kadın, göğsünde utancının kızıl işareti, kollarında günahının ürünü ile, ancak bir ocağın sakin alevleri, bir evin mutlu gölgesi ya da kilisede evlilik tülü altında seyredilmesi gereken bir yüze sahipti. Ne denli korkunç olursa olsun, bu binlerce kişinin varlığı ona koruyucu bir kalkan gibi geliyordu. Aralarında kalabalık bir topluluk olduğu halde böylece durmak, onunla yalnız başına yüzyüze gelip selâmlaşmaktan çok daha iyiydi. Halka böyle teşhir edilmeyi seve seve kabullenmişti ve bu himayenin kalkacağı ânı dehşetle düşünüyordu. Bu düşüncelere kendisini öylesine kaptırmıştı ki, ardından gelen ve adını yüksek ve ciddî bir tonla herkesin duyabileceği şekilde birkaç defa tekrarlayan sesi epey sonra işitti.

— «Kulak ver söylediklerime Hester Prynne» diyordu ses.

Yukarıda belirtildiği gibi, Hester Prynne'in durduğu sehpanın tam üzerinde toplantı evine ekli balkon ya da loca gibi bir yer vardı. O günlerde bu gibi örf ve âdetlerin yerine getirilmesi için gerekli bütün törenlerde yargıçlar burada toplanır ve bildiriler buradan okunurdu. Anlattığımız sahneyi de Vali Richard Bellingham buradan izliyordu. Koltuğunun çevresinde şeref kıtasından dört er ellerinde baltalı kargı ile nöbet tutuyordu. Şapkasında koyu renk bir tüy vardı, pelerininin kıyıları işlemeliydi ve altında siyah kadifeden bir ceket vardı. Yaşı hayli ileriydi, geçirdiği çetin denemeler yüzündeki kırışıklıklarda okunuyordu. Başlangıcını, gelişmesini ve bu gün ulaştığı durumu gençlerin atılganlıklarından çok, olgun kişilerin ciddî ve temkinli çalışmalarıyle, yaşlıların hesaplı-kitaplı bilgeliklerine borçluydu. Çok az şey umut ettiği için epeyce şey başaran bir baş, bir temsilciydi. Bu yöneticiyi çevreleyen öteki seçkin kişiler ağır başlı halleriyle dikkati çekiyorlardı. Yetkilerini ilâhî kuruluşların kutsallığından aldıklarına inanılan bir dönemin insanlarıydı. Bunlar hiç kuşkusuz iyi yürekli, âdil ve akıllı kişilerdi. Ancak bütün insanlık ailesi aransa, hataya düşmüş bir kadın kalbinin iyi ve kötü yanlarını ayırdederek bir yargıda bulunmak görevini yüklenmiş bilge ve faziletli ama bu konuda aynı derecede yeteneksiz insan topluluğu bulmak biraz güçtür. Ümit edebileceği bütün şefkat ve anlayışın ancak ve ancak karşısındaki kalabalıktan gelebileceğini sezmiş olmalı ki, gözlerini balkona doğru kaldırdığı anda bahtsız kadın sapsarı kesildi ve ürperdi. Dikkatini çekmek isteyen

ses Boston'un en yaşlı din adamı, saygıdeğer ve ünlü John Wilson'un sesiydi. Bu meslekteki çağdaşlarının çoğu gibi büyük bir bilge, nazik ve güler yüzlü bir insandı. Ancak bu son niteliklerinin gelişmesi için daha az özen gösterilmişti ve aslında bunlar övünülecek değil utanılacak şeyler gibi kabul ediliyordu. Takkesinin kenarlarından kır saçları taşmıştı ve çalışma odasının loş ışığına alışkın ela gözleri şiddetli güneş ışığı altında Hester'in bebeği gibi kırpışıyordu. Eski dua kitaplarının kapaklarına konan koyu renkli insan resimlerine benziyordu. Şu anda yaptığı gibi bir adım öne çıkarak insanların işlediği suçlar, onların tutkuları ve ıstırapları üzerine soruşturma yapmaya ancak o resimler kadar hakkı, yetkisi vardı.

— «Hester Prynne, Tanrı kelâmını kendisinden öğrenmek mutluluğuna erdiğiniz bu genç kardeşimle epeyce tartıştım» dedi yaşlı din adamı.

Sözün burasında durdu ve elini solgun yüzlü genç bir adamın omuzuna koydu:

— «Evet, kalbi tanrı sevgisiyle dolu bu delikanlıyı, Tanrının huzurunda, bilge ve dürüst yöneticilerin önünde ve halkın karşısında günahının iğrençliği ve karalığı konusunda seninle konuşmaya ikna etmeye çalıştım. Tabiatını, benden daha iyi bildiği için seni bu uğursuz uçuruma sürükleyenin adını saklamaktan artık vazgeçmen için dikbaşlılığını ve inatçılığını kırmada nasıl bir yol tutulması gerektiğini, yumuşak mı yoksa sert mi davranılmasını daha büyük bir isabetle tâyin edebilirdi. Ama o yaşını çok aşan bilgeliğine rağ-

men, genç bir insanın yumuşaklığı içerisinde, bir kadını güpegündüz ve büyük bir kalabalık önünde kalbindeki sırları açmaya zorlamanın kadınlık haysiyetine aykırı düşeceğini öne sürerek bu önerime karşı çıktı. Ancak onu da inandırmaya çalıştığım gibi, utanç, işlenen günahtadır, yoksa onun ortaya dökülmesinde değil. Dimmesdale kardeş, tekrar soruyorum sana. Bu zavallı günahkâr ruhla siz mi ilgileneceksiniz yoksa ben mi ilgileneyim?»

Balkonda oturan ağırbaşlı ve saygıdeğer kişiler arasında bir fısıltı dolaştı. Vali Bellingham bunun anlamını genç rahibe olan saygısı nedeniyle biraz yumuşamakla beraber buyurucu bir sesle açıkladı.

— «İyi yürekli Master Dimmesdale» dedi. «Bu kadının ruhundan geniş ölçüde siz sorumluydunuz. Bunun için onu pişmanlığa ve itirafa zorlamak ta size düşüyor.»

Açıkça yapılan bu çağrı üzerine bütün gözler saygıdeğer Dimmesdale'e dikildi. Rahip büyük bir İngiliz üniversitesinden mezun olmuş, çağın bütün bilgilerini bizim bu vahşi ormanlar ülkesine getirmişti. Güzel konuşması ve ateşli dindarlığı ile mesleğinde şimdiden seçkin bir yer kazanmıştı. Gür beyaz sarkık kaşları, iri kahverengi dalgın gözleri, hem sinirli bir duyarlığı, hem de kendine hâkimiyeti ifade eden ve zorla bastırmadığı anlarda titremeye yatkın dudaklarıyle dikkati çeken bir görünüşü vardı. Doğuştan yeteneklerine ve bilgelik yolundaki başarılarına rağmen bu genç rahipte insanlarla beraber olduğu zamanlarda ne yapacağını bilmez gibi şaşkın bir hal vardı. Ancak kendisiyle başbaşa olduğu zaman

rahatlıyormuş izlenimini uyandırıyordu. Daima dalgın, huzursuzdu, bakışları ürkekti. Bu yüzden görevi elverdiği ölçüde gözden uzak yerleri tercih ediyordu. Daima sade ve çocuksu bir yaşam sürdüğü için gerektiği zaman büyük bir tazelik ve düşünce arılığına sahipti. Çok kimse konuşmasının melek gibi etkili olduğunu söylüyordu.

İşte saygıdeğer rahip Wilson ile Valinin herkesin önünde açıkta hitap ettikleri ve kirlense bile kutsal bir yanı kalan bir kadının kalbindeki sırları bütün insanların duyabilecekleri bir şekilde söylemesi için araya koydukları genç adam böyle bir kimseydi. İçerisinde bulunduğu güç durum yanaklarını kızartıyordu. Dudakları titremeye başlamıştı.

— «Konuş onunla aziz kardeşim» dedi Mr. Wilson. «Bu hem onun ruhu için, hem de sayın Valimizin dediği gibi onun rahibi olmanız sebebiyle sizin ruhunuz için önemlidir. Doğruyu söylemesi gerektiğini hatırlatın ona.»

Mr. Dimmesdale başını eğdi, sessizce dua etti ve birkaç adım ilerledi:

— «Hester Prynne» dedi balkondan eğilip doğrudan doğruya gözlerinin içine bakarak. «Bu iyi kalpli insanın söylediklerini duyuyor ve omuzlarıma yüklenen sorumluluğu görüyorsun. Eğer ruhunun huzura kavuşacağını ve bu dünyada çektiğin acının ebedî kurtuluşuna yardımcı olacağını hissediyorsan suç ortağının ismini söylemeni istiyorum. Ona karşı duyduğun yersiz bir acıma ve şefkat duygusuyla konuşmazlık etme. Çünkü inan bana Hester yüksek bir yerden inip senin yanında, utanç sehpası üzerinde durması bütün yaşamı boyunca

suçlu bir kalp taşımasından çok daha iyidir. Senin susmanın işlediği günaha bir de ikiyüzlülük katmaktan onu sürüklemekten başka ne yararı olur? Herkesin bildiği bir utanç Tanrının bir lütfudur. Böylece içindeki şeytana karşı da dışındaki ıstıraba karşı da açık bir zafer kazanabilirsin. Dikkat et, şu anda dudaklarına sunulan acı fakat şifalı bardağı, çok istediği halde tutmaya cesaret edemeyen bir kimseden esirgiyorsun.»

Genç rahibin sesi titrek ve tatlı, gür ve kırıktı. Kelimelerin anlamlarından ziyade, konuşma tarzında açıkça kendisini belli eden duygu, bütün kalplerde yankısını buldu, dinleyenlerde yakın bir ilgi ve sevgi uyandırdı. Hester'in göğsündeki zavallı yavru bile aynı etkinin altında kaldı ve boş bakışlarını Mr. Dimmesdale'e çevirdi. Küçük kollarını kaldırarak yarı memnun yarı şikâyetçi mırıldandı. Rahibin dileği öylesine güçlüydü ki, herkes Hester Prynne'in suçlunun ismini söyleyeceğine ya da, yüksek alçak hangi mevkide olursa olsun suçlunun içinden gelen karşı konulmaz bir zorunlukla sürüklenip sehpaya çıkacağına inanmıştı. Ama Hester başını salladı.

— «Kadın, Tanrının merhamet sınırlarını aşma.» diye bağırdı Mr. Wilson. Sesi deminkinden daha sertti. «Kucağındaki şu küçük bebek bile dile geldi sana verilen öğüdü destekledi, doğruladı. Söyle o ismi: Bu hareketinle ve pişmanlık getirmenle belki de göğsündeki kızıl harf sökülüp alınabilir.»

Hester Prynne Mr. Wilson'a değil, genç rahibin derin ve kederli gözlerine bakarak:

— «Asla!» dedi. «Bu damga öylesine de-

rin ki, söküp atmanız imkânsız. Dileğim O'nun ıstırabına da kendiminki gibi dayanabilmektir.»

Sehpanın yanındaki kalabalıktan gelen soğuk ve sert bir ses:

— «Söyle kadın» dedi. «Söyle de hiç olmazsa çocuğunun bir babası olsun.»

Hester ölü gibi sarararak çok iyi tanıdığı bu sese:

— «Söylemiyeceğim» dedi. «Çocuğum kendisine göklerde bir baba arasın, onun yer yüzünde babası olmayacak.»

— «Söylemeyecek» diye mırıldandı Mr. Dimmesdale. Balkondan eğilmiş, eli kalbinin üzerinde sözlerine verilecek cevabı bekliyordu. Geri çekildi, uzun bir iç çekişiyle ekledi«Kadın kalbinin müthiş gücü ve asilliği! Söylemeyecek!»

Zavallı kadının bu çetin tutumu karşısında yaşlı rahip önceden dikkatle hazırladığı konuşmasına başladı. Kalabalığa günahı, günahın çeşitlerini anlatıyor ve sözü döndürüp dolaştırıp utanç verici harfe getiriyordu. Bir saati aşkın bir süre uzun cümleleri halkın kafası üzerinde yuvarlanarak bu işaret üzerinde öylesine durdu ki, bu harf kafalarda korkunç yeni anlamlar kazandı ve sanki kızıl rengini cehennem ateşinden almış gibi oldu. Hester Prynne bu arada utanç sehpası üzerinde cam gibi gözler ve bıkkın bir ilgisizlikle duruyordu. O sabah Hester, insanın dayanabileceği herşeye göğüs gerdi. Tabiatı çok şiddetli ıstırap karşısında kendinden geçip bayılacak yapıda olmadığından bütün yetileri olduğu gibi kalmış ancak ruhu bir duygusuzluk kabuğuna

bürünerek kendisini korumuştu. Bu durumda ihtiyarın sesi merhametsizce, ama bir etkisi olmadan kulaklarında uğuldadı durdu. Geçirdiği sınavın bu döneminde bebek, ağıt ve feryatlarıyle ortalığı çınlattıysa da anne sadece mekanik olarak onu yatıştırmaya çalışıyordu. Görünüşe bakılırsa sıkıntısıyle pek de ilgili değildi. Aynı sert hareketlerle hapisaneye götürüldü, demir ötesinde gözden kayboldu. Ardından bakanlar kızıl harfin hapisanenin karanlık koridorlarında korkunç bir pırıltı ile parladığını birbirlerine fısıldıyorlardı.

●

BÖLÜM : 4

GÖRÜŞME

HAPİSANEYE döndükten sonra Hester Prynne'in bir sinir bunalımı içinde olduğu görüldü. Bu yarı çılgın halde, kendisine ve zavallı bebeğe bir kötülük yapmaması için devamlı gözaltında bulunduruluyordu. Gece yaklaşırken azarlamaların ve ceza tehditlerinin kadının dikbaşlığını bastırmaya yetmediğini gören zindancı Mr. Brackett bir doktor çağırmayı uygun gördü. Zindancıya göre bu doktor, tıbbın Hıristiyanlıkça kabul edilen bütün yanlarını bildiği gibi ormanda yetişen şifalı otlar ve köklerle ilgili olarak vahşilerin öğrettiği şeyleri de biliyordu. Doğruyu söylemek gerekirse doktorun yardımı sadece Hester için değildi. Bütün besinini ana sütünden alan ve görünüşe bakılırsa ananın bütün benliğini saran ıstırabı, sıkıntıyı ve umutsuzluğu bu yoldan emmiş bulunan çocuk için daha da ge-

rekliydi. Acılar içerisinde kıvranan bu haliyle, Hester Prynne'in bütün gün çektiği manevî ıstırabı minicik vücudunda temsil ediyor gibiydi.

Kasvetli hücreye, zindancının hemen ardısıra kalabalık arasında o sabah varlığı kızıl harfli kadını pek fazla ilgilendiren acayip görünüşlü adam girdi. O da hapisanede kalıyordu. Ama bir suç işlediği için değil, yargıçlar kızılderili reislerle kadının kurtuluşu için gerekli para konusunda görüşene kadar en elverişli yerin burası olduğu için kalıyordu. Adının Roger Chillingworth olduğunu söylemişti. Zindancı onu odaya aldıktan sonra bir süre olduğu yerde şaştı kaldı. Çünkü çocuk ağlamaya devam etmekle beraber Hester Prynne derhal ölü gibi taş kesilmiş, sakinleşmişti.

— «Lütfen dostum» dedi hekim. «Beni hastamla yalnız bırakın. İnanın bana az sonra hapisaneniz tekrar sükûnete kavuşacak ve size söz veriyorum Mittress Prynne size karşı şimdiye kadar olduğundan çok daha fazla uysal davranacaktır.»

— «Eğer bunu başarırsanız» diye karşılık verdi Mr. Brackett, «sizi gerçekten usta bir insan sayarım. Sanki kadını şeytan çarpmış gibiydi ve içerisindeki şeytanı sürüp çıkartmak için elime kamçıyı almama ramak kalmıştı.»

Yabancı, bağlı bulunduğunu söylediği mesleğe yaraşır bir sükûnetle girmişti odaya. Bu hali, zindancı dışarıya çıktıktan sonra da değişmedi. Bakışları bu adam ile arasında yakın bir ilişkinin bulunduğunu meydana vuran kadınla nihayet başbaşa kalabilmişti. Önce

çocuğa baktı. Gerçekten de, ufak karyolada kıvranarak bağıran bebeğin yatıştırılması, bütün başka işlerin geriye bıraktırılmasını gerektiriyordu. Çocuğu dikkatle muayene ettikten sonra pelerininin altından çıkardığı deri bir torbayı açtı. Torbada bazı ilâçlar vardı, bunlardan birisini bir bardak suda eritti.

— «Simya üzerindeki eski çalışmalarım ile basit maddelerin özelliklerini iyi bilen kimseler arasında bir yılı aşkın bir süre kalmam» diye söze başladı. «Elinde diploması olanların çoğundan daha iyi bir doktor olmamı sağladı. Al kadın! Çocuk benim değil senin. Sesim de görünüşüm de ona yabancı, bunun için ilâcı sen kendi elinle ver.»

Hester uzatılan ilâcı itti, aynı anda büyük bir korku ve endişeyle adamın yüzüne baktı:

— «İntikamını bu günahsız bebekten mi alacaksın?» diye fısıldadı.

— «Budala kadın!» diye karşılık verdi hekim, yarı soğuk yarı yatıştırıcı bir sesle. «Bu piçe ve sefil bebeğe zarar vermekle ne kazanırım sanki? İlâç, şifa vericidir ve eğer çocuk kendi çocuğum olsaydı bundan daha iyisini hazırlayamazdım.»

Hester halâ tereddüt ediyordu. Aslında bir karara varacak derecede aklı başında değildi. Adam çocuğu kollarına aldı, ilâcı kendisi içirdi. Çok geçmeden ilâç etkisini gösterdi ve hekimin sözleri doğrulanmış oldu. Küçük hastanın iniltileri azaldı, kıvranmaları yavaş yavaş kesildi ve birkaç dakika sonra, sancısı kesilen bütün bebeklerde olduğu gibi de-

rin bir uykuya daldı. Adam sonra dikkatini anneye yöneltti. Sakin ve derin bir dikkatle nabzını yokladı, gözlerine baktı. Bu hem bildiği hem de çok yabancısı olduğu buz gibi bakışlar kalbine büyük bir ürperti verdi. Nihayet muayene bitince başka bir ilâcı suyla karıştırmaya başladı.

— «Ben ne Lethe'yi bilirim ne de Nepenthe'yi» dedi. «Ama yabancı memleketlerde bir çok yeni sırlar öğrendim, bu da onlardan birisi. İsviçreli simya bilgini Paracelsus'dan öğrendiğim bazı bilgilere karşı bir kızıl derili öğretti bunu bana. Haydi iç! Günahla lekelenmemiş bir vicdandan daha az yatıştırıcıdır ama ne yapalım, daha fazlası gelmez elimden. Hiç değilse yükselen, kabaran heyecanını yatıştırır, tıpkı kabaran dalgalar üzerine atılan yağ gibi.»

Bardağı Hester'e uzattı, kadın ağır ve ciddi bir şekilde yüzüne bakarak aldı. Bu bakışlarda korkudan çok, gerçek niyetinin ne olduğunu bilememekten doğan kuşku vardı. Kadın uyuyan bebeğe de baktı:

— «Ölümü de düşündüm» dedi. «Bunu diledim, bunun için bütün içtenliğimle dua ettim. Gene de eğer bu bardak bana ölüm getirecekse bir daha düşünmeni dilerim. İşte, bardak dudaklarımda.»

— «İç öyleyse» dedi aynı buz gibi edayla. «Beni bu kadar mı az tanıyorsun Hester Prynne? Benim amacım bu denli sığ olabilir mi? Bir intikam planı tasarlasam bile her şeyden önce senin hayatta kalmanı düşünür ve seni yaşamın her türlü kötülüklerinden koruya-

cak ilâçlar veririm. Böylece yakıcı utancın göğsünde yalazlanmasını sağlamış olurum.»

Bunları söylerken uzun işaret parmağını kızıl harfin üzerine koydu. Bu anda harf sanki kıpkızıl kesilmişti ve Hester'in göğsünü dağlıyordu. Kadının elinde olmadan yaptığı hareketi farketti ve gülümsedi:

— «Yaşa ve kem talihini herkesin gözleri önünde taşı! Ve madem yaşayacaksın iç şu ilâcı.»

Hester Prynne başka bir şey demeden bardağı sonunadek içti ve bu hünerli adamın işareti üzerine çocuğun uyuduğu yatağın üzerine oturdu. O da hücredeki tek sandalyeyi çekti ve kadının yanına ilişti. Hester bu hazırlıklarla ürperiyordu. Çünkü o ana kadar fiziki ıztıropların yatıştırılması için insanlığın, kuralların, ya da belki de ince bir zalimliğin gerektirdiği her şeyi yapmış şimdi sıra çok derin ve onulmaz bir şekilde yaraladığı insana gelmişti.

— «Hester» dedi. «Bu uçuruma niçin ve nasıl düştüğünü ya da seni bulduğum o utanç sehpasına nasıl tırmandığını sormuyorum. Nedeni besbelli ortada. Benim budalalığım, zayıflığım. Bir düşünce adamı, büyük kütüphanelerin kitap kurdu ben, en güzel yıllarımı bilginin aç hayalini doyurmak için harcadım. Benim gibi yaşlı bir kişinin senin gençliğinle senin güzelliğinle ne ilişkisi olabilirdi? Doğuştan sakat olan ben, zihnî yetilerin bir genç kızın hayalinde fiziksel bozuklukları örtebileceği düşüncesiyle nasıl olur da kendimi kandırabilirdim? İnsanlar bana akıllı diyor. Eğer bilgeler kendi çıkarları konusunda da akıllı olsalardı ben bütün bunları önceden görürdüm. O

geniş ve ıssız ormandan çıkıp Hıristiyanların oturdukları buraya adım atar atmaz ilk karşılaşacağım manzaranın, senin, Hester Prynne'in herkesin önünde bir utanç heykeli gibi dikileceğini görmek olacağını bilmem gerekirdi. Daha o eski kilisenin merdivenlerini evli bir çift olarak inerken kızıl harfin uğursuz alevinin yolumuzun sonunda yalazlandığını bilmeliydim.»

Çok kederli olduğu halde günahının işareti üzerine sessiz sedasız indirilen bu son darbeye dayanamadı ve:

— «Biliyorsun» dedi. «Sana karşı daima dürüst davrandım. Seni sevmedim ama sever gibi de davranmadım. Doğru, dediğim gibi hep benim budalalığım. Ama yaşamımın o dönemine kadar boş bir hayat sürmüştüm. Dünya öyle sıkıntılıydı ki! Kalbim pek çok konuğu barındıracak kadar geniş olduğu halde yapayalnız, soğuk, aile ateşinden yoksundu. Bu ateşi yakayım istedim. İhtiyar, asık yüzlü, sakat da olsam bütün insanların derleyebilmesi için her yana saçılmış bulunan mutluluktan payıma düşeni almak bana gerçekleşmesi imkânsız bir hayal gibi görünmedi. Ve böylece Hester seni kalbime, kalbimin en gizli köşesine aldım. Varlığının yaktığı ateşle seni de ısıtmak istedim.»

— «Sana büyük kötülük ettim» diye mırıldandı Hester.

— «Hayır ikimiz de birbirimize kötülük ettik. Senin tomurcuklanmakta olan gençliğini benim göçmekte olan varlığım ile sahte ve doğa dışı bir ilişkiye sokmakla ilk kötülüğü ben ettim. Bunun için, boşu boşuna düşünceye ve

felsefeye dalan bir insan olmadığım için senden ne intikam almak istiyorum, ne de sana karşı bir kötülük düşünüyorum. Aşağı yukarı birbirimizden ne alacağımız var ne vereceğimiz. Ama Hester, ikimize de kötülük eden birisi var. Söyle kim bu?»

— «Boşuna sorma» diye karşılık verdi Hester Prynne. «Bunu asla öğrenemiyeceksin.»

— «Demek öyle» diye karşıladı adam bu sözü. Dudaklarında esrarlı ve kendisine güvenen bir gülümseme vardı. «Asla bilmeyeceğim. İnan bana Hester, dış dünyaya ait olsun, bir dereceye kadar bilinmeyen düşünceler âleminde olsun, insanın kendisini ciddi ve tam bir şekilde verip de çözemiyeceği pek az sır vardır. Sırrını kalabalığın meraklı bakışlarından gizleyebilirsin ya da bugün yaptığın gibi o ismi kalbinden zorla çekip alarak sehpada yanına bir suç ortağı dikmek isteyen rahiplerden, yargıçlardan da saklayabilirsin, ama bana gelince, ben bu araştırmaya onlarda olmayan duygu ve duyarlıklarla giriyorum. Bu adamı ben tıpkı kitaplarda gerçeği aradığım gibi, tıpkı simyada altını aradığım gibi arıyacağım. Aradaki bir bağ onun varlığını bana sezdirecek. Onun titrediğini göreceğim ve bana da farkında olmadan birdenbire bir ürperme gelecek. Ergeç elime geçireceğim onu.»

Yüzü kırışmış, kadının üzerine dikilmiş gözleri öylesine parlaktı ki, sırrını hemen oracıkta okuyuverecekmiş gibi zavallı ellerini kalbinin üzerinde kenetledi.

Sanki kader kendisiyle işbirliği etmiş gibi güvenli bir bakışla konuşmasına devam etti:

— «Sen istediğin kadar gizle, ben bunu mutlaka öğreneceğim. Onun elbisesinde seninki gibi bir utanç işareti yok, bunu biliyorum. Ama ben onun kalbini okuyacağım. Onun için korkman da gereksiz. Tanrının kendine özgü cezalandırma usulüne karışacağımı ya da aradan çekilip onu bu dünyanın yasalarının pençesine teslim edeceğimi hiç düşünme. Ne hayatına kıyacağım, ne de ününü lekeleyeceğimi hiç aklına getirme. Varsın yaşasın! Elindeyse şerefli bir yaşam sürsün! Ama onun kim olduğunu ben bileceğim.»

— «Hareketlerin güya merhametli» dedi Hester şaşkınlık ve korkuyla. «Ama sözlerinden dehşet okunuyor!»

— «Bir zamanlar karım olan senden tek bir dileğim var. Madem aşığının sırrını sakladın benimkini de sakla. Burada beni kimse tanımıyor. Eskiden bana koca dediğini kimseye, ama kimseye söyleme. Burada, yeryüzünün bu vahşî sınırlarında çadırımı kuracağım. Başka yerlerde insan ilişkilerinden kopmuş başı boş bir insandım. Fakat burada bir kadın, bir erkek, bir de çocuk buldum. Onlarla aramda sıkı bir bağ var. Sevgi de olsa, nefret de olsa, doğru da olsa eğri de olsa sen ve o bana aitsiniz. Bundan böyle benim yurdum seninle onun bulunduğu yerdir. Ama sakın beni ele verme.»

Bu gizli anlaşmadan sebebini bilmeden ürperen Hester:

— «Niçin bunu istiyorsun?» diye sordu. «Niçin kim olduğunu açıkça ortaya koyup hemen benden kurtulmuyorsun?»

— «Belki sadakatsiz bir kadının kocasına

da bulaşan şerefsizliğe katlanmak istemiyorum. Başka nedenler de olabilir. Tanınmadan yaşamak ve ölmek istiyorum, hepsi bu. Bunun için, bırak herkes kocanı ölmüş bilsin, hiç bir haber çıkmasın ondan. Beni tanıdığını ne sözle, ne bakışla, ne işaretle belli etme. Her şeyden önce de o adama bu sırrı açma. Sözümü dinlemezsen karışmam. Ünü, mevkii, hayatı, herşeyi elimde olacak. Dikkat et!»

— «Sırrını kendiminki gibi saklayacağım.»

— «Yemin et!»

Kadın yemin etti.

Yeni ismiyle Roger Chillingworth:

— «Şimdi seni, bebeğin ve kızıl harfinle başbaşa bırakıyorum. Hüküm, bu işareti uyurken de taşımanı gerektiriyor mu? Kâbuslardan ve korkunç rüyalardan korkmuyor musun?»

Adamın gözündeki ifadeden endişelenen Hester:

— «Bana niçin böyle gülümsüyorsun?» diye sordu. «Yoksa çevremizdeki ormanlara musallat olan Kara Adam gibi misin sen de? Ruhumu mahvedecek bir anlaşmaya mı sürükledin beni?»

Chillingworth tekrar gülümsedi:

— «Senin ruhunu değil, hayır seninkini değil!»

●

BÖLÜM : 5

HESTER İŞ İŞLİYOR

HESTER PRYNNE'in tutukluluk süresi nihayet sona erdi. Hapisane kapısı ardına kadar açıldı ve gün ışığına çıktı. Herkesin üzerine dökülen bu ışık onun hasta ve ezik kalbine sanki sırf göğsündeki kızıl harfi aydınlatmak için dökülüyormuş gibi geldi. Hapisane kapısının eşiğinden yanında kimse olmaksızın attığı bu adımlar belki de herkesin parmaklarıyla işaret etmek için toplandığı ve utanç heykeli gibi dikildiği yukarıda anlatılan tören ve gösteriden daha da gerçek işkencelerle doluydu. O zaman kendisini olağanüstü bir sinir gerilimi ile kişiliğinin mücadeleci gücü desteklemiş ve bu anı belli belirsiz bir zafer sahnesine dönüştürmüştü. Üstelik o, hayatında bir defa olabilecek bambaşka bir olaydı. Bunu karşılamaya hayatının sakin yıllarında biriken güç yetmişti. Onu mahkûm eden aynı

yasa, demirden kollarında hem insanı ayakta tutma hem de yok etme gücü bulunan bu çatık kaşlı dev, o müthiş utanç sınavı boyunca ayakta da tutmuştu. Ama şimdi hapisane kapısından yapayalnız çıkarken günlük yaşam başlıyordu. Bunu ya tabiatının verdiği güçle sürükleyip götürecekti ya da altında ezilip gidecekti. Bugünü geçiştirmek için artık gelecekten ödünç alacak hali kalmamıştı. Yarın kendi güçlüğünü birlikte getirebilirdi, öbürsü gün de, daha öbürsü gün de. Her gün kendisiyle beraber, aynı dayanılmaz ızdırabı getirecekti. Uzak gelecekte de günler güçlükle geçecek, aynı yükü bir an bile bırakmadan daima omuzlarında taşıyacak, günler, aylar, yıllar geçtikçe biriken bu yük, aynı utanç yığınının üzerine ilâve olacaktı. Bütün bu yıllar boyunca kişiliğini azar azar yitirecek, vaizlerle ahlâkçıların işaret ettiği bir sembol haline gelecek ve bunlar kadın zaafı ile günahkâr tutku konusunda hep onu örnek diye göstereceklerdi. Böylece genç ve saf kişilere, göğsünde alev alev yanan kızıl harfiyle bu kadının günahının ta kendisi gözüyle bakılması öğretilecekti. Ve şerefli bir ana - babanın evlâdı, geleceğin kadını olacak bir bebeğin annesi, bir zamanlar günahsız durumdaki bu insanın mezara kadar sürükleyeceği bu utanç baş ucuna dikilecek tek taş ve işaret olacaktı.

Verilen hükümde, bu uzak ve bilinmeyen Püriten topluluğun sınırları dışına çıkamıyacağı yolunda bir kayıt olmadığına göre bütün dünya önünde açık demekti. İsterse doğduğu yere döner ya da Avrupa'da başka bir şehre gider, kişiliğini, kimliğini başka bir görünüş

altında gizler, büsbütün farklı bir varlık olarak ortaya çıkardı. Sonra karanlık ve esrarlı ormanın yolu da açıktı önünde. Yaratılışındaki vahşilikle, âdet ve yaşayışları kendisini mahkûm eden yasalara yabancı olan bu insanlarla pekâlâ bağdaşabilirdi. Bütün bunlara rağmen bu kadının, günahın sembolü olarak gösterilebileceği bu yere, hâlâ yurdu diyebilmesi çok acayip görünebilir. Çaresizlik, alın yazısının karşı konulmaz ve kaçınılmaz sonucu insanın yaşamına yön verir, renk katar. Böylece kişiyi bu olayların geçtiği yer etrafında âdeta bir hayalet gibi dolaşmaya zorlar. Bu renk ne denli koyu olursa bu his de o denli güçlü olur. Hester'in günahı ve ayıbı onun toprağa saldığı köklerdi. İlkinden daha güçlü bağlar taşıyan yeni bir doğuştu bu. Başka yolcu ve gezginciler için hâlâ uygun bir yerleşme yeri diye benimsenmeyen bu ormanlık ülkeyi vahşi ve kasvetli de olsa Hester Prynne'e bütün ömrünü geçireceği yurt olarak benimsetmişti. Yer yüzündeki başka bütün manzaralar, hatta mutlu çocukluğu ile lekesiz genç kızlığının geçtiği İngiltere'deki o köy bile uzun zaman önce çıkartılan bir elbise gibi ona yabancı geliyordu. Onu buraya bağlayan zincirin demir halkalarını, ruhunu ta derinden yaralamakla beraber, kırmak imkânsızdı.

Belki de sırrını kendi bile keşfedemediği başka bir duygu bütün bu kötü şartlara rağmen onu, yaşamı üzerinde bu denli uğursuz bir yeri olan burada tutuyordu. Yeryüzünde kabul edilmeyen bir bağla bağlandığı kimse burada oturuyor, bu toprak üzerinde geziniyordu. Bu bağ kıyamet gününde onları bir

arada suçlu kürsüsüne çıkartabilir ve bu kürsü, çektiği acıların karşılığını, geleceği onunla birlikte geçirmekle mükâfatlanacağı nikâh kürsüsü olabilirdi! Şeytan sık sık bu düşünceyi Hester'in kafasına sokuyor, önce buna nasıl tutkulu ve umutsuz bir sevinçle sarıldığını, ardından da onu kendisinden uzaklaştırmak için nasıl çabaladığını görerek eğleniyordu. Hester bu düşünceyle yüz yüze gelir gelmez onu karanlık hücresine sokmuş ve kapıyı üzerine kapamıştı. Kendisini inandırmaya zorladığı, yani New England'da oturmaya devam etmesinin asıl sebebi diye kabul ettiği şey yarı gerçek, yarı hayaldi. Burası diyordu kendi kendisine suçunun işlendiği yerdi, yeryüzündeki cezasını da burada çekmeliydi. Belki böylece hergün çektiği acı, çile sonucu, ermişlere yaraşır daha arı bir ruha kavuşurdu.

İşte bunun için Hester Prynne başka bir yere kaçmadı. Şehrin eteklerinde, yarımadanın ucunda, herkesten uzak bir yerde üzeri sazla örtülü küçük bir kulübe vardı. Daha önce gelen bir göçmen tarafından yapılmıştı ve hem etrafındaki toprak ekime elverişli olmıyacak kadar çorak, hem de göçmenlerin artık âdet haline getirdikleri sosyal faaliyetlerden uzak olduğu için terkedilmişti. Deniz kıyısındaydı ve denizin bir parçası üzerinden batıya doğru ormanlarla kaplı tepelere bakıyordu. Yalnız bu yarımadada yetişen cinsten bir küme fundalık sanki burada gözlerden saklanması gereken birşey bulunduğunu belirtir gibi kulübeyi epeyce örtüyordu. Bu küçük ve tenha yere Hester, elindeki birkaç parça eşyasıyla, yargıçlardan izin alarak küçük çocuğuyla be-

raber yerleşmişti. O yerleşir yerleşmez bu yeri esrarlı bir şüphe gölgesi kaplayıverdi. Bu kadının niçin insanlığın iyilik ve acıma alanının dışarısına sürüldüğünü anlayamıyacak yaştaki çocuklar yavaş yavaş yaklaşırlar, pencerede iş işleyişini, kapıda duruşunu, küçük bahçede çalışmasını ya da patikadan aşağıya inişini seyrederler ve göğsündeki kızıl harfi farkedince garip ve bulaşıcı bir korkuyla kaçışırlardı.

Yapayalnız olduğu ve hiç bir dostu yanına yaklaşmaya cesaret edemediği halde Hester yokluk çekmiyordu. Elinde öyle bir sanat vardı ki, bu sanata oldukça az ihtiyaç duyulan bir ülkede bile, büyüyen bebeği ile kendisine yetecek yiyeceği sağlamaya yetiyordu. Bu sanat, o zaman da şimdi olduğu gibi bir kadının yapabileceği tek sanat olan iğne işiydi. Onun ince ve yaratıcı maharetinin bir örneği olan göğsünde taşıdığı harfi işleyen sanatkâr ellere, saraylı hanımlar, ipek ve altın simle dokunmuş kumaşlarına insan elinin daha zengin ve daha yüce bir süs eklemesi için memnunlukla razı olabilirlerdi. Ancak Püriten giyim tarzının özelliği olan kasvetli sadelik düşünülürse onun ince elişlerine pek de gerek duyulmıyacağı söylenebilir. Gene de, her çeşit süse önem veren o devrin genel zevki, vaz geçilmesi güç gibi görünen pek çok modayı geride bırakan asık yüzlü dedelerimizi de etkilemekte gecikmedi. Din adamlarının atanmaları ya da yargıçların görevlerine başlaması gibi törenlerle yeni bir hükümeti halkın gözünde görkemli kılacak her şey, kural olarak gösterişli ve iyi düzenlenmiş bir törenle yerine

getirilir ve bu törenler iç açıcı olmasa da dikkatle hazırlanmış bir debdebe ile yürütülürdü. Kıvrık yakalar, emekle dikilmiş sırmalar, göz alacak biçimde işlenmiş eldivenler iktidar dizginlerini ele alan devlet adamları için vazgeçilmez şeylerdi. Rütbe ve servet sahibi olanların da aynı şeyleri giymelerine izin verilmekle beraber israfı önleyici yasalar, bu ve benzeri aşırılıkları basit halk tabakası için yasaklamıştı. Cenaze törenlerinde Hester Prynne'in işlediği, ölüyü giydirip kuşatmak, geride kalanların kederlerini belirtmek için, sık sık ihtiyaç duyuluyordu. Bebek çamaşırları da, o sıralar bebekler, tıpkı krallar gibi uzun elbiseler giydikleri için, iş ve kazanç getirecek ayrı bir olanak sağlıyordu.

Yavaş yavaş Hester'in el işleri şimdi moda dediğimiz şey haline geliyordu. Bahtı bu denli kara olan bir kadına karşı duyulan acımadan mı, yoksa basit ve değersiz şeylere bile hayali kıymetler kazandıran hastaca bir meraktan mı, ya da şimdi olduğu gibi bazı insanların bütün didinmelerine karşın bir başkasının tercih edilmesini sağlayan anlaşılmaz bir nedenle mi; son olarak, Hester gerçekten bir boşluğu doldurduğu için mi bilinmez, bahtsız kadının iğnesiyle çalışmaya ayırabildiği bütün saatlerini dolduracak kadar işi vardı ve kazancı oldukça yerindeydi. Tantanalı ve debdebeli törenlerde onun günahkâr elleriyle süslenmiş elbiselere bürünmek belki de yersizdi. Onun el işleri Valinin yakasında, askerlerin atkılarında, rahiplerin kuşağında görüldüğü gibi, bebeklerin minik başlıklarını süsler ya da ölü tabutlarında küflenir, çürür giderdi. Ne

var ki, bir gelinin masum yanaklarını örtecek beyaz tülün işlenmesi için maharetine başvurulduğu hiç görülmemişti. Bu da, günahının toplumca hâlâ aynı derecede kötü görüldüğüne bir işaretti.

Hester'in, yaşamaları için gerekli olandan fazlasını istediği yoktu. Kendisi için en sade ve en azıyla yetiniyor, çocuğu için ise yeterince bir bolluk istiyordu. Elbisesi koyu renk kaba kumaştandı. Tek süsü taşımak zorunda olduğu kızıl harfti. Çocuğun elbisesi ise büyük bir hayal ürünü ve hattâ inanılmaz bir ustalığın eseriydi. Küçük kızda erken gelişmeye başlayan ve derin bir anlam taşıyan canlı sevimliliği daha da artıyordu. Bu konuya ilerde tekrar döneceğiz. Çocuğun süslenmesi için harcadığı para dışındaki bütün kazancını hayır için kullanıyor hattâ kendisinden daha güç durumda olmayan fakirlere sarfediyordu. Bunlar ise sık sık ekmek yedikleri eli ısırmaktan geri kalmıyorlardı. Sanatını daha verimli bir şekle sokacağı yerde değerli zamanının çoğunu fakirlere kaba elbiseler dikmekle harcıyordu. Bu türlü işlerle uğraşmasında belki de günahının kefaletini ödeme gibi bir düşünce vardı. Böylesine kaba işlere bu denli çok zaman ayırarak kendisini gerçek bir zevkten yoksun bırakmış oluyordu. Tabiatında zengin, şehvetli ve doğuya özgü bir yan vardı. Gözkamaştırıcı şeylere karşı olan eğilimini, içerisinde bulunduğu koşullarda ancak iğnesinin ucundan çıkan nefis işlerle doyuruyordu. Kadınlar iğnenin zarif çalışmasından erkeklerin anlayamıyacağı bir zevk alırlar. Galiba Hester Prynne için bu, tutkularını açıklamanın ve yatış-

tırmanın bir yoluydu. Ancak öteki bütün zevkler gibi bunu da günah diye reddediyordu. Vicdanının böylesine önemsiz bir konuya yersiz müdahalesi, samimi ve tutarlı bir pişmanlığı değil şüpheli ve aslı aranırsa yanlış bir tutumu belirtir.

İşte böylece Hester Prynne'in yeryüzünde oynıyacağı bir rolü, göreceği bir işi oluyordu. Doğuştan gelen gücü ve az raslanan yetenekleri ile insanlar onu, bir kadın için kabil'in alnındaki damgadan daha ağır bir işaretle damgalamakla beraber tamamen toplumun dışına itememişlerdi. Ama o, kendisini bir türlü bu toplumdan sayamıyordu. Karşılaştığı kimselerin her hareketi, her sözü, hattâ susmaları bile, toplum dışına sürüldüğünü, başka bir âlemde yaşar gibi yapayalnız olduğunu, insanlarla adeta onlarda bulunmayan organ ve duygularla ilişki kurduğunu sezdirenler ve bazen de söyleyenler oluyordu. Tıpkı çok yakından tanıdığı bir yuvayı ziyarete gelen bir hayaletin kendisini belli edememesi, evin sevincine de üzüntüsüne de katılamaması, ya da bu yasak ilişkiyi belli ettiği anda sadece korku ve dehşet uyandırması gibi, manevi ilişkilerin hem uzağında hem de çok yakınındaydı. Bu duygular, bu en acı küçümsemeler insanların kalbinde onun için beslenen hislerdi. O çağ pek de incelik çağı sayılmazdı. Durumunu çok iyi anladığı ve bir an bile unutma olasılığı olmadığı halde, en nazik noktaya kabaca dürtülür gibi, bu sık sık kendisine hatırlatılıyordu. Daha önce söylediğimiz gibi cömertliğini ayaklarına kadar götürdüğü fakir fukara kendilerine uzanan eli çoğu zaman nankörlükle, küfürle kar-

şılıyorlardı. Sanatı vesilesiyle evlerine girip çıktığı yüksek hanımlar kalbine zehir akıtmayı âdet haline getirmişlerdi. Bunu bazen kadınların ufacık, önemsiz şeylerden bile büyük bir ustalıkla zehir çıkarmalarını sağlayan iğnelemelerle, bazen de, kanayan bir yaranın üzerine inen kaba bir vuruş gibi acı çekenin savunmasız göğsü üzerine inen düpedüz kaba sözlerle yapıyorlardı. Hester bu duruma kendini iyice hazırlamıştı, bu saldırılara hiç karşılık vermiyordu. Yalnız, yanakları elinde olmadan bir an kızarıyor ve duyduğu acı kalbinin derinliklerine gömülüyordu. Çok sabırlıydı, her çileye katlanıyor, fakat düşmanlarını dualarında anmaktan kaçınıyordu. O, bağışlayıcı da olsa, hayır dualarının inatla lânet haline dönüşmesinden çekiniyordu.

Hester devamlı olarak ve daha binbir şekilde Püriten mahkemesinin durup dinlenmeden işleyen hükmünün büyük ustalıkla tertiplediği sayısız acılara katlanıyordu. Papazlar öğüt verici sözler söylemek için sokak ortasında dururlar, günahkâr kadının çevresinde sırıtkan ve hiddetli bir kalabalığın toplanmasına yol açarlardı. Göklerdeki Babanın, pazar sabahları gülümsemesinden pay almak için ne zaman kiliseye gitse büyük bir talihsizlikle, vaiz konusunun kendisi olduğunu görürdü. Çocuklardan da korkar olmuştu. Bunlar, şehrin sokaklarında elindeki küçük çocukla yapayalnız ve sessizce gidip gelen bu kederli kadın üzerine, ana babalarından, belirsiz ama müthiş bazı şeyler duymuşlardı. Bu nedenle, önce geçmesini beklerler ve sonra acı çığlıklar atarak pek de yaklaşmadan ardından giderlerdi. An-

lamını bilmeden söyledikleri bir söz bilinçsiz olarak dudaklarından dökülür, ama gene de Hester'i müthiş etkilerdi. Ayıbı öylesine yaygındı ki, sanki bütün doğa bunu biliyor gibiydi. Ağaçların yaprakları birbirlerine bu karanlık hikâyeyi fısıltıyla anlatsalar, yaz meltemi bunu mırıldansa, kış rüzgârları bunu haykırsa içi bundan daha fazla sızlamazdı. Ayrıca, her yeni bakış başka bir işkenceydi. Yabancıların gözleri ne zaman kızıl harfe dikilse harf yenibaştan Hester'in kalbine dağlanıyordu. Öyle ki, çoğu zaman eliyle bu işareti örtmekten kendisini zor tutuyordu, ama mutlaka tutuyordu. Sade yabancı bakışların değil, tanıdık gözlerin de kendisine göre verdiği bir acı vardı. Bu buz gibi bakışlara dayanmak güçtü. Kısacası Hester Prynne ne zaman bir insan gözü bu işarete dikilse aynı müthiş acıyı duyuyordu. O noktanın katılaştığı, nasırlaştığı da yoktu. Tersine, günlük acıyla duyarlığı daha da artıyordu.

Ama arasıra, günlerden aylardan sonra, bir gözün, bir insan gözünün utanç damgasına baktığını duyuyor ve bu ona sanki acısının yarısı paylaşılmış gibi bir ferahlık veriyordu. Bu bir anlık rahatlamadan sonra, yeniden günah işlediği için o acıyı daha derinden duyardı. Ama bu günahı Hester yalnız başına mı işliyordu?

Hayal yetisi bayağı etkilenmişti. Manevi ve zihnî dokusu daha yumuşak olsaydı, bir başına katlandığı bu acayip işkence daha da etkili olabilirdi. Yalınkat bir bağla bağlı oldu-

ğu küçük dünyada yalnız adımlarla dolaşırken arasıra hayal bile olsa öyle gelirdi ki, göğsündeki kızıl harf ona yeni bir duyu kazandırmıştı. Bu duyu sayesinde başkalarının kalbindeki gizli günahları farkettiğine inandığı an ürperirdi ama gene de inanmaktan vazgeçemezdi. Böylece ortaya çıkan sırlar onu dehşete düşürüyordu. Neydi bunlar? Yoksa bunlar, dış görünüşün bir aldatmaca olduğuna, gerçek her yerde gösterilebilse kızıl harfin Hester'den başka pek çok göğüslerde yanacağına inandırmak için şeytanın sinsice fısıltıları mıydı? Ya da bu üstü kapalı, ama gene de yeter açıklıktaki belirtileri doğru diye kabul mü etmeliydi? Geçirdiği bunca acı deneyler içinde bu duygu gibi müthişi ve tiksindiricisi yoktu. Bu duyguyu harekete geçiren öylesine yersiz ve münasebetsiz haller oluyordu ki, şaşkına dönüyordu. Bazan dindarlık ve adalet örneği sayılan, eski zamanların saygısını benimseyen kimselerin, meleklerin yoldaşı gözüyle baktıkları saygı değer bir rahibin ya da yargıcın yanından geçerken göğsündeki kızıl utanç o bildiği işareti veriveriyordu! Hester: «Yakınlarda gene hangi kem kişi var?» diye, pek de alışkın olmayan gözlerini kaldırır ve yöresinde o yeryüzü evliyasından başka bir yaratık göremezdi. Gene, herkesin söylediğine göre yaşamı boyunca göğsünde kar parçası taşımış bir hanımın kutsal kaşlarının çatıldığını gördüğü anda bu esrarlı kardeşlik duygusu inatla kendini belli ederdi. Peki ama bu hanımefendinin göğsündeki güneş yüzü görmemiş karla Hester'in göğsünde alev alev yanan utancın ne ilgisi olabilirdi? Ya da örneğin, elektrik titreşi-

mi gibi bir de uyarma: «Dikkat Hester! İşte sana bir arkadaş!» Hester hemen erafına bakmıyor ve genç bir kızın kızıl harfe utangaç ve kaçamak bir göz attıktan sonra bu bir anlık bakışla sanki saflığı kirlenecekmiş gibi yanakları hafiften kızararak gözlerini başka bir yana çevirdiğini farkediyordu. Hay kör şeytan hay! Galiba bu tılsımlı işaretiyle zavallı günahkârda, gence olsun yaşlıya olsun hiçbir saygı bırakmıyacaktı! İşte günahın en hain sonuçlarından biri bu inanç kaybıydı. Hester Prynne'in hiç bir ölümlünün kendisi kadar suçlu olmadığına inanma çabası, bu zavallı kadında her şeyin çürümemiş olduğuna bir işaret sayılabilir.

O eski karanlık devirlerde kabasaba halkı, hayalini ilgilendiren her şeye acayip bir korku havası katardı. İşte bunlar, kızıl harf üzerine de dehşet verici bir hikâye anlatıyorlardı. Güya bu sembol yeryüzündeki boyalarla boyanmış basit kızıl bir kumaş değil cehennem ateşinin kızıllığıymış ve Hester Prynne ne zaman geceleri sokağa çıksa alev alev yanıyormuş. Ve biz de şunu diyelim ki, bu işaret Hester'in göğsünü öylesine yakıyordu ki, bu söylentide bizim bugünkü şüpheciliğimizin kabul edeceğinden çok fazla gerçek payı vardı!

●

BÖLÜM : 6

İNCİ

KÜÇÜK ÇOCUKTAN, masum hayatı tanrının akıl ermez bir buyruğu ile suçlu bir tutkunun kaba otları arasında güzel ve ölümsüz bir çiçek gibi fışkıran bu küçük yaratıktan hemen hemen hiç söz açmadık daha. Büyüyüşünü ve her gün daha parlak hale gelen güzelliğini görmek ve titrek ışınlarını çocuğun minicik yüzüne salıveren zekâyı farketmek zavallı kadına pek garip geliyordu. İnci! Hester kızına bu adı takmıştı. Ama görünüşünü ifade ettiği için değildi. Çünkü çocuğun böyle bir benzetmeyi gerektirecek soğuk ve donuk beyazlıkla ilgisi yoktu. O, çocuğa bu ismi, incinin değerini düşünerek, varını yoğunu vererek satın aldığı ve annesinin biricik hazinesi olduğu için vermişti! Gerçekten de ne tuhaftı! İnsanlar bu kadının günahını kızıl bir harfle işaretlemişlerdi ve bu harfin etkisi

öylesine güçlü ve felâketliydi ki, kendisi gibi günahkâr olanlar dışında hiç bir insan sevgisi ona ulaşamazdı. Tanrı, insanların anlatılan biçimde cezalandırdıkları günahın sonucu olarak ona bu güzel çocuğu vermişti. Aynı şerefsizlik damgasını taşıyan göğüste büyüyen bu çocuk annesini ölümlülerin soyu ve nesilleriyle bağlıyordu, sonunda da cennette mutluluğa erdirecekti. Ancak bu düşünceler Hester'e umuttan çok endişe veriyordu. Yaptığı işin kötülüğünü bildiği için sonucunun iyi olacağına inanmıyordu. Her gün çocuğun gelişmesini dikkatle izliyor, varlığını borçlu olduğu suçla ilişkili karanlık ve vahşi bir özellik farketmekten ödü kopuyordu.

Çocuğun yapısında hiç bir kusur yoktu. Mükemmel biçimi, canlılığı ve daha pek de alışkın olmadığı organlarını kullanmada gösterdiği rahatlıkla çocuk cennette doğmaya ve ilk ana - baba sürüldükten sonra melekler oynasın diye orada bırakılmaya lâyıktı. Çocukta, kusursuz bir güzellik doğuştan bir zariflik vardı. Üzerindeki giysiler ne denli sade olursa olsun sanki kendisine en çok yakışan o elbiseymiş izlenimini verirdi. Ama küçük İnci öyle kaba - saba köylü elbisesi de giymiyordu. Annesi sonradan daha iyi anlaşılacak marazî bir amaçla en pahalı kumaşları satın alıyor ve çocuğun herkesin içinde giyeceği elbiselerin biçim ve süslerinde hayal gücünü alabildiğince işletiyordu. Daha soluk bir güzelliği büsbütün bastıracak bu gözkamaştırıcı elbiseler içerisinde bile parlayan İnci'nin ölçülü çizgileri öylesine muhteşemdi ki, kasvetli kulübede onun çevresinde daimi bir ışık çemberi bulunurdu.

Ne var ki, çocukların gelişigüzel oyunlarıyla parça parça olmuş, toz toprak içindeki kaba bir giysi bile aynı etkiyi yapabilirdi. İnci'nin görünüşü sonsuz değişiklikleri bir araya getirmiş gibiydi. Bu çocukta küçük bir köylünün vahşi çiçeğe benzeyen tatlılığı ile minik bir prensesin kendi çapındaki ihtişamı arasındaki bütün aşamaları kapsayan birçok çocuklar vardı. Gene de bütün bu değişmeler boyunca olduğu gibi kalan ufacık bir tutku ve bir renk özelliği vardı. Bu değişmelerde biraz rengi solsa artık kendisi olmaktan, İnci olmaktan çıkardı.

Bu dış değişmeler, yaşamının çeşitli özelliklerini tam anlamıyla açıklamasa da onlara bir işaret sayılabilirdi. Yaratılışında çeşitlilik yanında derinlik de vardı. Fakat içine doğduğu dünya ile ilişkisi ve uyumu eksikti. Çocuk kurallara bir türlü boyun eğmiyordu. Onu varetmekle büyük bir yasa çiğnenmişti. Öğeleri, belki çok güzel ve parlak ama bütünüyle düzensiz bir varlıktı. Ya da kendilerine özgü düzen içinde değişiklik ve düzenleme noktasını bulmak güç, hattâ imkânsızdı. Hester, ancak İnci'nin, ruhunu manevi alemden, maddî varlığını da topraktan süzüp aldığı sıralarda kendi halini hatırlamaya çalışarak çocuğun kişiliğini eksik de olsa çözümleyebilirdi. Annenin o sıradaki tutkulu hâli karnındaki çocuğa manevi yaşamının ışınlarını aktaran ortam olmuştu. Bu ışınlar aslında ne derece ak ve duru da olsa araya giren ortamın kızıl ve altın sarısı lekelerini, ateşli parlaklığını, siyah gölgesini ve çiğ ışığını almıştı. Her şeyden önce de o dönemde Hester'in ruhunda olagelen mücadele İnci'de devam etmekteydi. Kendi vahşi, umutsuz

meydan okuyan halini, tabiatının mücadeleci yanlarını, hattâ kalbine sinmiş kasvet ve yılgınlık bulutlarını aynen kızında görüyordu. Şimdi bunlar çocuk tabiatının sabah pırıltıları içerisinde aydınlanmışlardı ama yaşam ilerledikçe fırtına ve kasırga bulutlarına dönüşebilirlerdi.

O günlerin aile disiplini şimdikinden çok daha katıydı. Kaş çatmalar, sert azarlar, Kutsal Kitapta denildiği gibi sık sık sopaya başvurmak sadece işlenmiş suçları cezalandırmak için kullanılmaz, çocuktaki erdemlerin gelişmesi için gerekli bir tedbir de sayılırdı. Ancak tek çocuğuyla yapayalnız yaşayan Hester Prynne gereksiz sertlikten daima kaçınmakla beraber kendi hatalarını ve başına gelenleri bildiği için önceleri kendisine emanet edilen çocuk üzerinde şefkatli fakat sıkı bir denetim kurmak istemiş ama bu işin üstesinden gelemiyeceğini anlamıştı. Gülümsemeyi de kaş çatmayı da deneyip her ikisinden de istenilen sonucu alamayınca nihayet Hester bir yana çekilip çocuğu güdülerinin eline bırakmak zorunda kalmıştı. Zorla bir şey yaptırmak ya da yaptırmamak, baskı devam ettiği sürece mümkündü. Başka türlü bir disipline gelince, aklına da kalbine de hitabedilse, etkili olup olmaması o andaki ruh haline bağlıydı. Annesi daha İnci ufacıkken gözlerindeki acayip bir bakıştan, direnmenin de, ikna etmeye çalışmanın da, yalvarmanın da boş bir çaba olacağını anlamıştı. Bu öyle zeki fakat anlaşılmaz, öylesine ters ve bazen de kötü niyetli bir bakıştı ki, genellikle büyük bir coşkunlukla birlikte de olsa Hester böyle anlarda İnci'nin bir insan

yavrusu olduğundan ister istemez şüpheye düşerdi. Sanki bir an kulübenin döşemesi üzerinde son derece acayip oyunlar gösterdikten sonra alaycı bir gülümsemeyle uçup gidecek cine, periye benziyordu. Ne vakit, vahşi, parlak ve derin siyah gözlerinde bu bakış belirse, acayip bir uzaklığa ve dokunulmazlığa bürünüyor, ne zaman gelip ne zaman gideceği belli olmayan göz kamaştırıcı bir ışık gibi sanki havada beliriyor ve kayboluyordu. Bu hallerde Hester çocuğa doğru atılmaktan kendisini alamaz, küçük şeytan her zaman yaptığı gibi kaçtığı için peşinden koşar, yakalıyarak göğsüne bastırır, yanaklarını öperdi. Bütün bunları taşkın bir sevgiden değil, İnci'nin tamamiyle hayalî olmadığına, etten kemikten bir varlık olduğuna inanmak için yapardı. Ama İnci'nin yakalandığı zaman attığı kahkaha, neşe ve musiki dolu olsa da annesinin kuşkularını büsbütün artırırdı.

Çok pahalıya malolan, bütün dünyası ve biricik hazinesiyle sık sık arasına giren bu şaşırtıcı ve hayret verici büyü ile kalbi parça parça olan Hester bazen hüngür hüngür ağlardı. Bu gözyaşlarının üzerinde ne gibi bir etki yaptığını önceden kestirmek mümkün olmadığı için, büyük bir olasılıkla İnci, kaşlarını çatar, yumruklarını sıkar, küçük yüzü kasılarak memnuniyetsizliğini belirtir sert ve soğuk bir ifadeye bürünebilirdi. Sık sık da insanların ızdırabını duymaktan, anlamaktan yoksun bir varlık gibi daha yüksek sesle yeniden gülmeye başlayabilirdi. Ya da pek az olmakla beraber, büyük bir üzüntüyle kıvranır, hıçkırıklar arasında kesik kesik kelimelerle annesine kar-

şı duyduğu sevgiyi anlatmaya çalışırdı. Bu haliyle, kalbi olduğunu, onu parçalayarak ispatlamak ister gibiydi. Ne var ki, Hester bu anî sevgi dalgasına güvenirse aldanırdı, çünkü başlamasıyla bitmesi bir olurdu. Bu konu üzerinde düşüncelere dalan anne kendisini ruh çağıran ama bu büyü sırasındaki bir karışıklık yüzünden bu yeni ve kavranması güç varlığı yönetecek sihirli kelimeyi unutan birisine benzetirdi. Ancak çocuk sakin sakin uyurken rahat edebiliyordu. O zaman içine bir güven geliyor, huzur ve tadına doyamadığı bir mutluluk duyuyor, bu hal İnci uyanıp da açılan göz kapakları altından o yaramaz pırıltılar parlayana kadar sürüyordu.

İnci, ne kadar da çabuk annesinin daima gülümseyen yüzü ve boş sözleri ötesinde sosyal ilişkiler kurabilecek çağa ulaştı! Hester Prynne onun cıvıl cıvıl berrak sesini öteki çocukça seslerin bağırışları arasında duyabilse, oyun oynayan çocukların karmakarışık çığlıkları ortasında sevgilisinin sesini ayırdedebilse ne kadar da mutlu olurdu! Ama buna imkân yoktu. Çocuk dünyasının doğuştan sürgünüydü İnci! Günahın işareti ve ürünü bu küçük şeytanın vaftiz edilmiş çocuklar arasında işi neydi? Çocuğun yalnızlığını, çevresine kaderin çizdiği silinmez çemberi, kısacası başka çocuklarla ilişkisi yönünden bütün gariplikleri kavrayıvermesi gerçekten çok dikkate değer bir şeydir. Hapisaneden çıkalıberi Hester halkın önüne onsuz hiç çıkmamıştı. Şehirdeki dolaşmalarında hep yanındaydı. Önceleri kollarında bir bebek, sonraları annesinin işaret parmağını kavrıyarak tek adımına üç dört adım-

la yetişmeye çalışan minik yol arkadaşıydı. Mahallenin çocuklarını sokağın kenarındaki çayırlıkta ya da evlerin girişinde görürdü. Püriten eğitimin izin verdiği tatsız tuzsuz eğlencelerle vakit geçiren bu çocuklar ya kiliseye gitme, ya Quakerleri kırbaçlama, Kızılderililerle savaşarak kafalarının derisini yüzme oyunu oynarlar ya da el şakalarıyla birbirlerini korkuturlardı. İnci bunları görür, dikkatle bakar ama arkadaş olmaya kalkışmazdı. Bir şey söylenince sadece cevap vermekle yetinirdi. Ara sıra yaptıkları gibi etrafında toplansalar İnci o ufacık hiddetiyle müthiş bir hâl alır, eline geçirebildiği taşları kulak tırmalayıcı, anlamsız haykırışlarla üzerlerine atardı. Bu bağırışlar, bir cadının bilinmeyen bir dildeki lânetlemelerini öylesine andırırdı ki, annesi korkuyla ürperirdi.

Gerçek şuydu ki, gelmiş geçmiş soyların en hoşgörüsüzü bu küçük Püritenler, anne ile çocukta, garip, doğadışı, ya da alışılagelene aykırı bir şeyler görür gibiydiler. Bu yüzden onları kalplerinde hor görüyorlar, sık sık ta dilleriyle incitiyorlardı. İnci bu duyguları hissediyor, bir çocuğun yüreğinde birikebilecek en yoğun nefretle bunlara karşılık veriyordu. Onun bu şiddetli parlayışlarının annesi için bir değeri, hattâ rahatlatıcı bir yanı vardı, çünkü bunda hiç olmazsa onu hayal kırıklığına uğratan dengesiz taşkınlıklar, anlaşılır bir tutarlılık vardı. Yalnız gene bunda da, kendisinde bir zamanlar bulunan kötülüğün donuk bir yansımasını farketmek onu dehşete düşürüyordu. Bütün bu kini, düşmanlığı ve tutkuyu çocuk kaçınılmaz olarak annesinden almıştı. Anne ile

kız, toplumun dışında, aynı yalnızlık çemberinin içinde yanyanaydılar. Hester'i doğumdan önce rahatsız eden ama analığın yumuşatıcı etkileriyle yatışan huzursuzluklar şimdi de İnci'de devam ediyor gibiydi.

Evde, kulübenin içinde ya da çevresinde İnci'nin öyle pek fazla arkadaşa ihtiyacı yoktu. Yaşama sevinci, onun yaratıcı ruhundan fışkırıyor, dokunduğu yeri tutuşturan bir çıra gibi her yere yayılıyordu. Akla hayale gelmeyecek şeyler bir sopa, bir çaput, bir çiçek onun büyülü dünyasının kuklaları oluveriyorlar ve görünüşleri hiç değişmeksizin, iç aleminin sahnesinde oynanan oyuna ruhen uygun hale geliyorlardı. O çocuk sesiyle genç ihtiyar bir yığın hayali varlığı dile getirebiliyordu. Rüzgârda inleyen ve başka hazin sesler çıkartan yaşlı, kararmış, kasvetli çam ağaçlarının, yaşlı Püritenlerin kılığına girmeleri için pek fazla değişmeye ihtiyaçları yoktu. Bahçedeki en çirkin otlar onların çocuklarıydı ve İnci bunları hiç acımasız çiğner, söker atardı. Yarattığı şeylerin çeşitliliği gerçekten olağan üstüydü. Devamlı da değillerdi. Daima doğadışı bir kımıldama içerisinde sıçrıyor, dansediyor ve yaşamın bu hızlı ve ateşli akışıyla tükenmiş gibi yokoluyorlar, yerlerini aynı canlılıkta başka biçimler alıyordu. Bu tıpkı kuzey güneşinin hayal oyunlarına benziyordu. Hayalini çalıştırmada ve gelişen zekâsının oyuna yatkınlığında, yetileri yerinde olan öteki çocuklardan pek farklı değildi. Ancak oyun arkadaşlarından yoksun olan İnci yarattığı varlıklara çok daha fazla bağlanıyordu. Ama asıl özelliği, kalbinin ve kafasının bu yaratılarına

karşı beslediği düşmanca duygulardı. Hiç dost yarattığı yoktu, toprağa ektiği canavar tohumlarından tepeden tırnağa silahlı düşmanlar fışkırıyor ve o, bunlarla savaşa tutuşuyordu. Bütün bunların nedenini kalbinin derinliklerinde bulan bir anne için böylesine körpe bir varlığın çevresinde daima düşman bir dünya gördüğü ve ilerideki kaçınılmaz çatışmada savaşı kazanabilmesi için şimdiden hazırlandığını farketmek pek hazindi.

İnci'yi seyreden Hester Prynne çoğu zaman işini dizlerinin üzerine bırakır, gizlemeye çalıştığı halde beceremediği bir acı ve konuşmayla inilti arasında bir sesle :

— «Göklerdeki yüce Tanrı, eğer hâlâ benim de babam isen, söyle bana, dünyaya getirdiğim bu varlık neyin nesi?» derdi.

Bu feryadı duyan ya da bu kıvranmaları daha ince bir yoldan farkeden İnci, canlı ve güzel küçük yüzünü annesine çevirir, peri gibi gülümser ve oyununa devam ederdi.

Çocuğun henüz anlatamadığımız bir özelliği daha vardı. Dünyada ilk farkına vardığı şey neydi onun? Her çocukta olduğu gibi, o minicik dudaklarda beliren ve sonradan belli belirsiz hatırlanarak gerçekten gülümseme olup olmadığı tatlı tatlı tartışılan kıvrımlara karşılık veren anne gülümsemesi mi idi? Hayır, hayır! İnci'nin galiba ilk farkına vardığı şey... Evet ilk farkına vardığı şey... Hester'in göğsündeki kızıl harfti! Bir gün annesi beşiğin üzerine eğildiği sırada çocuğun gözleri harfin etrafındaki altın işlemenin pırıltılarına takıldı ve yüzüne çok daha yaşlı bir görünüş veren belirli bir gülümseyişle ellerini kaldırdı, harfi

tuttu. Kalbi durur gibi olan Hester bir anda uğursuz harfi kavradı, söküp atmak istedi. İnci'nin bebek ellerinin bu anlamlı dokunuşu o denli azap vericiydi. Oysa annesinin acıyla yaptığı bu hareketi oyun sanan küçük bebek tekrar gözlerinin içine baktı ve gülümsedi! O andan sonra çocuğun uyku saatleri dışında Hester bir an bile huzur duymadı, bebeğini zevkle seyredemedi. Öyle zamanlar olurdu ki, haftalarca çocuğun gözü kızıl harfe ilişmezdi, ama sonra birdenbire, habersiz gelen ölüm gibi o acayip gülümseme ve garip bakışlar beliriverirdi.

Bir defasında Hester, bütün annelerin pek hoşlandıkları gibi, bebeğin gözlerinde kendi hayalini seyrederken, çocuğun gözlerinde o acayip ve şeytanca bakış belirdi birdenbire. İnci'nin gözlerinin minik siyah aynasında kendi minyatür portresini değil de başka bir yüzü görür gibi oldu. Şeytan gibi pis pis sırıtan bir yüzdü bu. Pek az gülümseyen ve hiç kötülük bulunmayan çok iyi tanıdığı bir yüze o kadar benziyordu ki! Sanki çocuğu kötü bir ruh ele geçirmişti ve alay olsun diye tam o sırada küçük delikten bakıvermişti. Sonraları birçok defa Hester, daha az canlı olmakla beraber aynı görüntünün ıztırabını çekti.

Bir yaz günü, öğleden sonra, İnci etrafta dolaşacak kadar büyüdüğü sırada kucak kucak yaban çiçekleri topluyor, bunları annesinin göğsüne atarak eğleniyor, kızıl harfe isabet ettirdikçe küçük bir cin gibi oynayıp zıplıyordu. Hester önce elleriyle göğsünü örtmek istedi. Ama sonra belki gururundan, belki kadere boyun eğişinden, belki de günahının bu

korkunç işkenceyle karşılığını bulacağı duygusuyla bu isteğine karşı koydu. Küçük İnci'nin vahşi gözlerine hüzünle bakarak, yüzü ölü gibi sararmış halde dimdik durdu. Çiçek bombardımanı devam ediyor, hemen her atış hedefe ulaşıyor, annenin göğsünde bu dünyada merhemini bulamıyacağı, ötekinde de nasıl iyileştireceğini bilmediği yaralar açıyordu. Nihayet mermiler bitince çocuk hareketsiz durdu ve siyah gözlerinin esrarlı derinliklerinden gülümsiyerek bakan şeytanın bakışlarıyla annesini süzdü.

— «Sen nesin çocuk!» diye bağırdı annesi.

— «Aaa, ben senin küçük İncin değil miyim?» diye karşılık verdi çocuk.

Bunu söylerken gülüyor, küçük bir şeytanın abartılmış hareketleriyle dansediyordu. Belki bir saniye sonra da bacadan uçup gidecekti.

— «Gerçekten sen benim çocuğum musun?»

Bu soruyu gelişi güzel sormuyordu, bayağı ciddiydi, çünkü annesi, o olağanüstü zekâsıyla İnci'nin şimdiye kadar varoluşunun sırrını çözmüş olacağını sanıyordu ve şimdi belki de bunu açıklar diyordu.

Çocuk, numaralarına devam ederek:

— «Evet senin küçük İncinim!» diye tekrarladı.

— «Hayır, sen benim çocuğum değilsin! Sen benim İncim değilsin!» dedi yarı şakayla annesi. Çünkü ıztırabının en derin anlarında bile bazen böyle bir oyuna kendini kaptırıyordu. «Öyleyse söyle bakalım sen kimsin ve se-

ni buraya kim gönderdi?»

Çocuk Hester'e yaklaştı, dizlerine sarılarak ciddi bir sesle:

— «Söyle anne, sen söyle!» dedi.

— «Göklerdeki baban gönderdi seni.»

Kadının sesindeki duraklama çocuğun gözünden kaçmadı. Her zamanki yaramazlığından mı yoksa kötü bir ruh mu itti bilinmez, ufacık işaret parmağını uzattı kızıl harfe dokundu:

— «Hayır o göndermedi!» dedi ciddi bir sesle. «Göklerde babam yok benim.»

Annesi inlememeye çalışarak:

— «Sus İnci, sus. Bu dünyadaki herkesi o gönderdi. Seni de beni de o gönderdi. Yok o göndermediyse söyle bakalım acayip şeytan çocuk, seni gönderen kim?»

— «Sen söyle! Sen söyle!» diye bağırmaya, gülmeye, oynamaya başladı çocuk. «Bunu söylemek sana düşer.»

Kuşkunun, şaşkınlığın içinde kıvranan Hester bu soruyu çözecek durumda değildi. Bir gülümseme ve ürperme arasında komşu kasabada söylenenleri hatırladı. Çocuğun babasını boş yere arayıp duranlar ondaki bazı gariplikleri görünce onun şeytanın yavrusu olduğuna karar vermişlerdi. Katolikliğin ilk zamanlarından beri ya ananın işlediği günah ya da kötü bir amaca hizmet etmek için bu yola o kadar çok başvurulmuştur ki! Luther bile, tutucu düşmanlarına göre böyle cehennemlik soydan bir yumurcaktı. Yani İnci, New England Püritenleri arasında bu uğursuz soydan geldiği söylenen ilk çocuk değildi.

●

BÖLÜM : 7

VALİ KONAĞI

HESTER PRYNNE bir gün sipariş üzerine işlediği ve etraflarını süslediği eldiveni vermek üzere Vali Bellingham'ın konağına gitti. Vali eldiveni önemli bir törende giyecekti. Halk tarafından seçilen bu yönetici gerçi birkaç basamak aşağıda bir mevkiye geçmişti ama bölgenin ileri gelen memurları yanında hâlâ şerefli ve itibarlı bir yeri vardı.

Aslında, işlemeli bir eldivenin tesliminden çok daha önemli bir neden, Hester'i bölge yönetiminde bu denli yetkili ve etkin bir kişiyle görüşmeye zorlamıştı. Din ve yönetim konularında birtakım katı ilkeleri benimseyen bazı ileri gelen kimselerin çocuğunu elinden alacakları yolunda söylentiler gelmişti kulağına. Daha önce belirtildiği gibi İnci'nin şeytandan türeme olasılığı üzerine bu iyi kalpli kişiler biraz da haklı olarak annenin ruh selâmeti yönünden bu engelin yolu üzerinden kaldırılma-

sı gereğini savunuyorlardı. Öte yandan eğer çocuk gerçekten manevi ve dini gelişmeye elverişli, son kurtuluş için gerekli öğelere sahipse, Hester Prynne'den daha akıllı ve iyi bir koruyucunun eline teslim edilmekle bu yeteneklerinin geliştirilme olanağı sağlanmış olurdu. Bu kanıda olanlar arasında Vali Bellingham'ın önde geldiği de söyleniyordu. Daha sonraki dönemlerde en fazlasından şehir ihtiyarlar kuruluna havale edilebilecek böyle bir işin, ileri gelen devlet adamlarının katıldıkları açık bir tartışma gibi ele alınması biraz garip, hattâ gülünç gelebilir. Ancak o eski ilkel dönemde, Hester ile kızının geleceği gibi bir konudan çok daha önemsiz ve halkla pek az ilişkili sorunlar bile garip bir şekilde, yasa yapanların uzun uzun düşünmelerine ve hattâ devlet yasalarına konu oluyordu. Bu öykünün geçtiği dönemden hemen bir süre önce bir domuzun sahipliği konusunda çıkan bir anlaşmazlık kasabanın yasama organında çetin tartışmalara yol açmakla kalmamış bu organın kuruluşunda önemli değişmeler olmasına da sebep olmuştu.

Hester Prynne böylece büyük endişeler içerisinde ıssız kulübesinden çıktı, yola koyuldu. Kendi hakkından o denli emindi ki, bir yanda bütün bir halk, öte yanda doğanın desteğinden başka yardımcısı olmayan yapayalnız bir kadın arasındaki bu yarışmada eşitsizliği pek te farketmiyor gibiydi. Tabiî yanında küçük İnci de vardı. Şimdi artık annesinin yanında kolayca koşacak yaşa gelmişti. Sabah-

tan akşama kadar bir an bile yerinde durmadığı için de önündeki yoldan çok daha fazlasını yürüyebilirdi. Gene de bazen sırf huysuzluk olsun diye kucakta taşınmak ister ama çok geçmeden aynı hırçınlıkla yere iner, Hester'in önünde çimenli yolda bazen yuvarlanarak hoplaya zıplaya giderdi. İnci'nin göz alıcı güzelliğini zaten söylemiştik. Bu, canlı renklerle pırıl pırıl bir güzellikti. Derinden gelen alevli gözlerin bulunduğu bir yüz, yıllar geçtikçe kararacak parlak kumral saçlar. İçi dışı ateş doluydu. Tutkulu bir ânın beklenmeyen misafiri gibiydi. Annesi elbisesini dikerken hayal gücünü alabildiğine işletmişti. Her tarafı simle işlenmiş hayalî desenlerle dolu, biçimi kendine özgü koyu kırmızı kadife bir etek giydirmişti. Solgun yanakları daha da solgun, süzgün gösterebilecek bu kuvvetli renkler İnci'nin güzelliğine mükemmel uymuştu ve onu yeryüzünde oynaşan en parlak ateş parçası haline getirmişti.

Ancak bu elbisenin, daha doğrusu çocuğun tepeden tırnağa bütün görünüşünün dikkati çeken bir özelliği de, Hester Prynne'in göğsünde taşımak zorunda olduğu işareti her görene mutlaka anımsatmasıydı. Bu, kızıl harfin başka bir biçimi, ete kemiğe bürünmüşüydü! Sanki kızıl ayıp beynine dağlanmış gibi bütün düşünceleri o harfe yönelen anne, sevgisinin amacı ile suçunun ve acısının sembolü arasında bir benzerlik yaratmak için marazî yeteneklerini harekete geçirmiş, nihayet bunda başarıya ulaşmıştı. Aslında İnci, hem oydu hem de bu. Hester de bu aynı oluştan yararlanarak kızıl harfi onun görünüşünde ver-

meyi başarmıştı.

İki yolcu şehrin sınırları içine girince Püritenlerin çocukları oynadıkları oyundan başlarını kaldırarak aralarında kara kara konuştular:

— «Bakın, bakın! Kızıl harfli kadın geliyor. Yanında da kızıl **harfin bir** eşi **koşuyor**. Haydi şunlara çamur atalım.»

Ne var ki, gözüpek bir çocuk olan İnci, önce suratını karartti, ayaklarını yere vurdu, minicik yumruklarını tehditle sallayarak düşmanın üzerine doğru yürüdü ve hepsi de tabanları yağladılar. Onları kovalarken, yetişen kuşakların günahlarını cezalandırmayla görevli küçük bir belâya, kızıl salgınına, ya da yeni yeni kanatlanan minik bir zebaniye benziyordu. Bir yandan da avaz avaz haykırıyor, kaçakların kalbine korku salıyordu. Zafer kazanılınca, İnci hiç bir şey olmamış gibi annesinin yanına döndü, gülümseyerek yüzüne baktı.

Başlarından başka bir serüven geçmeden Vali Bellingham'ın konağına ulaştılar. Bu eski şehirlerimizin sokaklarında hâlâ örnekleri görülen tarzda yapılmış büyük bir ahşap konaktı. Şimdi üzerleri yosun kaplı bu köhne evlerin loş odalarında ya anımsanan ya da unutulup giden pek çok hüzünlü, neşeli olayların kalplerde bıraktığı burukluk hâlâ yaşar gibidir. Ancak o zamanlar içinde, geçen yılın tazeliği vardı ve pencerelerinden, henüz ölümün girmediği bir yuvanın neşesi sokağa pırıl pırıl taşıyordu. Görünüşü gerçekten pek keyifliydi. Duvarları, içine bol miktarda cam parçaları karıştırılmış bir sıvayla kaplandığı için güneş

ışınları binanın cephesine yanlamasına düştüğü zaman sanki avuç avuç pırlanta serpilmiş gibi parıldardı. Bu parlaklık, asık yüzlü ihtiyar bir Püriten yöneticinin konağından çok Alaaddin'in sarayına yaraşırdı. Ayrıca cephe, modası çoktan geçmiş bir zevkle acayip ve görünüşe göre tutucu şekiller ve çizgilerle süslenmişti. Bunlar sıva daha yaşken çizilmiş, kuruyunca da gelecek kuşakların hayranlığını kazanmak üzere ölümsüzlüğe ulaşmışlardı.

İnci, evdeki bu parlak mucizeyi görünce sıçrayıp oynamaya başladı ve cepheyi boydan boya kaplayan gün ışığının hemen sökülüp kendisine verilmesini istedi.

— «Olmaz benim küçük İncim» dedi annesi. «Güneş ışığını kendi elinle toplaman gerek. Benim sana verecek ışığım yok.»

Evin girişine yaklaştılar. Kemerli kapının iki yanında dar birer kule ya da çıkıntı vardı. Üzerlerinde tahta kepenkli kafesli pencereler bulunuyordu. Hester Prynne demir tokmağı vurdu. Kapıyı Valinin uşağı açtı. Bu adam aslında özgür doğmuş bir İngilizdi ama şimdi yedi yıl kölelik yapacaktı. Bu süre içinde efendisinin malı, öküz ya da sandalye gibi satılık eşyasıydı. Kölenin sırtında mavi bir ceket vardı. Bu kıyafet o dönemin ve daha önce İngiltere'de eski salonların alışılagelen uşak kıyafetiydi.

— «Vali Bellingham hazretleri evdeler mi?» diye sordu Hester.

— «Evet, evdeler» diye cevap verdi uşak. Gözleri, ülkeye yeni geldiği için hiç görmediği kızıl harfe takılmış kalmıştı. «Evdeler ama yanında bir iki kutsal rahiple bir de doktor var.

Vali hazretlerini şimdi göremiyeceksiniz herhalde.»

— «Ziyanı yok, ben gireyim» diye karşılık verdi Hester.

Uşak, ya konuşmasındaki rahatlıktan ya da göğsünde parlayan harfin etkisiyle onu şehrin ileri gelen hanımlarından birisi sandı ve girmesine engel olmadı.

Böylece anne ile küçük İnci giriş salonuna alındılar. Vali Bellingham bu yeni evini, inşaat malzemesinin cinsini, iklim farkını, yeni toplumsal yaşamı, hesaba katarak kendi ülkesindeki, hali vakti yerinde olan beylerin evlerine benzeterek plânlamıştı. Burada da geniş ve yüksek tavanlı bir salon bir baştan öbür başa kadar uzanıyor, aşağı yukarı öteki bütün odalarla ilişki sağlıyordu. Bu büyük ve ferah odayı giriş kapısının iki yanındaki kulelerdeki pencereler aydınlatıyordu. Öteki uçta, eski kitaplarda okuduğumuz cinsten bir çıkma pencereden perdelerin biraz hafiflettiği bol bir ışık aydınlatıyordu ve burada geniş bir divan vardı. Minderlerin üzerinde, tıpkı bizim bugün orta masasının üzerine misafirler karıştırsın diye yaldızlı ciltler koyduğumuz gibi büyücek bir cilt, galiba İngiltere Kronikleri duruyordu. Salondaki möble, arkalıkları meşe üzerine çiçek resimleri yapılmış büyük sandalyeler, aynı tarzda bir masa idi. Bunların hepsi de ya Elizabeth çağından ya da daha öncelerden kalmış baba yadigârlarıydı. Masanın üzerinde, o eski İngiliz konukseverliğinin burada da devam ettiğini göstermek için olacak büyük madenî bir kupa duruyordu. Hester ile İnci merak edip

bu kupanın içine baksalardı biraz önce içilmiş biranın köpüklü kalıntılarını görürlerdi.

Duvarda asılı bir dizi portre Bellingham soyunun büyüklerini temsil ediyordu. Bazılarının göğsünde zırh vardı. Ötekiler kırmalı yakalı barış elbiseleri içindeydiler. Hepsinde, bütün eski resimlerde olduğu gibi bir ciddilik bir şiddettir gidiyordu. Sanki bunlar resim değil de rahmeti rahmana kavuşmuş yüce kişilerin hortlamış hayalleriydi ve yaşayanların peşine düştüğü işleri sert ve acımasız bir gözle süzüyorlardı.

Duvarları örten meşe kaplamanın ortalarında zırhlı bir elbise asılıydı. Yalnız bu, resimler gibi atalardan kalma bir anı değil çok yeni yapılmış birşeydi. Bunu Vali Bellingham'ın New England'a geldiği yıl Londra'daki usta zırhçı yapmıştı. Çelik bir başlık, göğüslük, boğazlık, baldırlık, bir çift uzun eldiven ile alttan sarkan bir kılıç vardı. Hepsi de, özellikle miğfer ile göğüslük, öylesine parlatılmıştı ki, bembeyaz ışıldıyor, döşemeyi aydınlatıyordu. Bu parlak zırh sırf gösteriş için değildi. Vali bunu birçok geçit törenleri ile manevralarda giydiği gibi aynı zırh, Pequot savaşında alayın başında da parlamıştı. Hukukçu olarak yetiştiği ve Becon'dan, Coke'dan, Noye ve Finch'ten meslektaşlarım diye söz etmeye alışkın olduğu halde bu yeni ülkenin gerekleri Vali Bellingham'ı, asker, devlet adamı, yönetici yapmış çıkmıştı.

Küçük İnci, tıpkı evin cephesindeki pırıltıdan olduğu gibi zırhın parlaklığından da pek hoşlanmıştı ve bir süre göğüslüğün cilalı aynasına baktı:

— «Anne, bak bak, ben seni burada görüyorum.» diye bağırdı.

Hester sırf çocuk sevinsin diye baktı ve dış bükey aynanın özel etkisiyle kızıl harfin koskocaman boyutlara ulaştığını ve bütün görünüşüne hâkim olduğunu gördü. Aslı aranırsa, harfin arkasında kaybolmuş gibiydi. İnci yukarıda, miğferde başka bir resmi de gösterdi. Küçücük yüzünde çok iyi tanıdığı o şeytanca zekâ ile annesine gülüyordu. Bu yaramaz gülüş de aynada öylesine büyük ve yoğun bir etkiyle yansıdı ki, Hester'e, bu, kendi çocuğunun hayali değil de, İnci'nin kalıbına girmek isteyen bir şeytan yavrusu gibi geldi .Onu elinden tutup çekti:

— «Gel İnci, şu güzel bahçeye bakalım. Ormandakilerden daha güzel çiçekler vardır belki.»

İnci salonun öbür ucundaki kemerli pencereye koştu. Buradan kısa kesilmiş çimenlerle kaplı bir patika görülüyordu. Yolun kıyıları yeşil bitkilerle çevrilmek istenmişse de bunlar çok bodur kalmışlardı. Öyle görünüyordu ki, bahçe sahibi, Atlantiğin bu tarafında, yaşama savaşının ortasında, katı toprakta İngiliz zevkine göre süslü bahçeciliği yürütmenin imkânsızlığını anlamış gibiydi. İnsanın gözü önünde lahanalar yetişiyordu. Kökü biraz ötedeki balkabağı kollarını uzatmış koca ürünlerinden birisini tam pencerenin altında vermişti. Sanki sayın Vali Hazretlerine bu dev gibi bitkisel altın parçasının, New England toprağının sunabileceği en zengin süs olduğunu anımsatmak ister gibiydi. Yalnız arada bir birkaç gül fidanıyla birkaç da elma ağacı var-

dı. Herhalde bunlar da yarımadaya ilk yerleşenlerden Sayın Mr. Blackstone' diktiği bitkilerin torunlarıydı. Bu Sayın Mr. Blackstone, ilk yıllıklarımıza bakılırsa boğa sırtında dolaşan yarı efsanevî bir kişiydi.

Gül fidanlarını gören İnci, kırmızı bir gülü isterim de isterim diye ağlamaya başladı, bir türlü susmak bilmiyordu.

Annesi ciddî bir sesle :

— «Sus yavrum, sus!» dedi. «Ağlama sevgili küçük İnci. Hem bak, bahçede sesler var. Vali geliyor, yanında beylerle birlikte.»

Gerçekten de patikadan eve doğru birkaç kişi yaklaşıyordu. Çocuk annesinin bu sözlerine meydan okur gibi acı bir çığlık attı, sonra da sustu. Susması annesinin sözünü dinlediği için değildi. Yaratılışındaki yoğun merak bu yeni kişilerin görünmesiyle harekete geçmişti de ondan.

BÖLÜM : 8

CİN ÇOCUK İLE RAHİP

VALİ BELLİNGHAM, yaşlı beylerin ev içinde giymekten hoşlandıkları bol bir sabahlık ve takke ile önde yürüyor, etrafı gezdirmekten ve tasarladığı gelişmelerden büyük bir zevkle söz ettiği anlaşılıyordu. Ak sakalının altındaki Kral James modası kırmalı yakasıyla başı, eski Noel şenliklerinin törencisi John the Baptistin tepsi içinde Salome'ye sunulan başına benziyordu. Katı, haşin ve sadece yaşının ileriliğinden gelmeyen donmuş görünüşü, elde etmek için hiçbir çabayı esirgemediği anlaşılan dünya zevkleri ile ilgili şeylerle pek de uygun düşmüyordu. Ancak, insan yaşamının bir çile ve mücadele aşaması olduğunu düşünüp söyleseler ya da görevleri uğruna mal ve canlarını içtenlikle vermeye hazır olsalar da bizim asık suratlı dedelerimizin elde edebilecekleri rahatlığı ve lüksü vicdan

sorunu yapıp da reddedeceklerini düşünmek büyük yanılma olur. Örneğin, bembeyaz sakalı Vali Bellingham'ın omzu üzerinden görünen saygıdeğer Rahip John Wilson, armut ile elmanın New England ikliminde de pekâlâ yetişebileceğini, siyah üzümün ise güneşli bahçe duvarları önünde büyümemesi için hiç bir sebep olmadığını söylüyordu. Anglikan Kilisesinin dolgun göğsünde beslenmiş ihtiyar rahibin iyi ve rahat şeylere karşı öteden beri büyük bir düşkünlüğü olduğu bilinirdi. Kürsüde vazederken ya da Hester Prynne gibi doğru yoldan ayrılanları herkesin içinde azarlarken ne kadar haşin olursa olsun, özel yaşamındaki iyilikseverliği ona çağdaşlarından daha fazla bir sevgi sağlamıştı.

Vali ile Mr. Wilson'un ardından iki konuk daha geliyordu. Bunlardan birisi, Hester Prynne'in o utanç sahnesine kısa bir süre ve gönülsüz olarak katıldığını anımsıyacakları saygıdeğer Arthur Dimmesdale, öteki de üç dört yıl önce şehre gelip yerleşen, hekimlikte büyük yetenek sahibi, ihtiyar Roger Chillingworth idi. Bu bilge kişi, son zamanlarda göreviyle ilgili işlerde kendisini fazla yıprattığı için sağlığı ciddî şekilde bozulan genç rahibin hem doktoru, hem dostuydu.

Misafirlerinin önünde yürüyen Vali bir iki basamak çıktı ve holün büyük kapısının iki kanadını açar açmaz kendisini İnci ile yüz yüze buldu. Perdenin gölgesi Hester Prynne'in üzerine düşüyor ve onu kısmen gizliyordu.

Vali önündeki küçük kızıl şekle şaşkınlıkla bakarak:

— «Bu da ne?» dedi. Kral James devrin-

de saraydaki maskeli baloya katılmak şerefine erdiğim günlerden beri böyle bir yaratık görmediğimi rahatça söyleyebilirim! Bayramlarda bu küçük hayaletler ortalığı doldururdu. O zamanlar biz bunlara, Lord Misrule'un çocukları derdik. Ama şimdi bu küçük misafir benim salonuma nereden gelmiş olabilir?»

— «Aa, gerçekten de!» diye bağırdı Mr. Wilson. «Kızıl kanatlı bu minik kuş da neyin nesi acaba? Güneşin bol renkli camlardan süzülüp yere sarı ve kızıl hayaller çizdiği zamanlar böyle şekilleri gördüğümü anımsar gibiyim. Ama bu bizim eski memleketteydi. Söyle küçük, sen kimsin bakalım? Ve hangi sıkıntı anneni, seni böyle garip biçimde donatmaya zorladı? Hıristiyan mısın sen, ha? Dinin koşullarını biliyor musun bakalım? Yoksa sen, Papalığın kalıntılarıyla eski neşeli İngiltere'de bıraktığımızı sandığımız yaramaz cin ya da perilerden misin?»

— «Ben annemin çocuğuyum. Adım da İnci!» diye karşılık verdi kızıl hayal.

İhtiyar rahip İnci'nin yanağını okşamak için boşuna elini uzatarak :

— «İnci mi? Daha doğrusu Yakut veya Mercan! Ama rengine bakılırsa en azından Kızıl Gül.» dedi. «Peki ama annen nerede senin? Oo, evet görüyorum!» diye ilâve etti. Vali Belligham'a dönerek fısıltıyla, «Demin sözünü ettiğimiz çocuk bu, şurada da bahtsız annesi Hester Prynne duruyor.»

— «Öyle mi!» diye bağırdı Vali. «Böyle bir çocuğun annesinin, Babil'li örneğine lâyık kızıl bir kadın olması gerektiğini bilmeliydik!

Ama tam zamanında geldi, bu işi hemen ele alırız!»

Vali Bellingham ardında misafirleriyle kemerli kapıdan geçip salona girdiler.

Vali sert bakışlarını kızıl harfli kadına dikti.

— «Hester Prynne» dedi. «Son günlerde seninle ilgili epey konuşmalar oldu. Çocuğunuz gibi ölümsüz ruh taşıyan bir varlığı, ayağı sürçerek bu dünyanın uçurumları arasına yuvarlanan bir kimsenin yönetimine bırakmakla biz yetki ve etki sahibi kişilerin vicdanî sorumluluğumuzu yerine getirip getirmediğimizi uzun uzadıya tartıştık. Söyle sen, çocuğun annesi! Çocuğun senin yönetiminden alınarak ciddî bir şekilde giydirilip kuşatılması, eğitilmesi ve kendisine bu dünya ile öte dünya gerçeklerinin öğretilmesi küçüğün geçici ve sonsuz mutluluğu için daha iyi olmaz mı? Bu konularda çocuğa sen ne verebilirsin ki?»

Hester Prynne parmağını kızıl işaretin üzerine koyarak karşılık verdi:

— «Küçük İnci'me bundan aldığım dersleri öğretebilirim!»

— «Kadın, o senin utanç damgan!» dedi Vali. «O harfin lekesi yüzünden çocuğu başka ellere vermek istiyoruz.»

Anne biraz daha sarardı ama gene de sakin bir sesle :

— «Bu damga bana çok şey öğretti» dedi. «Hergün de öğretiyor... Şu anda bile.... Bu derslerin bana bir yararı olmasa bile çocuğum daha akıllı, daha iyi olacak.»

— «Kararımızı dikkatle vereceğiz» dedi Bellingham. «Her şeyi dikkatle inceleyeceğiz.

İyi kalpli Master Wilson, sizden rica etsem de bu İnci'yi bir deneseniz, bakalım o yaştaki bir Hıristiyanın bilmesi gerekli şeyleri biliyor mu?»

Yaşlı rahip bir koltuğa oturdu, İnci'yi dizlerinin arasına almak istedi. Ama annesinden başkasının kendisine dokunmasına alışkan olmayan çocuk açık kapıdan kaçtı ve havalara uçmaya hazır bol tüylü vahşi bir sıcak ülke kuşu gibi üst basamakta durdu. Genellikle çocukların sevdiği, büyük baba tipindeki Mr. Wilson biraz şaşırmakla beraber sınava devam etmeye karar verdi.

Büyük bir ciddiyetle:

— «İnci, sana öğretilenlere iyice kulak vermelisin ki, zamanı gelince göğsünde çok kıymetli bir inci taşıyasın. Şimdi söyle bakalım, seni kim yarattı?»

İnci kendisini kimin yarattığını çok iyi biliyordu. Zira Göklerdeki Baba konusunda çocukla aralarında geçen o konuşmadan sonra, dindar bir ailenin kızı olan Hester Prynne kızına hangi yaşta olursa olsun herkesin can kulağıyla dinleyeceği bu gerçekleri öğretmeye başlamıştı. Bu nedenle İnci üç yıl içinde o kadar çok şey öğrenmişti ki, çocuklar için düzenlenmiş din bilgisi kitabı New England Primer'den olsun, Westminster Catechism'in birinci cildinden olsun rahatça sınav verebilirdi. Gelin görün ki, bütün çocuklarda bulunan ama İnci'de on kat fazla olan o terslik şu en uygunsuz zamanda kendini göstermişti. Ya ağzını hiç açmıyor, ya da saçma sapan şeyler söylüyordu. İyi kalpli Mr. Vilson'un sorularını cevaplamayı parmağını ağzına sokup birçok defalar kabaca reddettikten sonra nihayet, ken-

disinin yaratılmadığını, annesinin onu hapisane kapısındaki yabani gül fidanından koparttığını söyleyiverdi.

Bu fikir aklına pencerenin dışında dururken Valinin yaptığı gül benzetmesi ile, gelip geçerken hapisane kapısında gördüğü gül fidanını anımsatmasından gelmişti herhalde.

İhtiyar Roger Chillingworth gülümseyerek genç rahibin kulağına bir şeyler fısıldadı. Kaderinin tayin edilmek üzere olduğu şu anda bile Hester bu marifetli adama bakmaktan kendini alamadı ve onu yakından tanıdığı zamandan beri olagelen değişmeleri farkedince irkildi. Ne kadar çirkinleşmişti, esmer yüzü kapkara olmuş, vücudu iyice çarpılmıştı. Bir an gözgöze geldilerse de kadın bütün dikkatini olup bitenlere yöneltti.

İnci'nin karşılığının yarattığı şaşkınlıktan yavaş yavaş kurtulan Vali :

— «Ne korkunç şey!» diye bağırdı. «Üç yaşındaki çocuk daha kendisini kimin yarattığını bilmiyor! Hiç kuşkusuz, ruhunun ne bugünkü yoksunluğundan haberi var ne de geleceğinden! Bence beyler daha fazla soru sormaya lüzum yok.»

Hester, İnci'yi yakaladı, kollarının arasına çekti, yaşlı Püriten rahibe vahşi gözlerle baktı. Yeryüzünden sürülmüş, onu yaşatan tek hazinesiyle yapayalnız bırakılmışlık içinde, dünyaya karşı vazgeçilmez bazı hakları olduğunu hissediyordu ve gerekirse bunları ölene kadar savunmaya hazırdı.

— «Onu bana Tanrı verdi!» diye haykırdı. «Benden aldığı bütün şeylere karşılık bir onu verdi. O benim hem mutluluğum, hem ız-

tırabım! O beni hayatta tutan tek varlık. Görmüyor musunuz kızıl harf O. Tek sevilen şey olduğu için de günahıma karşılık milyonlarca defa cezalandırma gücünde! Beni öldürmeden elimden alamazsınız onu.»

İyi yürekli yaşlı rahip:

— «Zavallı kadınım. Çocuğa çok iyi bakılacak. Senin baktığından çok daha iyi» dedi.

— «Tanrı onu bana verdi» diye tekrarladı Hester. Sesi şimdi çığlığa dönüşmüştü. «Hayır vermiyeceğim.» Ve burada birdenbire, o ana değin hiç bakmadığı genç rahibe, Mr. Dimmesdale'e döndü, «Savun beni. Benim rahibimdin, ruhumdan sorumluydun! Beni bunların hepsinden daha iyi tanırsın. Çocuğu kaybetmiyeceğim. Savun beni! Sizde bunlarda bulunmayan bazı duygular vardır. Evet siz bilirsiniz kalbimdekileri, analık haklarını, hele bir ananın elinde çocuğuyla kızıl harfinden başka bir şeyi yoksa! Lütfen bir çare bulun! Çocuğumu kaybedemem! Lütfen bir çare bulun!»

Hester Prynne'in neredeyse çıldırmak üzere olduğunu gösteren bu vahşi ve garip çağrısı üzerine genç rahip hemen öne çıktı. Yüzü sapsarıydı ve hassas bünyesi heyecanla sarsıldığı anlarda olduğu gibi eli kalbinin üzerindeydi. Hester'in ilk defa halk önüne çıkarıldığı gün anlattığımızdan daha bitkin ve zayıftı. Sağlığının bozulmasından mı yoksa başka bir nedenle mi, iri siyah gözlerinin endişeli ve hüzünlü derinliklerinde büyük bir acı okunuyordu.

— «Söylediklerinde gerçek payı var» diye söze başladı rahip. Sesi tatlı, titrek fakat güçlüydü. Salonda yankılar yaptı, içi boş zırh

çınladı. «Evet, Hester'in sözlerinde, ona bu sözleri ilham eden duyguda gerçek payı var! Tanrı ona bu çocuğu verdi ve bu çocukla birlikte, görüldüğü gibi çok garip olan tabiatı ve istekleri konusunda hiç bir ölümlüde bulunmayan bir sezgi ile donattı onu. Üstelik bu anne ile çocuk arasındaki ilişkide şaşırtıcı bir kutsal yan da yok mu?»

— «Oo! Ama nasıl olur iyi kalpli Master Dimmesdale?» diye sözünü kesti Vali. «Rica ederim bunu bize açıklayın.»

— «Zaten böyle de olması gerekir» dedi rahip. «Yoksa, Göklerdeki Babamızın, bütün varlıkların yaratıcısının günahkârca bir davranışı önemsemediğini, adi şehvetle kutsal aşk arasında bir ayrım gözetmediğini kabul etmiş olmaz mıyız? Babasının suçu, anasının günahı olan bu çocuğu Tanrı, çocuğun kendinde kalması için acı acı yalvaran kadının yüreğinde çeşit çeşit etkiler yapsın diye gönderdi. Bu çocuk bir nimet diye gönderilmiştir. Annenin tek nimeti! Ama hiç kuşkusuz, annesinin de söylediği gibi günahlarının bir cezasıdır aynı zamanda. Hiç akılda yokken duyulan bir işkence, hüzünlü bir neşenin arasında duyulan bir acı, bir sızı, bitip tükenmez bir azap! Bu düşünceyi bize zavallı çocuğun elbisesinde dile getirmiyor mu? Göğsünü dağlayan kızıl işareti bize zorla anımsatmıyor mu?»

— «Güzel söyledin.» diye bağırdı iyi kalpli Mr. Wilson. «Ben de annenin, çocuğu maskara etmekten başka bir düşüncesi yok sanmıştım.»

— «Hayır! Hayır!» dedi Mr. Dimmesdale. «İnanın bana, Hester, Tanrının bu çocuğun

varlığında gösterdiği büyük mucizeyi anlıyor. Dileriz bu lütfun her şeyden önce annenin ruhunu canlı tutmak, şeytanın onu sürükleyebileceği daha büyük günahlardan korumak için verildiğini de anlamış olsun. Bunun için bu bahtsız kadına, sonsuz neşeden de kederden de pay alabilecek bir çocuğu doğruluk yolunda yetiştirmesi, her an işlediği günahı anımsatması ve çocuğu cennete ulaştırabilirse kendisinin de cennete girebileceğini Tanrının bir vaadi olarak öğretmesi için çocuğun bırakılması yerinde olur! Bu yönden, günahkâr ana, günahkâr babadan daha talihlidir. Bunun için hem Hester Prynne'in, daha çok da çocuğun selâmeti uğruna onları Tanrının uygun gördüğü gibi bir arada bırakalım!»

İhtiyar Roger Chillingworth:

— «Dostum» dedi. «Çok ateşli konuşuyorsun!»

— «Genç kardeşimin söylediklerinde derin bir anlam var.» diye ilâve etti Mr. Wilson. «Siz ne dersiniz sayın Mr. Bellingham, talihsiz kadını iyi savunmadı mı?»

— «Gerçekten öyle» dedi Vali. «Bu kanıtlar karşısında durumu şimdiki gibi bırakacağız, yeter ki kadın bundan böyle doğru dürüst hareket etsin. Ancak ya siz ya da sayın Dimmasdale çocuğa din konusunda gerekli bilgileri versin, zamanı gelince de kilise yetkilisi çocuğun okula ve toplantılara katılmasına gözkulak olsun.»

Konuşmasını bitiren genç rahip birkaç adım geri çekildi, perdenin kalın kıvrımları

yüzünü yarı yarıya gizliyor, gün ışığıyle yere vuran gölgesi sözlerinin ateşiyle titriyordu. İnci, o vahşi küçük şeytan yavaşça yanına sokuldu, elini ellerinin içine alarak yanağını dayadı. Bu sevgi dolu ve gösterişsiz okşama karşısında annesi kendi kendine. «Bu benim İncim mi?» diye sormaktan alıkoyamadı. Çoğu zaman şiddetli bir tutku halinde kendisini gösterse de çocuğun kalbinde sevgi bulunduğunu bilmiyor değildi. Ama şu andaki yumuşaklığa hiç rastlamamıştı. Uzun zaman peşinde koşulan bir kadının sevgisi dışında bir içgüdüyle anîde beliren ve bizde gerçekten sevilmeye değer bir şeyler bulunduğunu anlatan bu çocukça sevgiden daha tatlı ne olabilir ki! Rahip etrafına baktı, elini çocuğun başına koydu, bir an duraladı ve İnci'yi alnından öptü. Küçük İnci'nin bu alışkın olmadığı ruh hâli uzun sürmedi, güldü ve sıçrayarak koşmaya başladı. Öylesine hafif ve uçar gibiydi ki, Mr. Wilson, acaba topukları yere değiyor mu diye şaştı kaldı.

— «Küçük yaramazın büyücülük ta içinde, uçmak için cadıların süpürge sopasına ihtiyacı yok.» dedi. Mr. Dimmesdale.

İhtiyar Roger Chillingworth:

— «Gerçekten garip bir çocuk» diye söze karıştı. «Annesine çektiği besbelli. Bu durumda beyler, çocuğun tabiatını inceleyerek, özünden ve biçiminden babasının kim olduğunu tahmin etmek filozofça bir araştırma olmaz mı?»

— «Hayır» dedi Mr. Wilson. «Bu gibi hallerde dünya işleri ile ilgili felsefenin verilerini kullanmak günahtır. En iyisi belki de oruç ve

duadır... Ya da bizim yaptığımız gibi, yüce Tanrı açıklayana kadar bu sırrı kendi haline bırakmaktır. öylece her dindar Hıristiyanın, bu zavallı terkedilmiş çocuğa baba gibi şefkatli davranması mümkün olur.»

Sorun, böyle iyi bir şekilde çözülünce Hester Prynne ile İnci evden çıktılar. Söylendiğine göre onlar merdivenden inerken pencerelerden birisinin kafesi açılmış ve Vali Bellingham'ın birkaç yıl sonra büyücülük suçundan idam edilen huysuz kızkardeşi Mistress Hibbins'in yüzü belirmişti:

— «Hişt! Hişt!» diye seslendi. Uğursuz yüzü evin pırıl pırıl yeniliğini gölgeliyor gibiydi. «Bu gece bizimle gelir misin? Ormanda keyifli bir toplantı olacak. Siyah Adama güzel Hester Prynne'in de geleceğini söyledim.»

— «Lütfen kendisinden özür dile» dedi Hester sevinçli bir gülüşle. «Evde oturup küçük İnci'mle ilgilenmem lâzım. Eğer onu benden alsalardı seninle seve seve ormana gelir, adımı kendi kanımla kitabına yazardım.»

Büyücü kadın başını içeri çekerken kaşlarını çattı:

— «Göreceksin bak seni oraya nasıl getireceğiz» dedi.

Mistress Hibbins ile Hester Prynne arasındaki bu konuşma bir söylenti, bir yakıştırma değilse, genç rahibin, düşmüş bir anayı zaafının ürününden ayırmamak yolunda ileri sürdüğü kanıtların bir doğrulaması sayılabilir. Daha şimdiden çocuk, annesini şeytanın tuzağından kurtarmıştı.

●

BÖLÜM : 9

HEKİM

ROGER CHİLLİNGWORTH'un adı altında başka bir ismin gizli olduğunu ve bu adın hiç bir zaman açıklanmamasına karar verildiğini okuyucular anımsıyacaklardır. Hester Prynne'i utanç sehpasında seyreden kalabalık arasında, tehlike dolu çölleri aşmış ihtiyar yorgun bir adamın bulunduğu, bir yuvanın sıcaklığını ve neşesini kişiliğinde toplamış bir kadın umarken onun yerine halkın önüne günah örneği diye dikilmiş bir kadınla nasıl karşılaştığı anlatılmıştı. Bu kadının şerefi, herkesin ayakları altında iki paralık olmuş, pazar yerinde utanç dört bir yanını sarmıştı. Akrabaları ile onun lekesiz yaşamını paylaşanlar için, bu şerefsizliğin bulaşıcılığından başka bir şey kalmamıştı. Ve bu bulaşma hiç kuşkusuz eski ilişkilerinin yakınlığı ve kutsallığı ile orantılı olarak paylaşılacaktı.

Bu durumda, onunla ilişkisi en yakın ve kutsal olan kişi hiç de arzu edilmeyen bu mirasa sahip çıkmak için niçin öte atılsın? İşte bu düşünceyle utanç sehpasında onun yanına dikilmemeye karar verdi. Hester Prynne'den başka kimse tanımadığına ve onun sessizliğinin kilidi ile anahtarı da elinde olduğuna göre adını insanlığın listesinden sildi. Eski bağ ve ilişkileri yönünden de, söylentinin onu çoktan gönderdiği okyanusun dibindeymiş gibi ortadan kayboldu. Bu amaca ulaşınca, yeni ilişkiler ve yeni bir amaç kendini gösterdi. Suçlu denmese bile karanlık bir amaçtı bu, yeteneklerini bütünüyle kapsayacak güçteydi.

Bu kararını gerçekleştirmek için, Roger Chillingworth adıyle bu Püriten şehrinde yerleşti. Ortalama düzeyi aşan bilgisi ile zekâsından başka onu tanıtacak bir özelliği yoktu. Bildiği şeylere gelince, yaşamının daha önceki döneminde o günlerin tıp bilimiyle epey ilgilendiğinden kendini hekim diye tanıttı ve bu tanıtma da pek makbule geçti. Yeni kurulan bu şehirde hekimlik olsun cerrahlık olsun az rastlanan hünerlerdendi. Anlaşılan bu meslek sahipleri, öteki göçmenleri Anlantiğin bu kıyısına getiren dinî tutkudan nasiplerini pek almamışlardı. İnsan vücudu üzerinde yaptıkları incelemeler sırasında belki de bu kişilerin yüksek ve ince yetileri maddileşmiş ve bu olağanüstü mekanizmanın çetrefilliği içerisinde varlığın manevi yönünü yitirmişlerdi. Her ne halse, bu güzel Boston şehrinin sağlığı, tıpla ilgili yönleriyle, dindarlığı ve sofuluğu diploma biçiminde gösterebileceği bir belgeden daha etkili olan, yaşlı bir kilise kay-

yumuna bırakılmıştı. Yegâne cerrah ise, bu soylu sanatın ara sıra uygulanmasını, usturanın her günkü kullanışı ile, berberlikle birleştiren bir kişiydi. Böylesine profesyonel bir kadro için Roger Chillingworth iyi bir devşirme idi. Çok geçmeden eski hekimliğin yorucu ve etkili mekanizmasını da bildiğini ortaya koydu. Bunda her derdin devası akla hayale gelmeyecek çeşitli bileşimlerdeydi ve bu ilâçlar sanki Hayat İksiri gibi dikkatle hazırlanıyordu. Ayrıca, kızılderililere tutsak olduğu sırada otlarla köklerin özellikleri üzerinde epeyce bilgi edinmişti. Vahşilere, doğanın bir hediyesi olan bu basit ilâçlara, bir yığın bilgili doktorun yüzyıllar boyunca meydana getirdikleri Avrupa ilâçları kadar güvendiğini de hastalarından saklamıyordu.

Nihayet bu bilgili yabancı, dinsel hayatın dış görünüşü yönünden de örnek bir kişiydi. Gelir gelmez kendisine manevî rehber olarak saygıdeğer Mr. Dimmesdale'i seçmişti. Bilgiden yana ünü Oxford çevrelerinde hâlâ unutulmayan bu din adamına ateşli hayranları, herkes gibi ortalama bir ömür sürdüğü ve çalışabildiği takdirde, büyüklerinin Hıristiyan dininin gelişme yıllarında başardıklarını, gelişme döneminde olan New England Kilisesi için yapmaya Tanrı tarafından atanmış bir havari gözüyle bakıyorlardı. Ne var ki, bu sıralarda Mr. Dimmesdale'in sağlığı bozulmaya başlamıştı. Onu yakından tanıyanlar, genç rahibin benzinin sarılığını, kendini çalışmaya, incelemeye vermesine, cemaatiyle ilgili görevlerindeki titizliğine, ve her şeyden fazla da bu yeryüzü varlığının, manevî ışığı gölgelememe-

si için orucu ve tapınmayı elden bırakmamasına yoruyorlardı. Bazıları, eğer Mr. Dimmesdale bir gün gelir ölürse, dünyanın artık onun ayaklarınca yürünmeye değer olmaktan çıkmasına işaret diye kabul edilmesini söylüyorlardı. Öte yandan kendisi o her zamanki alçak gönüllülüğü ile, Tanrı eğer onun hayatını elinden almayı uygun görürse bunun nedeninin yeryüzündeki mütevazi görevini yerine getirmedeki başarısızlığı olacağını ifade ediyordu. Sağlığının bozulma nedeni ne olursa olsun bu bir gerçekti. Gitgide zayıflıyordu, sesi hâlâ dolgun ve tatlı olmakla beraber hüzünlü bir bozulma işareti gösteriyordu. Basit bir heyecan ya da anî bir olay karşısında acıyle önce kızarıp ardından sarardığı ve elini kalbinin üzerine koyduğu görülüyordu.

İşte Roger Chillingworth şehre geldiği sırada genç rahibin durumu buydu ve azalmakta olan ışığının büsbütün sönmesi de muhtemeldi. Hekimin, gökten inercesine ya da yerden bitercesine ilk ortaya çıkışının, kolayca mucize düzeyine yükseltilebilecek esrarlı bir yanı vardı. Marifetli bir adam olduğunu herkes biliyordu. Her göze görünmeyen bazı gizli hassaları bilen bir kimse gibi, ot, yaban çiçekleri topluyor, kök söküyordu. Bilimsel çalışmaları neredeyse doğa üstü kabul edilen Sir Kenelm Digby ve öteki tanınmış kişilerden yakın dostu ya da haberleştiği kimseler gibi söz açıyordu. Bilim dünyasında böyle bir yer tutan bu insan buraya niçin gelmişti? Çalışma alanı, büyük şehirler olan bir hekimin çölde ne işi vardı? Bu soruya karşılık olarak bir söylenti dolaşıyordu ve ne denli saçma da

olsa aklı başında pek çok kişi bu söylentiye katılıyordu: Tanrı, Alman üniversitesinden çıkma seçkin bir doktoru gökyüzünden Mr. Dimmasdale'in kapısına indirmekle büyük bir mucize göstermişti! Tanrının mucize denen oyunlara başvurmadan da amacını gerçekleştirebileceğini anlayan daha akıllı inanç sahipleri, Roger Chillingworth'ün bu vakitli gelişinde ilâhi takdirin elini görüyorlardı.

Hekimin genç rahibe karşı gösterdiği yakın ilgi, bu düşünceyi doğruluyordu. Cemaatinin arasına katıldı ve çekingen yaratılışta olmasına rağmen dostluğunu ve güvenini kazanmaya çalıştı. Rahibin sağlık durumundan endişe ediyor, bir an önce tedaviye başlanırsa iyi sonuç alınabileceğinden pek te umutsuz görünmüyordu. Kilise büyükleri ile yöneticileri, yaşlı hanımlar ve Mr. Dimmesdale'in cemaatinden genç güzel kızlar da ısrarla, hekimin samimi teklifini kabul etmesini istiyorlardı. Fakat Mr. Dimmesdale bu teklifleri nâzikçe reddediyor: «Benim ilâca ihtiyacım yok!» diyordu.

Her pazar günü, benzi daha da solar, zayıflar ve sesindeki titremeler artarken, elini kalbinin üzerine koyması, gelişigüzel bir hareket olmaktan çıkıp bir alışkanlık halini almıştı. Genç rahip, nasıl böyle söyleyebilirdi? Yaşamaktan bıkmış mıydı artık? Ölmek mi istiyordu yoksa? Bu sorular, Boston'lu yaşlı rahiplerle, kilise yöneticileri tarafından Mr. Dimmesdale'e ciddî bir tavırla sorulmuştu. Onların deyişiyle, Tanrının açıkça uzattığı yardım elini geri çevirmek günahtı... Söyle-

nenleri sessizce dinledi, hekimle konuşmaya söz verdi.

Saygıdeğer Mr. Dimmesdale verdiği bu sözü yerine getirmek için hekimle konuştu:

— «Tanrının takdiri buysa eğer, bütün maharetinizi ve bilginizi benim için kullanmaktansa, sıkıntılarımın, ıstıraplarımın, günahlarımın, acılarımın kısa sürede benimle birlikte sona ermesini ve bu dünyaya ait olanlarının benimle birlikte gömülmesini, manevî olanların da sonsuzluğa kadar benimle kalmasını dilerim.» dedi.

Roger Chillingworth bütün davranışlarının özelliği olan doğal ya da yapma bir sâkinlikle:

— «Evet» diye karşılık verdi. «Genç bir din adamının böyle konuşması doğaldır. Genç ler derine kök salmadıkları için yaşamdan kolayca kopabilirler! Hele yeryüzünde Tanrı ile birleşen ermiş kişiler... "Bu ilâhî Varlıkla, kutsal şehrin altın kaldırımlarında dolaşmak için can atarlar.»

Yüzü, birdenbire beliren bir acıyle kırışan genç râhip:

— «Ah, orada yürümeye lâyık görüleceğimi bir bilsem, bu dünyanın sıkıntılarına daha kolay katlanırdım.»

— «İyiler hep böyle kendilerini küçümserler» diye karşılık verdi hekim.

Böylece esrarlı ihtiyar Roger Chillingworth, saygıdeğer Mr. Dimmesdale'in özel doktoru oldu. Hekimi, yalnız hastalık değil, hastanın kişiliği ile özelliklerini incelemede çok yakından ilgilendirdiği için yaşları farklı olan bu iki insan gitgide daha fazla beraber olma-

ya başladılar. Rahibin sağlığı ve hekimin şifalı otlar toplayabilmesi için kıyıda, ya da ormanda uzun gezintiler yapıyorlar, dalgaların hışırtısı ve rüzgârın ağaç tepelerinde çıkardığı uğultular arasında çeşitli konulara dalıyorlardı. Bazen de birbirlerini odalarında, çalışma ve inziva köşelerinde ziyaret ediyorlardı. Oldukça derin ve geniş kültür sahibi bu bilim adamıyle bulunmanın rahip için çekici bir yanı vardı. Onda, meslekdaşlarında boşuna aradığı bir düşünce zenginliği, bir düşünce özgürlüğü buluyordu. Gerçekte, hekimde bu özellikleri bulmak, onu bayağı şaşırtmıştı. Mr. Dimmesdale, gerçekten bir rahip, dine karşı saygı duygularıyle dolu tutucu bir kimseydi. Düşünce düzeni onu aynı inanç yolu üzerinde yürümeye zorluyor, zamanla bu yol daha da derinleşiyordu. Hiç bir toplumda liberal görüşlü bir kimse diye kabul edilemezdi. Huzur duyabilmesi için etrafında inancın baskısını, desteğini hissetmesi şarttı. Oysa aynı baskı onu demir bir çerçeve içine de hapsetmiş oluyordu. Ne var ki, arasıra çevresinde görmeye alışkın olduğu, düşünce biçimine uymayan bir gözle evrene bakmak ona ürpertici bir zevk, bir rahatlık veriyordu. Sanki bir pencere ardına kadar açılıyor, ve lamba ışığı ya da loş bir aydınlık içerisinde, kitapların yaydığı maddî manevî küf kokuları arasında hayatını harcadığı kapalı ve bunaltıcı hücresine temiz hava giriyordu. Ama bu hava, uzun süre rahatça solunmıyacak kadar temiz ve serindi. Bunun için râhip ile hekim, kilisenin inançlara uygun gördüğü alana çekiliyorlardı.

Roger Chillingworth, başka manevî alan-

tara sürüklendiği zaman karşılaştığı yeniliklerle kişiliğinin bilinmeyen bir yanı ortaya çıkabilir düşüncesiyle hastasını yakın bir ilgiyle izliyordu. Anlaşılan, tedaviye başlamadan önce hastasını iyice tanımak istiyordu. Kalbin ve aklın olduğu her yerde, ortaya çıkan hastalıklar, kesin olarak bu iki organın özellikleriyle ilişkilidir. Arthur Dimmesdale'de düşünce ile hayal, öylesine canlı, duyarlık öylesine yoğundu ki, vücudundaki rahatsızlığın kökleri buralarda olmalıydı. Bunun için Roger Chillingworth, bu maharetli insan, nâzik ve dost hekim, hastasının kalbinin derinliklerine inmeye çalıştı. Hangi kuralların etkisi altında çalıştığını araştırdı, anılarını yokladı, ve karanlık bir mağarada define arar gibi köşe-bucağı dikkatle inceledi. Böyle bir araştırma fırsatını ve olanağını eline geçiren, bulduğu sonuçları da değerlendirebilen kimsenin gözünde, pek az sır saklı kalabilir. Sırrı olan kimsenin, hekimi ile içli-dışlı olmaktan kaçınması, özellikle yerinde olur. Eğer hekim akıllıysa, sezgi diyebileceğimiz bir şeyi de varsa, bencil değilse, kişiliğindeki hoşa gitmeyen yanları gelişigüzel ortaya koymazsa, hasta ile kendisi arasında, hastanın sadece düşündüğünü sandığı şeyleri hiç farkında olmadan söyleyecek kadar sıkı bir bağ kurabilmişse, hastanın iç dökmelerini sessizce dinleyebilirse, yerine göre bir iç çekişiyle ya da bir-iki kelimeyle anladığını gösterebilirse, ne mutlu. Bu sırdaşlığa bir de hekimliğin sağladığı üstünlük katılırsa, o zaman öyle bir an gelir ki, hastanın ruhu eriyerek biraz karmaşık da olsa saydam bir biçimde akar ve bütün sırları gün ışığına çıkar.

Bu saydığımız niteliklerin çoğu vardı Roger Chillingworth'te. Zaman geçiyor, söylediğimiz gibi bu iki bilgili kişi arasından insan düşüncesinin bütün alanlarını kapsayan bir yakınlık ve dostluk gelişiyordu. Ahlâk, din, devlet yönetimi ve özel konularda uzun uzun tartışıyorlar, kişisel sorunlarından söz açıyorlar, ama hekimin umduğu cinsten hiç bir sır, rahibin vicdanından sıyrılamıyor, dostunun kulağına erişemiyordu. Öyle ki, hekim, Mr. Dimmesdale'in vücudundaki hastalığın ne olduğunu bile, en ufak ayrıntılarına kadar açıklamış olduğundan şüphe ediyordu. Garip bir çekingenlik içerisindeydi hekim...

Bir süre sonra, Roger Chillingworth'ün fikri üzerine Mr. Dimmesdale'in dostları, ikisinin aynı evde oturması için gerekli hazırlığı yaptılar. Böylece rahibin hayatındaki bütün dalgalanmalar, meraklı ve vefalı hekimin gözleri önünde geçecekti. Bu çok istenilen amaca ulaşılınca tüm kasaba çok sevindi. Genel kanıya göre bu, genç rahibin sağlığı yönünden alınacak en iyi tedbirdi. Bundan iyisi, sözü geçer büyüklerin salık verdikleri gibi manen kendisine bağlı goncalardan birisini sadık eş olarak seçmesiydi tabiî. Ancak Arthur Dimmesdale'in bu yolu tutmaya pek de niyeti olmadığı anlaşılıyordu. Çünkü bu tür teklifleri hep geri çeviriyordu. Din adamlarının bekârlığı sanki kilise yönetmeliğinin bir maddesi gibiydi. Bu nedenle, kendi seçimiyle yavan ekmeğini başkalarının sofrasında yemeye, buz gibi ellerini başkalarının ocağında ısıtmaya mahkûm olan Mr. Dimmesdale için bu bilgili, tecrübeli ve iyiliksever yaşlı hekimin bir baba gi-

bi, hem de gerekli saygıyı göstererek, her an genç rahibin yanıbaşında bulunması aramakla bulunmayacak bir fırsattı.

İki dost, toplumda iyi bir yeri olan dindar bir dulun, bugün King Chapel'in bulunduğu yerin büyük bir kısmını kapladığı evinde oturmaya başladılar. Bir yanında eskiden İsaac Johnson'un tarlası olan mezarlık vardı. Buraların görünüşü, hem rahibin hem de hekimin mesleklerine çok uygun düşen ciddî düşünceleri akla getiriyordu. İyi yürekli dul, bir anneye yakışır şefkatle, Mr. Dimmesdale'e ön tarafta güneş gören bir oda ayırdı. Pencerelerde öğle güneşine karşı kalın perdeler vardı. Duvarlarda Gobelin'in tezgâhından çıktığı söylenen halılar asılıydı ve Davut'la Batsiba'nın kutsal kitaptaki hikâyesini ve Nathan Peygamberi canlandırıyordu. Renkleri hâlâ solmamıştı ama sahnedeki güzel kadını, felâket habercisi peygamber gibi ciddî bir biçimde vermişti. Solgun benizli rahip, kitaplığını buraya kurdu. Kilise Babalarının parşömen kaplı kocaman ciltleri, Hahamların kitapları, keşişlerin topladıkları bilgiler... Kısacası, Protestan ilâhiyatçılarının hem yerdikleri, hem de başvurmaktan kendilerini alamadıkları kitaplar. Evin öte yanında ihtiyar Roger Chillingworth çalışma odasını ve lâboratuvarını kurdu. Burası, zamanımız bilim adamlarının hiç te yeterli saymayacakları bir yerdi ama, bir imbik ile ilâç ve kimyasal maddeleri bileştirme araçları usta simyacının elinde pekâlâ iş görüyordu. Bu elverişli koşullar altında iki bilge kişi, kendi dairelerine rahatça yerleşmişler, birbirlerini kolaylıkla görebiliyorlar, ne yaptıklarını ra-

hatça ve biraz da merakla gözetleyebiliyorlardı.

Ve önce de değindiğimiz gibi saygıdeğer Arthur Dimmesdale'in anlayışlı dostları, genç râhibin sağlığının düzelmesi için, kiliselerde, evlerde ve gizlice yapılan duaların yanısıra bunu Tanrının bir lütfu sayıyorlardı. Ama şimdi yeri gelmişken şunu da söylemek gerekir ki, cemaatin başka bir kesimi de son günlerde Mr. Dimmesdale ile esrarlı ihtiyar hekim arasındaki ilişkiyi başka türlü yorumlamaya başlamıştı. Cahil kalabalık bir şeye kendi gözüyle bakmaya başladı mı çoğu kez yanılır, ama, bazen de yargılarını o yüce ve sıcak kalbinin sezgileriyle verince varılan sonuçlarda doğaüstü gerçeklere özgü bir özellik bulunur. Bu konuda da halk, Roger Chillingworth hakkındaki önyargısını çürütülmeye değer bir gerçeğe ya da kanıta dayamamıştı. Yalnız, otuz yıl kadar önce, Sir Thomas Overbury'nin öldürülmesi sırasında Londra'da oturan yaşlı bir zanaatkâr vardı. Bu adam, hekimi, yazarın şu anda anımsıyamadığı başka bir isim altında, Overbury olayına adı karışan tanınmış sihirbaz Doktor Forman'ın yanında gördüğünü iddia ediyordu. Birkaç kişi de, bu marifetli adamın kızılderililerde tutsakken vahşi râhiplerin büyük âyinlerine katılarak tıp bilgisini ilerlettiğini üstü kapalı sözlerle öne sürüyorlardı. Bilindiği gibi bu râhipler büyü sanatında o denli ileri gitmişlerdi ki, bu hünerleriyle hastaların tedavisinde mucizeler yaratmışlardı. Çoğu aklı başında ve gözlem güçleri de yerinde olduğu için görüşleri daima değerli sayılan kişiler de, Roger Chillingworth şehre yerleşeli.

hele Mr. Dimmesdale ile oturmaya başlayalı beri görünüşünde önemli bir değişme olduğunu söylüyorlardı. Önceleri sâkin, düşünceye dalmış bir bilge görünüşünde idi. Şimdiyse yüzünde eskiden farkedilmeyen bir çirkinlik, bir kötülük belirmişti ve bu her bakışta daha da artar gibiydi. Halkın düşüncesine göre laboratuvarındaki ateş, yerin alt bölgelerinden getirilmişti ve cehennem yakıtı ile besleniyor, onun için de yüzü bu dumanla gitgide kararıyordu.

Özetlersek, saygıdeğer Arthur Dimmesdale'e, hıristiyan âleminin her çağında özel kutsallığı olan kimselerde olduğu gibi, ya iblisin kendisi ya da ihtiyar Roger Chillingworth kılığına girmiş elçisi tarafından sürekli rahatsız edildiği düşüncesi gitgide yayılıyordu. Şeytanın bu casusunun bir süre için râhiple içli - dışlı olmasına ve ruhunu tuzağa düşürmesine, Tanrı tarafından izin verilmişti. Aklı başında hiç kimsenin, kimin kazanacağı konusunda bir kuşkusu olamazdı. Halkın, râhibin bu mücadeleyi kesin bir zaferle, yepyeni bir kişi olarak çıkacağına sarsılmaz bir inancı vardı. Fakat, bu mücadele sırasında katlanacağı korkunç acıları düşünmek insanı derinden üzüyordu.

Ne yazık ki, zavallı râhibin gözlerinin derinliklerindeki keder ve dehşet, savaşın çok çetin olduğunu ve umulan zaferin öyle pek de kolaylıkla kazanılamayacağını gösteriyordu.

●

BÖLÜM : 10

HEKİM VE HASTASI

İHTİYAR ROGER, bütün yaşamı boyunca daima sâkin, insanlara karşı sıcak bir sevgi beslemese de anlayışlı ve nazik, bütün ilişkilerinde dürüst bir insandı. Şimdi de bir yargıcın ağırbaşlılığı ve tarafsızlığı ile bir araştırmaya girişmişti. Önemli sorun, insan tutkularıyle, kendisine karşı işlenmiş bir haksızlıkla değil de bir geometri probleminin çizgileri, sayıları ile ilişkiliymiş gibi sadece doğruyu bulmanın peşine düşmüştü. Ancak, giriştiği araştırma ilerledikçe, gene görünüşte sâkin olmakla beraber, kendisini korkunç bir duygunun pençesine kaptırmıştı. Zorunluluk, onu pençesine almış, ve bu müthiş büyü sonuçlanmadıkça yakasını bırakacağa da benzemiyordu. Zavallı râhibin kalbine bir altın arayıcısının hırsıyle, ya da daha yakın bir benzetmeyle, ölüyle birlikte gömülen mücev-

herleri bulmak için mezarı eşeleyen bir insanın açgözlülüğü ile girmeye çalışıyordu. Ne var ki, belki de bulabileceği sadece çürümüş bir ceset olacaktı. İhtiyarın peşinde koştuğu da sakın bu olmasındı?

Bazen hekimin gözlerinde, bir fırından yansıyormuşcasına, Bünyan'ın kitabında, dağın yamacındaki o korkunç geçitte yalazlanan ve hacıların yüzlerinde yansıyan iğrenç aleve benzeyen mosmor ve uğursuz bir ışık yanıp sönüyordu. Ola ki, bu, kara ruhlu madencinin kazdığı toprakta bir şeyler bulduğuna bir işaretti!

Böyle anlarda: «Bu adam» diyordu kendi kendine. «Herkesin tertemiz dediği bu adamda, tamamen ruhsal görünüşteki bu râhipte anasından ya da babasından gelme güçlü ve hayvansal bir yan var. Bu yönde biraz daha uğraşalım bakalım.»

Râhibin ruhunun loş dehlizlerinde yaptığı uzun araştırmalardan sonra ele geçirdiği ve kendisi için süprüntüden öte bir değer taşımayan, insanlığın mutluluğu için beslenen yüce emeller, ruhlara karşı sıcak bir sevgi, saf duygular, düşünce ve inceleme ile güçlenmiş, ilhamla aydınlanmış dinî inanç gibi birbirinden değerli malzemeyi bir-bir elden geçirdi... Biraz sonra cesareti kırılıyor, geri dönüyor ve araştırmalarını başka bir noktaya yöneltiyordu. Yatağında uyuklayan veya tamamen uyanık bir kimsenin gözbebeği gibi sakladığı hazinesini çalmak için ayaklarının ucuna basarak büyük bir dikkatle odaya süzülen bir hır-

sız gibiydi. Ne kadar dikkat ederse etsin bazen tahtalar gıcırdıyor, elbisesi hışırdıyor ve fazla yaklaştığı zamanda gölgesi kurbanının üzerine düşüyordu. Böyle anlarda, duyarlığı ruhsal bir sezgi gücünde olan Mr. Dimmesdale huzur bozucu bir şeyin çevresinde dönüp dolaştığını belli-belirsiz hissediyordu. Ancak, ihtiyar Roger Chillingworth'ün de sezgisi bayağı güçlüydü ve râhip huzursuz bakışlarını ne zaman kendisine doğru çevirse; iyi kalpli, şefkatli ama asla ince eleyip sık dokur görünmeyen dostunu karşısında oturur buluyordu.

Bütün hasta kalplere sinen, yerleşen, kolayca atılamayan bir eğilimle herkesten kuşkulanır hale gelmemiş olsaydı, Mr. Dimmesdale bu adamın gerçek kişiliğini, herhalde daha iyi görebilirdi. Dost olarak kimseye güvenmediğinden düşmanını da tanıyamaz olmuştu. Bu nedenle hergün, ya yaşlı hekim odasına geliyor ya da o laboratuvarı ziyaret ederek dinlenmek için otların şifalı ilâçlara dönüştüğünü seyrediyor, içli - dışlı ilişkilerini sürdürüyordu.

Bir gün, mezarlığa bakan pencerenin kenarına dirseklerini dayayarak görünüşü pek te hoş olmayan bir demet otu inceleyen Roger Chillingworth'le konuşmaya başladı. Son zamanlarda insan ya da eşya olsun hiç bir şeye doğrudan doğruya bakmamak alışkanlığını edinmişti. Göz ucuyle otlara bakarak:

— «İyi kalpli doktorum, sarkık kara yapraklı bu otları nereden topladınız böyle?»

Hekim işine devam ederek:

— «İşte buradan, mezarlıktan» diye karşılık verdi. «İlk defa görüyorum bu türü... Üzerinde ne taş, ne de ölüye ait başka bir işa-

ret bulunmayan bir mezarda buldum. Bu yaban otları ölünün anısını yaşatır gibiydi. Belki de doğrudan doğruya kalbinden fışkırmışlardır ve kendisiyle birlikte gömülen çirkin bir sırrın biçimini almışlardır. Keşke bu sırrı, yaşarken itiraf etmiş olsaydı.»

— «Belki de itiraf etmek istemiştir de yapamamıştır» dedi Mr. Dimmesdale.

— «Ama nasıl olur? Niçin edemesin? Ayrıca, doğa bütün gücünü kullanarak, bu katı otları, söylenmemiş suçları ortaya koymak için sır vermek isteyen kalpten fışkırtıp yeşertmiş.»

— «İyi kalpli efendim, bu sizin kendi hayaliniz. Eğer yanılmıyorsam, Tanrının lûtfundan başka hiç bir güç, insan kalbinde gömülü sırları sözle olsun, yazıyle olsun, ya da başka bir işaretle olsun ortaya dökemez. Bu sırları taşıyan suçlu kalp de, bütün gizli şeylerin açıklanacağı güne kadar bunları saklamak zorundadır. Hem, **"Kutsal Kitap"**'tan anladığıma göre, insanın düşüncelerinin ya da yaptığı işlerin açıklanması bir cezalandırma anlamına da gelmez. Bu çok basit bir görüş olur. Bu tür açıklamalar, eğer büyük bir yanılgıya düşmüyorsam, sadece yaşamının karanlıkta kalmış yanlarının, günü gelince ortaya çıkmasını bekleyen akıllı kişilerin görüşünden başka bir şey değildir. Böyle bir sorunun tam olarak çözümlenmesi de, insanların kalbinin çok derinden bilinmesini gerektirir. Üstelik, bana kalırsa, sizin sözünü ettiğiniz sefil sırları saklayan kalpler, kıyamet gününde bunları değil gönülsüzce, seve seve açıklayacaklardır.»

Râhibi sükûnetle süzen Roger Chillingworth:

— «Madem öyle, bu dünyada açıklayıp da o sevinci niçin hemen tatmıyorlar?» diye sordu.

Sanki anî bir acının etkisiyle elini göğsüne bastıran râhip:

— «Çoğu bunu yapıyor» dedi. «Çok, ama pek çok zavallı ruh, hasta yatağında değil, sapasağlamken, şöhretleri yerindeyken bana sırlarını söylemişlerdir. Ve bu boşalmadan sonra, günahkâr kardeşlerimin nasıl da ferahladıklarını gözlerimle görmüşümdür. Bunlar, sanki kendi kirli havalarıyle boğulmak üzereyken temiz havaya kavuşmuş gibiydiler. Başka türlü de olabilir mi? Diyelim, birisini öldüren sefil bir insan, cesedi fırlatıp atmak ve bu yükten bir an önce kurtulmak elindeyken, niçin kendi kalbine gömmeyi yeğ tutsun?»

— «Gene de bazıları sırlarını kendileriyle birlikte gömüyorlar.» dedi hekim, sâkin bir sesle...

— «Doğru, böyleleri de var. Apaçık sebepler bir yana, belki de bunlar yaratılışları gereği susuyorlardı. Sonra şu da olamaz mı acaba? Suçlu olmakla beraber, Tanrıyı yüceltmek ve insanların mutluluğu için, onların önünde kara ve kirli yanlarını göstermekten kaçınamazlar mı? Çünkü, bir defa bunu yapsalar artık iyilik yapma fırsatını ellerinden kaçırmış olabilirler. Geçmişteki günahlarını da affettiremezler. Böylece çok büyük acılar içerisinde insanlar arasında dolaşırlar. Görünüş-

te yeni yağmış kar gibi bembeyazdırlar, ama kalpleri kurtulmaları imkânsız günahla lekelidir.»

Roger Chillingworth parmağını hafifçe salladı kelimelerin üzerine basarak:

— «Bu insanlar kendilerini kandırıyorlar!» dedi. «Hakettikleri utancı yüklenmektan korkuyorlar. İnsan sevgilerine ve Tanrı yolundaki hizmetlerine gelince... Günahlarının, kapısını ardına kadar açtığı kalplerine yerleşen ve cehennemlik bir soy halinde üreyen kötülüklerle bu kutsal duygular yanyana yaşayabilirler mi bilmem! Ama, eğer Tanrıyı yüceltmek niyetindelerse kirli ellerini gökyüzüne kaldırmasınlar daha iyi. İnsanlara hizmet etmek istiyorlarsa, bunu, kendi kendilerine küçültüp cezalandırarak vicdanlarının gücünü ve doğruluğunu ortaya koyarak yapsınlar! Benim bilge ve dindar dostum, sahte bir gösterinin, Tanrıyı yüceltmede, insanları mutlu etmede, Tanrının kendi gerçeğinden daha geçerli olduğuna inanmamı mı istiyorsun? İnan bana bu kişiler kendi kendilerini kandırıyorlar!»

Yersiz ya da mantıksız bulduğu bir tartışmayı kesmek ister gibi ilgisiz bir sesle:

— «Belki de öyledir» dedi genç râhip. Kendini rahatsız edebilecek konuları değiştirmede çok ustaydı. «Benim bilgili hekimimden bir şey öğrenmek isterim. Şu zayıf vücudum acaba gösterilen bunca özenmelerden hiç yararlanabildi mi?»

Roger Chillingworth'ün karşılık vermesine kalmadan yandaki mezarlıktan genç bir çocuğun berrak ve vahşi kahkahası yükseldi.

İçgüdüyle o tarafa doğru bakınca, râhip mezarlık boyunca uzanan patikadan Hester Prynne ile küçük İnci'nin geçtiğini gördü. İnci, gün gibi pırıl pırıldı ama anlaşılan, kendisini sevgi ve insanlarla ilişki alanından koparan o ters keyiflilik içerisindeydi. Saygısızca mezardan mezara sıçrıyordu. Değerli bir ölünün düz, geniş ve armalı mezarının üzerine gelince oynamaya başladı. Annesinin daha ağırbaşlı davranmasını istemesi üzerine, mezarın yanında biten uzun bir dulavrat otundan dikenli çiçekleri toplamaya başladı. Bunlar bir demet olunca annesinin göğsünü süsleyen kızıl harfin çevresine çiçekleri dizdi. Dikenli çiçekler orada öylece yapışıp kaldı. Hester bunları kopartıp atmadı.

Roger Chillingworth bu sırada pencereye yaklaştı ve aşağıya doğru bakarak acı acı gülümsedi:

— «Bu çocuğun mayasında ne büyüklere saygı var ne de insanlık kurallarına uyma ya da boyun eğme» diye mırıldandı. «Daha geçen gün, Spring Lane'de sığırların su içtikleri yalaktan Valiye su atarken gördüm. Tanrı aşkına ne biçim şey bu böyle? Yoksa bu küçük şeytan, iblisin ta kendisi mi? Sevgi diye bir şeyden haberi var mı? Varlığı hangi ilkeye dayanıyor acaba?»

Mr. Dimmesdale sanki bu konuyu kendi kendine epeyce düşünmüş gibi sakin bir sesle:

— «Sadece bozulmuş bir yasanın verdiği bir rahatlık var. İyilik gücü de var mı, orasını bilmiyorum» dedi.

Çocuk herhalde sesleri duymuş olmalı ki,

aydınlık, ama aynı zamanda yaramazlık ve zekâ dolu bir gülümsemeyle pencereye baktı, elindeki dikenli çiçeklerden birisini Mr. Dimmesdale'e fırlattı. Hassas râhip bu minik mermilerden sinirli bir korkuyla sakındı. Bu hali gören İnci, büyük bir sevinç içinde ellerini çırptı. Hester Prynne de farkında olmadan başını kaldırdı. Dört kişi sessizce birbirlerine baktılar. Nihayet çocuk bir kahkaha attı ve bağırdı:

— «Gel anne, gel. Yoksa şu ihtiyar Kara Adam seni yakalar! Bak râhibi nasıl ele geçirmiş. Kaçmazsak seni de ele geçirir. Ama küçük İnci'yi hiç yakalayamayacak.»

Annesini çekti, ölülerin tümsekleri üzerinde hoplayıp zıplayarak oradan uzaklaştılar. Bu haliyle, ne göçmüş ve gömülmüş kuşaklarla ortak bir yanı bulunan, ne de bunlarla arasında bir yakınlık hisseden bir yaratık gibiydi. Sanki yepyeni öğelerden yapılma, bunun için de gariplikleri hoş görülerek kendi hayatını yaşayan, kendine özgü yasaları olan bir yaratıktı.

Bir duraklamadan sonra:

— «Bakın şu kadına» diye konuşmasına devam etti ihtiyar. «Ne gibi kusuru olursa olsun, sizin taşınması güç dediğiniz hiç bir gizli günahı yok. Sizce, göğsündeki kızıl harf onun mutsuzluğunu azaltıyor mu?»

— «Öyle olduğuna gerçekten inanıyorum. Tabiî onun adına konuşmama imkân yok. Yüzünde öylesine acı bir ifade vardı ki, görmemeyi tercih ederdim. Gene de, bu zavallı kadında olduğu gibi ıstırap çekenin, bu acı-

sını rahatça göstermesinin, onu kalbinde gizlemekten daha iyi olduğunu sanıyorum.»

Tekrar bir duraklama oldu, topladığı bitkileri yeniden incelemeye, düzenlemeye koyuldu. Nihayet.

— «Biraz önce bana sağlığınızla ilgili düşüncemi sormuştunuz» dedi.

— «Evet» diye onayladı râhip. «Lütfen iyi de olsa kötü de olsa her şeyi açıkça söyleyin. Çok merak ediyorum.»

Bir yandan bitkilerle uğraşırken bir yandan da Mr. Dimmesdale'i gözetleyen hekim:

— «Öyleyse açıkça söyliyeyim» diye konuştu. «Hastalığın acayip bir yanı var. Bu acayiplik ne hastalığın kendisinde ne de benim görebildiğim kadarıyle dış belirtilerinde. Her gün size bakıyorum iyi kalpli efendim ve aylardır görünüşünüzdeki değişmeleri inceliyorum. Sizi adamakıllı hasta saymam gerekiyor ama bilgili ve dikkatli bir hekimin tedavi etme umudunu yitirmeyeceği kadar da hasta bulmuyorum. Ancak hem bildiğim hem de bilmediğim türden gibi geliyor bana.»

Solgun benizli râhip pencereden yan tarafa doğru bakarak:

— «Bilmece gibi konuşuyorsunuz bilgili efendim» dedi.

— «Öyleyse daha açık konuşayım efendim ve eğer bu açık konuşmam özür dilememi gerektiriyorsa beni bağışlamanızı dilerim. Dostunuz ve Tanrının izniyle hayatınızla sağlığınızdan sorumlu bir kimse olarak size, hastalığınızla ilgili her şeyin bana açıkça anlatılıp anlatılmadığını sormak isterim.»

— «Bundan nasıl kuşkulanabilirsiniz?

Hem hekim çağırmak, hem de yarayı gizlemek çocukça bir şey olurdu.»

Roger Chillingworth zekâ kıvılcımları saçan gözlerini kasıtlı olarak râhibin gözlerine dikerek:

— «Demek ben her şeyi biliyorum» dedi. «Peki öyle olsun. Ama şurasını da unutmamak gerekir ki, tedavi için çağrılan bir hekim eğer hastalığın yalnız dış görünüşünü, fizikî yanlarını biliyorsa, gerçeğin ancak yarısını biliyor demektir. Bizim bir bütün olarak gördüğümüz bedenî bir hastalık pekâlâ ruhtaki bir hastalığın belirtisi olabilir. Eğer konuşmamda bir saygısızlık varsa tekrar bağışlamanızı dilerim efendim. Siz, tanıdığım insanlar içerisinde bedeni, sadece bir aracı bulunduğu ruha sıkı sıkıya bağlı, onunla yoğrulmuş, sözgelişi özdeş olmuş bir kişisiniz.»

Oturduğu yerden aceleyle kalkan râhip:

— «Başka bir şey sormuyorum» dedi. «Bildiğim kadarıyle siz ruhun tedavisi ile uğraşmıyorsunuz.»

Roger Chillingworth sözünün kesilmesine hiç aldırış etmeden ayağa kalktı, kısa, kara, çarpık vücuduyla, solgun yüzlü zayıf râhibin karşısına geçti ve konuşmasına devam etti:

— «Böyle olunca da ruhunuzdaki bir hastalık, ya da yaralı nokta derhal bedeninizde belirtisini gösteriyor. Onun için eğer hekimin bedeninizdeki hastalığı iyi etmesini istiyorsanız önce ruhunuzdaki yarayı, ya da sıkıntıyı ona açmanız gerekir.»

— «Hayır! Hayır, sana değil! Bu dünyadan bir hekime değil.» diye bağırdı Mr. Dimmesdale. Hırsla gözlerini iri iri açarak ihtiyar

Roger Chillingworth'e baktı. «Hayır, sana değil! Eğer hastalık ruhta ise o zaman kendimi ruhun biricik hekimine teslim ediyorum! İsterse O beni iyileştirir, isterse öldürür!! Adaleti ve bilgeliği neyi gerektiriyorsa onu yapar! Ama sen kimsin ki bu işe karışıyorsun? Tanrı ile acı çeken kulu arasına giriyorsun?»

Kendinden geçmişçesine odadan fırladı.

Acı bir sırıtmayla rahibin ardından bakan Roger Chillingworth kendi kendine: «Bu adımın atılması iyi oldu» dedi. «Hiç bir şey de kaybedilmiş değil. Gene eskisi gibi dost olacağız. Ama tutkuları bu adamı nasıl da kendinden geçiriyor! Her tutku muhakkak böyle etkiliyordur! Bizim dindar Mr. Dimmesdale kalbindeki şiddetli tutkuyla geçmişte de herhalde aşırı bir şey yapmıştır.»

İki arkadaşın eski yakınlığı, aynı şekilde kurmaları hiç de güç olmadı. Birkaç saat yalnız kaldıktan sonra genç râhip sinirlerinin bozukluğunun kendisini yersiz bir öfkeye kaptırmasına yol açtığını, hekimin sözlerinde bu hareketini mazur gösterecek ya da hafifletecek bir şey bulunmadığına karar verdi. Sadece görevi gereği olan tavsiyelerden ötürü bu nazik ihtiyara karşı gösterdiği şiddete çok şaştı. Üstelik bu konudaki düşüncelerini soran da kendisiydi. Bu pişmanlık duyguları içerisinde uzun uzun özür diledi, tedaviye devam etmesini rica etti. Çünkü sıhhati tamamen düzelmese bile zayıf varlığının bugüne kadar sürmesini gene de ona borçluydu. Roger Chillingworth bu dilekleri hemen kabul ederek râhibe bakmaya devam etti. Elinden gelen her türlü dikkati gösteriyor, ancak hastanın yanından

görüşmeleri bitip ayrılırken dudaklarında acayip, esrarlı bir gülümseme beliriyordu. Mr. Dimmesdale bu ifadenin farkında değildi ama hekim eşiği aşarken yüzünü iyiden iyiye kaplıyordu.

«Çok az görülen bir olay» diye mırıldanıyordu. «Daha da derine inmem lâzım. Ruh ile beden arasında acayip bir ilişki var! Sadece hekimlik sanatı için de olsa bu meselenin ta derinliklerine kadar inmem gerek.»

Yukarıda anlatılan olayın üzerinden çok geçmeden bir öğle vakti saygıdeğer Mr. Dimmesdale, önündeki masada kara harfli büyük bir cilt olduğu halde koltuğunda hiç farkında olmadan derin, ama çok derin bir uykuya daldı. Bu kitap uyutucu edebiyat okulunun ünlü eserlerinden birisiydi herhalde. Rahibin böylesine derin bir uykuya dalması epeyce dikkati çekiciydi, çünkü uykusu her zaman çok hafif ve dala konan küçük bir kuşun hop diye uçup gitmesi gibi kolayca kaçan kimselerdendi. Öylesine kendinden geçmişti ki, ihtiyar Roger Chillingworth pek de ihtiyatlı olmayan bir şekilde odasına girdiği zaman oturduğu koltukta kımıldamadı bile. Hekim hemen hastasına doğru yürüdü, elini göğsüne koydu ve o güne kadar onun hekim gözlerinden bile râhibi saklayan elbiseyi açtı.

O anda Mr. Dimmesdale bir ürperti geçirdi, hafifçe kımıldadı.

Kısa bir duraklamadan sonra hekim yanından uzaklaştı.

Yüzünde vahşi bir hayret, keyif ve dehşet ifadesi vardı. Sadece bakışlarla, yüz çizgileriyle ifade edilemeyecek kadar güçlü iğ-

renç bir sevinç vücudunun bütün çirkinliklerinden fışkırdı ve kendinden geçerek kollarını tavana doğru kaldırdı, ayaklarını yere vurdu. Kendini kaybettiği bu anda birisi ihtiyar Roger Chillingworth'ü görseydi, kıymetli bir ruhu cennete girmekten vazgeçirip kendi ülkesine maleden iblisin nasıl davrandığını anlamış olurdu.

Hekimle iblisin coşkunlukları arasındaki tek fark ihtiyarda beliren büyük hayretti!

●

BÖLÜM : 11

BİR KALBİN İÇİ

ANLATILAN son olaydan sonra râhiple hekim arasındaki ilişkiler görünüşte aynı olmakla beraber aslında eskisinden başka bir özellik kazanmıştı. Roger Chillingworth'ün izleyeceği yol belli olmuştu ama, daha önce umduğundan biraz farklıydı. Görünüşte sakin, müşfik, tutkusuz gibi ise de, korkarız şimdiye kadar bu bedbaht adamda uyku halinde diyebileceğimiz kin ve kötülük harekete geçmiş ve şimdiye kadar hiç bir ölümlünün düşmanı için düşünmediği cinsten bir intikama yöneltmişti onu. Kendisini bütün endişelerin, vicdan azaplarının, acıların yersiz pişmanlıkların, boş yere uzaklaştırılmaya çalışılan günahkâr düşüncelerin rahatlıkla emanet edileceği güvenilir bir dost haline getirecekti. O büyük kalbin merhamete gelip affedeceği gizli günahlar, bu merhametsiz, bu

bağışlamak nedir bilmeyen varlığa açıklanacaktı. Karanlıkta kalmış o hazine, gözü intikam hırsıyle kararmış bu adamın önüne serilecekti.

Rahibin utangaç ve hassas çekingenliği bu plânın gerçekleşmesini engellemişti. Ama Roger Chillingworth işlerin gidişinden pek te şikâyetçi değildi. Çünkü intikamcı ile kurbanını kendi amacı için kullanırmış ve cezalandırırmış gibi göründüğü anda bile affetmesini bilen ilâhî güç hekime, karanlık araçlara başvurma yerine bir lûtuf olarak bazı sezgiler vermişti. Böyle bir yeteneğin gökyüzünden ya da başka bir yerden bağışlanmış olması onun için pek de önemli değildi. Onun sayesinde Mr. Dimmesdale ile arasındaki ilişkiler yüzeysel olmaktan çıkmış, râhibin ruhunun en derin noktaları, her değişmeyi, her kımıldanışı görebileceği, yorumlayabileceği biçimde gözleri önüne serilir olmuştu. Bundan böyle artık zavallı râhibin iç dünyasının bir gözlemcisi olmaktan çıkmış, baş oyuncusu halini almıştı. Onunla dilediği gibi oynuyor, acıyla kıvrandırması için tek bir hareketi yetiyordu. Kurban, daima işkence aletine bağlı gibiydi, aracı harekete getirecek yayın kullanılmasını bilmek yeterliydi, ve hekim bunu gayet iyi biliyordu. Anî bir korkuyla ürpertmek mi istiyordu? Bir büyücünün değnek işaretiyle binlerce korkunç hayalet ortaya çıkıyor, râhibin çevresini alarak parmaklarıyle göğsünü işaret ediyorlardı.

Bu işler öylesine ince bir ustalıkla beceriliyordu ki, rahip şeytanî bir etkinin gözlerini üzerinden ayırmadığını farketmekle beraber

bunun ne olduğunu bir türlü bilemiyordu. Zaman zaman yaşlı hekimin çarpık vücuduna kuşkuyla, korkuyla ve hattâ dehşetle, nefretle baktığı oluyordu. Tavırları, yürüyüşü, kırçıl sakalı, en ufak, en önemsiz hareketleri, elbisesinin biçimi rahibe iğrenç geliyordu. Aslında bu, rahibin açıkça kabul etmediği, ama kalbinde var olan tiksintinin bir belirtisiydi. Bu denli güvensizliği ve nefreti başka bir nedene bağlayamadığı için de bunları, kalbinin bir noktasındaki zehirin her tarafını etkilediği sonucuna varıyordu. Roger Chillingworth'e karşı duyduğu bu kötü duygular için kendisini suçluyor. bundan alınacak dersi bir yana iterek bu duyguları yok etmeye çalışıyordu. Bunu yapamadığı için de ihtiyarla içli dışlılığını sürdürüyor, bu zavallı, perişan, ve kurbanından daha sefil kimsenin hayatını adadığı amacını gerçekleştirmesi için ona yeni yeni fırsatlar veriyordu.

Bir yandan vücudundaki hastalığın acısını çeken, bir yandan da ruhuna musallat olan kara bir derdin ıstırabıyle kıvranan ve en korkunç düşmanının tertiplerine teslim olan Mr. Dimmesdale, kutsal görevinde herkesin sevgisini saygısını kazanmıştı. Zihnî yetileri, manevî sezgileri, duyguları algılama ve iletme gücü günlük hayatının dürtüsü ve ıstırabı ile doğa üstü bir faaliyet halindeydi. Henüz yükselmekte olan ünü, seçkin meslekdaşlarının donuk isimlerini şimdiden gölgede bırakmıştı. Bunların içerisinde bu tanrısal meslekle ilgili çetrefil bilgileri elde etmek için Mr. Dimmesdale'in hayatından daha uzun yılları harcayan bilge kişiler vardı. Bunlar bu sağlam ve değer-

li bilgileri hazmetme konusunda genç kardeşlerinden daha ileri sayılırlardı. Bir de, kafa yapısı ondan daha sağlam, anlayışları daha kuvvetli kimseler vardı. Anlayışları demir ya da granit gibi güçlü olan bunlar, zorunlu olarak taşıdıkları doktrinci taraflarıyle ruhanî sınıfın saygıdeğer, etkili ama sevimsiz bir türünü meydana getirirler. Gene, öylesine ermiş kişiler vardı ki, yetenekleri, kitaplar arasındaki çetin çalışmaları, kendilerini sadece düşünceye atamaları ve sürdükleri tertemiz yaşam nedeniyle, daha ölümlü elbiseleri sırtlarındayken diğer âlemle kurdukları manevî ilişki bu kutsal kişileri ruhanîler aşamasına ulaştırmıştı. Hepsinde de eksik olan Pentekost'a yortusunda seçkin müritler üzerine ateşten dillerle inen Tanrı vergisi idi. Ve anlaşılan bu dil, yabancı ve bilinmeyen dillerle konuşma gücü değildi. Bütün insanlığa kalbin kendi diliyle hitabetmeyi sembolleştiriyordu. Her yönden havari gibi olan bu babalarda, eriştikleri yücelikte pek az görülen, Tanrı vergisi Ateşten Dil yoktu. Yüce gerçekleri bilinen kelimeler ve benzetmelerin sade aracılığı ile anlatmayı denemiş olsalardı bu boş bir uğraşı olurdu. Sesleri bulundukları yüce doruklardan pek belli belirsiz geliyordu.

Kişiliğinin birçok özellikleriyle Mr. Dimmesdale'in tabiî olarak bu son sayılan kimselerin sınıfına girmesi gerekirdi. Suç ya da acı yükünün altında ezilmese, inanç ve kutsallığın en yüce doruklarına tırmanabilirdi. Oysa bu yük, göklere özgü nitelikleri olan, sesini meleklerin duyup cevaplayacakları bu adamı en düşük düzeyde tutuyordu. Ne var

ki, gene aynı yük onu günahkâr insan kardeşleriyle duygu birliğine ulaştırıyor; kalbi onlarla birlikte çarpıyor, acılarını paylaşıyor, kendi ıstırabını hüzünlü, ikna edici güzel sözlerle binlerce kalbe aktarıyordu. Çoğu zaman, tatlı, kandırıcı olan bu sözler bazen de korkunçtu! Kendilerini bu denli etkileyen gücün ne olduğunu insanlar bilemiyorlar, genç rahibi kutsal bir mucize sayıyorlardı. Onlara göre Tanrının, yüce gerçeklerini, azarlamalarını ve sevgisini ulaştıran elçisiydi. Ayaklarının bastığı her yer kutsaldı. Kilisesine devam eden genç kızlar önünde sararıyorlar, dinî duyguların da karıştığı tutkuların kurbanları, bu tutkuları bütünüyle dinsel sanıyorlar ve en makbul adak diye tertemiz göğüslerini mihrabın önüne seriyorlardı. Cemaatin yaşlı üyeleri, Mr. Dimmesdale'in zayıf bedenini görüyorlar, kendi sağlık durumlarının perişanlığına bakmadan onun daha önce cennet yolculuğuna çıkacağına inanıyorlar ve çocuklarına, yılların yıprattığı kemiklerinin genç rahibin kutsal mezarının yakınına gömülmesini vasiyet ediyorlardı. Oysa bu sıralarda zavallı Mr. Dimmesdale ne zaman ölüm aklına gelse, lânetli birisi gömülü olduğu için mezarının üzerinde ot bitmeyeceğini düşünüyordu.

Halkın bu saygısının onu nasıl acıyla kıvrandırdığını anlamak güçtü. Gerçeğe içtenlikle tapar, içinde Tanrıdan bir şeyler bulunmayan her şeyi boş ve değersiz bir gölge sayardı. Öyleyse kendisi neydi? Bir öz mü, yoksa boş bir gölge mi? Kürsüye çıkıp, sesinin bütün gü-

cüyle, asıl kişiliğini insanlara haykırmak için yanıp tutuşuyordu. «Siyah rahip giysileri içinde gördüğünüz ben, kutsal kürsüye çıkarak en yüce varlıkla sizin adınıza ilişki kurmak üzere solgun yüzünü gökyüzüne kaldıran ben, günlük hayatında peygamber kutsallığını bulduğunuz ben, ayak izlerimin yürüdüğü yollarda bir pırıltı bıraktığını ve bunu izleyeceklerin mutluluklar ülkesine ulaşacağını umduğunuz ben, çocuklarınızı vaftiz eden ben, ölüm döşeğindeki dostlarınıza son ayrılık dualarını okuyan ve âmin seslerinin belli belirsiz fısıltıları içerisinde onları son yolculuklarına hazırlayan ben, rahibiniz olarak bunca saygı ve sevgi gösterdiğiniz ben... Bir kirden, bir yalandan başka bir şey değilim!»

Kaç kereler Mr. Dimmesdale kürsüye, bu sözleri söylemek niyetiyle çıktı. Kaç kereler boğazını temizledi, uzun, derin ve titrek bir nefesle ruhundaki kara sırrı ortaya dökmek istedi. Ve defalarca, evet yüzlerce defa söyledi de. Konuştu, konuştu! Ama nasıl? Dinleyicilerine, kötülerin kötüsü, günahkârların günahkârı, nefret edilecek bir yaratık, akıl almayacak kadar âdi olduğunu söyledi. Tek şaştığı şey, yüce Tanrının gazabıyle sefil gövdesinin gözleri önünde nasıl olup da yanıp kavrulmadığı idi! Bundan daha açık konuşulabilir miydi? Orada bulunanların bir anda ayağa fırlayarak onu kirlettiği kürsüden çekip indirmeleri gerekmez miydi? Hiç de öyle olmadı. Onu hayran hayran dinlediler ve kendisine olan saygıları daha da arttı. Bu suçlayıcı sözler altındaki korkunç gerçeği hiç farkedemediler. Aralarında, «Tanrısal genç» diyorlardı.

«Yeryüzünde bir ermiş. Kendi kar gibi beyaz ruhunda böylesine günahları farkettiğine göre senin ve benim ruhumda ne korkunçlarını görüyordur.» Bu pişmanlık içerisindeki iki yüzlü rahip, belirsiz itiraflarının hangi gözle görüleceğini pekâlâ biliyordu. Vicdanındaki günahları, suçları ortaya dökerek kendini kandırmaya yelteniyordu ama bu geçici rahatlığı bile duymadan yeni bir günaha daha girmiş, utancı daha da artmış oluyordu. Söyledikleri doğrunun ta kendisiydi ama bunları katıksız bir yalana çevirmişti. Üstelik, tabiatı gereği doğruyu pek az kimsede rastlanacak kadar çok seviyor, yalandan nefret ediyordu. Bu nedenle de her şeyden çok kendi sefil varlığını küçümsüyor, ondan tiksiniyordu.

Bu sıkıntı onu, içinde doğup yetiştiği kilisenin aydınlığından ayırıp, eski ve çürümüş Roma kilisesinin geleneklerine uyan bazı şeylere başvurmasına sebep oluyordu. Mr. Dimmesdale'in dolabında kilitli, kanlı bir kırbaç vardı. Bu Protestan ve Püriten din adamı, sık sık bununla omuzlarını acı bir gülüşle kırbaçlar ve bu acı gülüşlerin etkisiyle kendisine daha da insafsızca vururdu. Dindar Püritenlerin çoğu gibi oruç ta tutuyordu ama bunu, bedenini arıtarak ilâhî nura kavuşmak için değil, günahının kefareti olarak dizleri titreyinceye kadar ısrarla yapıyordu. Bütün gece ibadete dalar, bazen karanlıkta, bazen lamba ışığında, bazen de eline geçen bütün lambaları yakarak yüzünü aynada seyrederdi. Böylece güya işkence ettiği iç âlemini seyrediyordu ama bir türlü kendini arıtamıyordu. Bu uzun gece ibadetlerinde zihni sık sık bulanıyor, gözünün

önünde hayaller uçuşuyordu. Bunlar kimi zaman odanın bir köşesinde hafif bir ışıkla beliriyorlar, kimi zaman da daha canlı olarak, ta yakınında, aynanın içerisinde görünüyorlardı. Bazı günler, bir sürü şeytanî şekiller sırıtarak solgun benizli rahiple alay ediyor, peşlerine takılması için işaret ediyorlardı. Ardından pırıl pırıl melekler keder yüküyle ağırlaşmış gibi ağır ağır yükseliyorlar, yükseldikçe belirsizleşiyorlardı. Şimdi de ölmüş gençlik arkadaşları, çatılmış kaşlarıyle ak sakallı babası, önünden geçerken yüzünü çeviren anası geçiyorlardı. Bir annenin hayali, bana kalırsa ne denli incecik bir görüntü de olsa oğluna doğru merhametle bir göz atmadan geçemez. Ve nihayet bu hayallerin doldurduğu boğucu odaya, bir elinde kızıl giysileri içerisinde küçük İnci, öbür eliyle önce kendi göğsündeki kızıl harfi sonra da rahibin göğsünü gösteren Hester Prynne giriyor.

Bu hayallere tamamen kandığı söylenemezdi. İstediği an iradesine hâkim olarak bunların özden yoksun bulunduklarını farkedebiliyor ve şu meşe ağacından oymalı masa ya da deri kaplı pirinç mahfazalı ilâhiyat kitabı örneği, yapıları bakımından somut şeyler olmadıklarına kendisini inandırabiliyordu. Ama gene de bunlar bir bakıma zavallı rahibin çevresindeki en somut şeyler oluyorlardı. Etrafımızı çeviren ve Tanrının, ruhun neşesi diye verdiği şeylerin asıl özlerinden, cevherlerinden sıyrılması rahibin sürdüğü iki yüzlü yaşamın en büyük faciasıydı. Sahte insan için bütün evren sahte, ele avuca gelmez bir şeydir. Ve kendisi de, bu sahte ışık altında göründü-

ğü ölçüde gölgeleşir, âdeta yok olur. Mr. Dimmesdale'in bu dünyada varolmasını sağlayan tek gerçek, ruhunu kemiren ıstırap ve bunun dışa vuran görünüşüydü. Kendisinde gülme gücünü bulsa, neşeli bir yüz takınabilse artık ortada böyle bir insan kalmazdı.

Yukarıda şöyle bir değindiğimiz, ama ayrıntılarına girmekten çekindiğimiz o korkunç gecelerden birisinde rahip iskemlesinden fırladı. Aklına yeni bir düşünce gelmişti. Belki de bir an rahata kavuşabilirdi. Sanki bir âyine gidiyormuş gibi dikkatle giyindi, yavaş yavaş merdivenlerden indi, kapıyı açtı, dışarı çıktı.

●

BÖLÜM : 12

GECE İBADETİ

SANKİ bir rüyanın gölgesinde yürüyormuş ya da bir çeşit uyurgezerliğin etkisi altındaymış gibi Mr. Dimmesdale epey zaman önce Hester Prynne'in, herkesin önünde ilk utanç saatlerini yaşadığı yere geldi. Yedi uzun yılın rüzgârıyle, güneşiyle kararmış ve yıpranmış, o zamandan beri üzerine tırmanan suçluların kunduralarıyle aşınmış aynı iskele ya da sehpa, toplantı evinin balkonu altında duruyordu. Rahip merdivenleri tırmandı.

Mayıs başlarında karanlık bir geceydi. Gökyüzü tepeden ufuklara kadar kara bir bulut kümesiyle örtülüydü. Hester Prynne'in cezasını çektiği sırada seyre gelen aynı kalabalık şu anda da toplanmış olsaydı, bu koyu karanlık gece yarısında sehpanın üzerindeki kimsenin yüzünü seçemiyecekleri gibi bir in-

sanın bulunduğunu da güç farkederlerdi. Üstelik bütün şehir uykudaydı. Yani farkedilme tehlikesi yoktu. Canı isterse rahip orada şafak sökene kadar durabilirdi. Tek tehlike gecenin rutubetli ve soğuk havası bütün vücuduna işler, eklemlerini romatizmayla kaskatı keser, boğazı iltihaplanır, sesi kısılır ve neticede yarınki duayı ve vaizi merakla bekleyen dinleyicilerin kulaklarına biraz yazık olurdu. Onu odasında kanlı kırbacını kullanırken gören, o hiç uyumayan varlık dışında kimsenin görmesi imkânsızdı. Öyleyse buraya niçin gelmişti? Bu bir pişmanlık oyunu mu idi? Evet gerçekten öyleydi ve ruhu kendine oyun oynuyordu! Bu oyun melekleri utandırıyor, ağlatıyor, şeytanları kulak tırmalayıcı kahkahalarla sevindiriyordu. Onu buraya sürükleyen peşini hiç bırakmayan «Vicdan Azabı» idi ama onun en yakın arkadaşı korkaklık ta, tam bütün günahlarını açıklamanın eşiğine geldiği anda onu pençesine alıyor, geri çekiyordu. Zavallı bahtsız adam! Onun gibi zayıf bir kişinin bu suç yükünü yüklenmek nesine. Suç, sinirleri demir gibi olanlar içindir. Ya onun baskısına dayanırlar ya da bu yük çekilemeyecek gibiyse bütün güçlerini iyi bir amaca yönelterek yükü fırlatıp atarlar. Oysa bu zayıf ve hassas kişi ikisini de yapamıyor, bir birini, bir ötekisini deniyor, göklere meydan okuyan suç ile boş ve faydasız bir pişmanlığı kördüğüm haline getiriyordu.

Ve böylece boş bir kefaret gösterisi içerisinde sehpada dururken Mr. Dimmesdale'i sanki bütün dünya kalbinin üzerindeki kızıl işarete gözlerini dikmiş gibi müthiş bir korku

sardı. Gerçekten de tam o noktada uzun süredir maddî bir acının kemirici ve zehirleyici dişleri vardı. İradesi dışında, kendisine hâkim olacak gücü de bulamadan yüksek sesle bağırdı. Çığlık gecenin içinde büyüyerek yayıldı, evden eve atlayarak geride yamaçlarda yankılandı. Sanki bu sesteki sefalet ve dehşeti farkeden iblisler onu bir ses oyunu haline getirmişler, bir o yana bir bu yana fırlatıyorlardı.

Elleriyle yüzünü kapayan Rahip: «İşte oldu.» diye mırıldandı. «Bütün şehir ayağa kalkarak sokağa fırlayacak ve beni burada görecek.»

Ama böyle olmadı. Çığlık, herhalde onun ürkek kulaklarına olduğundan çok daha yüksek gelmişti. Şehir uyanmadı, eğer uyananlar olduysa bunlar da çığlığı ya korkulu bir rüya ya da cadıların gürültüsü sanmışlardır. Çünkü o sıralarda bu büyücüler şeytanla birlikte kasabanın ya da tenha kulübelerin üzerinde uçarken sık sık sesleri duyulurmuş. Rahip, çevresinde hiç bir gürültü olmayınca ellerini gözlerinden çekti, etrafına baktı. Valinin biraz ileride, karşı sokağın üzerinde bulunan konağının pencerelerinden birinde ihtiyar valiyi görür gibi oldu. Elinde bir lamba, başında beyaz bir takke, sırtında uzun beyaz bir gecelik vardı. Mezarından vakitsiz fırlayan bir hortlak gibiydi. Çığlıktan rahatsız olduğu besbelliydi. Aynı evin başka bir penceresinde valinin kız kardeşi ihtiyar Mistress Hibbins belirdi. Onun da elinde lamba vardı ve yüzündeki ekşi ve asık ifade ta uzaktan belli oluyordu. Başını kafesten çıkarttı yukarılara doğru

merakla baktı. Hiç kuşkusuz bu saygıdeğer cadı hanımefendi, Mr. Dimmesdale'in çığlığını duymuş ve bu yankıları, titreşimleri sık sık ormanda birlikte gezinti yaptığı söylenen şeytanların, cadıların velvelesi olarak yorumlamıştı.

Vali Bellingham'ın lambasının ışığını farkedince hemen lambasını söndürdü ve gözden kayboldu. Belki de bulutların arasına dalmıştı. Hareketlerini artık kimse göremezdi. Vali karanlığı iyice araştırdıktan sonra pencereden çekildi, zaten baksa da bu zifirî karanlıkta ne görebilirdi ki?

Rahip epeyce sakinleşti. Ne var ki, çok geçmeden gözüne sokağın ta alt başından yavaş yavaş yaklaşan hafif bir ışık çarptı. Burada bir direği, şurada bir bahçe parmaklığını, beride kafesli bir pencereyi, ötede su dolu yalağı ile bir çeşmeyi, demir tokmağı, kaba kütükten eşiğiyle kemerli bir kapıyı aydınlatmaya başladı. Saygıdeğer Mr. Dimmesdale, kulağına gelen bu adım sesleriyle sonunun da yaklaştığına kesinlikle inanıyor, bu arada bütün bu ayrıntılar da gözünden kaçmıyordu. Birkaç dakika sonra lambanın aydınlığı üzerine düşecek, uzun zamandır gizlediği sırrı meydana çıkacaktı. Işık yaklaşınca aydınlık dairenin içerisinde bir din adamını, daha doğrusu meslekteki üstadı ve değerli arkadaşı Mr. Wilson'u gördü. Ölüm döşeğindeki birisine dua etmekten dönmekte olduğunu Mr. Dimmesdale şimdi hatırladı. Gerçekten de yaşlı rahip yeryüzünden cennete biraz önce göçen eski Vali Wintrop'un yanından geliyordu. Şu

anda başının etrafını eski zamanların evliyaları gibi parlak bir hale çeviriyor, bu kasvetli günah gecesinde onu yüceleştiriyordu. Sanki, ölen vali yüceliğinden ona bir şeyler bırakmış ya da muzaffer yolcu gök beldesinin kapısından geçerken peşinden baktığı sırada kutsal ışıkla aydınlanmıştı. Kısacası iyi yürekli Peder Wilson bir lambanın aydınlığında evine doğru gidiyordu. Fenerin ışığı Mr. Dimmesdale'e bu benzetmeleri ilham etmiş, gülümsemiş, sonra da acaba aklımı mı kaçırıyorum, diye düşünmüştü.

Saygıdeğer Mr. Wilson bir eliyle kara cüppesini vücuduna bastırmış, ötekiyle feneri göğsü hizasında tutarak o anda sehpanın önünden geçiyordu. Rahip Dimmesdale konuşmamak için kendini zor tuttu:

— «İyi akşamlar muhterem Pederim! Lütfen şuraya tırmanın da hoşça biraz vakit geçirelim.»

Aman Allahım! Gerçekten Mr. Dimmesdale konuştu mu yoksa? Bir an bu sözlerin dudaklarından döküldüğüne inandı. Ancak, bunlar sadece hayalinde söylenmiş sözlerdi. Peder Wilson ağır adımlarla ilerliyor, önündeki çamurlu yola dikkatle bakıyordu. Başını bir kere bile suçlu sehpaya çevirmemişti. Fenerin ışığı iyice uzaklaşınca rahip üzerine çöken bitkinlikten son birkaç dakika içerisinde müthiş bir endişe ve bunalım geçirdiğini farketti. Oysa zihni bir çeşit oyun icadederek bu ânın yükünü hafifletmek için ne kadar da uğraşmıştı.

Çok geçmeden, bu çirkin oyun rahibin diğer hayalleri arasına girdi, kayboldu. Ek-

lemlerinin alışkın olmadığı gece soğuğu ile tutulduğunu hissetti ve sehpanın merdivenlerini inip inemiyeceğini düşündü. Şafak sökecek, o hâlâ orada olacaktı. Komşular yavaş yavaş kalkacaklar, ilk kalkan alacakaranlıkta, utanç sehpasının üzerinde belli belirsiz bir şekil görecekti. Korkuyla merak arasında yarı çılgın, kapı kapı dolaşacak, yarı suçlu bir hortlağın hayaletini görmeleri için bütün komşuları çağıracaktı. Büyük bir gürültü evden eve kanat çırpacaktı. Sonra, sabah ışığı ortalığı aydınlattıkça, yaşlı erkekler pazen gecelikleriyle, hanımlar geceliklerini çıkarmaksızın aceleyle yataklarından fırlayacaklardı. Saçları kalıp gibi, şekli daha önce hiç bozulmamış olan bu saygıdeğer kişiler bir kâbus düzensizliği içerisinde herkesin önüne çıkacaklardı. İhtiyar vali Bellingham, Kral James modası kırmalı yakası ve asık yüzüyle, Mistress Hibbins gece uçuşundan sonra henüz gözünü kırpmadığı için ekşi suratı ve eteğine yapışmış bir dal parçasıyle, ölü döşeği yanında yarı geceye kadar kaldıktan sonra yüce ermişler üzerine gördüğü rüyalardan bu denli erken uyandırılmaktan hiç de hoşlanmayan iyi kalpli Peder Wilson bile koşup geleceklerdi. Aynı şekilde Mr. Dimmesdale'in kilisesinin ihtiyarları ile zangoçları ve şu ânın telâşıyle örtmeyi unuttukları göğüslerinde ona adanmış mihraplar kuran genç kızlar da kalabalığa karışacaklardı. Kısacası bütün halk eşiklerini sendeleyerek aşacak, korku ve dehşetle açılmış gözlerini sehpaya dikeceklerdi. Orada, şafağın kızıl ışıklarının aydınlattığı kimi göreceklerdi? Hester Prynne'in durduğu yerde dikilen yarı donmuş,

utanç içerisinde kıvranan saygıdeğer Arthur Dimmesdale'i!

Bu manzaranın acayip ve komik dehşetine kendisini kaptıran rahip farkında olmadan, sonradan kendisini de ürküten korkunç bir kahkaha attı. Buna hemen ince, hafif, çocuksu bir gülüş karşılık verdi. Rahibin kalbi dayanılmaz bir acıyla mı yoksa şiddetli bir zevkle mi titremişti bilemiyordu, küçük İnci'nin sesini tanıdı.

Bir an durduktan sonra:

— «İnci! Küçük İnci!» diye bağırdı. Ardından sesini alçaltarak, «Hester! Hester Prynne! Sen misin?» dedi.

Kadın şaşırmış bir sesle:

— «Evet benim» diye karşılık verdi. «Yanımda küçük İnci var.»

Rahip ayak seslerinin yaklaştığını duydu:

— «Nereden geliyorsun Hester? Seni buraya gönderen nedir?»

— «Vali Winthrop'un ölüm döşeğinin başında bekliyordum. Elbisesi için ölçü aldım. Şimdi de eve gidiyorum.»

— «Gelin buraya» dedi Mr. Dimmesdale. «Sen ve küçük İnci. Daha önce ikiniz de buraya çıktınız, ama ben yanınızda yoktum. Bir defa daha çıkın, üçümüz beraber duralım!»

Kadın sessizce merdivenleri çıktı, elinde küçük İnci ile sehpada durdu. Rahip çocuğun öbür elini buldu ve tuttu. O anda kendi dışında yeni bir hayat akımı coşup taşarak kalbini doldurdu. Anne ile çocuk sanki yarı uyuşuk bedenine canlı sıcaklıklarını iletiyorlarmış gibi bütün damarlarına yayıldı. Üçü, bir elektrik devresi teşkil etmişlerdi.

— «Rahip efendi» diye fısıldadı İnci.

— «Bir diyeceğin mi var çocuğum?» diye sordu Mr. Dimmesdale.

— «Annemle ve benimle birlikte yarın öğle üzeri burada durabilir misiniz,»

— «Ne yazık ki olmaz benim küçük İncim» dedi rahip. Çünkü o anda kazandığı yeni güçle, ne zamandır içini kemiren halka teşhir edilme korkusu yüreğine gelip yerleşmişti. Şu anda bile, burada onlarla birlikte bulunmaktan garip bir zevk almakla beraber titremeye başlamıştı. «Olmaz yavrum. Bir gün annenle ve seninle burada duracağız ama yarın olmaz.»

İnci güldü, elini çekmek istedi ama rahip bırakmadı.

— «Biraz daha kalsın yavrum» dedi.

— «Ama yarın öğleyin benim ve annemin elini tutacağına söz veriyor musun?»

— «Yarın olmaz, başka bir zaman.»

Çocuk ısrar etti:

— «Peki ne zaman?»

— «O büyük kıyamet gününde» diye fısıldadı rahip. Çok gariptir, mesleği doğruyu öğretmek olduğu için çocuğa bu şekilde cevap vermek gereğini duymuştu. «İşte orada, yüce yargıcın önünde annen, sen ve ben bir arada duracağız. Ama bu dünyada gün ışığı bizi bir arada göremiyecek.»

İnci gene güldü.

Mr. Dimmesdale daha sözünü bitirmemişti ki, bir ışık bütün gökyüzünü aydınlattı. Bu şüphesiz gece bekçilerinin sık sık gördükleri atmosferin üst katlarında yanan göktaşlarından biriydi. Çıkardığı ışık öylesine güçlüydü

ki, yerle gökyüzü arasındaki yoğun bulut tabakasını bembeyaz etmişti. Koca kubbe büyük bir lambanın fanusu gibi parladı. Sokağın bilinen yerleri gündüzmüş gibi apaçık göründü ama alışılmamış ışıkların bildiğimiz cisimlere kattığı korkunçluk da eksik değildi. Sundurmalı katları ve sivri üçgen çatılarıyle ahşap evler, çevrelerinde çayırların bittiği merdivenler ve eşikler, yeni sürülmüş toprağın kararttığı bahçeler, pazar yeri ve iki yanı yeşillikle kaplı araba yolu... Evet her şey görünür hale gelmişti ama bütün bunlara daha önce sahip olmadıkları acayip bir görünüş, başka bir manevî yorum da katmıştı. Ve orada sehpanın üzerinde elini kalbine dayamış rahip, göğsüne simle işlenmiş harf Hester Prynne, ve ikisi arasındaki bağ küçük İnci duruyorlardı. Sanki bütün sırları ortaya dökecek bir ışığın, birbirlerine ait olanları birleştirecek bir şafakmış gibi bu garip ve muhteşem aydınlığın içerisinde yanyanaydılar.

Küçük İnci'nin gözlerinde bir büyü, yukarıya rahibe baktığı sıra yüzünde ifadesine sık sık şeytanca bir anlam veren o yaramaz gülüş vardı. Elini Mr. Dimmesdale'den çekti, sokağı gösterdi. Ama o iki elini göğsüne bastırarak gözlerini gökyüzüne çevirdi.

O günlerde her çeşit göktaşlarıyle, güneşin ya da ayın doğup batması gibi belli düzende olmayan öteki doğa olaylarını, doğa üstü bir kaynaktan gelme işaretler saymak pek yaygın bir âdetti. Örneğin, geceleyin gökyüzünde görülen kızıl bir mızrak, alevden bir kılıç, bir yay ya da ok demeti Kızılderililer ile savaş çıkacağına işaret sayılırdı. Kırmızı ışık

sağnağının vebaya işaret olduğu zaten biliniyordu. New England'ın kurulmasından Devrime kadar geçen süre içinde iyi ya da kötü herhangi bir olay, doğanın bir gösterisi ile önceden vatandaşlara ilân edilmeden meydana gelmiş midir doğrusu şüphe ediyoruz! Çoğu zaman bu belirtileri hemen herkes görür ama bazen de, mucizeyi kendi renkli, büyütücü ve biçim değiştirici hayali aracılığı ile gören ve sonradan da iyice allayıp pullayan tek bir görgü tanığının ifadesiyle yetinmek zorunluluğu da vardı. Ulusların geleceğinin gökyüzünde beliren bu müthiş yazılarla açıklanması gerçekten muhteşem bir fikirdi. Halkın başına gelecekleri böylesine büyük bir kâğıda da yazsa, bu Tanrı için pek te pahalı bir lüks sayılmazdı. Bu inancı dedelerimiz, henüz emekleme döneminde olan toplumları, garip ve sıkı bir dostluk kurdukları gökyüzünün himayesi altında olduğuna kanıt sayıldığı için pek tutarlardı. Ama birisi çıkar da o koskoca sayfa üzerinde yalnız kendisine bir şeyler açıklandığını söylerse ne diyeceğiz! Uzun süren, şiddetli ve gizli bir acıyle marazi bir şekilde içine kapanan bir kimse bencilliğini bütün doğaya yaymaya kalkışır ve bütün gökkubbeyi ruhunun hikâye ve kaderine ancak yetebilecek bir sayfa sayarsa bunu epeyce bozulmuş bir aklî dengenin belirtisi diye kabul etmek gerekir.

Bunun için, gökyüzüne bakan rahibin orada donuk kırmızı bir ışıkla çizilmiş kocaman bir A harfini görmesini kendi kalbindeki ve gözündeki bir hastalığa veriyoruz. Orada sadece bulutların puslu örtüsü ardında yanan bir meteor görülebilirdi ama onun da şekli suçlu

hayalinin verdiği biçimde olamazdı. Ya da hiç değilse bu biçim, başka bir suçlunun da kendine göre yorumlayabileceği belirsizlikte olurdu.

Mr. Dimmesdale'in bu andaki ruhsal durumunu belirleyen garip bir hal vardı. Gökyüzüne baktığı sürece küçük İnci'nin parmağıyle biraz ötede duran ihtiyar Roger Chillingworth'ü işaret ettiğini pekâlâ biliyordu. Rahip ona da mucizevî harfe baktığı gibi bakmıştı. Bütün öteki cisimlere olduğu gibi ihtiyarın yüzüne de göktaşı yeni bir anlam kazandırmıştı. Ya da hekim, her zaman olduğu gibi kurbanına bakarken yüzünü kaplayan kötü niyetini gizleyememişti. Eğer göktaşı, semayı, Hester Prynne ile rahibe kıyamet gününü hatırlatacak gibi aydınlatmış, yeryüzünü çırılçıplak gözler önüne sermişse Roger Chillingworth de bu arada sırıtkan yüzüyle onlar üzerindeki hakkını isteyen iblis olarak görünmüştür. Yüzündeki ifade öylesine canlı ya da rahibin üzerindeki etkisi öylesine kuvvetliydi ki, göktaşı, sokak ve her şeyle birlikte sanki yokluğa karışmış gibi gözden kaybolduktan sonra bile karanlığa çizilmiş gibi varlığını sürdürdü.

Dehşete kapılmış rahip güçlükle:

— «Kim bu adam Hester?» diyebildi. «Onu görünce ürperiyorum. Tanıyor musun onu? Tiksiniyorum ondan.»

Hester ettiği yemini hatırladı, sustu. Rahip ısrar etti:

— «Sana söylüyorum, bu adamı görünce ruhumda bir ürperme oluyor» diye mırıldandı. «Kim bu adam? Bu adam kim diyorum

sana. Buna bir çare bulamaz mısın? Nedenini bilemediğim bir dehşet salıyor bu adam içime!»

— «Rahip efendi» dedi küçük İnci. «Ben bu adamın kim olduğunu size söyleyebilirim.»

Kulağını dudaklarına yaklaştıran rahip:

— «Çabuk küçük, çabuk söyle. Yavaşça, fısıldar gibi söyle.»

İnci, kulağına konuştuğumuz dile benzeyen ama aslında çocukların aralarında eğlenmek için uydurdukları bir şeyler fısıldadı. Eğer içinde ihtiyar Roger Chillingworth ile ilgili bazı gizli bilgiler olsa bile, rahibin anlamadığı bir dille söylemişti ve aklını daha da karıştırmaktan başka bir işe yaramadı. Şeytan çocuk ardından bir kahkaha attı.

— «Şimdi de benimle alay mı ediyorsun?» dedi rahip.

— «Ne cesur davrandın, ne de dürüst!» diye karşılık verdi çocuk. «Yarın öğleyin benimle annemin elini tutacağına söz veremedin.»

Sehpanın dibine iyice yaklaşan hekim:

— «Değerli efendimiz» dedi. «Dindar Master Dimmesdale şu gördüğüm siz olabilir misiniz? Tabiî, tabiî... Bizim gibi başlarını kitapların arasına sokmuş bilge kişilere çok dikkat etmek gerekiyor! Uyanıkken rüya görüyor, uyurken geziniyoruz. Gelin iyi kalpli efendim, sevgili dostum, rica ederim sizi eve götüreyim.»

— «Burada olduğumu nereden bildiniz?» diye sordu rahip korkuyla.

— «İnanın bana hiç bir şeyden haberim yoktu. Gecenin büyük kısmını dini bütün Vali Winthrop'un başı ucunda geçirerek elimden geldiğince acılarını hafifletmeye çalıştım. O, öbür dünyadaki evine doğru yola çıkınca ben de evime dönüyordum. Birden şu acayip ışık parladı. Gelin benimle saygıdeğer efendim, yalvarırım, yoksa yarın pazar âyinini nasıl yapabilirsiniz? Ah şu kitaplar! İnsanın zihnini nasıl da allak bullak ediyorlar. Daha az okumalısınız iyi kalpli efendim, biraz eğlenmelisiniz, yoksa bu gece kuruntuları âdet halini alıverir.»

— «Sizinle geliyorum» dedi Mr. Dimmesdale.

Bir kâbustan bütün sinirleri bozularak uyanan bir insan gibi büyük bir bezginlikle kendisini hekime teslim etti ve peşine düşerek oradan ayrıldı.

Ertesi pazar günü öylesine bir vaaz verdi ki, herkes bunun en zengin, en güçlü ve şimdiye kadar dudağından dökülen sözler içerisinde tanrısal etkiyle en çok dolu olanı diye kabul etti. Söylendiğine göre pek çok ruh bu vaizin etkisiyle gerçeğe kavuşmuş, bütün hayatları boyunca Mr. Dimmesdale'e minnettar kalmak üzere içlerinden and içmişlerdi. Yalnız kürsüden inerken ak sakallı zangoç kendisini karşıladı, elinde rahibin hemen tanıdığı siyah bir eldiven vardı.

— «Bu sabah kötü işler yapanların halka teşhir edildiği sehpada bulmuşlar. Bence, siz saygıdeğer efendimize kaba bir oyun oynamak için iblisin kendisi bunu oraya koymuştur. Ama gerçekten de her zaman olduğu gibi kör

ve budala. Temiz bir elin kendisini örtecek eldivene ne gereği vardır.»

Rahip ciddî bir sesle, ama kalbinde bir ürperti duyarak:

— «Teşekkür ederim benim iyi dostum» dedi. Kafasının içi öylesine karmakarışıktı ki, bir gece önce olup bitenleri bir hayalmiş gibi görmeye, neredeyse kendisini inandırmıştı. «Gerçekten benim eldivenim olmalı.»

Zangoç hiç de hoş olmayan bir sırıtışla:

— «İblis bu eldiveni çalmayı uygun gördüğüne göre, efendimiz, bundan böyle kendisiyle eldivensiz uğraşsa galiba daha iyi olacak. Acaba, dün gece gökyüzünde beliren işareti gördünüz mü? Semada büyük kızıl bir harf... A harfi. Biz bunu "Meleğe" işaret diye yorumladık. Dün gece bizim iyi kalpli valimiz Winthrop melek olup uçtuğuna göre, bunun belirtilmesi herhalde uygun görülmüş olmalı!»

— «Hayır, böyle bir şey görmedim ve duymadım» dedi rahip.

●

BÖLÜM : 13

BAŞKA BİR GÖRÜNÜŞ

DİMMESDALE ile son acayip karşılaşmasında Hester Prynne'i rahibin içinde bulunduğu hâl çok şaşırtmıştı. Sinirleri tamamen mahvolmuştu. Manevî gücü çocukça bir zayıflıktan da beter haldeydi. Zihnî yetenekleri o eski gücünü koruduğu, belki de ancak bir hastalığın sağlayabileceği marazî bir de kuvvet kazandığı halde gene de yıkılmış gibiydi. Başkaları için gizli kalmış birtakım olayları, durumları bildiğinden, kendi vicdanının haklı baskısının yanısıra müthiş bir tertibin etkisi altında olduğunu, bu etkinin sağlığı ve huzuru üzerindeki sonuçlarını çok kolay tahmin edebiliyordu. Bahtsız adamın eski hali onca malûmdu. İçgüdüsüyle keşfettiği düşmanına karşı bir yerde toplumun dışına sürülmüş bir kadından yardım istemesi, içini dehşetle sızlatmıştı. Ayrıca, yardımına

hak kazanmış olduğuna da karar verdi. Toplumdan o kadar uzun zaman uzak kalmıştı ki, düşüncelerinin belli bir ölçüye göre doğru ya da yanlış olduğunu pek kestiremediği halde rahibe karşı hiç kimseye karşı olmadığı ölçüde bir sorumluluğu olduğunun farkına vardı. Onu öteki bütün insanlara bağlayan bağlar, çiçeğiyle, ipeğiyle, altınıyle, her şeyiyle çoktan kopmuştu. Onunla arasında ise ne kendisinin de de onun kapartamayacağı, ortak suçtan doğma demirden bir halka vardı. Her bağ gibi bu da, kendisiyle birlikte bazı sorumluluklar getirmişti.

Hester Prynne artık utancının ilk sıralarında gördüğümüz durumda da değildi. Aradan yıllar geçmiş, İnci yedi yaşına girmişti. Göğsünde büyük hayal ürünü işlemesiyle pırıl pırıl yanan kızıl harfiyle Hester, şehir halkı için alışılan bir şey olmuştu. Toplumda ayrı bir yeri olan ve kimsenin girdisine çıktısına karışmayan insanlarda olduğu gibi nihayet Hester Prynne'e karşı bir çeşit sevgi de uyanmıştı. Aslında bencillik işe karışmadıkça insan tabiatı sevmeye nefretten daha yatkındır. Nefret ağır ve içten içe oluşarak sevgiye bile dönüşebilir, yeter ki ilk düşmanlık duygusunu sürdürecek yeni huzursuzluklarla bu değişim engellenmesin. Hester Prynne olayında ise ne böyle yeni huzursuzluklar vardı ne de sevimsiz bir yan. İnsanlarla hiç mücadele etmemiş en kötü davranışlara bile hiç yakınmaksızın boyun eğmişti. Ne çektiklerinin hesabını soruyordu ne de herhangi bir ilgi, sevgi bekliyordu. Şerefsizlikle başbaşa bırakıldığı yıllar boyunca sürdüğü lekesiz yaşam çok lehine

bir hava yaratmıştı. İnsanların gözünde kaybedeceği bir şeyi olmadığı gibi, hiç bir şey kazanma umudu ve isteği de olmadığına göre bahtsız kadını yola getiren olsa olsa fazilete karşı duyduğu gerçek sevgi olabilirdi.

Bir de şu vardı: Hester, Tanrı vergisi ortak havayı solumaktan ve el emeğiyle İnci'nin ve kendisinin günlük ekmeğini kazanmaktan öte dünya nimetlerini paylaşmak için en küçük bir istekte bulunmadığı halde her fırsatta insanoğluna yardım elini uzatmaktan geri kalmamıştı. Eziklik içerisinde bulunan **fakir fukara takımı**, kapılarına kadar getirilen ekmeği ya da bir kral elbisesini işleyebilecek ellerin diktiği giysileri iğneli sözlerle aldıkları halde, bir lokma ekmeğini paylaşmada hiç kimse onun kadar cömert olamazdı. Veba, şehrin sokaklarında kol gezdiği sırada kim onun kadar kendisini harcarcasına çalışmıştı? Yaygın olsun, kişisel olsun, her felâkette toplum dışına sürülen bu insan, hemen yerini alıyordu. Sıkıntıyla kararmış evlere misafir gibi değil, ev halkından birisi gibi girip çıkıyordu. Sanki sadece bu sıkıntı anlarında insan kardeşleriyle bağ kurmaya hakkı varmış gibiydi. Bu kasvet dolu evleri, sim işlemeli harf, başka dünyadan getirdiği ışınları salarak aydınlatıyordu. Başka yerlerdeki günah sembolü hasta odalarının kandiliydi. Pırıltısı, ıstırabın en şiddetli anlarında zamanın sınırlarına kadar uzanıyor ve yeryüzü aydınlığının donuklaştığı, öte dünya ışığının ise henüz görünmediği anlarda âdeta kılavuzluk ediyordu. Sıkıntılı anlarda Hester'in yaratılışı bütün sıcaklığı ve cömertliği ile ortaya çıkardı; her yere

yetişen, tükenmek nedir bilmeyen bir şefkat kaynağıydı. Utanç madalyasını taşıyan göğsü hastalar için kuş tüyü yastıktı. Gönüllü şefkat rahibesiydi sanki. Başkası önermediği, ne de kendisi bu işe talip olmadığı halde kaderin bir cilvesiyle bu göreve atanmıştı. Göğsündeki harf, mesleğinin rozetiydi. Herkesin öylesine imdadına yetişiyor, yaralarını sarmak için öylesine bitip tükenmez bir gayretle çalışıyordu ki, çoğu kimse A harfini ilk anlamıyle yorumlamaya yanaşmıyorlardı. Hester Prynne bir kadına göre o denli güçlüydü ki, bu harfin, güçlü ve muktedir demek olan «Able» kelimesinden geldiğini söylüyorlardı.

Ancak acıyla kararmış evlerde vardı o. Güneş ışığı girer girmez çıkar gider, gölgesi eşikte silinirdi. Teşekkür edilmesini beklemeksizin bütün gücüyle yardım ettiği kimselerin kalbinde eğer böyle bir duygu varsa, başını çevirmeden geçip giderdi. Sokakta rastlasa bile selâmlaşmak için başını kaldırıp bakmazdı. İlle de konuşmak isterlerse elini kızıl harfin üzerine götürür, yoluna devam ederdi. Bu, belki de gurur idi ama, alçak gönüllülüğe öylesine benziyordu ki, herkeste daima yumuşatıcı bir etki yapıyordu. Halkın topluluk olarak yapısında zalimlik vardır, çok doğal hak bile ısrarla istenirse bunu bile vermeyebilir ama bütün zorbaların hoşlandıkları gibi bağışlayıcılığına sığınılırsa haktan da öte şeyleri vermeye razı olur. Hester Prynne'in tutumu da bu türlü yorumlandığından toplum bu eski kurbanına onun istediğinden ya da lâyık olduğundan daha iyi bir yüz göstermeye yatkındı.

Yöneticilerle toplumun akıllı ve bilgili kişileri Hester'in bu iyi niteliklerinin halktan çok önce farkına varmışlardı. Halkla ortaklaşa paylaştıkları önyargılar onlarda mantıklarının demir çemberi ile daha da sağlamlaştığından bundan kurtulmaları daha da zordu. Gene de günden güne ekşi ve katı yüz çizgileri gevşiyor ve belki de yıllar sonra neredeyse hoşgörü ifadesi alıyordu. İşte, halkın ahlâkının korunması ile görevli seçkin kişiler yönünden durum bu merkezdeydi. Bireylere gelince bunlar Hester Prynne'i zaafından ötürü affetmek şöyle dursun, kızıl harfe çoktan bedelini ödediği bir günah sembolü diye değil, o zamandan beri yaptığı sayısız iyiliklerin bir nişanı gözüyle bakıyorlardı. Yabancılara, «Göğsünde nişanı olan şu kadın var ya» diyorlardı. «İşte o bizim kasabanın Hester'i. Fakir fukaraya o yardım eder, hastalara o bakar, derdi olanları o teselli eder.» Ardından da, insan tabiatının, başkalarının en kötü yanlarını ortaya dökme eğilimine kendilerini kaptırarak yıllar öncesinin o siyah rezaletini kulaklarına fısıldıyorlardı. Ama şurası da bir gerçekti ki, bunları söyleyenlerin gözünde, kızıl harf bir hemşirenin göğsündeki haçtan farksızdı ve haçı taşıyana her türlü tehlikeden koruyan bir nevi kutsallık kazandırıyordu. Haydutların arasına bile düşse onu korurdu. Hattâ söylendiğine ve inanıldığına göre kızılderilinin birisi tam işarete nişan almış ama ok damgaya çarparak yere düşmüştü.

Sembolün, ya da daha doğrusu toplumda bu işaretle belirlenmiş durumun, Hester Prynne üzerindeki etkisi hem güçlü hem de biraz

garipti. Kişiliğinin tüy gibi hafif ve lâtif çiçekleri bu kızgın damga ile solmuş ve rüzgârla sağa sola dağılarak onu kupkuru bırakmıştı. Dostu, arkadaşı olsaydı bu haliyle onu çok sevimsiz bulur ve terkederlerdi. Güzelliği ve çekiciliği bile benzer bir değişmeye uğramıştı. Bunun nedeni belki elbisesinin kasıtlı sadeliğinden, belki de tavırlarının gösterişli olmamasındandı. Gür ve parlak saçlarını kesmesi ya da başlığının altında tek bir buklesi bile güneş ışığı ile parlamayacak şekilde saklaması da çok hazin bir değişiklikti. Değişikliğin nedenleri kısmen bunlar olabilirdi. Ama hepsinden çok, artık Hester'in yüzünde sevginin yer tutabileceği herhangi bir şey, hâlâ görkemli ve heykel gibi olmasına rağmen vücudunda tutkunun arzuyla kucaklamayı hayal edebileceği bir yan, göğsünde aşka tekrar yastık olabilecek bir yer yoktu. Kadını kadın yapan bazı nitelikleri yitirmişti. Bir kadının başından böylesine şiddetli bir olay geçerse çoğu zaman kadınlık kişiliği üzerindeki etkisi böyle oluyor. Fazla şefkatli ve yumuşak olsa ölüm mutlaka yakasına yapışırdı. Yaşadığına göre bu duygu ya büsbütün kaybolmuştu ya da hiç görülmeyecek şekilde kalbinin derinliklerine gömülüp gitmişti. Çoğu zaman galiba bu son söylediğimiz oluyor. Bir zamanlar kadın olan birisinin tekrar bu hale dönüşmesi için bazen sihirli bir elin dokunması yeter. Hester Prynne'e sonradan böyle bir el dokundu mu ve böyle bir dönüşüm oldu mu, ileride göreceğiz.

Hester'in görünüşündeki bu mermer soğukluğunun büyük bir kısmı, yaşamının bir-

denbire tutku ve duyarlıktan düşünceye dönmesine verilebilir. Dünyada yapayalnızdı. Toplumla ilişkisi yönünden yapayalnız olduğu gibi bir de küçük İnci'yi yetiştirmek ve korumak sorumluluğu omuzlarına yüklenmişti. İstese de, hoş bunu hiç te istediği yoktu ya, eski durumuna dönme umudu olmadığına göre, o da kırık zincirden arta kalan parçaları bir yana fırlatıp atmıştı. Dünya yasalarının onun zihni için geçerliliği yoktu artık. Zincirlerinden yeni kurtulan insan zekâsının, önceki yüzyıllara göre daha işlek ve daha geniş bir alana yayıldığı bir çağdı. Derebeyleri, soylularla kralları devirmişlerdi. Onlardan daha atak kişiler de eski kurallara dayalı kökleşmiş önyargıların egemen olduğu sistemi, düşünce alanında bütünüyle değiştirmişlerdi. Hester Prynne bu anlayışı, içine sindirmişti. Atlantiğin öte yakasında oldukça yaygın bir düşünce özgürlüğünü benimsemişti. Oysa, dedelerimiz bu hali bir bilseler, kızıl harfin belirttiği günahtan daha büyük bir suç sayarlardı. Deniz kıyısındaki ücra kulübesinde New England'ın başka hiç bir evine girmeye cüret edemeyecek düşünceler ziyaret ediyordu. Bu hayalî misafirler sadece kapıyı çalarken bile görülseler ev sahibinin başına büyük belâlar açılırdı.

En yeni, en atak düşünceleri besleyen kişilerin çoğu zaman toplumun dış düzenine hiç ses çıkarmadan uymaları çok dikkati çekicidir. Bunlar için düşüncenin, ete kemiğe bürünerek eylem alanına çıkmadan kafalarda kalması yeterlidir. Hester için de bu böyleydi. Ne var ki, eğer küçük İnci ona başka bir âlemden gelmemiş olsaydı her şey çok başka türlü ola-

bilirdi. Belki de yeni bir dinî tarikatin kurucusu olarak Anne Hutchinson ile el ele tarihin sayfalarında görünürdü. Hattâ belki de peygamberlik katına bile yükselir, Püriten toplumun temellerini yıkmaya girişmekten, insaf nedir bilmeyen mahkemelerce ölüme mahkûm edilirdi. Annenin bu düşünce coşkusu ancak çocuğun eğitiminde öcünü alır gibiydi. Tanrı bu küçük kızın kişiliğinde Hester'e kadınlığın bir tohumunu, bir çiçeğini emanet etmişti. Binbir güçlük içerisinde onu yetiştirmesi, yüceltmesi gerekiyordu. Her şey ona karşıydı, düşman bir dünyada yaşıyordu. Çocuğun tabiatında da bir terslik vardı. Bu hâl sanki annenin yasaların dışına taşan tutkularının bir ürünü olarak dünyaya gelişinin bir belirtisiymiş gibi, bu küçük zavallı varlığın iyilik için mi yoksa kötülük için mi dünyaya geldiğini Hester'e acı acı düşündürüyordu.

Aslında aynı karanlık soru bütün kadınlık için aklını kurcalıyordu. En mutluları için bile varolmak, yaşamak pek mi değerliydi? Kendi hesabına bu soruya çoktan olumsuz karşılık vermiş ve meseleyi kapanmış saymıştı. Biraz derinlemesine düşünme eğilimi erkeğe olduğu gibi kadına da bir rahatlık verirse de bunda hüzünlü bir yan da yok değildir. Önündeki sorunun umutsuzluğundan gelebilir bu. İlk adımda bütün toplum düzeninin yıkılıp yeni baştan kurulması gerekir. Ardından da karşı cinsin tabiatının, ya da tabiatı haline gelen uzun yılların kalıtımsal birikimlerinin temelden değiştirilmesi işi gelir. Ancak bundan sonra kadın toplumda lâyık olduğu yeri alabilir. Nihayet, bütün güçlükler yenilse bile,

kadının kendisinin de bunlardan daha büyük bir değişme geçirmeden bu hazırlıklardan yararlanması imkânsızdır. Ancak bu arada asıl varlığını teşkil eden öz de uçup gidebilir. Bir kadın yalnız düşünerek bu sorunların üstesinden gelemeyeceği gibi, bunlar tek yanlı da çözümlenemez. Kalbi de bu işe katıldığı anda sorunlar ortadan kalkar. Oysa, kalbi düzenli ve sağlıklı atışını yitirmiş olan Hester Prynne aklın karanlık dehlizlerinde bir çıkar yol bulamaksızın dolaşıp duruyor, bazen tırmanılması imkânsız dik bir yamaçtan geri dönüyor, bazen uçurumun dibinden yeniden yola çıkıyordu. Her yanı vahşi ve korkunç sahnelerle doluydu, hiç bir yerde sığınacak rahat bir köşe yoktu. Zaman zaman korkunç bir kuşku her yanını sarıyor, İnci'yi derhal cennete gönderip kendisini de «Sonsuz Adalet»in uygun göreceği bir geleceğe bırakmanın daha iyi olup olmayacağını düşünüyordu.

Anlaşılan kızıl harf beklenen sonucu vermemişti.

Ne var ki, şimdi, o meşhur gece saygıdeğer Mr. Dimmesdale ile görüştükten sonra üzerinde uzun uzun düşünmesi için yeni bir konu çıkmış, önünde ulaşılması için her türlü fedakârlığı yapmaya değer yeni bir hedef belirmişti. Rahibin büyük bir perişanlığın yükü altında nasıl mücadele ettiğini, daha doğrusu mücadeleden vazgeçtiğini gözleriyle görmüştü. Aklını kaçırmak üzere olduğunu görmüştü. Vicdan azabının gizli iğnesinin verdiği acı ne denli büyük olursa olsun, güya kendisini bu acılardan kurtaracak bir elin bu iğneye daha da öldürücü bir zehir kattığı muhakkaktı.

Gizli bir düşman, dost ve yardımcı maskesi altında hiç yanından ayrılmıyor ve Mr. Dimmesdale'in zaten hassas sinirlerini büsbütün germek için hiç bir fırsatı kaçırmıyordu. Rahibin, büyük kötülüklerin beklediği, bir duruma düşmesine göz yumduğu için Hester sık sık kendisine doğruluk, cesaret ve sadakatten yana kusurlu hareket edip etmediğini soruyordu. Tek tesellisi, rahibi kurtarmak için o anda Roger Chillingworth'ün teklif ettiği gizli kalma plânını kabul etmekten başka bir çıkar yol görememesi idi. Bu düşünceyle karar vermişti ama şimdi iki şıktan en kötüsünü seçtiğini anlıyordu. Bu hatasını elinden geldiğince düzeltmek kararındaydı. İşlediği günahla küçülmüş, utançla yarı çılgın bir halde hapisane hücresinde Roger Chillingworth ile konuştuğu gece kadar kendisini güçsüz hissetmiyordu. Üstelik çetin ve ciddî sınav yılları onu pişirmişti. O zamandan beri daha yüksek bir yere tırmanmıştı. Öte yandan, ihtiyar onun düzeyine, hattâ oraya intikam duygusuyla geldiğine göre daha da aşağı bir düzeye inmişti.

Sonuç olarak Hester Prynne eski kocasını görmeye ve zavallı rahibi onun pençesinden kurtarmak için elinden geleni yapmaya karar verdi. Bir öğle sonu, İnci ile beraber yarımadanın ıssız bir yöresinde dolaşırken, kolunda sepeti, elinde sopasıyle ilâç yapmak için kök ve ot toplamak üzere yere eğilmiş yaşlı hekimi gördü.

●

BÖLÜM : 14

HESTER İLE HEKİM

HESTER küçük İnci'ye, ilerde ot toplayan adamla konuşması bitene kadar deniz kıyısına inmesini ve orada deniz kabukları ve yosunlarla oynayarak vakit geçirmesini söyledi. Çocuk kuş gibi uçarak ayakkabılarını çıkardı ve beyaz ayaklarıyle ıslak kumsalda koşmaya başladı. Ara sıra duruyor, denizin çekilirken bıraktığı birikintilerde dikkat ve merakla yüzünü seyrediyordu. Birikintilerde koyu kumral bukleleri, gözlerinde şeytanca bir gülüşle küçük bir kızın hayali ona bakıyordu. Başka oyun arkadaşı olmayan İnci hayale, haydi elele tutuşalım da yarışa çıkalım diyordu. Ama ne var ki, hayalî küçük kız da sanki ona, «sen buraya gel, bak burası ne kadar güzel» diyordu. İnci de bacaklarının yarısına kadar suya giriyor, dipteki beyaz ayaklarını seyrediyor ve dalgalanan suyun de-

rinliklerinde bir gülüşün parçaları bir o yana bir bu yana oynaşıyorlardı.

Bu arada annesi hekime yaklaşmıştı:

— «Sizinle biraz konuşmak istiyorum» dedi. «Her ikimizi de yakından ilgilendiren bir konu hakkında.»

Yerden yavaş yavaş doğrulan adam:

— «Ya, demek Mistress Hester'in ihtiyar Roger Chillingworth'e bir diyeceği var, öyle mi?» dedi. «Seve seve dinlerim! Her yerde sizin iyiliğinizden bahsediliyor efendim! Daha dün akşam, akıllı ve dindar bir yargıç sizden söz açtı ve kulağıma Kurulda sizinle ilgili bir sorunun ele alındığını fısıldadı. Topluma zararlı olmaksızın göğsünüzdeki kızıl harfin çıkartılıp çıkartılmaması tartışılıyormuş. İnanın bana Hester, bu işin hemen yapılması için ben de sayın yargıca ricada bulundum.»

Hester sakin bir sesle:

— «Bu işareti söküp atmak sayın yargıçların keyiflerine bağlı değil. Ondan kurtulmaya hak kazandığım anda ya kendiliğinden düşer, ya da başka bir anlama gelmeye başlar.»

— «Madem o kadar yakışıyor, taşı öyleyse. Süs konusunda en iyisi bir kadının keyfince hareket etmesidir. Aslında harf gayet güzel işlenmiş ve göğsünüzde de çok güzel duruyor!»

Bu sırada Hester gözlerini ihtiyardan ayırmıyordu ve son yedi yılın yaptığı değişiklikleri hayretle ve dehşetle görüyordu. Bu duygu hekimin çok fazla ihtiyarlamış olmasından gelmiyordu. Çünkü ileri yaşın izleri görülmekle beraber kendisine iyi bakmıştı. Dinçliğini ve çevikliğini koruduğu belli oluyordu.

Ama, Hester'in onda en iyi yanları diye hatırladığı aydın ve bilgili insana yaraşan sakin ve huzurlu görünüşü tamamen kaybolmuş, yerini belli etmemeye çalışmakla beraber gözden kaçmayan sabırsız, kuşkulu ve neredeyse vahşi bir şey almıştı. Bu ifadeyi bir gülümsemeyle saklamak istiyorsa da bu gülüş ona kötü bir oyun oynuyor ve yüzünde yanıp sönen sırıtma ruhunun karalığını büsbütün ortaya koyuyordu. Bir de arasıra gözlerinde kızıl bir ateş yanıp sönüyordu. Sanki ihtiyarın göğsünde için için yanan bir ateş vardı da bir tutkunun rüzgârıyle bir ara parlayıveriyordu. Bu alevi hemen bastırmaya çalışıyor, hiç bir şey olmamış gibi davranmak istiyordu.

Kısacası ihtiyar Roger Chillingworth, uzunca bir süre şeytanın görevini yüklenen bir kimsenin kendisini iblise dönüştürebileceğini gösteren açık bir kanıttı. Bu bahtsız kişi böyle bir değişimi yedi uzun yıl ıstırap içerisinde kıvranan bir kalbi inceleyip bundan büyük bir zevk alarak âdeta besinini teşkil eden bu ateşli işkenceye durmadan yakıt katarak sağlamıştı.

Hester Prynne'in göğsünde yanan kızıl harf de başka bir yıkımdı, bunda da bir sorumluluk payı vardı.

— «Yüzümde ne var ki, böyle gözlerini dikmiş bakıyorsun?» diye sordu hekim.

— «Dökecek acı gözyaşlarım olsa, beni ağlatacak bir şey. Ama bunu bırakalım! Ben seninle o zavallı adamın durumunu konuşmak istiyorum.»

— «Ne olmuş ona!» diye bağırdı Roger Chillingworth. Konunun pek hoşuna gittiği

belliydi. Ayrıca, açabileceği tek kişiyle ondan söz etmek fırsatı çıktığı için de pek keyiflenmişe benziyordu. «Doğruyu söylemek gerekirse şu anda ben de bu efendiyi düşünüyordum. Ne söyleceksen açıkça söyle, ben de karşılığını vereyim.»

— «Bundan yedi yıl önce seninle son defa konuştuğumuz zaman aramızdaki ilişkinin gizli tutulması konusunda benden zorla söz almıştın. O adamın hayatı ve şerefi elinde olduğu için isteğine uyarak susmaktan başka yapabileceğim bir şey yoktu. Kendimi böyle bağlamaya hakkım var mı, yok mu diye büyük kuşkularım da olmadı değil. Zira bütün insanlara karşı olan görevlerimi bir yana bırakmıştım ama, tek bir kişiye karşı hâlâ bir sorumluluğum vardı. Ve bir ses kulağıma sana verdiğim sözü tutmakla bu sorumluluğumu yerine getirmekten kaçındığımı fısıldadı. O zamandan beri ona en yakın insan sensin, âdeta her adımını izliyorsun. Uyurken de, uyanıkken de yanıbaşındasın. Kafasından geçen şeyleri bile biliyorsun. Yüreğine kök salmış kanatıp duruyorsun! Pençelerini geçirmiş, her gün ayrı bir ölümle öldürüyorsun. Ve o hâlâ senin ne olduğunu anlamıyor. Bu hale göz yummakla, yeryüzünde sadık kalabileceğim tek kişiye de ihanet etmiş oluyorum.»

— «Başka ne yapabilirdin? Parmağımın bir işaretiyle bu adamı önce kürsüsünden indirir, zindana attırabilirdim... Oradan da sehpaya!»

— «Böylesi çok daha iyi olurdu.»

— «Peki ben bu adama ne kötülük ettim? Bak Hester Prynne, bir hekimin krallardan alabileceği en yüksek ücret bile benim bu sefil rahibe karşı gösterdiğim ihtimamı karşılamaya yetmez. Ben yardım etmeseydim, beraberce işlediğiniz suçtan sonra iki yıl içinde ıstırapla kıvrana kıvrana ölür giderdi. Çünkü Hester, senin kızıl harfin gibi bir yüke dayanacak manevî güç yok onda. Şu anda müthiş bir sırrı açıklayabilirim ama, yeter artık. Sanatın, bilginin elinden gelen her şeyi yaptım onun için. Şimdi hâlâ soluk alıyor ve yeryüzünde sürünmesine devam ediyorsa bunu bana borçlu.»

— «Hemen ölseydi çok daha iyi olurdu.»

İhtiyar Roger Chillingworth kalbindeki korkunç ateşi Hester'in gözleri önüne sererce-sine:

— «Doğru söylüyorsun kadın. Çok doğru söylüyorsun» diye bağırdı. «Hemen ölse çok daha iyi olurdu. Hiç bir ölümlü bu adamın çektiğini çekmedi. Hem de, her şey en büyük düşmanının gözleri önünde olup bitti. Varlığımın her an farkındaydı. Lânet gibi bir şeyin etkisini her an duyuyordu. Tanrı'nın çok az kişiye verdiği büyük bir duygu gücüyle, evet büyük bir duyarlıkla, kalbinin telleriyle hiç de dost olmayan bir elin oynadığını ve sadece kötülük arayan bir gözün büyük bir merakla kalbinin derinliklerine baktığını ve sonunda bu kötülüğü görmeyi başardığını biliyordu. Ama bu elin benim elim, bu gözün benim gözüm olduğunu bilmiyordu. Bütün rahiplerde ortak önyargı ile artık şeytana teslim edildi-

ğine inanıyor ve mezarın ötesinde kendisini bekleyen âkıbetin habercisi olarak korkunç rüyalar, umutsuz düşünceler, vicdan azapları, affedilme ümidini büsbütün yitirmenin verdiği acılar içerisinde kıvranıp duruyordu. Oysa bu, şeytan değil benim yanıbaşımdan hiç ayrılmayan gölgemdi. Alçakça kandırdığı, yaşama gücünü intikamın hiç eksilmeyen zehrinden alan benim gölgem! Gerçekte, hiç yanılmıyordu. Şeytan ta yanıbaşındaydı! Bir zamanlar insan kalbi taşıyan ölümlü kişi ona cehennem azabı çektirmek için şeytan olmuştu.»

Bahtsız hekim bu sözleri söylerken, aynadaki hayalinin yerini alan korkunç bir şeyi görüyormuş gibi ellerini dehşetle kaldırdı. Bu, insanın yıllar yılı ancak bir defa başına gelebilecek az rastlanan bir olaydı. Manevî yanı bütün çıplaklığı ile hayalinde canlanıvermişti. Belki bu halini daha önce kendisi de hiç görmemişti.

İhtiyarın bu haline bakan Hester:

— «Yeteri kadar işkence etmedin mi?» dedi. «Yaptıklarını daha ödemedi mi?»

— «Hayır, hayır! Borcu arttı bile.» Bunları söylerken üzerindeki o eski hırs ve şiddet yerini bir hüzne bırakmıştı. «Dokuz yıl önceki beni hatırlıyor musun Hester? O zaman bile hayatımın güzünde, hattâ bu mevsimin sonlarında idim. Ama bütün yaşamımı ciddî çalışmalara adamıştım. Sakin geçen bu yılları kendi bilgimi arttırmaya verdiğim kadar insan mutluluğunun artması için de harcamıştım. Benimkinden daha huzurlu, daha masum yaşam az olduğu gibi çevresine sağladığı yararlar yönünden de benimki kadar zengin değil-

dir. Herhalde hatırlarsın, sen beni soğuk bulsan bile, başkalarını düşünen kendisi için pek az şeye kanaat eden, iyi kalbli, sadık, dürüst ve sıcak olmasa bile vefalı bir insan değil miydim ben? Söyle, bütün bunlar doğru değil mi?»

— «Doğru, hattâ fazlasıyle.»

İçindeki bütün kötülükleri yüz çizgilerinde toplayan ihtiyar, gözlerini kadının yüzüne dikerek sordu:

— «Peki şimdi neyim? Ne olduğumu biraz önce söyledim! Bir şeytan! Ama beni bu hale getiren kim?»

— «Ben!» diye bağırdı Hester ürpererek. «Evet, en az onun kadar ben de suçluyum. İntikamını niçin benden almadın?»

— «Seni kızıl harfe bıraktım! Eğer o benim intikamımı alamadıysa ben bir şey yapamam!»

Parmağını gülümseyerek harfin üzerine koydu Hester Prynne:

— «İntikamını o aldı!» dedi.

— «Ben de öyle zannediyorum. Peki şimdi söyle bakalım, bu adam için benden istediğin ne?»

— «Şimdiye kadar gizli kalmış şeyi açıklayacağım» dedi Hester kesin bir sesle. «Seni gerçek kişiliğinle tanıması gerek. Sonuç ne olur bilmem ama, hayatının zehir olmasına, mahvolmasına sebep olduğum bu insana karşı sadakat borcumu nihayet ödemiş olacağım. Şerefinin, bu dünyadaki varlığının, yani yaşamının devamı ya da sona ermesi ise tamamen senin elinde. Bana gelince, kızıl harfin akkor bir damga gibi ruha işleyen yakıcılığı

ile eğitilen ben de, böylesine iğrenç bir boşluk içerisinde geçen bir yaşamın devamında onun için bir yarar görmediğimden önünde diz çöküp merhamet dilenecek değilim. İstediğini yap ona! Artık ne onda, ne bende ne de sende hayır var. Hattâ küçük İnci'den bile hayır gelmez artık. Bu karanlık dehlizden bizi çıkartacak hiç bir yol yok artık.»

Roger Chillingworth sesinde zaptedemediği bir hayranlıkla:

— «Kadın, sana acıyorum» dedi. Çünkü Hester'in dile getirdiği bu umutsuzlukta bile muhteşem bir yan vardı. «Ruhunda büyük ögeler var senin. İlk gençlik yıllarında benimkinden daha iyi bir sevgiyle karşılaşsaydın bütün bu felâketler olmazdı. Tabiatındaki bu iyiliklerin ziyan olup gitmesine acıyorum.»

— «Ben de böyle bilgili ve dürüst bir kişiyi şeytana çeviren nefret için sana acıyorum. Bu kirden arınıp tekrar insan olamayacak mısın? Onun için olduğu kadar senin için de gerekli bu! Onu bağışla ve bırak cezasını o yüce kuvvet versin! Biraz önce sana artık bizde hayır kalmadığını, her adımda ayağımızın, yolumuz üzerine saçtığımız pisliğe takılarak sendelediğimizi, kötülüğün karanlık dehlizinde yalpalayarak dolaştığımızı söylemiştim. Ama senin için, yalnız senin için bir hayır olabilir. Çünkü en büyük haksızlığa uğrayan sensin, bağışlamak da senin elinde. Bu tek ayrıcalığı da kullanmayacak mısın? Bu değer biçilmez nimeti de tepecek misin?»

İhtiyar adam ciddî fakat hüzünlü bir sesle:

— «Sus Hester, sus!» dedi. «Bağışlamak

benim elimde değil, senin söylediğin güç yok bende. Çoktan unuttuğum o eski inancım geri geliyor ve bana yaptığınız her şeyi, çektiğimiz bütün acıları açıklıyor. Attığın ilk yanlış adımla kötülüğün tohumlarını ekmiş oldun ama o andan beri her şey karanlık bir zorunluluğa büründü. Bana ihanet ettin ama, günahın sembolü olsan da günahkâr sayılmazsın. Ben de, şeytanın görevini zorla elinden alsam da şeytan değilim. Bu bizim kaderimiz. Bırak kara çiçekler dilediği gibi açsın. Şimdi yoluna git ve onunla dilediğin gibi ilgilen.»

Elini salladı ve eğilerek ot toplamaya devam etti.

●

BÖLÜM : 15

HESTER İLE İNCİ

BÖYLECE Roger Chillingworth çarpık vücudu ve hiç de arzu edilmeyecek kadar biçimsiz yüz çizgileriyle, Hester Prynne'den ayrıldı ve yere eğilmiş durumda yürüdü gitti. Şurada burada ot koparıyor ya da bir kök söküyor, kolundaki sepetine koyuyordu. Sürünürcesine giderken ak sakalı âdeta yere değiyordu. Hester bir süre arkasından baktı. İlkbaharın körpe otları bastığı yerlerde sararıp solacak mı, titrek adımları taze yeşilin arasında kuru ve sararmış bir iz bırakacak mı diye âdeta merak ediyordu. İhtiyar adamın bu denli dikkat ve çabayla topladığı otlar acaba ne cins şeylerdi? Gözlerindeki büyünün etkisiyle hemen elinin altında cinsi bilinmeyen zehirli otlar bitemez miydi? Ya da bir dokunuşta bütün şifalı bitkiler zararlı, tehlikeli otlar haline gelemez miydi? Her yeri pırıl pırıl aydınlığa boğan güneş acaba onun

üzerine de gerçekten düşüyor muydu? Yoksa her döndüğü yere yönelen uğursuz bir halka ile mi çevrilmişti? Nereye gidiyordu acaba? Birden toprağın içine batacak ve gömüldüğü yer yanıp kavrulduktan sonra zamanla doğada bol bol yetişen afyon, ban otu ve köpek otu gibi bitkilerle mi örtülecekti? Yoksa yarasaya benzer kanatlarını açıp, uçup gidecek ve her kanat çırpışında biraz daha çirkinleşecek miydi?

Hester Prynne adamın ardından acı acı bakarak kendi kendine: «Günah olsun olmasın, bu adamdan nefret ediyorum» dedi.

Bu duygu için kendisini kınadıysa da, ne duygunun üstesinden gelebildi ne de azaltabildi. Bu sırada uzun yıllar önce uzak bir ülkede onun çalışma odasından akşam üzeri çıkışını ve aile ocağı ile kendi gülümsemesinin ışığı altında oturması aklına geldi. Kitaplar arasında geçirdiği uzun saatlerin kalbinde bıraktığı soğukluğun geçmesi için bu gülümsemeye ihtiyacım var derdi. Bu sahneler eskiden ona mutlulukmuş gibi gelirdi, ama sonraki yaşamının kasvetli merceğinden bakınca bunlar en çirkin anılar arasında yer alıyordu. Bu sahneler nasıl olabildi diye şimdi şaşıyordu. Nasıl olmuş da onunla evlenmeye razı olmuştu! Ilık el sıkışına karşılık vermesini, dudaklarındaki tebessümün onun gözleri içinde erimesine tahammül etmesini işlediği günahların en büyüğü sayıyordu. Daha kalbinin erginlik çağına girmediği bir sırada onu, yanıbaşında mutlu olacağına inandırmasını, sonradan Roger Chillingworth'e karşı işlenmiş suçların hepsinden daha beter bir suç diye kabul ediyordu.

Öncekinden daha da acı bir sesle, «Evet, nefret ediyorum ondan» dedi. «Aldattı beni! Bana, benim ona yaptığımdan daha büyük kötülük etti.»

Kalbinin bütün tutkularını elde etmeden bir kadını ele geçirmekten erkeklerin ürpermesi gerekir. Yoksa tıpkı Roger Chillingworth'ün durumunda olduğu gibi kendilerinden daha güçlü bir dokunuşla duyguları uyandırılınca o güne değin sıcak gerçek diye kabul ettirdikleri buruk neşe ve mermer serinliğindeki mutluluk için kıyasıya yerilmekten kurtulamazlar. Fakat Hester'in bu haksızlığa çok önceleri başkaldırması gerekmez miydi? Acaba niçin bugüne kadar beklemişti? Kızıl harfin ıstırabı altında geçirdiği yedi uzun yıl bu kadar sefalete maloldüğu halde hiç mi bir pişmanlık yaratamamıştı?

İhtiyar Roger Chillingworth'ün çarpık vücudunun ardından baktığı kısa sürede, içinde uyanan bu duygular Hester'in ruhuna soluk da olsa bir ışık tutmuş, başka türlü kabule yanaşmayacağı bazı şeyleri açığa çıkarmıştı.

Adam uzaklaştığı için kızını yanına çağırdı.

— «İnci! Küçük İnci! Neredesin?»

İçi her an cıvıl cıvıl kaynayan İnci, annesi o yaşlı ot toplayıcısı ile konuşurken de kendine oyun bulmakta gecikmemişti. Yukarda anlattığımız gibi önce bir su birikintisindeki hayaliyle renkli oyunlar oynamış, hayali yanına çağırmış ve bu çağırıya uymayacağını anlayınca kendisi hayalin dokunulmaz yer ve ulaşılmaz gök âlemine dalmak için bir geçit, bir yol aramaya koyulmuştu. Ne var ki, çok

geçmeden ya kendisinin ya da hayalin gerçek olmadığına aklı yatarak başka bir oyuna koyulmuştu. Ağaç kabuklarından kayıklar yaparak salyangozla yüklemiş ve New England'daki hiç bir tacirin cüret edemeyeceği muazzam seferler düzenlemiş ama bunların çoğu kendisine oyun oynayarak daha kıyıdan ayrılır ayrılmaz okyanusun dibini boylamıştı. Canlı bir yengeci kuyruğundan yakaladı, birkaç denizyıldızı tuttu ve bir deniz anasını sıcak güneşin altında kuruması için kıyıya yaydı. Dalgaların kıyı çizgisinde bıraktığı bir avuç köpüğü rüzgâra savurarak daha yere düşmeden yakalamak için uçarcasına peşlerinden seğirtti. Kıyı boyunca sıçrayarak karınlarını doyuran bir sürü kumsal kuşunu gören yaramaz çocuk eteğini çakıl taşlarıyle doldurarak bu küçük deniz kuşlarının peşi sıra kayadan kayaya sürünerek bunları taş yağmuruna tutmada büyük bir ustalık gösterdi. Kırık kanadı ile yalpalaya yalpalaya uzaklaşan ak göğüslü boz bir kuşun çakıl taşıyle yaralandığından İnci'nin hiç şüphesi yoktu. Ama küçük şeytan iç çekerek bu oyunu da bıraktı, çünkü meltem ya da kendisi gibi vahşi bu minicik yaratığı yaraladığı için bayağı üzülmüştü.

Son olarak çeşitli deniz bitkileri toplayarak bunlardan atkı, pelerin, başlık yaptı ve küçük bir deniz kızı kılığına girdi. Annesinin işleme ve elbise yapma yeteneği ona da geçmişti. Deniz kızı kıyafetinin son süsü olarak topladığı yosunlardan uzun yıllardır annesinin üzerinde görmeye alıştığı işlemeyi elinden geldiğince güzel taklit etti ve göğsüne iliştirdi. Ama bu A harfi kızıl değil taptaze yeşildi.

Çocuk başını göğsüne eğerek bu işareti garip bir ilgiyle inceledi. Sanki bu dünyaya ondaki gizli anlamı çözmek için gönderilmiş gibiydi.

«Acaba annem anlamını sorar mı?» diye geçirdi içinden.

O anda annesinin sesini işitti ve minik deniz kuşları gibi kanatlandı, gülüp oynayarak annesinin karşısına dikildi. Parmağıyle göğsündeki süsü gösteriyordu.

— «Benim küçük İncim» dedi Hester bir an susarak «Senin bu çocuk göğsündeki yeşil harfin bir anlamı yok ama annenin taşımak zorunda olduğu bu kızıl harfin anlamını biliyor musun?»

— «Evet anne, bu A harfi. Hani senin bana alfabede öğrettiğin harf.»

Hester çocuğun küçük yüzüne dikkatle baktı. Kara gözlerinde sık sık görmeye alıştığı o acayip ifade olmakla beraber, İnci'nin işarete gerçekten bir anlam verip vermediğini kesinlikle anlayamadı. Bu noktayı aydınlatmak için dayanılmaz bir istek duydu.

— «Annen bu harfi niçin taşıyor, biliyor musun yavrum?» diye sordu.

Annesinin yüzüne pırıltılı gözleriyle bakarak:

— «Tabiî biliyorum» dedi. «Rahip elini niçin kalbinin üzerine koyuyorsa onun için.»

Hester, çocuğun sözlerindeki saçma aykırılığa gülümseyerek:

— «Peki ama niçin?» diye sordu. Ancak bir an düşündü ve sapsarı kesildi. «İyi ama bu harfin benimkinden başka bir kalple ne ilişkisi olabilir?»

İnci her zamankinden daha ciddî bir sesle:

— «Ben bütün bildiklerimi söyledim» diye karşılık verdi. «Demin konuştuğun o ihtiyara sor istersen. Belki o bilir. Ama, sahiden sevgili anneciğim bu kızıl harfin anlamı ne? Niçin onu hep göğsünde taşıyorsun? Rahip niçin hep elini göğsünün üzerine koyuyor?»

Annesinin elini avuçlarına alarak vahşi ve yaramaz yüzünde pek az görülen bir ciddilikle gözlerinin içerisine baktı. Hester'e öyle geldi ki, çocuk ona gerçekten çocukça bir güvenle yaklaşma yollarını aramakta ve aklının erdiğince onunla bir duygu birliği kurmaya çalışmaktaydı. Bu, İnci için alışılmamış bir şeydi. Bunun için annesi kızını biricik sevgili olmanın verdiği bir şiddetle sevmekle beraber ondan bir nisan melteminin başıboşluğundan öte bir karşılık beklemiyordu. Vaktinin çoğunu oyunla geçiren İnci, zaman zaman anlaşılmaz bir tutku ile dolup taşar, en iyi zamanında bile ters, kollarınıza alıp okşarken soğuk, yaramazlıklarına karşılık hiç beklenmedik bir zamanda yanağınızı öpüveren, saçınızla oynayan ve ardından birdenbire kalbinizde belli belirsiz bir zevk bırakarak oyuna dalıp giden bir meltem gibiydi. Üstelik bu saydıklarımız bir annenin değerlendirmesiydi. Bir yabancı onda daha az sevimli yan bulur ve bunları daha karanlık çizgilerle belirtebilirdi. Oysa Hester'in aklına şu anda, İnci'nin gösterdiği dikkate değer gelişme ve parlak zekâsı ile çocuğa da kendisine de zarar vermeksizin annenin bazı sıkıntılarını paylaşabilecek hâle geldiği

düşüncesi doğmuştu. İnci'nin küçücük karmakarışık kişiliğinde ta ilk günlerden beri gözüpek bir cesaretin şaşmaz ilkeleri, sağlam bir irade, eğitildiği takdirde kendine güvene dönüştürülebilecek büyük bir gurur, yakından incelendiği zaman sahte oldukları anlaşılacak şeylere karşı duyulan acı bir nefret vardı. Onda, aslında güzel ama, olgunlaşmamış bir meyvenin buruk lezzetine benzeyen sevgiler de vardı. Bütün bu pırlanta niteliklere rağmen bu şeytan çocuktan, soylu bir kadın çıkmazsa bunu anneden devraldığı huylara saymak gerek diye düşündü Hester.

İnci'nin belki de elinde olmadan boyuna kızıl harfin sırrı yöresinde dönüp durması varlığının nedeni gibi bir şeydi. Bilinçlenmeye başladığı daha ilk günlerde âdeta bunu bir görev bellemişti. Hester, Tanrının çocuğa bu özelliği vermekle âdil bir ceza ve bağışlama amacının da olabileceği aklına geliyordu. Acaba küçük İnci'ye bir çocuk olduğu kadar manevî bir elçi gözüyle bakılarak inanılsa, güvenilse annenin kalbinde buz gibi uzanan ve onu mezara çeviren ıstıraplar hafiflemez ve bir zamanların çılgın ama bu gün bile ne ölü ne de uyuyan sadece aynı mezar gibi kalpte hapsolunan tutkularının üstesinden gelmesine yardım edemez miydi?

Şu anda Hester'in aklını karıştıran ve sanki kulağına başka birisi fısıldıyormuş gibi canlı bir izlenim bırakan düşüncelerden bazıları işte bunlardı. Ve bütün bu süre içerisinde annesinin ellerini ellerine almış yüzünü yıkarıya doğru çevirmiş durmadan aynı soruyu soran küçük İnci vardı.

— «Bu harfin anlamı ne anne? Niçin hep onu göğsünde taşıyorsun? Rahip niçin hep elini kalbinin üzerine koyuyor?»

— «Acaba ne desem?» diye düşündü Hester kendi kendine. «Eğer çocuğun sevgisinin ücreti buysa, hayır ödeyemem.»

— «Aptal çocuk,» dedi. «Ne biçim soru bunlar böyle? Bu dünyada çocukların sormaması gereken o kadar çok şey var ki. Rahibin kalbini ben ne bileyim. Kızıl harfe gelince, onu altın simi için taşıyorum.»

Geçen yedi yıldır Hester bir defa bile göğsündeki sembole ihanet etmemişti. Bunun nedeni belki de ne kadar sert ve insafsız olsa da koruyucu bir melek olmasıydı. Oysa şimdi, kalbini bunca sıkı denetlediği halde yeni kötülüklerin sızmasına engel olmadığı, ya da eskilerinin sökülüp atılamadığını görerek onu terketmişti. Küçük İnci'ye gelince, yüzündeki o ciddilik kaybolup gitmişti.

Ne var ki, çocuk bu konuyu kapanmış saymadı. Annesiyle eve dönerlerken bir iki defa, yemekte ve yatağına yatarken bir o kadar, bir de çoktan uyudu sanıldığı bir sırada siyah gözlerindeki o muzip pırıltı ile İnci başını kaldırdı:

— «Anne» dedi. «Sahiden o kızıl harfin anlamı ne?»

Ertesi sabah çocuğun uyandığının ilk belirtisi başını yastıktan kaldırmak ve kızıl harfle sıkı bir ilişki kurduğu ikinci soruyu sormak oldu:

— «Anne! Anne! Rahip niçin elini hep kalbinin üzerine koyuyor?»

Annesi daha önce hiç kapılmadığı bir hırsla:

— «Kapa çeneni yaramaz çocuk» dedi. «Beni kızdırmaktan vazgeç yoksa seni karanlık dolaba hapsederim.»

●

BÖLÜM : 16

ORMANDA GEZİNTİ

HESTER PRYNNE her ne pahasına olursa olsun Mr. Dimmesdale'e, özel hayatına sızan adamın içyüzünü açıklamak kararından caymamıştı. Birkaç gündür, yarımadanın kıyılarında ya da komşu kasabanın ağaçlı yamaçlarında düşünerek gezinmeyi âdet edindiğini bildiği rahiple görüşme fırsatını boşu boşuna aramıştı. Dedikoduya yol açmadan ya da rahibin şerefinin kutsal aklığına leke sürmeksizin onu çalışma odasında da ziyaret edebilirdi. Çünkü o güne değin nice tevbekâr, kızıl harfin boyasına taş çıkartacak kadar koyu günahlarını bu odada itiraf etmişlerdi. Ama hem ihtiyar Roger Chillingworth'ün gizli ya da açık bir şekilde işe karışmasından çekindiğinden, hem de kuşkulu kalbinin hiç olmayacak şeylerden bile kuşkuya kapılmasından, hem de konuştukları sırada rahibin de kendisinin de,

koca gök kubbesi altında nefes almaya gereksinme duyacakları düşüncesiyle Hester rahibi dar bir hücrede ziyaret etmek istemedi.

Nihayet, saygıdeğer Mr. Dimmesdale'in dua etmek için çağırıldığı bir hastayı beklerken bir gün önce onun, hıristiyan dinine kazandırdığı kızılderililerle, Misyoner Eliot'u ziyarete gittiğini öğrendi. Bu yolculuktan ertesi günü öğleden sonra dönecekti. O gün erkenden yanında bulunması uygun düşmese bile bütün gezintilerinde beraber bulunduğu küçük İnci'yi de alarak yola koyuldu.

Yarımadayı bir baştan öbür başa geçen iki yolcunun önüne bir patika çıktı. Eğrile büküle vahşi ormanın derinliklerine doğru iler liyordu. Yol öylesine dar ve iki yanından ağaçlarla sarılı, yukarıda gökyüzü öylesine belli belirsizdi ki, Hester'in aklına yıllardır dolaşıp durduğu karanlıklar ülkesi geldi. Hava soğuk ve hüzünlüydü. Gökyüzü rüzgârın hafifçe sürüklediği kurşun rengi bulutlarla örtülüydü. Arasıra belirip kaybolan güneşin titrek ışığı patikada hüzünlü hüzünlü oynaşıyordu. Bu güler yüzlü aydınlık patikanın en ucundaydı ve o anda bulunduğu yerin asık yüzünü şöyle böyle güldüren bu ışık oyunu onlar yaklaştıkça geri çekiliyor ve pırıl pırıl bulacaklarını sandıkları bu oyun alanını daha da hüzünlü hâle sokuyordu.

— «Anne» dedi küçük İnci, «Güneş ışığı seni sevmiyor. Göğsündeki bir şeyden korktuğu için kaçıp saklanıyor. Bak, biraz ötede ge-

ne oynamaya başladı. Sen dur burada ben bir koşu yakalayayım. Çocuk olduğum için benden kaçmaz. Hem benim göğsümde henüz bir şey yok.»

— «Dilerim ilerde de olmaz.»

Koşmaya hazırlanırken duralayan İnci :

— «Niçin olmasın anne?» diye sordu. «Büyüyüp kadın olunca kendiliğinden gelecek değil mi?»

— «Koş yavrum yakala gün ışığını! Neredeyse kaybolacak.»

İnci hızla fırladı, Hester'in de gülümseyerek gördüğü gibi gerçekten güneş ışığını yakaladı. Gülerek ortasında durdu. Işığın ihtişamı ve hızla koşmanın verdiği canlılıkla pırıl pırıldı. Böyle bir oyun arkadaşı bulduğuna pek sevinmiş gibi ışık, bu yalnız çocuğu çepeçevre sardı.

İnci, bu sihirli çembere girmek üzere iken başını sallıyarak :

— «Şimdi kaybolacak!» diye seslendi.

Hester gülümseyerek :

— «Bak, elimi uzatıp bir parçasını da ben avucumun içine alacağım.»

Elini uzatırken ışık yokoldu, ya da İnci'nin yüzünde oynaşan pırıltılara bakan anne, daha loş bölgelere girdikleri zaman yollarını aydınlatsın diye bütün ışığı çocuğun içine çektiğini hayal etti. Hester'i en çok, İnci'nin tabiatındaki bu bitip tükenmez canlılık, hareket duygusu etkiliyordu. Onda dedelerinin sürdük-

leri çetin yaşamın bir belirtisi olarak çocuklarda ortaya çıkan miskinlik illeti cinsinden bir hüzün, bir keder yoktu. Belki bu da bir hastalıktı ve İnci, doğmadan önce annesinin büyük kederlere karşı verdiği çetin mücadelenin canlılığını yansıtıyordu. Ancak bu, çocuğun kişiliğine çelik gibi katı bir parlaklık veren ne olduğu belirsiz bir sevimlilik, bir cazibeydi. Bazı insanların bütün yaşamları boyunca bir şeye taktıkları gibi, Hester de kızını derinden sarsarak onu insanlaştıracak, onda sevme duygusunu canlandıracak bir keder ve ıstırabın olmasını istiyordu. Bakalım, daha küçük İnci'nin önünde epey zaman vardı.

Hester, İnci'nin durduğu aydınlık noktanın etrafına bakarak :

— «Gel çocuğum,» dedi «Ormanda biraz oturalım da dinlenelim.»

— «Ben yorulmadım, ama eğer bana masal anlatırsan sen otur.»

— «Masal mı, ne masalı?»

Annesinin eteğini tutan İnci yüzüne baktı, yarı ciddi yarı muzip :

— «Kara Adamın masalını» dedi. «Bu ormanlara musallat olan, elinde demir ciltli defteri ve demirden kalemiyle dolaşarak ağaçlar arasında rastladığı herkese kanıyla imzalarını attıran o çirkin Kara Adamın masalını. Sonra da bu adam herkesin göğsüne işaretini vuruyormuş. Anne, sen bu adama hiç rastladın mı?»

O devrin yaygın bir boş inancını farkeden Hester :

— «Sana bu masalı kim anlattı kızım?» diye sordu.

— «Dün gece hasta beklediğin evde, ocak başındaki ihtiyar kadın. Bunu anlatırken beni uyuyor sandı. Binlerce insanın onu gördüğünü, defterini imzaladıklarını, işaretini taşıdıklarını söyledi. O kötü kalpli Mistress Hibbins de bunlardan biriymiş. Kocakarı bir de bu kızıl harfin o Kara Adamın damgası olduğunu, bu karanlık ormanda gece yarısı onunla buluştuğun zaman kızıl alev gibi yandığını söyledi. Doğru mu anne? Geceleri sen de onunla buluşuyor musun?»

— «Sen hiç uyandığın zaman annenin yanında olmadığını gördün mü?»

— «Hiç anımsamıyorum. Ama eğer beni kulübede yalnız bırakmaktan korkuyorsan ben de seninle gelirim. Hem de seve seve. Şimdi, nolur söyle anne, gerçekten böyle bir kara bir adam var mı? Sen onunla hiç buluştun mu? Bu işaret onun damgası mı?»

— «Sana daha önce de söylediğim gibi beni rahat bırakacak mısın?»

— «Tabii, eğer her şeyi bana anlatırsan.»

— «Hayatımda bir defa Kara Adamı gördüm. Bu kızıl harf de onun damgası.»

Böyle konuşarak, patikadan geçebilecek herhangi bir yolcunun göremiyeceği kadar ormanın içine girmişlerdi. Burada büyük bir yo-

sun yığınının üzerine oturdular. Bu, geçen yüzyılın bir zamanında, kökleriyle gövdesi ormanın loş gölgesinde, tepesi bulutlar arasında olan dev gibi bir çamdı. Oturdukları yer küçücük bir vadiydi, iki yanında yapraklarla kaplı birer tepecik yükseliyordu ve ortasında düşen yapraklar altında akıp giden bir dere vardı. Kıyıdaki ağaçlardan zaman zaman kopan dallar akıntıyı keserek girdaplar, yer yer de koyu derinlikler meydana getirmişti. Daha hızlı ve canlı aktığı yerlerde çakıl ve kahve rengi kumlarla pırıltılı geçitler açmıştı. Akıntıyı gözleriyle izledikleri zaman ormanın içinde kısa bir süre su üzerinde yansıyan ışıkları görebiliyorlar ama biraz sonra ağaç gövdeleri ile çalılar ve üzeri yosun kaplı kocaman kayalar altında büsbütün gözden kayboluyordu. Sanki bütün bu dev ağaçlarla granit kaya kitleleri bu küçük derenin yatağını gizlemek ister gibiydiler. Belki de durup dinlenme nedir bilmez gevezeliği ile bu eski ormanın kalbinde yer eden sırları fısıldıyacağından ya da bir gölcüğün ayna gibi düz yüzeyinde yansıtacağından çekiniyorlardı. Gerçekten de su hiç durmadan, çocukluğunu oyundan yoksun geçiren ve asık suratlı akrabalarla acı olaylar arasında neşe nedir bilmeyen bir çocuğun hüzünlü sesiyle sakin sakin bir şeyler mırıldanır gibiydi.

Bu konuşmayı bir süre dinleyen İnci :

— «Ey dere! Budala, can sıkıcı küçük dere.» diye bağırdı. «Niçin böyle kederlisin? Canlan biraz, bırak bu iç çekmeyi, mırıldanmayı.»

Ama derecik ormanın o kocaman ağaçları

arasında geçirdiği kısacık ömründe öylesine hüzünlü bir yaşam sürmüştü ki, bunu anlatmadan edemiyeceği gibi, zaten anlatacak başka bir şeyi de yoktu. İnci de yaşamının onun gibi esrarlı bir kaynaktan doğması ve kederle yüklü sahneler içinde akıp gitmesiyle bu dereciğe benziyordu ama, o akıp giderken durmadan oynayıp sıçrıyor, gevezeliği bir an bile elden bırakmıyordu. Bu yönden dereyle arasında epey fark vardı.

— «Anne bu kederli derecik ne diyor?» diye sordu.

— «Bir derdin varsa içinde, dere sana onu söyler. Tıpkı benim derdimi bana söylediği gibi! Ama bak patikadan ayak sesi geliyor, birisi dalları açarak ilerliyor. Sen şimdi kendine bir oyun bul ben o gelenle konuşacağım.»

— «Gelen o Kara Adam mı?»

— «Haydi git oyna canım» diye tekrarladı Hester. «Ama sakın ormanın içinde uzaklara gitme. Çağırır çağırmaz da hemen gel.»

— «Olur anne. Ama gelen Kara Adam'sa biraz kalayım da hem onu hem de koltuğunun altındaki kocaman defteri göreyim.»

Annesi sabırsızlanarak :

— «Git budala çocuk, gelen Kara Adam falan değil. Dalların arasından görürsün, rahip geliyor.»

— «Demek o! Bak anne eli hep kalbinin üzerinde! Yoksa adını deftere yazdığı zaman Kara Adam damgayı oraya mı vurmuş? Seninki gibi damgayı niçin göğsünün üzerinde taşımıyor anne?»

— «Başka zaman beni istediğin kadar

kızdırırsın ama şimdi git!» diye bağırdı Hester. «Ama çok uzaklaşma. Derenin mırıltısını duyamıyacak kadar sakın uzağa gitme.»

Çocuk bir şarkı tutturarak dere boyunca uzaklaştı. Hüzünlü sesine daha neşeli bir ahenk katmak ister gibiydi. Ama dere söz dinlemiyor, kasvetli ormanın kıyısında geçmişteki acıklı ve esrarlı bir öykünün çözülemeyen sırrını anlatmaya, ya da gelecekte olacağını sezinlediği bir şeyler için yakınmaya devam ediyordu. Kendi küçücük yaşamı yeterince gölgeli olan İnci, durmadan dert yanan dereyle bütün ilişkisini kesti. Menekşe, gelincik ve kaya kovuklarında yetişen kızıl küpe toplamaya koyuldu.

Çocuk gittikten sonra Hester Prynne patikaya doğru bir iki adım attı, ama hâlâ ağaçların koyu gölgesindeydi. Yol boyunca ilerleyen rahibi gördü. Elinde yolun kıyısından kestiği bir sopa vardı. Yalnızdı ve elindeki sopaya dayanarak yürüyordu. Bitkin ve dermansızdı. Ne kasabada yürürken, ne de görülebileceğini sandığı yerlerde, sezdirmekten dikkatle kaçındığı bir umutsuzluk içerisindeydi. Ama burada, insan ruhu için başlı başına bir sınav yeri olabilecek bu kuytu ormanda her şey apaçık görülüyordu.. Yürüyüşünde bir isteksizlik vardı. Sanki bir adım daha atması için ne bir sebep vardı, ne de bunu istiyordu. Eğer halâ bir şeyden memnun olma duygusunu yitirmediyse, en yakın ağacın dibine uzanarak orada öylece kalmaktan pek memnun olacağa benziyordu. Üzerini yapraklarla örter, yavaş yavaş toprak birikerek ufak bir tümsek meydana gelir, altındaki canlı mı değil mi hiç önemi kalmazdı.

Ölüm arzu edilmeyecek ya da kaçınılmayacak kadar belirli bir amaçtı.

Hester, saygıdeğer Mr. Dimmesdale'in halinde açık ve canlı bir ıstırap belirtisi göremedi. Yalnız küçük İnci'nin de dediği gibi eli hep kalbinin üzerindeydi.

BÖLÜM : 17

RAHİP İLE HESTER

RAHİP, ağır ağır yürüyerek neredeyse geçip gitmek üzereyken Hester dikkatini çekecek gücü ancak bulabildi. Önce hafifçe sonra yüksek ve boğuk bir sesle :

— «Arthur Dimmesdale! Arthur Dimmesdale!» diyebildi.

— «Kim o?» diye sordu rahip.

Derhal kendisini topladı, daha dik durdu. Kimsenin görmesini istemediği bir durumda yakalanan insanı andırıyordu. Gözlerini merakla sesin geldiği yöne çevirdi, ağaçların altında belli belirsiz bir insan şekli farketti. Koyu renk elbiseler içindeki bu şeklin, bulutlu gök yüzü ile sık yaprakların karartıp alacakaranlığa çevirdiği bu öğle vaktinde, bir kadın mı yoksa bir gölge mi olduğunu bilemedi. Ola ki, düşüncelerinden sıyrılıp çıkan bir hayalet böylece yolunun üzerine dikilip duruvermişti.

Bir adım daha attı ve kızıl harfi gördü :

— «Hester! Hester Prynne!» dedi. «Sen misin? Hayatta mısın sen?»

— «Evet benim! Şu son yedi yıldır sürdüğüm hayata yaşamak denirse yaşıyorum! Ya sen, Arthur Dimmesdale, sen hayatta mısın?»

Böyle birbirlerinin maddî varlıklarını sormalarında, hattâ kendi varlıklarından kuşkuya düşmelerine şaşacak bir yan yoktu. Karanlık ormanda öyle bir acayip karşılaşmaydı ki, önceki yaşamlarında yakın ilişkileri olan, ama şimdi ortak bir korkuyla buz gibi ürperen iki ruhun mezar ötesindeki âlemde ilk karşılaşmaları gibiydi. Sanki yeni durumlarıyla bedenden ayrılmış varlıklarına henüz alışamamışlardı. İkisi de birer hayaletti ve iki hayalet birbirine dehşet veriyordu. Kendilerinden de dehşet duyuyorlardı. Çünkü içine düştükleri bunalım belleklerini tazelemiş ve her kalbe, öyküleri, başlarından geçenleri, yaşamda ancak böyle nefes kesici anlarda olabileceği gibi anımsatmıştı. Ruh, geçen anın aynasında kendisini görüyordu. Sanki zorunluymuş gibi Arthur Dimmesdale korku ve ürpertiyle ağır ağır elini uzattı, ölü soğukluğundaki eli Hester'in buz gibi eline dokundu. Bu tutuş ne kadar soğuk olsa da bu karşılaşmadaki hüzün ve sıkıntıyı biraz olsun azalttı. Hiç değilse şimdi aynı âlemin yaratıkları olduklarını hissetmişlerdi.

Başka bir şey söylemeden kadının biraz önce çıktığı ormanın gölgesine süzülerek girdiler ve İnci'yle beraber oturdukları yosun yığının üzerine oturdular. Kendilerinde konuşacak gücü bulunca önce rasgele iki tanıdık in-

san gibi kasvetli gök yüzünden, yaklaşan fırtınadan söz ettiler, birbirlerinin sağlığını sordular. Böylece, kalplerinde için için yanan konulara birdenbire değil adım adım yaklaştılar. Kader ve koşullar onları birbirinden o kadar uzun zaman ayrı bırakmıştı ki, hafif ve gelişi güzel bir şeyin önden giderek kapıları açması gerekiyordu. Ardından gerçek düşünceleri eşikten dışarı adım atabilirlerdi.

Bir süre sonra rahip Hester Prynne'in gözlerinin içine bakarak :

— «Hester» dedi. «Huzura kavuşabildin mi?»

Hester hüzünlü bir gülümsemeyle göğsüne baktı :

— «Ya sen?» diye sordu.

— «Hayır... Umutsuzluktan, çaresizlikten başka bir şey yok. Kim olduğum ve sürdüğüm yaşam düşünülürse zaten başka ne umabilirim? Dinsiz olsaydım, vicdansız, kaba ve vahşi içgüdülerinden başka şeyi olmayan sefil bir kişi olsaydım, çoktan huzura kavuşurdum. Belki de onu hiç kaybetmezdim. Ama ruhumun şimdiki durumunda, özümde varolan iyi şeylerle, Tanrının bağışladığı seçkin nitelikler şimdi benim için manevi azap araçlarından başka bir şey değil. Çok bedbahtım Hester.»

— «Herkes seni sayıyor, seviyor, sen de onlar için, onların iyiliği için, çırpınıyorsun. Bu sana huzur vermiyor mu?»

Rahip acı bir gülümseyişle :

— «Hayır! Sadece sefaletimi artırıyor!» dedi. «Beni daha da sefil, daha da perişan ediyor. Yapar göründüğüm iyi işlere gelince, ben

buna da inanmıyorum. Benimki gibi mahvolmuş bir ruh nasıl olur da başka ruhların kurtuluşunu sağlayabilir? Kirlenmiş bir ruh nasıl onları arıtabilir? Halkın hürmetine gelince... Keşke beni hor görseler, beden nefret etselerdi. Kürsüye çıktığım zaman cemaatin gözleri yüzüme sanki cennetin nuru oradan süzülüyormuş gibi yöneliyor... Gerçeğe susamış topluluk sözlerimi Pantekost'un dilinden dökülüyormuş gibi dinliyor... Sonra ben gözlerimi içime çeviriyorum ve onların putlaştırdıkları şeyin simsiyah gerçeğini görüyorum. Bu insana huzur verir mi sanıyorsun Hester? Görünüşümle asıl benliğim arasındaki zıtlığa içim yanarak acı acı gülüyorum. Mutlaka şeytan da gülüyordur buna.»

Hester yumuşak bir edayla :

— «Haksızlık ediyorsun kendine» dedi. «Acı çekerek içten pişmanlık duydun sen. Günahın geride, geçmişte kaldı. Bugünkü yaşamın her yönden, halkın gözündeki yaşamından daha az kutsal değil. Gördüğün iyi işlerin tanıklık edip onayladıkları pişmanlık da bir gerçek değil midir? Bunun sana huzur vermesi gerekmez mi?»

— «Hayır Hester! Hayır!» diye cevap verdi rahip. «Bu pişmanlık asılsız, soğuk, ölü bir pişmanlık. Bana da hiç yararı yok. Günahımın karşılığını fazlasıyla ödedim ama, pişmanlık faydasız! Yoksa bu sahte kutsallık giysilerini çoktan çıkartır atar, insanlığın önüne beni kıyamet gününde görecekleri gibi çıkardım. Göğsünde kızıl harfi taşıdığın için ne mutlu sana Hester... Benimki gizli gizli yanıyor. Yedi yıllık bir sahtekârlığın âzabından

sonra benim ne olduğumu bilen birisinin gözlerine bakmak bilemezsin ne kadar rahatlık veriyor bana. Bir tek dostum olsaydı da ona, bütün insanların övgülerinden bıktığım, tiksindiğim zaman gidip günahkârların en alçağı olduğumu açıklasaydım, belki böylece ruhum canlılığını korurdu. Gerçeğin bu kadarı bile beni kurtarabilirdi. Ama şimdi her şey sahte... Her şey boş... Her şey ölü...»

Hester Prynne yüzüne baktı, ama konuşmakta tereddüt etti. Oysa rahibin uzun süredir içine attığı duyguları böyle heyecanla dile getirmesi, söylediği sözler, açıklamak istediği şeyi söylemesi için tam fırsattı. Korkusunu yendi ve konuştu :

— «Günahın üzerinde beraberce ağlamak istediğin o dost işte benim. Senin suç ortağın ben...» Tekrar duraladı, kelimeler boğazından zorla çıkıyordu. «Böyle bir düşmansa uzun süredir seninle birlikte oturuyor, hem de aynı çatı altında.»

Rahip nefes nefese ayağa fırladı, eliyle kalbini sanki kopartıp atacak gibi kavramıştı :

— «Ne! Ne diyorsun?» diye bağırdı. «Benimle aynı çatı altında bir düşman mı? Ne demek istiyorsun?»

Hester Prynne, bu kadar uzun süre rahibi kötülükten başka bir amacı olmayan birisinin eline bıraktığı için bu bahtsız adama ettiği kötülüğün büyüklüğünü şimdi daha iyi anlıyordu. Oysa böyle bir adamın insafına onu bir an bile bırakmaması gerekirdi. Kendisini hangi maske altında gizlerse gizlesin düşmanının bu derece yakınında oluşu Arthur Dimmes-

dale gibi hassas bir varlığın duygularını mutlaka etkilemiş, bozmuştu. Herhalde Hester bir süre bu konuya ya gereken önemi vermemişti, ya da kendi dertleri arasında rahibin daha iyi durumda olduğunu düşünmüştü. Ama son zamanlarda, sehpada geçen o geceden sonra ona karşı olan duyguları hem yumuşamış hem de canlanmıştı. Şimdi kalbinde olup bitenleri daha iyi görüyordu. Roger Chillingworth'un hep yanında bulunuşu, çevresini zehirleyen bu gizli ağı ile rahibin resmen doktoru olarak müdahaleleri ve rahibin fiziksel ve ruhsal zayıflığı, bütün bu kötü koşulların zalim bir amaca yöneldiğinden Hester'in hiç kuşkusu kalmamıştı. Bunlardan yararlanarak rahibin vicdanı hep diken üzerinde tutulmuş, zamanla acıdan kurtulacak yerde manevi varlığının düzeni bozularak büsbütün perişan edilmişti. Bunun sonucu bu dünyada delilikten başka bir şey olamaz. Ardından, iyi ve doğrudan ebediyen uzaklaşılır ki, delilik de belki bu durumun yeryüzündeki şeklidir.

Bir zamanlar sevdiği, doğruyu söylemek gerekirse halâ da tutkuyla sevdiği adamı, işte böyle bir yıkıntıya sürüklemişti. Hester, rahibin şerefinin feda edilmesinin ve hattâ Roger Chillingworth'e dediği gibi ölümünün, hayatta kalmasından mutlaka daha iyi olacağına inanıyordu. Şu anda bu korkunç hatasını itiraf etmektense yaprakların üzerine uzanıp Arthur Dimmesdale'in ayakları dibinde severek can verebilirdi.

— «Arthur affet beni...» diye haykırdı. «Her şeyde, ama her şeyde daima doğru olmaya çalıştım. Doğruluk bütün yaşamım bo-

yunca sarıldığım tek faziletti. Bundan yalnız bir defa senin iyiliğin, yaşamın, şöhretin söz konusu olduğu zaman ayrıldım. İşte o zaman bir yalana razı oldum. Öte yanda ölüm tehdit etse bile yalandan hayır gelmiyor. Ne demek istediğimi anlamıyor musun? O ihtiyar.. Roger Chillingworth adındaki hekim... Benim kocamdı...»

Rahip, kadına bir an büyük bir hırsla, hiddetle baktı. Bu güçlü duygu aslında daha yüksek, daha arı, daha yumuşak niteliklerle karışarak rahipte İblis'in hak iddia ettiği bir yanı teşkil ediyordu ve şeytan onu bu yoldan ele geçirmeye çalışıyordu. Hester yaşamında bundan daha kara, daha hırslı bir bakışla hiç karşılaşmamıştı. Bu kısa süren karanlık bir değişimdi. Ancak çektiği ıstırapla kişiliği öylesine zayıf düşmüştü ki, tabiatının en kaba yanlarını harekete getirse bile ancak kısa süreli bir mücadeleye gücü yetiyordu. Yere çöktü, yüzünü elleri arasına aldı.

— «Bilmeliydim bunu» diye mırıldandı. «Biliyordum da! Onu ilk gördüğüm zaman da, sonra da kalbimdeki ürperti o sırrı bana açıklamamış mıydı? Niçin anlayamadım? Ah Hester Prynne bu işteki dehşeti sen anlayamazsın. Hasta, suçlu bir kalbin, doymak nedir bilmeyen aç bir gözün önüne serilmesindeki bu müthiş çirkinlik, utanç ve bayağılık... Kadın, kadın bunun sorumlusu sensin. Seni bağışlayamam...»

Kendini rahibin yanındaki yaprakların üzerine atarak :

— «Affedeceksin beni...» diye haykırdı.

«Bırak Tanrı cezalandırsın... Ama sen affedeceksin...»

Âni ve umutsuz bir şefkatle rahibe sarıldı, başını göğsüne bastırdı. Yanağının kızıl harfe yaslandığına hiç aldırmamıştı. Rahip kendini kurtarmak için boş yere çabaladı. Hester, yüzüne gene sert sert bakar diye bırakmıyordu. Bütün dünya bu yapayalnız kadına yedi uzun yıl kaşlarını çatarak bakmıştı, ama o buna dayanmış, elemli fakat azimli bakışlarını öte yana çevirmemişti. Gökler bile ona surat asmış, ama o ölmemişti. Ne var ki, bu soluk benizli, zayıf, günahkâr ve perişan adamın kaşlarını çatmasına dayanamaz, yaşayamazdı...

— «Beni affedeceksin değil mi? Beni affedeceksin değil mi?» diye tekrarladı üst üste. «Bana kaşlarını çatmıyacaksın...»

Rahip nihayet derinden, kederin uçurumlarından gelen, ama öfkeli olmayan bir sesle :

— «Seni affediyorum Hester. Seni gönülden affediyorum. Dilerim Tanrı da ikimizi affetsin. Biz Tanrının en günahkâr kulları değiliz. Bu kirlenmiş rahipten de beteri var. O ihtiyarın intikamı benim günahımdan da kara. Büyük bir soğukkanlılıkla bir insan kalbinin kutsallığını ihlâl etti. Sen ve ben Hester, hiç böyle bir şey yapmadık...»

— «Asla,» diye fısıldadı Hester. «Bizim yaptığımız şeyin kendine göre kutsal bir yanı vardı. Bunu hissetmiştik. Birbirimize de böyle demiştik. Unuttun mu bunu?»

Arthur Dimmesdale yerden kalkarak :

— «Sus Hester, sus!» dedi. «Unutur muyum hiç.»

Tekrar devrilen ağacın yosunlu gövdesi üzerine yan yana, el ele oturdular. Hayatta bundan daha hüzünlü bir anları olmamıştı. Ne zamandan beri yollarının uzayıp gittiği ve her adımda biraz daha kararan kaderleriydi bu, ama onlar gene de bunun bitmesini istemiyorlardı. Etraflarını örten orman loştu, esen rüzgârla çıtırdıyordu. Başlarının üzerindeki dallar birbirlerine çarpıyor, kocamış, kasvetli bir ağaç yanındakine altlarında oturan çiftin hüzünlü öyküsünü anlatır, ya da başlarına gelecek kötülüğü uzaklaştırmak ister gibi mahzun mahzun inliyordu.

Gene de o âna yapışmış gibiydiler. Birazdan Hester, Prynne'in utanç yükünü yeniden sırtlayacağı, rahibin sahte şeref kılığına tekrar bürüneceği kasabaya giden orman yolu ne kadar da sıkıntılı görünüyordu. Bunun için biraz daha oldukları yere yapışıp kaldılar. Hiç bir altın ışık bu karanlık ormanın loşluğu kadar değerli olamazdı. Ancak böyle bir ortamda, yalnız erkeğin görebildiği kızıl harf bu düşmüş kadının göğsünü yakamaz, yalnız kadının görebildiği, Tanrıyı ve insanları aldatan Arthur Dimmesdale bir an için dürüst olabilirdi. Rahip, aklına gelen bir düşünceyle birden irkildi.

— «Hester...» diye haykırdı. «Yeni bir korku daha çıktı... Roger Chillingworth asıl kişiliğini öğrendiğimi bildiğine göre sırrımızı saklamaya devam eder mi acaba? İntikamı acaba şimdi nereye yönelecek?»

Hester, düşünceli düşünceli :

— «Yaratılışında acayip bir gizlilik vardır onun» dedi. «İntikamını gizli gizli aldığı için bu huyu edinmiş olmalı. Sırrı açığa vuracağını sanmıyorum. Karanlık ihtirasını doyurmak için herhalde başka yollara başvuracaktır.»

— «Ya ben? Ben nasıl bu can düşmanımla aynı havayı soluyarak yaşıyacağım?» diye sordu Arthur Dimmesdale. Nefesi daralmış gibiydi. Elini sinirli bir şekilde kalbinin üzerine bastırmıştı. Bu hareketi alışkanlık hâline getirmişti. «Düşün Hester, sen güçlüsün... Bana bir akıl ver...»

Hester ağır ve kesin bir sesle :

— «Artık bu adamla bir arada oturamazsın» diye karşılık verdi. «Kalbinin bu kem gözün bakışlarından kurtulması gerekir artık.»

— «Bu ölümden de beterdi. Ama nasıl kurtulmalı? Elimden ne gelir. Kim olduğunu söylediğin zaman yaptığım gibi, şu kuru yapraklar üzerine uzanıp öleyim daha iyi.»

Hester'in gözleri yaşla doldu :

— «Yazık!» dedi. «Nasıl da mahvetmiş seni. Bu zayıflık öldürecek seni. Başka şey değil.»

Vicdan azabı içinde kıvranan rahip :

— «Tanrı yargısı üzerimde. Bu büyük kuvvete nasıl karşı çıkarım» diye inledi.

— «Tanrı bağışlayıcıdır da, yeter ki, bundan yararlanacak gücü göster.»

— «Benim yerime sen güçlü ol. Ne yapayım sen söyle...»

Hester Prynne koyu, derin gözlerini rahibe dikti ve kendini ayakta tutamıyacak kadar

dağılmış ve benliğini yitirmiş bu ruh üzerinde adeta çekici bir etki yaparak :

— «Dünya bu kadar dar mı?» dedi. «Evren daha bir süre önce yaban otlarının kapladığı bir çöl, şu bulunduğumuz yer kadar ıssız olan bu kasabadan mı ibaret? Şu patika nereye çıkar diye sorsam, Kasabaya, dersin. Evet ama ondan öteye de yol vardır! Git gide çöle dalan, her adımda daha da kararan, birkaç mil sonra da beyaz adamın izine rastlanmayacak bir yol... Ve özgürlük... Bu kadar kısa bir yolculuk seni sefil ve perişan olduğun bir âlemden, mutlu olabileceğin bir âleme götürebilir. Bu sınırsız ormanda kalbini Roger Chillingworth'ün gözünden saklıyacak bir gölgelik yok mu?»

Rahip hüzünlü bir gülümsemeyle :

— «Evet var Hester, dökülen yaprakların altı» dedi.

— «Sonra, koskoca okyanus yolu açık» diye devam etti Hester. «Seni buraya o getirdiği gibi istersen geri de götürür. Doğduğumuz ülkede, ya da uzak bir köyde, veya kocaman Londra'da, o da olmazsa Almanya'da, İngiltere'de, güzel İtalya'da onun etkisinden, bilgisinden uzak yaşayabilirsin. Bu taş kalpli adamlardan, onların düşüncelerinden sana ne? Senin en iyi yanlarını cendere içinde tuttukları yetmedi mi?»

Hester'in söylediklerini sanki bir rüyanın gerçekleştirilmesine çağrılıyormuş gibi dinleyen rahip :

— «Olamaz, gidecek güç yok bende. Sefil ve günahkâr bir insan olarak Tanrının beni koyduğu yerde varlığımı sürüklemekten başka bir

düşüncem yok. Kendi ruhumu yitirdim ama, gene de başkalarının ruhları için elimden geldiğince çalışacağım. Hazin nöbeti sona erdiği anda kendisini şerefsizlik ve ölüm bekleyen sadakatsiz bir nöbetçi olsam da nöbet yerimi terkedemem.»

Erkeği kendi gücüyle canlandırmaya kararlı bulunan Hester :

— «Bu yedi yıllık sefalet yükü altında ezilmişsin sen» diye karşılık verdi. «Ama bu yükü sırtından atacaksın. Ne patikadan geçerken ayağına takılacak ne de, eğer okyanusu geçmek istersen, seninle birlikte gemiye binecek. Bu yıkıntıyı olduğu yerde bırak, artık onunla ilişiğini kes. Hayata yeniden başla. Bu tek sınavdaki başarısızlıkla bütün olanaklar tükendi mi? Hayır. Gelecek günler de sınav ve başarı dolu. Tadılacak mutluluklar, yapılacak görevler var. Bu yalancı yaşamı doğrusuyla değiştir. Eğer ruhun seni böyle bir göreve çağırırsa, kızılderililerin öğretmeni, yol göstericisi ol. Ya da yaratılışına daha uyan bir yol seç. Uygar dünyanın en bilge en tanınmış kişileri arasına katıl. Vaaz ver... Yaz... İş gör... Ne yaparsan yap, ama burada uzanıp kendini ölüme bırakma. Bu Arthur Dimmesdale adını bırak. Korkmadan, utanmadan taşıyabileceğin yüce bir isim yap kendine. Yaşamını ne zamandır kemiren, iradeni, iş yapmanı çökerten, sende pişmanlık getirme gücü bile bırakmayan acı ve işkenceler içinde daha bir tek gün bile geçirmenin ne anlamı var. Doğrul ve uzaklaş...»

Gözlerinde Hester'in verdiği heyecanın tutuşturmuş olduğu titrek bir ateş çakıp sönen Arthur Dimmesdale :

— «Ah Hester!» diye inledi. «Dizleri tutmayan bir adama yarışa katılmasını söylüyorsun sen. Bırak beni burada öleyim... Bende o geniş, yabancı, güç dünyada yalnız başıma savaşacak güç yok...»

Kırılmış bir ruhtaki umutsuzluğun son ifadesiydi bu. Önünde duran daha iyi bir geleceği kavrayacak gücü bile yoktu. Söylediği son sözleri tekrarladı :

— «Yalnız başıma, Hester...»

Hester derinden gelen bir fısıltıyla :

— «Hayır, yalnız başına değil.» dedi.

Artık, söyleyecek başka şey kalmamıştı.

●

BÖLÜM : 18

BİR IŞIK SELİ

ARTHUR DİMMESDALE Hester'in yüzüne umut ve neşe dolu bir bakışla bakmakla beraber bu bakışta korku da eksik değildi. Onun belli belirsiz ima edip açıkça söylemeye cesaret edemediği şeyi söyleyen Hester'in ataklığı karşısında biraz da dehşete kapılmıştı.

Oysa doğuştan cesur ve hareketli bir ruha sahip olan ve uzun süredir hem toplumdan uzak kalmış, hem de tam bir sürgün hayatı yaşamış Hester, rahibin çok yabancısı olduğu düşüncelerine kendisini alıştırmıştı. Manevi bir çölde kuralsız, öncüsüz dolaşıp durmuştu. Bu çöl, şu anda kaderlerini belirlemek üzere başbaşa verip düşündükleri vahşi orman kadar geniş, şaşırtıcı ve loştu. Kafası ve kalbi sanki bu çölde daha rahattı ve o buralarda, kızılderililerin kendi ormanlarında dolaştığı

gibi rahatça dolaşabiliyordu. Yıllardır bütün kurumlara, rahiplerin yasa yapıcıların düzenledikleri her şeye, bu yabancılaşmış görüş açısından bakıyor, rahip şeritlerini, yargıç giysilerini, sehpaları, ceza direklerini, ateşleri, kiliseyi, bir kızılderiliden aşağı kalmıyacak şekilde eleştiriyordu. Kaderi, başına gelenler âdeta onu özgürleştirmişti. Kızıl harf, başka kadınların girmeye cesaret edemeyeceği yerlere onun rahatça girmesini sağlayan bir pasaport gibiydi. Utanç, Umutsuzluk, Yalnızlık... İşte onun sert ve çetin öğretmenleri. Bunlar onu güçlendirmişler ama epeyce yanlış şeyler de öğretmişlerdi.

Öte yandan rahip, genel olarak kabullenmiş yasaların sınırları dışına çıkabilecek bir olay yaşamamış, yalnız bir defa bunların en kutsalını büyük bir korkuyla bozmuştu. Ancak bu, tutkuyla işlenmiş bir günahtı, bir kuralın bilerek çiğnenmesi değildi. O talihsiz andan beri yalnız hareketlerine değil, bir anlık duygularına, bütün düşüncelerine hastalık derecesine varan bir dikkat göstermişti. O günün din adamları toplumsal düzenin önde gelen kişileri olduğu için bu düzenin kuralları, ilkeleri ve hattâ önyargıları ile daha çok eli kolu bağlıydı. Rahip olarak ister istemez mesleğinin sınırları içerisine hapsedilmişti. Günah işlemiş ama vicdanını hiç kapanmayan bir yaranın sızısı ile daima canlı tutan bir insan olarak hiç günah işlememiş bir insandan daha fazla fazilet sınırları içinde kalabileceği rahatça söylenebilirdi.

Görüldüğü gibi Hester Prynne için yedi yıllık sürgün ve utanç yaşamı onu bu âna ha-

zırlamaktan başka bir şey değildi. Ya Dimmesdale. Böyle bir adam bir kez daha tökezlerse, suçunu hafifletmek için hangi neden öne sürülebilirdi? Hiç bir neden... Olsa olsa, uzun süren şiddetli bir ıstıraba artık dayanamadığını, çektiği vicdan âzabı ile aklının karmakarışık olduğunu, vicdanının herkesçe bilinen bir suçlu olarak kaçmak ile, iki yüzlü bir insan olarak olduğu yerde kalma arasında bir seçme yapamadığını, bir can düşmanının tertipleri ile ölüm ve şerefsizlik tehlikesinden kaçınmanın insanca bir zaaf olduğunu ve nihayet, karanlık ve ıssız bir yolda yürüyen bu zavallı, hasta ve perişan yolcunun gözüne bir sevgi pırıltısının iliştiğini, bu dayanılmaz kaderin yerini yeni ve dürüst bir yaşamın alması olanaklarının belirdiğini öne sürebilirdi. Ciddi ve hazin gerçeği söylemek gerekirse, günahın insan ruhunda açtığı gedik bu dünyada hiçbir zaman kapatılamaz. Düşmanın kaleye aynı yoldan girmemesi için burası gözetlenebilir, korunabilir ama o, bu sefer de başka bir yol seçer. Ne olsa ortada harap bir duvarla, tadını unutmadığı zaferi tekrarlamak isteyen düşmanın sinsi adımları vardır.

Rahibin içinde geçen mücadeleyi anlatmaya gerek yok. Şunu söylemek yeter. Rahip kaçmaya karar verdi, hem de bir başına değil...

«Şu son yedi yıldır» diye geçirdi içinden. «Eğer umut ve huzur duyduğum tek bir an olsaydı, bunu Tanrının merhameti diye sayar çektiğim bu yaşama katlanırdım. Ama şimdi, affedilmesi olanaksız bir hüküm yediğime göre idamdan önce suçluya bağışlanan o ufacık teselliden niçin yararlanmayayım? Ya da eğer

bu yol Hester'in dediği gibi daha iyi bir yaşama çıkacaksa, bu yolu izlemekle ne kaybetmiş olacağım? Üstelik hep onunla beraber olacağım. Desteği öylesine güçlü, tesellisi öylesine yumuşak ki! Gözlerimi çevirmek cesaretini bulamadığım yüce Tanrı, acaba sen beni bağışlayacak mısın?»

Hester rahiple göz göze geldiği anda :

— «Gideceksin değil mi?» dedi.

Karar verilince, garip bir sevinç pırıltısı titrek aydınlığını sıkıntıyla daralmış göğsüne yaydı. Bu, kalbinin zindanından kurtulan bir mahpusun, hıristiyanlığın ve yasaların girmediği bir bölgedeki vahşi ve serbest atmosferi soluması gibi ferahlatıcı bir şeydi. Ruhu canlanmış, kendisini yerlerde süründüren o sefalet yıllarında hiç olmadığı şekilde onu âdeta göğe yaklaştırmıştı. Tabiatındaki o derin dindarlık nedeniyle bu halinde de tapınmaya benzer bir yan vardı.

Kendi kendisine şaşarak :

— «Bu duyduğum sevinç mi?» diye haykırdı. «Ben de büsbütün öldüm sanmıştım. Ah Hester, sen benim koruyucu meleğimsin. Kendisini hasta, günahkâr ve kederle yüklü yapraklar üzerine atan ben, bağışlayıcı Tanrıyı yüceltmek için yeni bir güçle doğruluyorum. Daha iyi yaşam dediğimiz işte bu... Ona niçin daha önce kavuşmadık?»

— «Artık geriye bakmayalım» diye karşılık verdi Hester Prynne. «Geçmiş geride kaldı. Üzerinde durmanın ne anlamı var? Bak, bu işaretle onu da çıkartıp atıyorum, sanki hiç geçmemiş, hiç olmamış gibi...»

Böyle söyleyerek kızıl harfi tutan kopça-

çaları açtı, göğsünden aldı ve ileriye kuru yaprakların arasına fırlattı attı. Esrarlı işaret, derenin kenarına düştü. Bir karış daha uçsa suya düşecek ve derecik mırıldandığı o anlaşılmaz öykünün yanısıra başka bir keder yükünü daha sırtlamış olacaktı. Ama simli harf kayıp bir mücevher gibi pırıldayarak orada kaldı. Belki de bahtsız bir yolcu onu yerden alacak ve acayip hayaletler, kalp kırıklıkları, akla hayale gelmez felâketler peşini bırakmıyacaktı.

Damgadan kurtulan Hester derin bir nefes aldı, utanç ve ıstırap yükünü omuzlarından atmıştı. Oh, ne rahatlıktı bu. Serbest kalmadan, demek ki taşıdığı yükün farkında değildi. İçinden gelen diğer bir hareketle saçlarını hapseden başlığı da çıkardı, gür koyu saçları omuzlarına dökülerek gölge ve ışık oyunlarıyla yüz çizgilerine çekici bir yumuşaklık verdi. Dudaklarının etrafında ve gözlerinde, sanki kadınlığın kaynağından fışkıran pırıltılı, tatlı bir gülümseme belirdi. Ne zamandır soluk yanaklarına pembe bir aydınlık yayıldı. Kadınlığı, gençliği ve güzelliğinin bütün zenginliği geçmişten geri dönmüşler, genç kızlık umutları ve daha önce tatmadığı bir mutlulukla bu anın büyüsü içinde kenetlenmişlerdi. Yerin ve göğün kederi, sanki bu iki ölümlü kalbin atışlarının sonucu imiş gibi onların üzüntüleriyle birlikte yok oldu. Birdenbire, göklerin bir gülümsemesi ile güneş parlayıverdi ve kuytu ormanı bir ışık yağmuruna tutarak yeşil yaprakları sevindirdi. Dökülmüş sarı yaprakları altına dönüştürdü, kocamış ağaçların kurşunî gövdelerinde yansıdı. O âna kadar gölge yapan

her şey şimdi pırıltı saçıyordu. Küçük derenin akışı, artık keyifli bir sır hâlini alan ormanın kalbine kadar neşeli yansımalarıyla izlenebiliyordu.

İnsanların yasasına boyun eğmeyen, yüksek gerçeklerin aydınlatmadığı vahşi, dinsiz doğanın ve ormanın, iki ruhun mutluluğuna gösterdiği sıcak ilgi işte böyle oldu. Yeni doğan aşk da, daldığı derin uykudan uyanan aşk da her zaman bir aydınlık yaratır ve kalpleri pırıltılarla dolduran bu aydınlık dış dünyaya da taşar. Orman o loşluğunu, o kasvetini korusaydı bile Hester'in gözüne de, Arthur Dimmesdale'in gözüne de aydınlık görünürdü...

Hester başka bir sevincin ürpertisi ile ona baktı :

— «İnci'yi tanımalısın» dedi. «Küçük İnci'mizi... Biliyorum onu gördün, ama şimdi başka gözle bakacaksın ona. Garip bir çocuk, anlamakta âdeta güçlük çekiyorum onu... Ama sen de onu benim kadar sevecek, nasıl davranmam gerektiği konusunda bana fikir vereceksin.»

Rahip biraz da endişeyle :

— «Acaba çocuk beni tanımaktan memnun olacak mı?» diye sordu. «Çoğu zaman bana karşı güvensizlik gösterdikleri, bana pek de yaklaşmak istemedikleri için ne zamandır çocuklardan kaçınırım. İnci'den bile korkuyordum...»

— «Ne yazık» dedi anne, «Ama hem o seni sevecek, hem sen onu. Zaten buralarda. Şimdi çağırırım. İnci! İnci!»

— «İşte orada, derenin karşısında güneşte duruyor. Demek, beni sevecek diyorsun?»

Hester gülümsedi ve biraz ötede görünen İnci'yi tekrar çağırdı. Rahibin dediği gibi dallardan bir kemerin arasından dökülen güneş ışınları arasında parlak kumaştan giysiler içinde bir hayal gibiydi. Işınlar bir ileri bir geri giderek onu bazen saklıyor, bazen meydana çıkartıyor ve bu değişen aydınlığa göre kâh gerçek bir çocuk, kâh bir ruh gibi görünüyordu. Annesinin sesini duydu, ağaçların arasından yavaş yavaş yaklaştı.

Annesi rahiple konuşurken İnci hiç de sıkılmamıştı. Göğsüne suç ve dünya sıkıntıları ile sığınanlara çatık kaşlı görünen bu kocaman kara orman yalnız çocuğun oyun arkadaşı olmuştu. Aslında hiç de güleryüzlü olmadığı halde sırf çocuğu sevindirmek için en tatlı haline bürünmüştü. Geçen güzün ürünü olduğu halde ancak bu ilkbaharda olgunlaşan ve şu anda sarı yapraklar üzerinde kızıl kan damlaları gibi duran alıçları ikram etti ona. İnci bunları topladı ve vahşi kokuları bayağı hoşuna gitti. Ormanın küçük sakinleri yolundan kaçmak için pek de telâş etmiyorlardı. Peşine bir düzüne yavru takmış bir yaban tavuğu önce yiğitce öne fırladıysa da çok geçmeden bu kabalığından pişman oldu ve gıdaklıyarak yavrularına korkmamalarını söyledi. Alçak bir dala yalnız başına konan bir güvercin, İnci dalın altına gelene kadar bekledi ve hem selâm hem korku anlamında bir ses çıkardı. Yurt tuttuğu ağacın yücelerinden bir sincap, korkulu mu, keyifli mi belli olmayan cızıklamalarla kızın başına bir ceviz fırlattı.. Ceviz de ceviz olsa neyse. Geçen yıldan kalmaydı, üstelik içini de keskin dişleriyle kemirmişti. İn-

ci'nin ayaklarının yapraklar üzerinde çıkardığı hafif sesten irkilerek uyanan bir tilki, çocuğa merakla baktı. Acaba oradan yavaşça sıvışmalı mıydı, yoksa aynı yerde uyumaya devam etmeli miydi. Söylendiğine göre de bir kurt İnci'ye yaklaşarak elbisesini kokladı ve okşasın diye vahşi başını ona uzattı. İşin doğrusu, orman ana ile bağrında beslediği bu vahşi yaratıklar, çocukta kendileriyle akraba bir vahşilik keşfetmişlerdi.

Ve İnci de burada, kasabanın kenarları çayırlı sokakları ile annesinin kulübesinden daha tatlı, daha yumuşaktı. Galiba çiçekler de bunu bildiklerinden o geçerken : «Benimle süsle kendini güzel çocuk, benimle süsle!» diye fısıldıyorlar, İnci de onların gönlünü hoş etmek için menekşe, gelincik, küpe çiçeği topluyor, yaşlı ağaçların gözünün önüne uzattıkları taze sürgünleri kopartıyordu. Bunlarla saçını, ince belini süsledi, su perisi, orman perisi ya da bu ihtiyar ormana en yakın neyse o oluverdi. Annesinin sesini duyduğu anda, işte İnci bu süslere bürünmüştü.

İnci geliyordu, ama rahibi gördüğü için adımları ağırdı.

●

BÖLÜM : 19

DERE KENARINDA

RAHİPLE birlikte küçük İnci'yi seyreden Hester Prynne :

«Onu çok seveceksin» diye tekrarladı. «Çok da güzel değil mi? Bak nasıl bir doğal yatkınlıkla o basit çiçeklerle süslemiş kendisini. Ormanda, inci, elmas, yakut toplasaydı bundan daha fazla yakışmazdı. Ne hoş bir çocuk değil mi? Ama kaşlarını kimden almış ben biliyorum.»

Arthur Dimmesdale, endişeli bir gülümsemeyle :

— «Biliyor musun Hester» dedi. «Yanında daima sakin duran bu sevgili çocuk beni ne kadar korkutmuştur. Düşünmüştüm ki, yüz çizgilerim, az da olsa onda öyle belirli şekilde ortaya çıkacak ve herkes bunun farkına varacak. Ah Hester ne biçim bir düşünceydi o. Hele korkmak ne ayıp şeydi. Ama daha çok sana benziyor.»

Anne yumuşak bir gülümsemeyle :

— «Hayır! Hayır!» dedi. «Biraz daha büyürse kimin çocuğu olduğunu korkmadan anlarsın. Ama, saçlarındaki o yaban çiçekleriyle ne güzel görünüyor değil mi? Sanki eski sevgili yurdumuz İngiltere'de bıraktığım perilerden biri bizi karşılasın diye onu böyle donatmış.»

İnci'nin yavaş yavaş gelişini daha önce hiç duymadıkları bir duygu ile seyrediyorlardı. Onları bağlayan bağ İnci'de gözle görülür hâle gelmişti. Yedi yıldır o kadar dikkatle saklamaya çalıştıkları sır canlı bir yazı olarak onun kişiliğinde bütün dünyaya sunulmuştu. Alevden harfleri okuyacak kadar usta bir peygamber ya da sihirbaz için her şey bu sembolde yazılı, her şey bu sembolde apaçıktı. Ve İnci onların varlıklarının birliğiydi. Geçmişte işledikleri günah ne olursa olsun, bu maddi bağı ve manevi kavramı görür görmez bu dünyadaki yaşamları ile gelecekteki kaderlerinin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğundan nasıl şüphe edebilirlerdi? Birbirlerini bu bağda bulmuşlardı. Ebediyen de bu bağda bir arada olacaklardı. Bu çeşit düşüncelerle, belki de benimsemek ya da belirtmek istemedikleri başka düşünceler yaklaşan çocuğa korkuyla saygı karışımı bir hava veriyordu.

— «Onunla ilgilenirken sakın fazla tutkulu, istekli olduğunu belli etme, acayip bir şey hissetmesin» diye fısıldadı Hester. «Bizim İnci zaman zaman ele avuca sığmaz küçük bir şeytan oluverir. Hele, nedenini, niçinini iyice anlamadığı heyecanlara karşı pek hoşgö-

rüsüzdür. Ama sevgisi de güçlüdür. Beni çok sevdiği gibi seni de sevecektir...»

Rahip Hester'den yana bir göz atarak :

— «Bilemezsin, çok istediğim bu görüşme kalbimi nasıl bir korkuyla dolduruyor. Ama aslında, sana söylediğim gibi çocuklar kolay kolay bana ısınamıyorlar. Ne dizime tırmanıyorlar, ne gevezelik ediyorlar, ne de gülümsememe karşılık veriyorlar, sadece uzaktan garip garip süzüyorlar beni. Küçücük bebekler bile kucağıma alınca haykırmaya başlıyorlar. Ama İnci kısacık ömründe iki defa bana karşı çok iyiydi. İlkini anımsarsın. İkincisi, seninle beraber, o asık yüzlü ihtiyar valinin evinde rastladığım zaman.»

— «Sen de hem onu, hem beni nasıl büyük bir cesaretle savunmuştum. Benim anımsadığım gibi bunu İnci de anımsıyacak. Hiç korkma, önce biraz acayip ve çekingen olur, ama çok geçmeden seni sevmeyi öğrenir.»

Bu sırada İnci derenin kenarına gelmiş, yosunlu kütüğün üzerinde yan yana oturarak kendisini bekleyen Hester ile rahibi süzüyordu.

Tam onun durduğu yerde dere küçük bir gölcük yapmış, suyun düz ve sâkin yüzeyi minicik şeklini çiçek ve yapraklardan yapılma süsü içerisinde göz alıcı renkli güzelliği ile yansıtıyor ama bu hayal gerçekten daha ince, âdeta ruh gibi bir şeye benziyordu. Yaşayan İnci'nin hemen hemen aynı olan bu görüntü, çocuğa kendi saydam ve ele gelmez niteliğini aktarmış gibiydi. İnci'nin orada durarak ormanın loşluğu içinde onlara gözlerini ayırmadan bakmasında bir tuhaflık vardı. Çünkü kendisi sanki

belli bir cazibenin çektiği bir güneş hüzmesi içerisinde pırıl pırıldı. Derede, suyun altında da başka bir çocuk vardı. Hem başka, hem de çevresindeki altın ışınla aynı çocuk... Hester belirsiz bir ulaşılmazlık, bir kopma duygusu içinde İnci'den ayrı düştüğünü hissetti. Sanki çocuk ormanda bir başına gezindiği sırada annesiyle bir arada bulundukları çemberin dışına çıkmış da şimdi boşu boşuna o halkaya girmeye çalışıyor gibiydi.

Bu izlenimde hem gerçek hem de yanılma payı vardı. Çocukla anne yabancılaşmıştı ama, suç İnci'de değil, Hester'deydi. Çünkü çocuk annenin yanından ayrıldıktan sonra annenin duygu çemberi içine bir başkası girmiş ve her şeyi öylesine değiştirmişti ki, gezintiden dönen İnci, alıştığı yeri bulamamış, nerede olduğunu bilemez hâle gelmişti.

— «Garip bir his var içimde» dedi hassas rahip. «Bu dere iki âlem arasında bir sınır gibi. İnci'ni bir daha hiç bulamayacaksın. Ya da o cin, peri gibi bir şey olmuştur da, çocukluğumuzun masallarındaki gibi akar suyu geçmesi yasaklanmıştır. Rica ederim söyle, biraz çabuk olsun, bu gecikme sinirlerimi diken diken ediyor.»

İki elini öne doğru uzatan Hester, teşvik yollu bir sesle :

— «Haydi sevgili çocuk» dedi. «Ne kadar ağır yürüyorsun. Seni hiç böyle görmemiştim. Yanımda bir dostum var, seninle de dost olacak. Bugüne değin annenin verdiği sevgi iki katına çıkmış olacak. Sıçra dereden de yanı-

mıza gel. İsteyince genç bir karaca gibi sıçrarsın sen.»

İnci bu tatlı sözlere hiç bir tepki göstermeksizin derenin karşı kıyısında duruyordu. Parlak vahşi gözlerini bir annesine, bir rahibe dikiyor, bazen de her ikisini birden aynı bakışla süzüyor, sanki aralarındaki ilişkiyi bulup çıkarmak istiyordu. Çocuğun bakışlarını üzerinde hisseden Arthur Dimmesdale, bilinemez bir nedenle, sık sık yaptığı gibi, elini kalbinin üzerine koydu. Nihayet, garip bir üstünlük edasıyla İnci, küçücük işaret parmağını uzatarak, annesinin göğsünü gösterdi. Ve aşağıda derenin aynasında küçük İnci'nin çiçeklerle süslü güneşli görüntüsü de minicik parmağıyla aynı yeri işaret ediyordu.

— «Acayip çocuk!» diye bağırdı Hester. «Niçin buraya, yanıma gelmiyorsun?»

İnci'nin parmağı halâ aynı yeri gösteriyordu, kaşları yavaş yavaş çatıldı. Çocuksu yüzündeki bu kaş çatışı görünüşünü daha da etkili hâle getiriyordu. Annesi yüzünü alışılmamış tatlılıktaki gülümsemelerle bezeyerek onu çağırmaya devam ederken çocuk da daha üstten bir bakış ve tavırla ayağını yere vurdu. Derede de, yansıyan kaş çatışı, uzanmış parmağı ve üstten tavrıyla görüntünün hayal güzelliği belirdi ve küçük İnci'nin bu halini büsbütün vurguladı.

Cin çocuğun bu gibi hallerine başka durumlarda alışkın olmakla beraber şu anda ondan daha uygun bir davranış bekleyen Hester Prynne :

— «Çabuk ol kızım, yoksa kızdıracaksın

beni.» diye bağırdı. «Atla dereyi de koş buraya yaramaz çocuk. Beni yanına getirme.»

Annesinin ricaları ile yumuşamadığı gibi korkutmalarını da hiç önemsemeyen İnci şimdi de birdenbire büyük bir bunalım içinde, hırslı hareketlerle küçücük vücudunu hiç olmayacak biçimlere sokuyordu. Bu vahşi patlamayla birlikte kulak tırmalayıcı çığlıklar atıyor ve bu çığlıklar ormanın dört bir yanından yansıyordu. Sanki bu çocuksu ve anlamsız hiddetinde yalnız kalan çocuğu ağaçlar arasına gizlenmiş bir kalabalık sıcak bir ilgiyle destekliyor gibiydi. İnci'nin bir defa daha derede beliren hiddetli görüntüsü, gene çiçeklerle taçlanmış ve süslenmişti ama, bu sefer ayaklarını yere vuruyor, olmadık hareketler yapıyor ve bu arada da halâ küçük parmağı ile Hester'in göğsünü gösteriyordu.

Üzüntüsünü ve can sıkıntısını gizlemek için çabalamasına rağmen sapsarı kesilen Hester, rahibe :

— «Çocuğu böyle neyin rahatsız ettiğini anladım» dedi. «Çocuklar her gün göre göre alıştıkları şeylerde en ufak bir değişmeye bile katlanamazlar. İnci, daima üzerimde görmeye alıştığı bir şeyi arıyor.»

— «Rica ederim,» dedi rahip. «Çocuğu yatıştırmak için ne gerekiyorsa hemen yap.» Sonra gülümsemeye çalışarak devam etti. «Çocuğun bu hâlini görmektense ihtiyar cadı Mistress Hibbins'in uğursuz gazabı dışında ne olursa olsun katlanmaya razıyım. İnci'nin çocuk güzelliğinde tıpkı buruşuk yüzlü cadıdaki gibi olağanüstü bir etki var. Beni seviyorsan yatıştır şunu.»

Hester tekrar İnci'ye döndü, yanakları kıpkırmızıydı. Derin derin iç çekerek rahibe sıkılgan bir göz attı, daha ağzını açmaya vakit kalmadan yüzündeki kızarıklık bir ölü sarılığına döndü. Hüzünle :

— «İnci, ayağının dibine bak, işte orada, tam önünde. Derenin karşı kıyısında.»

Çocuk gösterilen yere baktı, kızıl harf orada yerdeydi. Kıyıya o kadar yakındı ki, simli işleme, suda yansıyordu.

— «Getir buraya.» dedi Hester.

— «Sen gel de al.» diye karşılık verdi çocuk.

— «Hiç böyle çocuk görülmüş mü?» dedi kadın, rahibe. «Sana anlatacağım çok şey var, ama bu uğursuz işaret konusunda doğrusu çocuk haklı. Onun verdiği işkenceye bir süre daha, yalnız birkaç gün daha katlanmam lâzım. Buralardan çıkıp gidene ve burayı düş gibi anımsayana kadar. Bu orman onu gizleyemiyor, fakat koca okyanus onu benden alıp, büsbütün yutuverir.»

Bunları söyleyerek derenin kenarına indi, kızıl harfi aldı tekrar göğsüne iliştirdi. Biraz önce denizin derinliklerinde kaybolacağını söylerken Hester bayağı umutluydu ama şimdi, o uğursuz işareti kaderin elinden tekrar alırken talihin elinden kurtulamıyacağı duygusu içini kapladı. Onu sonsuz boşluğa fırlatıp atmış, bir saatliğine rahat bir nefes almıştı. Ama şimdi kızıl sefalet tekrar eski yerinde pırıldıyordu...

Her zaman bu böyle oluyor zaten. Atılan yanlış bir adım insanın âdeta kaderi olup çı-

kıyor. Hester ardından, gür saçlarını topladı, başlığının altına soktu. O hazin harfte kurutucu bir büyü varmış gibi, güzelliği, kadınlığının sıcaklığı ve cömertliği batan güneş gibi soldu, üzerini sanki kurşunî bir gölge kapladı.

Bu hazin değişiklikten sonra elini İnci'ye uzattı. Yavaş ama sitemli bir sesle :

— «Anneni şimdi tanıdın mı kızım?» dedi. «Yeniden utanca büründüğüne, neşesini yitirdiğine göre, artık dereyi geçip yanına gelirsin değil mi?»

Dereyi bir sıçrayışta geçerek annesini kolları arasına alan İnci :

— «Tabii geliyorum» diye karşılık verdi. «Şimdi işte benim annemsin. Ben de senin küçük İncin...»

Alışılmamış bir şefkatle annesinin başını eğdi, alnını, yanaklarını öptü. Ama hemen ardından, bu çocuğun verdiği her huzur ve teselliye bir acı katmaya zorlayan bir çeşit zorunlulukla dudaklarını uzattı ve kızıl harfi öptü.

— «Bu yaptığın hareket hiç de hoş değil.» dedi Hester. «Ne zaman bana biraz sevgi göstersen, ardından hemen alay edersin.»

— «Rahip orada niçin oturuyor?» diye sordu İnci.

— «Seni bekliyor. Gel de duasını al. Küçük İncim, rahip hem seni hem anneni çok sever. Sen de onu sevecek misin? Haydi gel... Bak seni selâmlamak için nasıl sabırsızlanıyor...»

Annesinin yüzüne zekî gözlerini dikerek :

— «Bizi gerçekten seviyor mu?» diye sor-

du. «Şehre üçümüz beraber el ele dönecek miyiz?»

— «Hayır, şimdi değil sevgili çocuğum» diye karşılık verdi Hester. «Ama yakında bizimle el ele yürüyecek, dolaşacak. Bizim de bir yuvamız, bir ocağımız olacak. Seni dizlerine alıp neler neler öğretecek. Onun seni sevdiği gibi sen de onu sevecek misin?»

— «Ama elini hep kalbinin üzerinde tutacak mı?» diye sordu İnci.

— «Budala çocuk ne biçim soru bu? Haydi gel de duasını al...»

Ne var ki, şımartılan her çocuğun tehlikeli bir rakip karşısında gösterdiği içgüdüsel kıskançlıktan mı, yoksa garip yaratılışının bir kaprisinden midir bilinmez, İnci rahibe hiç yakınlık göstermedi. Annesi zorla rahibin yanına getirdi. Direniyor, yüzünü buruşturarak isteksizliğini belli ediyordu. Bebekliğinden beri yüzüne birbirinden garip şekiller verir ve hareketli yüz çizgilerini her biri ayrı bir muziplik taşıyan biçimlere sokabilirdi. İyice sıkılan rahip, bir öpücükle çocuğun sevgisini kazanabileceği umuduyla eğildi ve onu alnından öptü. Derhal annesinin elinden kurtulan İnci dereye koştu, hoşlanmadığı öpücük iyice temizlenip akan suyla dağılıp gidene kadar alnını yıkadı. Sonra biraz ötede durdu. Hester ile rahip konuşarak yeni durumlarının gerektirdiği düzenlemeleri ve yakında gerçekleştirecekleri amaçlarını kararlaştırırken onları sessizce seyretti.

Kaderlerini değiştirebilecek bu buluşma burada sona erdi. Kuytu dere boyu karanlık, yaşlı ağaçlarıyla baş başa bırakıldı. Bu gün-

görmüş ağaçlar herbiri kendi diliyle olup bitenleri uzun uzun fısıldayacaklar, ama hiç bir ölümlü bundan ders almayacaktı. Ve hüzünlü dere bu öyküyü de minicik kalbini dolduran sırların arasına katacak, yüzyıllardır sürüp giden o kederli su sesi biraz olsun neşelenemeyecek, biraz olsun keyiflenemeyecekti.

●

BÖLÜM : 20

ŞAŞKINLIK

HESTER PRYNNE ile küçük İnci'den önce buluşma yerinden ayrılan rahip ormanın alacakaranlığı içerisinde yavaş yavaş kaybolan anne ile kızın belli belirsiz şekillerini görürüm umuduyla geriye doğru bir göz attı. Yaşamındaki bu denli büyük bir değişme, hemen gerçek diye kabul edilemezdi. Ama işte kül rengi giysileri içinde Hester orada, yıllar önce büyük bir fırtınanın devirerek o zamandan beri üzeri yosunla kaplanan ve sırtlarında dünyanın en ağır yüküyle bu iki talihsizin bir tek saatlik dinlenmeleri ve huzurları için bekleyen kütüğün yanıbaşında ayakta duruyordu. Ve gereksiz yere araya giren üçüncü kişi gittiği için derenin kıyısında tüy gibi danseden ve annesinin yanındaki eski yerini alan İnci de oradaydı. Demek ki, rahip uykuya dalıp düş görmemişti...

Zihnini acayip bir huzursuzlukla karmakarışık eden bu belirsizlikten ve yanılmadan kurtulmak için Hester'le birlikte buradan ayrılmak için hazırladıkları planı aklından dikkatle bir daha geçirdi. Aralarında, kalabalık ve büyük şehirleriyle Eski Dünyanın, New England'ın çöllerinden ve hattâ kızılderili çadırları ya da kıyı boyuna serpilmiş Avrupalı yerleşme yerleri ile bütün Amerika'dan daha güven verici bir barınak ve gizlenme yeri olacağına karar vermişlerdi. Ayrıca rahibin şimdiki sağlık durumu, orman hayatının güçlüklerine dayanamayacağı gibi, yetenekleri, kültürü ve yetişme tarzı ile ancak uygar bir dünyada yaşıyabilir, bu yönden, yerleşeceği yerin düzeyi ne kadar yüksek olursa uyumu o kadar kolay olurdu. Tam o sırada limanda bulunan bir gemi bu kararlarının gerçekleşmesine yardımcı olabilirdi. O sıralarda, tam yasa dışı olmasa bile okyanusta oldukça büyük bir sorumsuzlukla dolaşan, ne olduğu belirsiz teknelerden biriydi bu. Az önce Panama'dan gelmişti, üç güne kadar Bristol'e yelken açacaktı. Gönüllü hemşireliği neredeyse meslek edinmiş olan Hester Prynne, kaptan ve mürettebatla tanıştığı için iki büyükle bir çocuğun seyahatlerini sağlamayı üzerine almıştı. Bu yolculuk tabiî işin gerektirdiği gizlilik içinde yapılacaktı.

Rahip, Hester'e geminin ne zaman hareket edeceğini büyük bir merakla sormuştu. Herhalde dört gün sonra, karşılığını alan rahip kendi kendine «Çok iyi, çok iyi!» diye mırıldanmıştı. Saygıdeğer Mr. Dimmesdale'in bu sözü niçin söylediğini açıklamakta tereddüt ediyoruz ama bunun nedeni, iki gün sonra va-

linin seçimi ve işe başlaması nedeniyle vereceği vaaz idi. Bu, bir New England rahibinin yaşamında çok şerefli bir aşama sayıldığından mesleğini sona erdirmek için bundan daha uygun bir biçim ve zaman bulunamazdı. Bu örnek adam : «Hiç değilse ardımdan benim için, bir görevi yerine getirmeden gitti, ya da bu işi gereği gibi beceremedi diyemezler.» diye düşünüyordu. İç gözlemi öylesine derin ve güçlü olan bu zavallı rahip gibi bir kişinin böylesine bir yanılgıya düşmesi gerçekten hazindi. Onun hakkında epey kötü şeyler söyledik, daha da söyleyeceğiz ama, hiç bir yanı bu denli zayıf, bu denli zavallı olamaz. Ve kişiliğinin asıl özünü uzun zamandır kemirip duran o ince hastalığı bu ufacak, ama reddedilemez delil kadar açıkça ortaya koyamaz. Sonunda hangisinin gerçek olduğunu kendisi de karıştırmaksızın hiç kimse uzun süre kendisi için bir yüz başkaları için başka bir yüz takınamaz.

Hester ile görüşmesi Mr. Dimmesdale'in duygularını öyle kamçılamış, ona alışmadığı öyle bir canlılık vermişti ki, şehre doğru ilerlerken adımları bayağı hızlanmıştı. Ağaçlar arasındaki patika demin geçtiğinden daha vahşi, kaba doğal engellerle dolu, insan ayağıyla daha az çiğnenmiş geldi. Ama su birikintilerini atladı, sarkan dallar arasından bıçak gibi geçti, bayırları tırmandı, çukurlara sıçradı, kısacası kendisini de şaşırtan bir güç ile bütün güçlüklerin üstesinden geldi. Daha iki gün önce aynı yoldan nasıl bitkin, nasıl sık sık nefes almak için duraklayarak zorla yürüdüğünü anımsadı. Şehre yaklaştıkça uzun zamandır tanıdığı, bildiği herşeyde bir değişme

olmuş gibi geldi ona. Sanki onları görmeyeli, bir iki gün değil, aradan aylar yıllar geçmişti. Aslında sokaklar eskisi gibi, yığınla sivri çatıları, her uçta rüzgâr fırıldakları ile evler belleğine iz etmiş özellikleri içerisindeydi ama gene de bu can sıkıcı değişiklik duygusu peşini bırakmıyordu. Rastladığı herkes, bu bir avuçluk şehirdeki insan yaşamıyla ilgili her türlü ilişkiler için de aynı değişme duygusu geçerliydi. Şimdi ne daha yaşlı, ne daha genç görünüyorlardı. İhtiyarların sakalı daha da aklaşmadığı gibi dünün emekleyen bebekleri bugün ayaklanıp yürümüyorlardı. Daha bir iki gün önce ayrılırken göz attığı kişilerin ne yönden değiştiklerini anlatmak güçtü. Ancak, rahibin ta içinden gelen bir ses bunların değiştiğini söylüyordu. Kendi kilisesinin duvarları altından geçerken aynı şeyi şiddetle duydu. Binada öylesine yabancı ve öylesine tanıdık bir görünüş vardı ki, rahibin düşüncesi iki fikir arasında gidip geliyordu. Ya şimdiye kadar onu düşünde görmüştü, ya da şimdi düş görüyordu.

Girdiği çeşitli biçimleriyle bu olay bir dış değişmeyi değil, bu bilinen yerleri seyreden kişideki âni ve önemli bir değişmeyle, araya tek bir gün girdiği halde bunun bilincinden yıllar geçmiş gibi yansımasıydı. Bu değişmeyi rahibin iradesiyle Hester'in iradesi ve aralarında gelişen kader birliği yaratmıştı. Şehir aynı şehirdi, ama ormandan dönen rahip aynı insan değildi. Kendisini selâmlayan dostlarına: «Artık ben bildiğiniz insan değilim» diyebilirdi. «Onu hüzünlü bir derenin kıyısında, yosun kaplı bir kütüğün yanındaki gizli bir mağarada

bıraktım. Gidin de rahibinizi arayın, bakın o bir deri bir kemik vücudu, çökük yanakları, kederle buruş buruş olmuş ak alnı ile, eski bir giysi gibi oraya fırlatılıp atılmış mı atılmamış mı?» Dostları herhalde ısrar ederler, «Sen sensin!» derlerdi, ama yanılan o değil onlar olurdu.

Mr. Dimmesdale evine gelmeden önce iç dünyasında düşünce ve duygu âleminde başka büyük değişiklikler de olduğunu farketti. Aslında iç âleme hakim olan değerler ve ahlâk yargılarındaki köklü değişmeler bu bahtsız ve huzuru kaçmış rahibin şu andaki duygularının asıl nedeniydi. Her adımda, hem bile bile, hem de güya hiç farkında değilmiş gibi acayip, ipe sapa gelmez, kötü bir şey yapmak istiyor, kendisine rağmen gelişmekle beraber bu istek ruhunun ta derinliklerinden geliyordu. Örneğin kilise zangoçlarından birisine rastladı. Bu iyi kalpli ihtiyar ona ilerlemiş yaşıyla, dürüst ve kutsal kişiliğine, kilisedeki yerine yakışan ve rahibin hem mesleki hem özel yaşamının gerektirdiği derin ve âdeta taparcasına saygıyla bağdaşabilen bir şekilde hitap etti. Yetenekler bakımından olsun, toplumsal durum yönünden olsun alt tabakadan birisinin daha üst tabakada olan birisine göstermesi gereken saygıda yaşlılık ve bilgeliğin nasıl bir ağır başlılık ile davranabileceğini belirten bundan daha güzel bir örnek bulunamazdı. Saygıdeğer Mr. Dimmesdale ile bu ergin ve ak sakallı zangoç arasında geçen bu bir iki dakikalık konuşmada rahip, Aşâyı Rabbani (Tanrının Yemeği) âyini hakkında aklına o anda geliveren kâfirce sözleri söylememek için kendisini zor tuttu. İzin

vermesi için yakarmalarına olumlu karşılık alamayan dili, kendi başına buyruk hareket ederek bu korkunç şeyleri sayıp döküverecek diye korkudan sapsarı oldu. Kalbindeki bu korkuya rağmen, bu yaşlı kutsal din adamının rahibin dinsizliği karşısında mutlaka taş kesileceğini düşünerek gülmekten kendini zor alıkoydu...

Aynı çeşitten bir olay daha... Yolda hızlı hızlı giderken Mr. Dimmesdale kilisesinin en yaşlı hanım üyelerinden birisiyle yüz yüze geldi. Dindar, örnek bir hanımefendi. Fakir, dul ve yapayalnız kadının kalbi, üzerinde yaşam öyküleri yazılı taşlarla örtülü bir mezarlık gibi kocasının, çocuklarının ve yıllar önce yitirdiği dostlarının anılarıyla doluydu. Bütün bu dayanılmaz kederler, otuz yıldır ruhsal besinini teşkil eden dinî teselliler, kutsal kitaplarda yazılı gerçekler ile onu tanrıya adanan yaşlı ruhunu âdeta hazin bir sevinçle dolduruyordu. Mr. Dimmesdale'in cemaati arasına katılalıberi bu iyi kalpli büyük hanımın yeryüzündeki en büyük tesellisi rahibiyle rasgele ya da bir tertiple karşılaşması ve onun sevgili dudaklarından, yarı sağır ama sevgiyle dikkat kesilmiş kulaklarına akan sıcak, mis kokulu ve kutsal kitabın yüce gerçekleri yansıtan sözleriyle tazelenmek, âdeta yeniden dünyaya gelmekti. Ama bu sefer, dudaklarını ihtiyar kadıncağızın kulaklarına koyduğu anda Mr. Dimmesdale'in aklına sanki ruhların en büyük düşmanıymış gibi kutsal kitaptan tek kelime gelmediği gibi aksine, sonradan kendisine insan ruhunun ölümsüzlüğüne karşı öne sürülmüş yaman bir kanıt gibi gelen bazı sözler dudakla-

rından dökülüverdi. Eğer bu sözler ihtiyarın zihnine ulaşabilseydi kadıncağız damarlarına kuvvetli bir zehir yayılmış gibi hemen oracıkta yere yuvarlanıverirdi. Ne fısıldadığını rahip sonradan dünyada anımsıyamadı. Belki kelimelerin düzeninde bir aksaklık oldu da iyi kalpli dulun zihnine belirli bir fikri iletemedi, ya da yüce Tanrı kendine özgü bir yöntemle bunları yorumladı. Her ne halse, rahip geri dönüp bakınca kadının buruşuk ve soluk yüzünde gökler beldesinin nuru gibi parıldayan ilahî bir minnet ve çekicilik ifadesi gördü.

Üçüncü bir olay. Bu yaşlı kilise üyesinden ayrıldıktan sonra üyelerin en genci bir kızkardeşe rastladı. Mr. Dimmesdale anımsıyacağınız o geceki tapınmasını izleyen Pazar günü verdiği vaazı ile genç kızı, dünyanın geçici zevklerini, zifirî karanlığı nura boğacak olan cennet umuduyla değiştirerek kazanmıştı. Kız, cennet bahçesinde açan zambak kadar güzel ve saftı. Rahip, kızın tertemiz kalbinde kutsal bir yeri olduğunu ve hayalini kar gibi perdelerle çevreleyen bu kalbin, dine aşkın sıcaklığını, aşka dinin arılığını kattığını çok iyi biliyordu. İblis o gün öğleden sonra bu masum genç kızı annesinin dizi dibinden ayırarak, kandırmaya çalışmış, bu kaybolmuş ve umutsuz adamın yolu üzerine çıkarmıştı. Kız yaklaşırken iblis rahibin kulağına, çok geçmeden kara çiçekler açarak zehirzemberek yemişler verecek bir kötülük tohumunu kızın yumuşacık göğsüne bırakmasını fısıldadı. Bu bâkir ruh üzerinde sözü öylesine geçkin ve kızın güveni öylesine büyüktü ki, rahip tek bir kirli bakışla günahsız bütün fidanları, bütün çiçekleri sol-

durabileceğini, tek bir sözle tam tersi bitkilerin tohumlarını saçabileceğini hissediyordu. Bunun için, şimdiye kadarki mücadelelerini gölgede bırakan bir çabayla uzun cüppesiyle yüzünü örterek hızla yanından geçti ve genç kardeşi bu kaba hareketi ile yapayalnız ve çaresiz bıraktı. Kızcağız, cebi ya da örgü torbası gibi ufak tefek zararsız şeylerle dolu vicdanını altüst ederek binlerce hayalî kusur bulmak için bütün gece çırpındı durdu ve ertesi sabah ev işlerini yumruk gibi şişmiş göz kapaklarıyla gördü.

Rahip, bu son günaha çağrı üzerinde kazandığı zaferi kutlamasına vakit kalmadan ötekilerden daha gülünç ve neredeyse korkunç bir duygunun her yanını kapladığını hissetti. İçinden gelen şey, yol ortasında durarak orada oynayan ve aralarında konuşan küçük Püriten çocuklarına çok pis bazı sözler öğretmekti. Üzerindeki giysiye yakışmayacak bu oyundan vazgeçerek Panama'dan gelen geminin tayfalarından sarhoş bir gemiciyle karşılaştı. Öteki bütün kötülüklere kahramanca göğüs geren zavallı Mr. Dimmesdale hiç olmazsa bu katran suratlı adamla el sıkışıp çapkın denizcilerde bol bol bulunan açık saçık birkaç öyküyle şöyle bir ferahlamak ve ardından da göklere meydan okuyan, dolgun, sağlam, yakası açılmamış birkaç küfür savurmak için yandı tutuştu... Bu bunalımdan da onu kurtaran, daha yüce ilkelerden çok, doğuştan yüksek zevki ile rahipliğin verdiği o resmiyet ve edepli davranma alışkanlığı oldu.

Nihayet sokağın ortasında duran rahip elini alnına vurarak, «Beni böyle eline geçirip

günah işlemeye zorlayan şey nedir?» diye söylendi. «Çıldırdım mı, yoksa büsbütün şeytana teslim mi edildim? Onunla ormanda sözleşme yapıp kanımla imza mı ettim? İğrenç hayal yetisinin tasarlıyabileceği her kötülüğü yapmamı isteyerek koşulları yerine getirmemi mi arzuluyor?»

Saygıdeğer Mr. Dimmesdale eliyle alnına vurup, kendi kendine konuşurken, söylentiye göre tanınmış cadılardan ihtiyar Mistress Hibbins oradan geçiyormuş. Uzun külahı, bol kadife elbisesi ve kolalanmış meşhur sarı yakası ile muhteşem bir görünüşü varmış. Bu kolanın sırrını yakın dostu Ann Turner, Sir Thomas Overbury'nin öldürülmesi nedeniyle asılmadan önce ona öğretmiş. Cadı kadın rahibin aklından geçenleri okudu mu, okumadı mı bilinmez ama önünde durdu, yüzüne kurnaz kurnaz baktı, şeytanca gülümsedi ve pek de alışkın olmadığı halde rahiple konuşmaya başladı.

Uzun külahını sallayan cadı :

— «Demek ki ormanda bir gezinti yaptınız saygı değer efendim» dedi. «Gelecek sefer lütfen bana da haber verin sizinle gelmekten şeref duyarım. Övünmek gibi olmasın ama, benim bir sözümün yabancı bir kimsenin, o bildiğiniz hükümdar tarafından iyi karşılanması için yeterli olduğunu söylemek isterim...»

Rahip, hanımın mevkii ile kendi terbiyesinin gerektirdiği biçimde eğilerek :

— «Sizi vicdanım ve kişiliğim üzerine temin ederim ki, bu sözlerinizi hiç anlayamıyorum. Ben ormana ne böyle bir hükümdar ara-

maya gittim ne de gelecekte böyle bir kimsenin güvenini kazanmak için oraya gitmeyi düşünüyorum. Oraya gitmenin amacı dindar dostum Havari Eliot'u selâmlamak ve putperestlikten kurtardığı birçok değerli ruhlar için sevincimizi belirtmekti...»

Uzun şapkasını hâla rahibe doğru sallayan ihtiyar cadı :

«Ha, ha, ha!» diye tavuklar gibi gıdakladı. «Tabiî, tabiî gündüzün böyle konuşmamamız gerekir. Ne olsa eskilerdensiniz. Ama, gece yarısı ormanda başka şeyler de konuşuruz...»

Yaşlılığın verdiği bir heybetle geçip gitti, ama başını sık sık çevirerek gizli ve samimi bir ilişkinin farkındaymış gibi ona gülümsüyordu.

— «Yoksa ben, bu sarı kolalı ve kadifeli ihtiyar cadının hükümdar ve efendi diye seçtiği iblise gerçekten kendimi sattım mı?» diye düşündü rahip.

Zavallı! Buna yakın bir anlaşma yapmıştı. Bir mutluluk hayaline kapılarak, şimdiye kadar hiç yapmadığı şekilde ve bile bile büyük bir günaha girmişti. Ve bu günahın bulaşıcı zehiri hızla bütün benliğini sarmış, kutsal güdülerini uyuşturarak kötü güdülere can vermişti. Küçük görme, nefret, sebepsiz düşmanlık, keyfî bir kötülük etme isteği, iyi ve kutsal şeyleri küçük düşürme amacı gibi duygular onu hem korkutuyorlar hem de diledikleri gibi at koşturuyorlardı. İhtiyar Mistress Hibbins ile karşılaşması, onun sefil ölümlüler ve sapık ruhlar âlemiyle olan yakınlığını ve kardeşliğini gösteriyordu.

Bu sırada mezarlığa bitişik evine gelmiş, merdivenleri hızla çıkarak çalışma odasına sığınmıştı. Rahip sokakta bulunduğu sürece yakasını bırakmayan o acayip ve hiç görülmemiş kötü dürtülerle âleme rezil olmadan buraya ulaştığı için pek memnundu. Alışkın olduğu odaya girdi. Ormandan çıktığı andan beri yakasını bırakmayan aynı yabancılık duygusuyla çevresindeki kitaplara, pencerelere, ocağa ve insana huzur veren duvar halılarına baktı. Burada çalışmış, yazı yazmış, burada, bitip tükenene kadar oruç tutmuş, tapınmış, burada dua etmiş, burada binbir ıstıraba katlanmıştı. İşte eski, zengin İbranice yazılı İncil, kendisine hitap eden Musa ve öteki peygamberler... Ve her yerde tanrının sesi. İşte masanın üzerinde mürekkepli kalemin yanında bitmemiş bir vaaz... İki gün önce düşünceleri kâğıt üzerine dökülmekten vazgeçtiği anda yarıda kalmış bir cümle... Bütün bunları yapan, bu acıları çeken ve Seçim Vaazını bu noktaya kadar yazanın kendisi olduğunu, bu zayıf ve sarı benizli rahip olduğunu pekâlâ biliyordu. Ne var ki, şimdi bir köşede durmuş, o eski kişiliğini âdeta küçümseyen bir merhamet ve imrenmeyle karışık bir merakla seyrediyordu. O insan gitmiş, ormandan bir başka insan dönmüştü. Daha akıllı ve öncekinin saflığı içinde asla ulaşamayacağı gizli esrarı bilen bir insan. Acı bir tür bilgiydi bu...

Tam bu düşüncelere daldığı sırada çalışma odasının kapısı vuruldu. Rahip:

— «Giriniz» dedi. Bunu söylerken her nasılsa, kötü bir ruhla karşılaşacağını hissetmiş gibiydi. Gerçekten de öyle oldu. İçeriye ihtiyar

Roger Chillingworth girdi. Rahip bir eli İbranice Kutsal Kitapta, ötekisi kalbinin üzerinde, dili tutulmuş kala kaldı. Benzi kül gibiydi.

— «Hoşgeldiniz saygıdeğer efendim» dedi hekim. «Kendini Tanrıya adamış, Apostol Eliot nasıllar? Ama renginiz biraz soluk gibi geldi bana, herhalde vahşî ormanlar içerisindeki yolculuk epey yordu sizi. Seçim vaazını verebilmeniz için kalbinizin ve vücudunuzun güçlenmesinde acaba size yardım edebilir miyim?»

— «Yanılıyorsunuz» diye karşılık verdi rahip. «Çalışma odama uzun süre kapandıktan sonra bu yolculuk, orada o kutsal kişiyi görmek ve aldığım temiz hava bana iyi geldi. Çok faydalı oldukları, dost bir elden verildikleri halde artık ilâçlarınıza ihtiyacım kalmadı, benim, iyi kalpli hekimim.»

Bu sırada Roger Chillingworth rahibe, hastasını süzen bir hekimin ciddi ve dikkatli bakışlarıyla bakıyordu. Ancak bu dış görünüşe rağmen rahip, Hester Prynne ile yaptığı konuşmayı ihtiyarın bildiğine ya da hiç değilse bundan şüphe ettiğine inanıyordu. Böyle olunca da hekimin artık, rahibin güvenilir dostu değil can düşmanı olduğunu bilmesi tabiiydi. Bu kadar çok şey bilindiğine göre bunun bir kısmının açıklanması doğal gibi gelir insana. Fakat ne gariptir ki, çoğu zaman gerçeklerin kelimelere dökülmesi için epey zaman geçer ve belli bir konuyu deşmemeyi yeğleyen iki kişi o konunun ta kıyısına kadar yaklaşırlar da ona dokunmadan geçiverirler. Bu nedenle rahip, Roger Chillingworth'ün aralarındaki gerçek duruma kesin sözlerle dokunmıyacağını sezinliyordu. Ne var ki hekim, o kendi karanlık usu-

lüyle bu sırra insanın tüylerini diken diken edici şekilde yaklaştı.

— «Acaba, bu gece benim o zavallı yeteneğimden yararlansanız daha iyi olmaz mı? Seçim konuşması için sizi güçlü ve canlı bir duruma getirmek için elimizden gelen ne varsa yapmalıyız. Halk sizden çok şey bekliyor. Önümüzdeki yıl belki de rahibimiz gitmiş olabilir diye düşünüyorlar.»

Rahip dindarca bir boyun eğmeyle:

— «Evet başka bir dünyaya» dedi. «Dilerim Tanrı daha iyi bir dünya nasip etsin. Doğrusu, önümüzdeki yılın geçip gidecek mevsimlerini cemaatımla beraber geçireceğimi sanmıyorum. İlâçlarınıza gelince iyi kalpli efendim, şimdiki halde ihtiyacım yok onlara.»

— «Ne büyük bir mutluluk benim için. Demek ki, uzun süre boşu boşuna kullanılan ilâçlar nihayet etkisini göstermeye başladı. Eğer bu tedavide başarıya ulaşmışsam, bütün New England'ın minnetine hak kazanmış olurum doğrusu...»

Mr .Dimmesdale acı bir gülümsemeyle:

— «Bütün kalbimle teşekkür ederim benim dikkatli ve yetenekli dostum» dedi. «Yaptığınız bunca iyiliği dualarımla karşılamaktan başka ne gelir elimden.»

Gitmeye hazırlanan ihtiyar Roger Chillingworth:

— «İyi bir insanın duası, altından bir armağandır» dedi. «Bunlar, üzerinde Büyük hükümdarın mührünü taşıyan Kudüs'ün altın sikkeleridir!»

Yalnız kalınca rahip hizmetçiyi çağırdı, yemek istedi ve getirilen yemeği büyük bir iş-

tahta yedi. Sonra, Seçim Vaazının daha önce yazdığı sayfalarını ateşe attı, yenisini yazmaya koyuldu. Kaleminden öylesine bol bir düşünce ve duygu seli akıyordu ki, Tanrının ilham verdiğine inanıyordu. Ama bir yandan da yüce Tanrının bu sözlerindeki o muhteşem musikiyi nasıl olup da kendisi gibi kirli bir org aracılığı ile seslendirdiğine şaşıyordu. Ama, bu sırrı kendi kendine çözülmesi, ya da hiç çözülmeden öylece kalması için bir yana bırakarak işine kendinden geçmişçesine büyük bir hızla devam etti. Böylece gece, sırtında rahiple, kanatlı bir at gibi uçtu geçti. Sabah perdelerin arasından, yüzü kızararak içeriye baktı. Ve nihayet güneş altın ışınlarıyla odaya girerek rahibin kamaşan gözleri önüne yayıldı. Kalem hâlâ parmakları arasındaydı ve ardında üzeri yazıyla dolu bir yığın kâğıt duruyordu...

BÖLÜM : 21

BAYRAM

YENİ VALİNİN halktan görevini teslim alacağı sabah Hester Prynne ile küçük İnci erkenden pazar yerine indiler. Alanı, esnaf ve sanatkârlarla şehrin alt tabakalarından epey kalabalık bir halk kitlesi doldurmuştu. Aralarında, sırtlarındaki geyik derisi elbiselerinden koloninin küçük başşehrini çeviren ormanlık bölgelerden geldikleri anlaşılan kabasaba kimseleri de vardı.

Hester son yedi yıldır her zaman olduğu gibi bu bayram gününde de kaba gri kumaştan bir elbise giymişti. Renginden çok biçimindeki tarif edilemez özellik onun göze çarpmamasını sağlamakla beraber göğsündeki o kızıl harf onu bu belirsizlikten kurtarıyor ve Hester'i kendi manevi aydınlığı içinde ortaya koyuyordu. Şehir halkının çok iyi tanıdığı yüzü, gene mermer gibi soğuk ve sakindi. Bu yüz sanki

bir maske, ya da ölü bir kadının katılaşmış çehresi gibiydi. Bu hazin benzeyiş Hester'in insan sıcaklığı yönünden zaten ölmüş ve hâlâ üzerinde dolaşır gibi olduğu bu dünyadan çoktan göçüp gitmiş olduğunu gösteriyordu.

Ama bugün yüzünde daha önce görülmeyen, şimdi bile pek farkına varılmayacak bir ifade vardı. Olsa olsa doğa üstü yeteneği olan bir gözlemci önce kalbindekileri okur sonra da bunun yüzündeki ve görünüşündeki yansımasına bakarak bir şeyler sezinleyebilirdi. İnsanın ruhunu okuyabilecek böyle bir gözlemci, yedi sefil yıl boyunca kalabalığın bakışlarına, dayanılması sanki sert bir dinin gereği imiş gibi dayanmış olan bu kadının son bir defa olarak aynı bakışları, uzun süredir çektiği âzabı bir çeşit zafere çevirmek için açıkça ve istekle karşıladığını anlardı. Halkın kurbanı ve yaşam boyu kölesi olduğunu zannettikleri kadın onlara dönerek: «Kızıl harfle onu taşıyana son bir defa daha bakınız» diyebilirdi. «Çünkü kısa bir süre sonra artık elinizin ulaşamayacağı bir yerde olacak... Birkaç saat sonra göğsünde alev alev yaktığınız sembol dipsiz ve esrarlı okyanusun sularında sönecek ve ebediyen kaybolacak...» Varlığının her zerresine işlemiş bir acıdan kurtulmak üzere olduğu bir anda Hester'in bundan üzüntü duyduğunu düşünmek insan yaradılışına hiç de aykırı düşmeyecek bir tutarsızlık olur. Kadınlığının yıllar yılı durmadan mayaladığı o acı içkiden son bir defa uzun uzun içmek dayanılmaz bir arzu halinde beliremez miydi? Bundan böyle, altın kakmalı kupa ile dudaklarına sunulacak hayat şarabının gerçekten bol, lezzetli, cana can ka-

tıcı olması gerekirdi. Yoksa nefret tortusunun uyuşturucu etkisinden sonra bir bezginlik verebilirdi.

İnci gözleri şenlendiren giysiler içindeydi. Bu pırıl pırıl ve güneş içindeki giysilerin varlığını o kasvetli kül rengine borçlu olduğunu tahmin etmek olanaksızdı. Ayrıca, çocuğun giysilerine biçim veren o zengin ve ince hayal gücünün, Hester'in sırtındaki o sade entariye belirli bir özelliği sağlayan aynı duygu olduğunu bilmek de meseleydi. Giysileri küçük İnci'ye öylesine uygun düşmüştü ki, sanki kişiliğinin dışa vurmuş bir parçası gibiydi. Bir kelebeğin kanadından renk renk pırıltısı, bir çiçeğin yaprağından göz kamaştırıcı renk cümbüşü nasıl ayrılamazsa bu giysiler de onsuz düşünülemezdi. Çocukla giysileri aynı düşüncenin ürünüydü. Bu olağanüstü günde ayrıca İnci'nin hâlinde tıpkı bir pırlantanın takıldığı göğsün atışlarıyla çevresine yaydığı kıvılcımların değişmesi gibi acayip bir kaynama ve heyecan vardı. Çocuklar yakın ilişki halinde oldukları kimselerin ruh çalkantılarını daima paylaşırlar. Özellikle aile içindeki bir üzüntü, bir değişiklik onları etkiler. Annesinin huzursuz göğsünü süsleyen bir mücevherdi İnci. Bu nedenle ruhundaki bu kaynaşma ile Hester'in yüzündeki mermer donukluğunda, hiç kendisini belli etmeyen duyguları açığa vuruyordu.

Bu coşkunlukla annesinin yanında sanki yürümüyor, kuş gibi uçuyordu. Vahşi, anlaşılmaz çığlıklar atıyor, arada bir bu ses kulak tırmalayıcı bir müziğe dönüşüyordu. Pazar yerine gelince orayı canlandıran hareket ve gürültüyü farkedince daha da huzursuzlaştı. Çün-

kü burası çoğu zaman şehrin alış veriş merkezinden çok, köy toplantı binasının önünde geniş ıssız bir yer gibiydi.

— «Ne var, ne oluyor anne» diye haykırdı. «Herkes bugün niçin işini gücünü bırakıp burada toplanmış? Yoksa bayram günü mü bugün? Demirciye bak... Kapkara yüzünü yıkamış, bayramlıklarını giymiş, eğlenmeye hazır gibi bir hâli var, ama birisinin çıkıp nasıl eğlenileceğini ona öğretmesi gerek galiba. İşte ihtiyar gardiyan Master Brackett'te burada, bana başını sallayıp gülümsüyor. Niçin öyle yapıyor anne?»

— «Senin bebekliğini anımsıyor da ondan, çocuğum» diye cevap verdi Hester.

— «Gene de bana selâm verip gülümsemese daha iyi... Kara, zalim suratlı, kem gözlü herif... Çok istiyorsa sana selâm versin. Baksana kül rengi giysiler içindesin, göğsünde de kızıl harf var. Aaa! Bak anne ne çok yabancı var. Kızılderililer, denizciler... Buraya, pazar yerine ne yapmaya gelmişler böyle?»

— «Geçit törenini seyretmeye. Önde bando ve askerlerle, Vali, yargıçlar, rahipler ve bütün büyüklerimiz geçecekler.»

— «Rahip de aralarında olacak mı? Dere kenarında beni kendisine götürdüğün zamanki gibi kollarını uzatıp bana kucak açacak mı?»

— «Rahip de tabii orada olacak, ama bugün sana selâm vermeyecek, en iyisi senin de ona selâm vermemen.»

Sanki kendi kendine söyleniyormuş gibi :

— «Ne acayip, ne kederli bir adam» dedi. «O gece sehpada yaptığı gibi karanlıkta bizi yanına çağırıyor, elimizden tutuyor. Sonra, ge-

ne yaşlı ağaçlardan başka kimsenin duyamıyacağı, bulutlardan başka kimsenin göremiyeceği kuytu ormanda yosunlu kütüğün üzerinde oturup seninle konuşuyor, benim alnıma küçük derenin bile zor yıkadığı bir öpücük konduruyor. Ama bu günlük güneşlik günde, herkesin arasında bizi tanımadığı gibi, bizim de onu bilmemezlikten gelmemiz gerekiyor. Eli hep kalbinin üzerinde, acayip, kederli bir adam doğrusu...»

— «Sus İnci! Bu şeyleri daha sen anlayamazsın. Rahibi çıkar aklından, etrafına bak, bugün herkes nasıl keyifli. Bugünü kutlamak için çocuklar okullarından, büyükler iş yerlerinden, tarlalardan kalkıp buraya gelmişler. Çünkü bugün yönetimi bir başkası ele alacak. İnsanların bir araya gelip ulus olmalarından beri bu vesileyle şenlik yapmaları âdet haline gelmiş... Sanki o eski ve fakir dünya nihayet bolluğa kavuşacak ve altın bir çağ açılacakmış gibi.»

Halkın yüzünde eğreti gibi duran neşe gerçekten Hester'in dediği gibiydi. Yılın o şenlik günlerinde Püritenler insan tabiatının bir zaafı diye kabul ettikleri keyif ve şenlik günlerinde alışageldikleri hüzünlü halleri azıcık olsun dağılarak yüzleri, başka toplumlarda ancak salgın anlarında görülen kederli hale bürünürdü.

Ama ola ki, biz o dönemin ruh halini ve davranışını belirleyen kül rengi ya da karalığı biraz abartıyoruz. Şu anda Boston'un pazar yerini dolduran halk Püritenliğin iç karartıcı kalıtımını alarak doğmuş değildi. Bunlar Elizabet Çağının pırıl pırıl güneşli günlerinde ya-

şayan insanların kanını taşıyan İngilizlerdi. Genel çizgileriyle bu çağda İngiltere'deki yaşam, dünyanın tanık olduğu en görkemli, en neşeli yaşamdı. Eğer atadan kalma zevki izleselerdi New England yurttaşlarının bu tür bayramları, meşaleler, şölenler, gösterişli geçit törenleri ile kutlamaları gerekirdi. Hem sonra, ihtişam, ağırbaşlılık bulunması gereken törenlerde de eğlence ile resmilik pekâlâ bağdaşabilir ve bu gibi bayramlarda bir ulusun kuşanacağı elbise gözalıcı, parlak bir dantela ile de süslenmiş olurdu. Yeni yönetim yılının kutlandığı bu gün de böyle bir çabanın belirtileri yok değildi. O koca mağrur Londra'da, taç giyme törenlerinde değil, Belediye Başkanının yıllık geçitlerinde görülen ve dedelerimizin belleklerine yer etmiş ihtişamın sönük ve renksiz bir taklidi kendisini belli ediyordu. Bu yeni yurdun ataları ve kurucuları olan yöneticiler, din adamları, askerler, toplum düzeninin ayrılmaz bir parçasıymış gibi görülen ihtişamı, debdebeyi ihmal etmemeyi bir görev belliyorlardı. Hepsi de alaya katılarak halkın önünden geçiyor ve daha yeni kurulan yönetim yapısına gereken heybeti vermek istiyorlardı.

O sıralarda halk, şekil bakımından farklı da olsa dinleri kadar zor, çetin işlerinin demir çemberinden kurtulmaya teşvik olunmasa bile bu halleri hoşgörü ile karşılanıyordu. Elizabet Çağı ya da Kral James dönemi İngiltere'sinde hemen her zaman görülebilen eğlencelerden hiç birisine rastlamak mümkün değildi artık. Ne orta oyunu gösterileri, ne harp çalıp türkü söyleyen gezginci halk ozanları, ne tef çalıp maymun oynatan çingeneler, ne akla hayale

gelmez hünerleriyle hokkabazlar, ne de yüzlerce yıldır anlatıldığı halde hâla güldürme gücünü yitirmeyen öyküleri ile halkı kahkahadan kırıp geçiren soytarılar vardı. Neşe ve eğlencenin çeşitli kollarının ustaları olan bu kişilerin becerilerini göstermelerini sadece yasaların katı yargıları değil, bu yasalara can veren kamu oyu da şiddetle önlerdi. Gene de halkın o saf yüzünde biraz acı da olsa bir gülümsemenin yaygın izleri görülüyordu. Ayrıca, panayırlarla köylerin çayırlarında görülmeye alışılan cinsten oyunlar da yok değildi. Bu yeni toprakta, cesaret ve erkeklik ölmesin diye bu çeşit oyunlara gereklilik duyulmuş olmalıydı. Pazar yerinin şurasında burasında Cornwall ve Devonshire usulü güreşler tutuluyordu. Bir köşede uzun sopalarla dostça bir dövüş gösterisi sürüp gidiyordu. Ama en çok ilgi çekeni, bu sayfalarda sık sık sözü edilen sehpa üzerinde iki usta oyuncunun kılıç-kalkan oyununa hazırlanmalarıydı. Ama gelin görün ki, şehir muhafızının böyle kutsal bir yerde maskaralık yapılmak suretiyle yasaların ayaklar altına alınmasına göz yumamayacağını beyan etmesi üzerine, halkın hayal kırıklığı içerisinde bu gösteriden vazgeçildi.

Ama genel olarak şu da söylenebilir ki, yaşadıkları zamanlarda nasıl eğlenilebileceğini bilen beyzadelerin torunları olan ve neşesiz dönemin daha ilk aşamasında bulunan bu halk, o zamandan beri geçen yıllar dikkate alınırsa eğlence yönünden gene de bizden üstün sayılabilirler. Bunların çocukları, yani ilk göçmenlerden hemen sonraki kuşak Püritenliğin en koyu renklerine büründüler ve böylece milletin

yüzü öyle karardı ki, sonraki yıllar artık bu yüzü bir daha aydınlatamadı. Unutulup giden o neşeli olmak sanatını yeniden öğrenmemiz gerekiyor sanırım.

Pazar yerindeki insanların meydana getirdikleri tabloya İngiliz göçmenlerinin tercih ettikleri koyu gri, kahve rengi ya da siyah hakim olmakla beraber bazı iç açıcı renkler de görülmüyor değildi. Bir kızılderili topluluğu, geyik derisinden yapılma üzeri vahşi fakat ince bir işle işlenmiş giysileri iri boncuklu kemerleri, sarı-kırmızı madenî süsleri, rengarenk tüyleri, yayları ve taş başlıklı oklarıyla bir köşede duruyorlar, yüzlerinde o hiç değişmeyen ciddi ifadeyle Püritenlere bile taş çıkartıyorlardı. Bu boyalı barbarlar, ne kadar yabanî görünüşlü olurlarsa olsunlar, çizdiğimiz bu tabloda onları bastıranlar da vardı. Bu önceliği, Panama'dan gelen ve tayfalarından bazıları Seçim Günü eğlencelerini seyretmek için karaya çıkan denizcilere vermek, daha fazla yakışık alırdı. Bunlar güneş yanığı yüzleri, koyu gür sakallarıyla kabasaba haydutlarıydı. Kısa, bol pantolonlarının üst yanında çoğu zaman kaba altın tokalı bir kemer, kemerde de ya kocaman bir kama ya da bir kılıç sallanırdı. Hurma yapraklarından yapılmış geniş kenarlı şapkalarının altında, keyifli zamanlarında bile hayvanca bir vahşetle yanıp sönen gözleri pırıldardı. Herkesin uymak zorunda olduğu kuralları hiç gözlerini kırpmadan çiğneyebiliyorlardı. Her nefesi şehirliye bir lira cezaya mal olabilecek tütünü, jandarmanın burnu dibinde tüttürüyorlar, canları isteyince ceplerindeki şarap ya da konyak şişesini başlarına dikiyor-

lar, bu da yetmiyormuş gibi etraflarında ağzı açık kendilerini seyreden halka bunları ikram ediyorlardı. Denizci sınıfının yalnız karada yaptıkları taşkınlıklara değil, asıl yurtları olan okyanuslarda işledikleri daha beter suçlara göz yumulması çok katı dediğimiz o çağ ahlakının bazen yetersiz olduğunu gösteren çok dikkate değer bir örnektir. O günün denizcisi bugünün korsanları gibi rahatça mahkeme önüne çıkartılabilirdi. Örneğin o devir denizciliğinin oldukça iyi temsilcileri sayılabilecek şu gördüğümüz tayfalar İspanyol ticaretine verdikleri zararla bu gün bizim «idam talebi» dediğimiz suçlamayla mahkeme önüne çıkartılabilirdi.

Ama o eski zamanlarda deniz, dilediği gibi ya da rüzgârın çağrısına uyarak kabarıyor, coşuyor, köpürüyor, fakat yasaların getirebileceği düzene hiç kulak asmıyordu. Yıllar yılı dalgalar üzerinde dolaşan bir deniz kurdu istese hemen karada saygı değer bir kişi olup çıkıverir, üstelik o pervasız meslek hayatının en ateşli günlerinde bile kendisiyle ilişki kurmak hiç de insanı küçük düşürecek bir hareket sayılmazdı. İşte bunun için bizim siyah cüppeli, kolalı yakalı, sivri şapkalı Püriten dedelerimiz bu keyifli denizcilerin çıkardıkları şamatayı ve kaba hareketlerini tatlı bir gülümseme ile seyrediyorlardı. Gene aynı nedenle ihtiyar hekim Roger Chillingworth gibi saygıdeğer bir kişinin pazar yerine neidüğü belirsiz geminin kaptanı ile samimi bir hava içerisinde konuşarak girmesine hiç şaşmadılar.

Giysisi yönünden kaptan, kalabalığın en süslü, en gösterişli kişisi sayılsa yeriydi. Elbisesinin şurasında burasında bir yığın kordela,

şapkasında etrafı altın işlemeyle çevrili sarı bir şerit, üzerinde de uzun bir tüy vardı. Belinde bir kılıç, alnında bir kılıç yarası bulunuyordu ve anlaşılan saçlarını bu yarayı gizleyecek değil gösterecek biçimde taramaya büyük bir özen göstermişti. Bir kara adamı ne böyle giyinebilir ne de bu yüzle ortaya çıkabilirdi. Eğer çıkarsa soluğu yargıcın karşısında alır, ya para cezasına ya hapis cezasına çarptırılır, ya da sehpadaki ceza kütüğüne bağlanırdı. Ama kaptana gelince, balığın sırtındaki pullar gibi, bunlar da onun kişiliğinin ayrılmaz parçası sayılıyordu.

Hekimden ayrıldıktan sonra Bristol'e gidecek geminin kaptanı pazar yerinde aylak aylak dolaşırken tesadüfen Hester Prynne'in bulunduğu yere yaklaştı, kadını tanıdı ve çekinmeksizin konuşmaya başladı. Her zaman olduğu gibi Hester nerede bulunsa çevresinde boş bir alan, bir çeşit sihirli çember doğar ve biraz ötede birbirini dirsekleyen insanlardan hiç kimse buraya girmek istemezdi. Kızıl harfin, onu taşıyanı zorladığı bir nevi manevi yalnızlıktı bu ve biraz kendi çekingenliğinden, biraz da soydaşı yaratıkların kabaca olmasa da içgüdüsel kaçınmalarından doğuyordu. Ama şimdi bu durum ilk defa işine yaradı ve Hester ile denizcinin kimse duymadan konuşmalarını sağladı. Çünkü Hester Prynne'in halk arasındaki şöhreti öylesine bir değişmeye uğramıştı ki, şehirde katı ahlâkıyla tanınmış bir hanımefendi bu görüşme ile nasıl bir rezalete sebep olursa Hester için de aynı tehlike vardı.

— «Demek ki hanıfefendi» dedi denizci. «Kamarota bir yatak daha ayırmasını tembih

etmem gerekecek. Bu yolculukta ne iskorbüt hastalığı ne de tifo korkusu olacak. Geminin cerrahından başka bir de bu doktor var. Başımıza bir şey gelirse haptan ilâçtan gelecek. Bir İspanyol gemisinden öylesine yüklü ilâç aldım ki...»

Epeyce şaşıran Hester :

— «Ne diyorsunuz?» diye sordu. «Başka bir yolcu daha mı çıktı?»

— «Ne? Bilmiyor musunuz yoksa!» diye bağırdı kaptan. «Şu hekim canım. Adı Chillingworth mü ne işte o. Tabii tanırsınız, o da sizdenmiş... Hani sizin söylediğiniz, moruk Püriten yöneticileri ile başı dertte olan efendinin de yakın arkadaşıymış...»

Dehşet ve şaşkınlığını gizlemeyi başaran Hester sakin bir sesle :

— «Gerçekten birbirlerini iyi tanırlar» dedi. «Uzun süredir beraber oturuyorlar...»

Kaptanla Hester Prynne arasında başka bir konuşma geçmedi. Ama tam o anda gözleri pazar yerinin ta ucunda duran ihtiyar Roger Chilllingworth'e takıldı. Kadına doğru gülümsüyordu ve bu gülümseme, kalabalığın kaynaştığı pazar yerini geçti, konuşmaların, gülüşmelerin, çeşitli düşüncelerin, davranışların üzerinden aşarak taşıdığı gizli ve korkunç anlamı kadına ulaştırdı...

●

BÖLÜM : 22

GEÇİT TÖRENİ

HESTER toparlanıp bu yeni ve şaşırtıcı durum karşısında ne yapılabileceğini düşünmesine vakit kalmadan yan sokaklardan birinden bando sesinin yaklaştığı duyuldu. Yargıçlarla seçkin vatandaşların toplantı evine doğru geldikleri bildiriliyordu. Çok eski bir geleneğe göre saygı değer Mr. Dimmesdale'in, Seçim Vaazını vermesi gerekiyordu.

Çok geçmeden geçit töreninin başı göründü. Ağır ve azametli adımlarla köşeyi dönerek pazar yerine doğru ilerliyordu. Önde bando vardı. Birbirine pek uymayan ve büyük bir ustalıkla çalınmayan çeşit çeşit sazlardan meydana gelmekle beraber davulla borozanların halka ulaştırmak istedikleri büyük amacı gerçekleştiriyorlar, yani gözlerinin önünden geçmekte olan sahneye yüce ve kahramanca bir

hava verebiliyorlardı. Küçük İnci önce ellerini çırptı ve sabahtan beri bir türlü yerinde duramamasına yol açan huzursuzluğu bir anda kayboldu. Hiç sesini çıkartmadan seyrediyor, sanki seslerin kabaran dalgaları üzerinde yüzen bir deniz kuşu gibi yukarılara doğru uçuyordu. Fakat bandonun arkasından gelen şeref kıtasının silâhlarıyla parlak zırhları üzerinde güneş ışınlarının yansıması üzerine eski haline döndü. Geçmiş çağların şan ve şöhretiyle halâ varlığını sürdüren bu askerî birlik öyle ücretli askerlerden meydana gelmemişti. Safları, damarlarında askerce heyecanı duyan ve çatısı altında şövalyeleri eğitecek bir nevi harp okulu kurarak askerlik bilimini ve barışın elverdiği ölçüde savaş talimlerini öğrenmeyi amaç edinen soylu kişilerle doluydu. O sıralarda askerliğe verilen yüksek değer, birliğin her üyesinin âsil eda ve davranışından da belli oluyordu. Gerçekte, içlerinden bazıları Hollanda'da ve öteki savaş alanlarında hizmet ederek, asker adına ve şanına zaten hak kazanmışlardı. Pırıl pırıl çelik zırhları, miğferlerinin üstünde titreşen tüylerle bugün hiç bir askeri birliğin ulaşamıyacağı bir gösterişe sahiptiler.

Ne var ki, bu şeref kıtasının hemen ardından gelen seçkin sivil kişiler de anlayışlı bir seyircinin gözleri önüne epey değerli şeyler seriyorlardı. Dış görünüşlerinde, tavırlarında, askerlerin o kendini beğenmiş yürüyüşlerinin basitliğini ortaya koyan bir soyluluk, bir heybet vardı. O çağda yetenek dediğimiz şeyin, karakter sağlamlığını ve yüceliğini doğuran sağlam cevherler yanında şimdikinden daha az

önemi vardı. İnsanlar kalıtım yoluyla gelen bir itibara sahiptiler ve bu nitelik torunlara daha küçük ölçüde geçiyor, hatta devlet adamlarının seçiminde ve değerlendirilmesinde pek önemsiz bir rol oynuyordu. Bu değişme belki iyidir, belki kötüdür ya da hem iyi hem kötüdür. O eski günlerde bu vahşi kıyılara yerleşmiş olan İngilizler, kralları, soyluları, o korkunç rütbe ve derece kalabalığını ardlarında bırakmışlardı. Fakat, saygı duyma yetilerini sanki bir zorunlulukmuş gibi halâ unutamamışlardı. Bunu yaşlılığın ak saçıyla kutsal yüzüne, denenmiş dürüstlüğe, sağlam bilgeliğe ve çetin yaşam denemesine, kısaca saygılılık genel tarifi altında toplanabilen her türlü ciddi ve çetin girişimlere karşı göstermişlerdi. Bu nedenle halkın seçimiyle iş başına geçen bu ilk devlet adamları, Bradstreet, Endicot, Dudley, Bellingham ve benzerleri çok kere fazla parlak kimseler değillerdi ama, akıl ve zekâlarından çok ağırbaşlılıkları ile dikkati çekerlerdi. Cesur, metin, kendine güvenir kişilerdi. Güçlük ya da felaket zamanlarında devletin korunması yolunda, fırtınalı denizlere karşı koyan yalçın kayalar gibi dururlardı. Bu anlattığımız özellikler, yeni kurulan toplumun ileri gelen yöneticileri ile yargıçlarının âdeta dört köşe yüzleri ile iri bedenlerinde pekala görülebiliyordu. Ana ülke, yeni bir demokrasinin bu ileri gelen kişilerini, doğuştan otorite denen bu halleriyle Lordlar Kamarasına ya da Kralık Danışma Kuruluna alsa hiç de pişmanlık duymazdı.

Yargıçlarla yüksek memurların ardı sıra, bu yıldönümünün dinsel konuşması dudakla-

rından dökülecek genç ve seçkin bir din adamı geliyordu. O devirde rahiplik, siyasi hayattan çok daha fazla fikrî yetenek isteyen bir meslekti. Mesleğin yüceliği bir yana bırakılacak olursa, toplum rahiplere neredeyse taparcasına bir saygı gösterdiği için bu mesleğin en yüksek amaçları benimseyen kimseleri hizmetine çekebilecek kadar güçlü bir cazibesi vardı. Hattâ başarılı bir rahip, siyasi güce bile ulaşabilirdi.

Mr. Dimmesdale'e bakanlar, alayın gidişine ayak uydurarak ilerleyen rahibin, New England kıyılarına ayak basalı beri yürüyüş ve hâlinde böyle bir canlılık görmediklerini farkettiler. Başka zamanlarda olduğu gibi adımlarında bir dermansızlık olmadığı gibi vücudu öne doğru eğilmiş, eli fenalık geçirir gibi kalbinin üzerinde de değildi. Ancak rahibe iyice bakılsa bu gücün bedenden gelme bir güç olmadığı pekâla anlaşılabilirdi. Bu güç, meleklerin sağladığı mânevi bir kuvvet olabilirdi. Ciddi ve uzun süren düşünce âleminin alevinde damıtılmış kudretli iksirin verdiği zindelikten olabilirdi. Ya da, belki de hassas ruhu, göklere doğru yükselen yüksek ve gürültülü musiki ile canlanmış ve bu sesler onu yükselen kanatları üzerine almıştı. Ama şu da var ki, Mr. Dimmesdale'in bakışları öylesine dalgındı ki, bu sesleri duyup duymadığı çok şüpheliydi. Ortada görülen, alışılmamış bir güçle ilerleyen gövdesiydi. Ama aklı neredeydi? Ruhu herhalde kendi iç âleminin derinliklerine dalmış, olağanüstü bir güçle, biraz sonra dudaklarından dökülecek heybetli düşünceler geçidini düzenlemekle uğraşıyordu. Bunun için de çevresinde

olup bitenleri ne görüyor, ne duyuyor, ne de anlıyordu. Ancak, manevi elemanlar, zayıf bedenini yerden kaldırmışlar, taşıdıkları yükten habersiz ileriye doğru götürüyorlar ve onu da kendileri gibi bir ruh haline dönüştürüyorlardı. Büyük zihnî yetenekleri olan kişiler, onulmaz bir hastalığa yakalanınca günlerin haftaların canlılığını bir araya getirerek böylesine büyük bir güçle ortaya çıkarlar ama bunun bedelini bir o kadar süre cansız kalmakla öderler.

Gözünü rahipten ayırmayan Hester Prynne'in içine nedenini bilmediği bir sıkıntı çökmüştü. Belki de rahibin kendinden bu denli uzak ve ulaşamayacağı bir yerde olmasıydı bu duygunun nedeni. Aralarında birbirlerini tanıdıklarını gösteren bir bakışma geçsin istedi. Yalnızlık vadisini, aşkı, ıstırabı ve el ele oturdukları yosunlu ağaç kütüğü ile loş ormanı düşündü. Hüzünlü, tutkulu konuşmaları küçük derenin hazin mırıltısına karışmıştı. O an birbirlerini nasıl da yakından tanıyan iki kişiydiler... O adam bu adam mıydı, adeta tanıyamıyordu... Yüce ve saygı değer babalar ile birlikte musikinin gür sesine bürünmüş gibi gururlu adımlarla önünden geçen, bu dünyada âdeta ulaşılamayacak bir yerde bulunan ve Hester'in şu anda kafasını dolduran sevimsiz düşüncelerle daha da erişilemiyecek bir duruma gelen bu adam kimdi? Her şeyin canlı bir rüya, aldatıcı bir hayal olabileceği, rahiple kendisi arasında gerçek bir bağın bulunamıyacağı düşüncesi ile maneviyatı iyice bozuldu. Yaklaşmakta olan kaderlerinin ağır adımlarının gittikçe daha yakından gelen sesini işittikleri şu anda ortak dünyalarından kendisini büsbü-

tün çekebilen bu adamı affetmek için Hester'de kadınca pek az şey kalmıştı.

İnci ya annesinin duygularını anlamış ya da rahibi saran yabancılık, erişilmezlik havasını kendisi de hissetmişti. Alay geçerken huzursuzlanmıştı, uçmak üzere olan bir kuş gibi çırpınıyordu. Bütün alay geçip gittikten sonra annesinin yüzüne baktı.

— «Anne» dedi. «Derenin kıyısında beni öpen bu aynı rahip miydi?»

— «Sus sevgili küçük İnci» diye fısıldadı annesi. «Ormanda olup bitenleri burada pazar yerinde konuşmamız doğru değil.»

— «O olduğuna bir türlü inanamadım, öylesine yabancı gibiydi ki. Yoksa koşar, ihtiyar kara ağaçların arasında beni öptüğü gibi şimdi de öpmesini isterdim. Acaba rahip ne derdi anne? Yoksa, elini kalbinin üzerine götürür, kaşlarını çatar, beni yanından kovar mıydı?»

— «Herhalde, şimdi bunun sırası değil, pazar yeri insanların öpüşeceği yer değil derdi. Gene de onunla konuşmaman çok iyi olmuş yaramaz çocuğum benim.»

Mr. Dimmesdale ile ilgili olarak aynı duygunun bir başka çeşidini, gariplikleri ile şehir halkının pek azının cüret edebileceği şeyleri yapabilen birisi dile getirdi ve kızıl harfli kadınla herkesin içinde konuşmaya başladı. Üç katlı yakası, işlemeli göğüslüğü, parlak kadife elbisesi, altın başlı bastonunun sağladığı ihtişam içerisinde geçit törenini seyre gelen Mistress Hibbins'ti bu. Bu ihtiyar hanım, durmadan gelişen büyü işlerinin her türlüsünün başlıca aktörü olduğu için halk açılarak ona yol veriyordu. Giysisinin zengin kıvrımları arasında

sanki veba mikrobu taşıyormuş ta ona dokunmaktan korkuyormuş gibi bir halleri vardı. Pek çokları artık Hester Prynne'e karşı iyi duygular beslemekle beraber onu Mistress Hibbins' le beraber görmeleri bu kadından duydukları korkunun artmasına sebep oldu ve pazar yerindeki halk bu iki kadının durduğu yerden uzaklaşmaya başladı.

İhtiyar kadın Hester'in kulağına:

— «Hangi ölümlünün aklına böyle bir şey gelebilir?» diye fısıldadı. «Şu tanrısal adam... Halkın yeryüzünde ermiş saydığı gerçekten de öyle görünen bu adam... Şimdi onu önümüzde alayla birlikte geçerken gören bir kimse daha dün denecek kadar kısa bir süre önce odasından çıktığını ve eminim ağzında Kutsal kitaptan İbranice bir metin çiğneyerek ormanda hava almak için dolaştığını düşünebilir. Ooo! Ama bu ne demek biz biliriz, değil mi Hester Prynne? Doğrusu bu adamın aynı adam olduğuna inanmak benim için de güç. Bandonun ardından yürüyen kilise üyelerinden nicesinin, o iyi saatte olsunlardan birisinin çaldığı havaya ayak uydurarak benimle dansettiklerini bilirim! Kızılderili bir sihirbazla ya da Laponyalı bir büyücü ile el ele verdiğimiz çok olmuştur. Bu dünyanın ne olduğunu bilen birisi için bunlar ufak tefek şeyler. Ama şu rahip... Seninle orman yolunda buluşan adamın aynı adam olduğuna sen bile inanabiliyor musun Hester?»

Mistress Hibbins'in aklından zoru olduğunu bilen Hester Prynne:

— «Ne diyorsunuz hiç anlayamıyorum madam» diye karşılık verdi ama, şeytanın temsilcisi ile, kendisi de dahil pek çok kişinin yakın

ilişkisini böyle apaçık söylemesi onu hem şaşırttı, hem de dehşete düşürdü. «Hem ben Mr. Dimmesdale gibi bilge ve dindar bir Tanrı elçisinden böyle saygısızca bahsedemem...»

İhtiyar kadın parmağını Hester'e doğru sallayarak :

— «Haydi oradan sen de.» diye bağırdı. «Bunca zamanını benim gibi ormanda geçiren birisi, oraya başka kimlerin gittiğini bilmez mi sanıyorsun sen? Dansederken taktıkları yaban çiçeklerinden saçlarında tek bir yaprak kalmasa bile ben bunları gene bilirim. Senin ne olduğunu biliyorum Hester, çünkü damgan meydanda. Onu gün ışığında gördüğümüz gibi, karanlıkta da kızıl bir alev gibi yanıyor. Onu açıkça taşıdığın için hiç bir mesele yok. Ama bu rahip... Gel de kulağına söyleyeyim. O Kara Adam, aradaki bağı Dimmesdale'in göstermekten çekindiğini farkederse, hiç bakmaz bu damgayı güpegündüz herkesin gözleri önüne seriverir. Elini hep kalbinin üzerinde tutarak rahip neyi saklıyor sanıyorsun? Söyle bakalım Hester Prynne...»

İnci merakla sordu :

— «Neyi saklıyor iyi kalpli Mistress Hibbins? Yoksa siz gördünüz mü ne olduğunu?»

Mistress Hibbins, İnci'nin önünde yerlere kadar eğilerek karşılık verdi:

— «Önemli değil meleğim... Zamanı gelince sen de görürsün... Gökler Prensinin soyundan olduğunu söylüyorlar senin. Havanın güzel olduğu bir gece atımıza binip babanı görmek ister misin? Hem o zaman rahibin elini niçin kalbinin üzerine koyduğunu da öğrenirsin...»

Pazar yerinin her yanından duyulan cırlak bir kahkaha atarak uğursuz kocakarı oradan ayrıldı.

Bu sırada toplantı evinde açış duası yapılmıştı. Saygıdeğer Mr. Dimmesdale'in konuşmasına başladığı duyuluyordu. Karşı konulmaz bir duygu Hester'i olduğu yere mıhlamıştı. Kutsal bina ağız ağıza dolu olduğu için o da sehpanın yakınında bir yerde durdu. Burası bütün vaazı duyabilecek kadar yakın bir yerdi. Sözler pek belirli olarak gelmemekle beraber rahibin kendine özgü sesinin ahenkli akışı ona kadar gelebiliyordu.

Rahibin hançeresi başlı başına bir tanrı vergisiydi. Dinleyici vaizin ne söylediğini hiç anlamasa bile sadece sesin ahengi ve iniş çıkışları ile heyecandan heyecana sürüklenebilirdi. Bütün musiki gibi bu ses de tutkuyu, ıstırabı, ateşli ya da ince hisleri, kim olursa olsun insan kalbinin bildiği bir dille ona iletiyordu. Kilise duvarlarını aşarken ses epeyce hafiflemesine rağmen Hester Prynne onu içercesine dinliyordu. Anlaşılmaz kelimeler ötesinde vaazın onun için apayrı bir anlamı vardı. Bu sözler belki de belirli olarak duyulsa daha kaba bir iletim aracı haline gelecek ve manevi duyguyu boğacaktı. Ses, nefes almak isteyen bir rüzgâr gibi bazen alçalıyor, bazen tatlılık ve kudreti perde perde yükselerek Hester'i korku, saygı ve yücelikle saran boyutlara ulaşıyordu. Ancak, arasıra yüce doruklara da ulaşsa seste daima feryat, acı ifadeden bir yan vardı. Istırap içerisindeki insanoğlunun göğsünde daima hassas bir noktaya dokunan, bazen bir fısıltı gibi boğuk bazen bir çığlık gibi

yüksek feryatlardı. Zaman zaman duyulan tek şey bu kederin derinden gelen sesiydi ve sonsuz sessizlik içinde bir iç çekişi gibiydi. Ama rahibin sesi yükseldiği, önüne geçilemez doruklara ulaştığı ve kiliseyi doldurup taşarak kalın duvarları yıkıp geçecek, gökyüzüne yayılacak gücü ve genişliği kazandığı zaman bile dikkatli bir dinleyici aynı acı çığlığı farkedebilirdi. Neydi bu çığlık? Belki de suçlu bir insan kalbinin yakınması, suç ya da keder yüklü sırrını insanlığın o engin kalbine iletmesiydi. Her söz, her hece bir anlayış, bir bağışlama umuyor ve bu umut pek de boşa gitmiyordu. İşte rahibin sesine kattığı bu derin ve bitip tükenmez gizli anlam, bu fısıltı, ona dinleyiciler üzerinde bu üstün gücü kazandırıyordu.

Bütün bu süre Hester sehpanın dibinde hiç kımıldamadan heykel gibi durmuştu. Onu oraya bağlayan rahibin sesi olmasaydı bile, utanç içinde geçen yaşamının ilk anlarını yaşadığı bu yerin onu kendisine çeken, bağlayan bir yanı vardı. İçindeki, düşünce denilemeyecek kadar belirsiz ama gene de ağırlığını duyuran bir his ona, adeta yaşamına bir bütünlük kazandıran bir noktaymış gibi bu yerle sıkı sıkıya bağlı olduğunu söylüyordu.

Küçük İnci bu arada annesinin yanından ayrılmış, pazar yerinin şurasında burasında gönlünün dilediği gibi oynuyordu. Etrafa yaydığı acayip ve parıltılı ışınlarıyla asık yüzlü kalabalığı biraz olsun aydınlatıyordu. Sık yaprakların loşluğu arasında bir görünüp bir kaybolarak, oraya buraya fırlayan parlak tüylü bir kuşun, yeşillere bürünmüş koca bir ağacı aydınlatmasını andırıyordu. Hareketleri dal-

galı olmakla birlikte çoğu kez sert ve düzensizdi. Ruhunun diken üzerindeki canlılığını gösteriyordu ve annesinin huzursuzluğunu içerisinde duyduğu için bu baş döndürücü oyun hiç bitmeyeceğe benziyordu. Her zaman canlı, her zaman hareketli, merakını çekecek bir şey görür görmez rüzgâr gibi o yöne seçirtir, o kişiye ve da şeye kendi malıymış gibi sahip çıkar, ama buna karşılık hareketlerine karışılmasına hiç mi hiç razı olmazdı. Püritenler çocuğu seyrediyorlar, gülümsüyorlar, ama bu gülümsemede, minicik vücudundan fışkıran ve her hareketiyle pırıl pırıl aydınlanan anlatılmaz güzelliğinin acayip çekiciliğini görerek onu gene de şeytanın çocuğu saydıkları belli oluyordu.

Çocuk koşarak vahşi bir kızılderilinin yüzüne gözlerini dikti, adam kızın yaradılışında kendisinden de vahşi birşeyler bulunduğunun âdeta farkına vardı. Sonra, dikkati de elden bırakmayan tabiî bir ataklıkla denizcilerin arasına karıştı. Kızılderililer karada neyse bunlar da denizlerin yanık yüzlü vahşileriydi. Adamlar İnci'ye merak ve hayranlıkla baktılar! Sanki denizden kopan bir avuç köpük bu minicik kızın biçimine bürünmüş, geceleri geminin suları kesen burnunda parlayan yakamozdan can almıştı.

Denizcilerden birisi çocuğun haline öylesine hayran kaldı ki, yanağına bir öpücük kondurmak için kollarını uzattı. Onu yakalamanın havada bir kuş yakalamak kadar olanaksız olduğunu görerek şapkasının etrafını saran altın zinciri çıkardı, çocuğa fırlattı. İnci zinciri boynuna ve beline büyük bir ustalıkla doladı. Adeta zincir kendinden bir parça olup çıktı. Nere-

deyse onu bu zincir olmaksızın düşünmek olanaksızdı...

— «Annen, şu kızıl harfli kadın değil mi?» diye sordu denizci. «Ona bir haber göndersem söyler misin?»

— «Haber hoşuma giderse söylerim!» diye karşılık verdi İnci.

— «Söyle annene, kara suratlı kambur ihtiyar doktorla tekrar konuştum. Annen onun kim olduğunu bilir... Dostunu gemiye o getirecek. Annen merak etmesin, seninle ve kendisiyle ilgilensin. Söyleyecek misin bunu ona, cadı çocuk?»

İnci yaramazca bir gülümsemeyle:

— «Mistress Hibbins babamın Gökler Prensi olduğunu söylüyor» diye bağırdı. «Bana böyle kötü ad takarsan seni ona söylerim, gemini fırtınalarla kovalar sonra.»

İnci pazar yerinde yılan gibi bir o yana bir bu yana kayarak annesinin yanına geldi, haberi iletti. Hester'in güçlü, sakin ve güçlükler karşısında daima sağlamlığını koruyan maneviyatı, kaçınılması olanaksız sonucun bu karanlık ve uğursuz çehresi karşısında neredeyse çöktü. Rahiple kendisinin bu sefalet dehlizinden nihayet kurtulmasını sağlayacak bir geçidin belirdiği sırada yollarının üzerine o pis ve acımasız sırıtışıyla çıkıvermişti...

Kaptanın gönderdiği haberle kafası allak bullak olmuşken dayanma gücünü yeni bir sınavdan geçirecek olan başka bir durumla daha karşılaştı. Pazar yerinde çevre köylerden, kızıl harfi sık sık duyan, ama yalan yanlış söylentilerle korkunç bir hâle getirilen bu damgayı kendi gözleriyle hiç görmemiş olan pek

çok kişi vardı. Öteki eğlenceleri tüketen bu kişiler şimdi de kaba ve cansıkıcı bir senliben-lilikle Hester'in etrafını çevirmişlerdi. Ne denli vurdumduymaz olurlarsa olsunlar gene de birkaç metreden fazla yaklaşamıyorlar, esrarlı sembolün yarattığı nefretin itici gücüyle orada kalakalıyorlardı. Toplanan kalabalığı gören ve kızıl harfin anlamını öğrenen denizciler güruhu da yaklaştılar ve güneş yanığı haydut yüzlerini halkanın içine doğru uzattılar. Beyaz adamların bu müthiş meraklarının etkisi altında kalan Kızılderililer bile kalabalığın arasına süzülerek kara yılan gibi gözlerini Hester'in göğsüne diktiler. Parlak bir şekilde işlenmiş bu işareti taşıyanın halkın gözünde belki de pek yüce yeri olan bir kimse olduğunu sanıyorlardı...

Nihayet, bu bayat konuya karşı duydukları ilgi, başkalarında gördükleri duyguların etkisiyle canlanan şehirliler de sallana sallana aynı yere toplaştılar ve kadının yabancısı olmadıkları ayıbını soğuk ve bildik gözlerle süzerek belki de ötekilerden çok Hester Prynne'e eziyet ettiler. Hester yedi yıl önce hapisane kapısından ilk çıkışında kendisini bekleyen kadınların yüzlerini birer birer tanıdı. Yalnız içlerinde en gençleri ve tek merhametli olanı yoktu ve onun ölü giysisini Hester kendi elleriyle dikmişti. Neredeyse o kavurucu harfi fırlatıp bir yana atacağı şu son anda gene acayip bir şekilde bir dikkat, bir heyecan merkezi olup çıkmıştı ve harf göğsünü ilk giydiği günden beri hiç olmadığı şekilde dağlar olmuştu.

Hester giydiği hükmün ustaca tertiplenmiş zalimliğinin ebediyen mıhlandığı bu sihirli utanç çemberi içerisinde dururken herkesin

hayranlığını üzerinde toplayan rahip, bütün benlikleriyle kendisine bağlı dinleyici yerine, kutsal kürsünün üzerinden bakıyordu. Kilisede ermişliğe ulaşmış rahip, pazar yerinde kızıl harfli kadın. Hangi saygısız hayali güç her iki vücudun da aynı yakıcı işaretle dağlandığını tasarlayabilirdi...

●

BÖLÜM : 23

AÇIĞA VURMA

DİNLEYİCİLERİN ruhlarını, kabaran denizin dalgaları gibi birlikte alıp sürükleyen o yüreklere işleyen ses nihayet durdu. Yokluktan haber veren bilicilerin sözlerini izleyen derin sessizlik gibi bir şeydi bu. Bunu bir mırıltı, hafiften bir kaynaşma izledi. Dinleyiciler sanki kendilerini bambaşka bir âleme alıp götüren büyüden kurtararak kendilerine gelir gibiydiler. Bir an sonra kalabalık kilisenin kapılarından dışarıya akmaya başladı. Artık her şey bittiğine göre, rahibin alevden kelimeler haline dönüştürdüğü ve düşüncelerinin zengin kokusuyla doldurduğu havadan kendilerini kurtarıp sürdükleri kaba ve dünyevî yaşamı desteklemeye daha uygun bir havayı içlerine çekmeye ihtiyaçları vardı.

Açık havada içine daldıkları o kendinden geçmişlik hâli konuşmaya, söze dönüştü. So-

kakla pazar yeri rahibin övgüsü ile bir uçtan öteki uca kadar dolup taştı. Dinleyicilerden her biri karşısındakine, ondan daha iyi anladığı ya da duyduğu bir şeyi anlatmadan edemiyordu. Hepsinin ortak yargısı şuydu ki, hiç kimse bugüne değin bu denli yüce, bu denli bilgece ve bu denli kutsal bir ruhla konuşmadığı gibi, tanrısal ilham da hiç bir ölümlünün dudağında böylesine belirli hâle gelmemişti. Üzerine inen ilhamın onu her yanından kavrayarak önünde yazılı duran konuşmadan durmadan ayırdığı ve dinleyicilerine olduğu kadar kendisine de hayret veren düşüncelerle onu doldurduğu besbelli oluyordu. Anlaşıldığına göre konusu, Tanrı ile insan toplulukları arasındaki ilgi idi ve çölde kurulmasına çalışılan New England toplumuna bir ağırlık verilmişti. Konuşmasının sonuna doğru bir kehanet duygusunun etkisi altına girmiş ve tıpkı İsrail'in eski peygamberlerinde olduğu gibi ona, geleceğe dönük bazı şeyler söyletmişti. Ne var ki, Yahudi peygamberler ülkelerinin başına gelecek belâları, yıkımı dile getirdikleri halde rahip, yüce Tanrının bu yeni bir araya gelmiş kullarına parlak ve şanlı bir gelecek vadettiğini söylemişti. Ancak bütün konuşma boyunca derinden gelen hüzünlü bir duygu daima kendisini belli etmişti. Bu da olsa olsa yakında bu dünyadan göçecek birisinin duyduğu elem diye yorumlanabilirdi. Evet, o kadar çok sevdikleri rahipleri ufukta vakitsiz ölümünü görüyordu ve çok geçmeden onları göz yaşları içerisinde bırakacaktı. Yeryüzünde geçici olarak bulunma düşüncesi rahibin yarattığı etkiyi büsbütün artırmıştı. Sanki göklere doğru kanat açan bir melek bir an

için nurlu kanatlarını cemaati üzerinde çırpmış ve onları altın gerçekler yağmuruna tutmuştu.

Böylece saygıdeğer Mr. Dimmesdale yaşamının, eskisinden çok daha parlak ve zaferlerle dolu bir dönemine ulaşmış oluyordu. Rahip şu anda başarının en fazla gurur veren doruklarındaydı. Parlak bir zekâ, geniş bir kültür, ustaca konuşma sanatı, lekesiz bir kutsallık New England'ın ilk günlerinde uğraşı gereği zaten yüce bir yerde bulunan bir rahibi ancak bu düzeye yükseltebilirdi. Seçim Vaazının sonunda başını kürsüsünün yastıkları üzerine eğen rahip işte bu yere yükselmişti. Ve Hester Prynne bu sırada göğsünde alev alev yanan kızıl harfle ceza sehpasının yanı başında duruyordu...

Şimdi gene bando sesiyle, kilisenin kapısından çıkan şeref kıtasının ayak sesleri gelmeye başladı. Alay buradan belediye binasına gidecek ve resmî bir ziyafetle tören sona erecekti.

Bunun için bir kez daha saygı değer ve görkemli yaşlılar dizisi harekete geçti. Halk saygıyla iki yana çekilerek geniş bir yol açıyor ve Valiyle yargıçlar, yaşlı bilge kişiler, kutsal rahipler, bütün seçkin ve tanınmış vatandaşlar halkın arasından ağır adımlarla ilerliyorlardı. Pazar yerine yaklaştıkları sırada halk kendilerini bağırarak selâmladı Bu sesler hiç kuşkusuz, o çağ halkının yöneticilere karşı besledikleri çocuksu bağlılıkla bir güç bir yükseklik kazanmış olabilir ama rahibin hâlâ kulakla-

rında yankılar yapan o yüce sözlerinin uyandırdığı taşkın heyecanın bir belirtisi gibiydi. Herkes bunu kendi içinde duyduğu gibi aynı havayı soludukları komşusu ile de paylaşıyordu. Kilisenin içinde bu bağırış zorla tutulmuştu ama açık havada ta gökyüzüne yükselivermişti. Meydandaki kalabalığın, bir orgun feryadından, bir fırtınanın patlayışından ya da bir denizin kükremesinden daha etkin ses verebilecek sayıda olması bir yana, duyguları coşmuş, heyecan telleri iyice gerilmişti. Bir çok sesin birleşmesinden doğan bu muhteşem dalga ortak duyguyla tek bir ses olmuş, kalpler birleşmiş, tek bir kalp hâline gelmişti. New England topraklarında ölümlü kardeşlerince böylesine yüceltilen bir Vaiz görülmemişti...

Ya rahip ne âlemdeydi? Başının etrafını parlak bir hâle çevirmemiş miydi? Ruhu bu denli incelmiş, âdeta eter haline gelmiş, kendisine tapan hayranlarınca bunca yüceltilmiş bu insanın ayakları, alayın saflarında yürürken gerçekten toprağa mı basmaktaydı?

Askerlerle sivil memurlar ilerlerken bütün gözler rahibin alay safları içerisinde görülebileceği noktaya çevrildi. Kalabalık kısım kısım rahibi gördükçe bağırışmalar azaldı, bir mırıltı hâlini aldı. Bütün bu şan ve şeref ortasında ne kadar da zayıf ve solgun görünüyordu... O enerji, ya da daha doğrusu göklerden kendi gücünü de beraber getiren o kutsal bildiriyi bitirinceye kadar onu ayakta tutan o ilham görevini başardıktan sonra yokolup gitmişti. Yanaklarında parlayan alev, kararmakta olan közler arasındaki son ateş gibi sönmüştü. Bu ölü benziyle hiç de canlı bir insana benzemiyor-

du. Dermansız ve sendeleyen adımlarıyla son anlarını yaşayan bir kimse gibiydi. Sendeliyordu ama nedense düşmüyordu...

Rahip kardeşlerden birisi, saygıdeğer John Wilson, akıl ve duyarlık dalgasının çekilmesiyle Mr. Dimmesdale'in ne duruma geldiğini farkederek yardım etmek istedi. Ama rahip titrek fakat kesin bir sesle ihtiyar adamın kolunu geri çevirdi. Eğer buna yürümek denirse hâlâ yürüyordu. Annesinin teşviki ile kollarına doğru yalpalayarak giden bir çocuğa benziyordu. Nihayet nasıl ilerlediği pek te belli olmayan adımlarla rüzgârlarla yağmurların kararttığı o çok iyi bilinen sehpanın karşısına geldi. Kasvetle geçen uzun yıllar önce herkesin ayıplayıcı bakışlarıyla Hester Prynne'yle ilk defa burada yüzyüze gelmişti. Küçük İnci'yi elinden tutan Hester işte orada duruyordu... Ve göğsünde kızıl harf vardı... Rahip burada duraladı. Oysa alay bandonun hâlâ çaldığı azametli, sevinçli marşa ayak uydurmuş gidiyordu. Musiki rahibi yürümeye, şenliğe çağırıyordu ama o burada durdu.

Bellingham bir süredir rahibi endişeyle gözlüyordu. Mr. Dimmesdale'in halinden yardım edilmezse mutlaka yıkılacağı sonucunu çıkartarak yardım etmek üzere alaydaki yerinden ayrıldı. Ama rahibin bakışlarında öyle bir şey vardı ki, bir ruhtan ötekine geçen belirsiz bildirilere kulak asacak bir adam olmayan valiye bile yaklaşmaması yolunda bir hatırlatma gibi geldi. Halk olup bitenleri dehşet ve şaşkınlık içerisinde seyrediyordu. Onlara göre rahibin bedenden yana bu dermansızlığı göksel gücünün başka bir aşamasıydı. Onun gibi kutsal

bir kişinin bazen donuklaşıp bazen parlayarak gözleri önünde göklere yükselmesi ve nihayet cennetin nuru içerisinde erimesi hiç de büyük bir mucize sayılmazdı.

Sehpaya doğru döndü, kollarını uzattı.

— «Hester» dedi, «buraya gel... Küçük İnci'm sen de gel...»

Bakışlarında tüyleri diken diken eden bir şeyler de olmakla beraber bir şefkat, acayip bir zafer havası da seziliyordu. Çocuk, özelliklerinden birisi olan kuş gibi bir hareketle ona doğru uçtu ve kollarını dizlerine doladı. Hester Prynne ise kendine rağmen fakat kaderin kaçınılmaz bir zorlamasıyla ağır ağır yaklaştı ama yanına gelmeden durdu. Tam bu sıra ihtiyar Roger Chillingworth kalabalıktan sıyrılarak kurbanını yapmak istediği şeyden vazgeçirmek için ileri atıldı, rahibi kolundan tuttu.

— «Çılgın adam dur... Ne yapmak istiyorsun?» diye fısıldadı. «Kadına işaret et geriye dönsün, çocuğu da bırak... Her şey düzelecek... Şöhretini lekleyip şerefsizlik içinde yok olup gitme... Seni hâlâ kurtarabilirim... Kutsal mesleğini kirletmek mi istiyorsun?»

Hekimin bakışlarını korku ile fakat kesinlikle karşılayan rahip:

— «Oooo şeytan... Artık çok geç kaldın» dedi. «Artık eski gücün kalmadı... Tanrının yardımıyla pençenden kurtulacağım...» Elini tekrar kızıl harfli kadına uzattı. Kararlı bir sesle:

—« Hester Prynne!» diye bağırdı. «Gazabı da merhameti de sonsuz Tanrı adına, şu son anda, yedi yıl önce yapmaktan çekindiğim, bu yüzden beni büyük günahlara ve dayanılmaz

acılara sürükleyen şeyi yapabilmem için yanıma gel de bana güç ver. Sen güçlüsün Hester ama bırak da Tanrının bana bağışladığı iradeyle ben ona bir yön vereyim. Bu sefil ve aldatılmış ihtiyar bütün gücüyle buna karşı koyuyor. Hem kendi gücüyle hem iblisin gücüyle. Gel Hester gel.. Şu sehpada bana destek ol..»

Kalabalık heyecanla kaynaşıyordu. Rahibin hemen yakınındaki mevki sahibi kişiler, tanık oldukları şeye bir anlam veremedikleri için öylesine şaşkınlık içindeydiler ki, ne akla hemen gelen açıklamayı kabul edebiliyorlar, ne de başka bir açıklama bulabiliyorlar, sessizlik içerisinde Tanrının yerine getirmek üzere olduğu anlaşılan yargıyı bekliyorlardı. Rahip, Hester'in omuzuna dayanarak, beline dolanan kolunun da yardımıyla sehpaya yaklaştı, merdivenleri tırmandı. Günah ürünü çocuğun minicik eli hâlâ sıkı sıkıya elinin içindeydi. Hepsinin de oyuncuları olduğu bu suç ve ıstırap dramı ile çok yakından ilgili bir kişi olarak hemen ardlarında bulunan ihtiyar Roger Chillingworth'ün bu son sahnede bulunmak en doğal hakkıydı.

Rahibi simsiyah bir bakışla süzerek :

— «Bütün yeryüzünü arasaydın, elimden kurtulmak için, yüksek olsun, alçak olsun, gizli hiç bir yer bulamazdın bu sehpa dışında!»

— «Beni buraya getirene şükürler olsun!» diye karşılık verdi rahip.

Titriyordu. Hester'e döndü, gözlerinde, dudaklarında beliren gülümsemenin gizleyemediği bir kuşku, bir endişe vardı.

— «Böylesi, ormanda hayal ettiğimizden daha iyi değil mi?» diye mırıldandı.

— «Bilmem ki! Bilmem ki!» dedi kadın aceleyle. «Daha mı iyi? Evet ama ikimizin de ölmesi, küçük İnci'nin de bizimle birlikte ölmesi şartıyla..»

— «Sen ve İnci için yüce Tanrı ne takdir ederse o olsun.. Tanrının merhameti de sonsuzdur... Bana gelince, açıkça belirttiği iradesini yerine getirmem gerek. Ölmek üzere olduğumu hissediyorum. Bunun için de bir an önce utancımı yüklenmeliyim.»

Küçük İnci'nin eli elinde, Hester Prynne'e dayanan Saygıdeğer Mr. Dimmesdale, ağır başlı ve sayın yöneticilere, kardeşleri kutsal rahiplere, kalpleri dehşetle titremekle birlikte yaşamı ve ölümü kapsayan derin bir konunun gözleri önüne serileceğini bildikleri için gözyaşı ve sevgiyle kendisine bakan halka döndü. Öğle güneşi rahibin üzerine vuruyor ve Sonsuz Adaletin huzurunda suçunu itiraf etmek üzere herkesten ayrı bir yerde durduğu şu sıra vücudunu belirli bir şekilde aydınlatıyordu.

— «New England halkı!» diye bağırdı. Sesi ihtişamla yükselmekle birlikte titriyordu da. Bazen de vicdan azabı ve kederini dipsiz derinliklerinden kendisine yol açmaya çalışan bir çığlık gibiydi. «Beni seven sizler... Beni kutsal bilen sizler... Bakın işte dünyanın en büyük günahkârı karşınızda... Nihayet... Nihayet... Yedi yıl önce durmam gereken bu yerde duruyorum... Koluna dayanarak buraya kadar sürüdüğüm ve bu korkunç anda beni yüzüstü yere yuvarlanmaktan kurtaran bu kadınla birlikte yedi yıl önce burada olmalıydım. İşte Hester'in üzerindeki kızıl harf... Hepiniz ürperdiniz değil mi? Nereye gitmişse,

bu sefil yükün altında ezildiği için biraz huzur bulmak umuduyla nereye koşmuşsa o kızıl harf çevresine korkunç pırıltısını, dehşetini, tiksindirirliğini saçmıştır. Ama aranızda her zaman öyle birisi vardı ki, onun günah ve utanç damgası sizi hiç ürpertmiyordu...»

Bu noktada rahip sırrının geri kalan kısmını sanki açıklamıyacakmış gibi göründü ama dermansızlıkla ve kendisine hâkim olmak isteyen yüreksizlikle mücadele etti. Her türlü yardım ve destekten sıyrıldı. Heyecanla kadının ve çocuğun bir adım önüne çıktı.

— «Aynı damgayı o da taşıyordu.» diye devam etti. Sesinde bir şiddet, bir hırçınlık vardı, her şeyi söylemeye kararlıydı. «Onu Tanrının gözü görüyordu... Melekler hep ona işaret ediyorlardı... İblis de biliyordu onu ve kızgın parmağıyla durmadan onunla oynuyordu... Ama o bu damgayı insanlardan kurnazca gizledi ve sanki günahkâr bir dünyada tertemiz olduğu için yaslı, göklerdeki kardeşlerinin özlemi içindeymiş gibi kederli, aranızda dolaştı durdu... Ama şimdi şu ölüm saatinde karşınıza dikiliyor... Hester'in kızıl harfine bir defa daha bakın diye yalvarıyor size... Bütün esrarlı dehşetine rağmen, onun, kendi göğsünde taşıdığı damganın sadece bir gölgesi olduğunu, kendi kızıl işaretinin de, kalbinin derinliklerini dağlayan şeyin yanında bir hiç olduğunu söylüyor size... Tanrının bir günahkâr hakkındaki yargısından kuşkusu olan varsa gelsin görsün... O yargının korkunç izine bir göz atsın...»

Çırpınır gibi bir hareketle göğsündeki rahip işareti olan şeritleri kopardı. **Ve O ortaya**

çıktı... Ama bunun ne olduğunu anlatmak yersiz olur, saygısızlık olur. Bir an için dehşetten dona kalmış kalabalığın gözleri bu çirkin mucizenin üzerinde toplandı. Rahip şiddetli bir acının bunalımı içinde zafere ulaşmış gibi yüzünde bir zafer ışığıyla dimdikti. Sonra birden iskelenin üzerine yıkıldı. Hester rahibi biraz kaldırdı, başını göğsüne dayadı.

İhtiyar Roger Chillingworth yanına diz çöktü, yüzü ölü gibi boş ve anlamsızdı. Birkaç kez :

— «Kurtuldun elimden! Kurtuldun elimden!» diye söylendi.

— «Tanrı seni de bağışlasın!» dedi rahip. «Sen de büyük günaha girdin...» Gözlerini ihtiyardan çevirerek kadına ve çocuğa dikti.

Hafifçe: «Küçük İncim» dedi. Yüzünde tatlı, yumuşak bir gülümseme vardı, derin, sonsuz bir istirahate çekilecek bir ruha benziyordu. Sırtındaki o ağır yükten kurtulduktan sonra şimdi çocukla şakalaşır gibi bir hâli vardı: «Sevgili küçük İnci» dedi. «Şimdi artık beni öpecek misin?» Ormanda öpmemiştin... Ama şimdi öpecek misin?»

İnci dudaklarından öptü. Büyü bozulmuştu. Vahşi çocuğun da rol aldığı bu korkunç ıstırap sahnesi ondaki sevgi duygularına yeniden can vermişti. Babasının yanaklarına dökülen bu göz yaşları, dünya ile olan savaşını artık bıraktığını, insan sevgisi ve kederi arasında yetişerek bir kadın olacağının belirtileriydi. Annesine karşı olan ıstırap elçiliği görevi de sona eriyordu.

— «Allahaısmarladık Hester» dedi rahip.

Yüzünü adamın yüzüne iyice yaklaştıran kadın :

— «Bir daha buluşmayacak mıyız?» diye fısıldadı. «Ölümsüz yaşamımızı birlikte geçirmeyecek miyiz? Çektiğimiz bunca acıyla birbirimizi kurtarmak değil mi? Sönmekte olan o parlak gözlerinle sonsuzluğa doğru baktığına göre, söyle bana gördüklerini...»

Rahip titrek bir sesle :

— «Sus Hester, sus!» dedi. «Bozulan yasayı, burada korkunç bir şekilde açıklanan günahı düşün... Korkarım Hester, Tanrıyı unuttuğumuz, birbirimizin ruhuna karşı saygımızı yitirdiğimiz an, sonsuz ve saf bir birleşmeye ulaşacağımızı ummak boş bir umut olur: Tanrı bilir, O bağışlayıcıdır. Bu merhametini beni bir musibetle karşı karşıya koyarak gösterdi. Göğsümde taşımak zorunda olduğum o yakıcı ıstırabı vermekle gösterdi... Bu ıstırap alevini daima kıpkızıl tutması için o kapkara ve müthiş adamı yollamakla gösterdi... Halkın gözleri önünde utançlı ama muzaffer bir ölümle can vermem için beni buraya getirmekle gösterdi... Bu ıstıraplardan bir tanesi bile eksik olsaydı ebediyen kaybolurdum... Şükürler olsun Yüce Tanrıya... Buyrukları daima yerine gelsin... Elveda...»

Rahip son nefesiyle bu son sözü söyledi. O âna kadar sessiz duran kalabalıktan korku ve hayret ifade eden garip ve derin bir ses yükseldi. Söz halini almamış bu ses rahibin göçen ruhunun ardından bir uğultu halinde yuvarlanıp gitti.

BÖLÜM : 24

SON

ARADAN günler geçip de herkes yukarıda anlattığımız sahne ile ilgili düşüncelerini, izlenimlerini bir düzene koyduktan sonra sehpada olup bitenler çeşit çeşit anlatılmaya başlandı.

Seyircilerden pek çoğu mutsuz rahibin göğsünde, hem de etinin üzerinde Hester Prynne'inkinin aynısı bir KIZIL HARF gördüklerini yeminle söylüyorlardı. Bu harfin oluşu ile ilgili, hepsi de tabii tahminden öte gitmeyen çeşitli açıklamalar vardı. Bazıları, Saygıdeğer Mr. Dimmesdale'in, Hester Prynne'in utanç işaretini taşımaya başladığı aynı gün kefaret çilesine girdiğini ve kendisine hiç bir fayda sağlamayan usullerle korkunç işkenceler yaptığını söylüyorlardı. Başkalarıysa, damganın daha çok sonraları belirdiğini, güçlü bir sihirbaz olan ihtiyar Roger Chillingworth'ün

büyü ve zehirli ilâçlarla damganın çıkmasına sebep olduğunu ileri sürüyorlardı. Rahibin çok hassas oluşunu ve ruhunun bedeni üzerindeki büyük etkisini takdir edebilen daha başkalarıysa, korkunç sembolün kalbi içten dışa doğru kemiren vicdan azabının durup dinlenmeyen dişlerinin bir sonucu olduğunu ve nihayet harfin görünmesiyle Tanrının korkunç yargısının belirli hâle geldiğini fısıldıyorlardı. Okuyucu bu görüşlerden hangisini isterse onu seçer. Biz elimizden geldiği kadar işareti aydınlatmaya çalıştık, şimdi görevi tamamlandığına göre, üzerinde uzun uzun düşünmemiz sonucu beynimizde hiç de hoş olmayacak bir biçimde açtığı derin izi seve seve silmeye hazırız.

Ancak gariptir, o gün olup biten her şeyi seyreden ve gözlerini bir an bile Mr. Dimmesdale'den ayırmadıklarını öne süren bazı kimseler göğsünde hiç bir işaret olmadığını, yeni doğan bir çocuk gibi tertemiz olduğunu iddia ediyorlardı. Gene onlara göre son sözleriyle, Hester Prynne'in o kadar zamandır kızıl harfi taşımasına sebep olan suçla en ufak bir ilişkisi olduğunu ne kabul etmişti, ne de ima etmişti. Bu çok saygı değer görgü tanıklarına göre öleceğini anlayan rahip halkın kendisini daha şimdiden ermişler, melekler katına yücelttiğini de bildiğinden, bir insanın doğruluktan, arılıktan yana en yüksek düzeye ulaşmasının bile boşluğunu, son nefesini bu düşmüş kadının kolları arasında vermekle bütün dünyaya göstermek istemiştir. Yaşamını insanlığın ruhsal kurtuluşu yolunda tükettikten sonra hayranlarına büyük ve hazin bir ders vermek için ölümünü unutulmayacak bir olay ha-

line getirmiş, Sonsuz Arılık yanında hepimizin birer günahkâr olduğumuzu anlatmıştır. Öğretmek istediği şey, aramızda en kutsal olanların bile ancak bize yukarıdan bakan Bağışlayıcıyı biraz daha seçik olarak görebileceği bir yere yükseldiğini ve gözlerini daha yükseklere diken insanoğlunun bu üstünlük kuruntusunun yersizliğiydi. Bu apaçık gerçeklere bir diyeceğimiz yok ama, Mr. Dimmesdale'in öyküsünün bu biçimde anlatılışını bir insanın özellikle bir rahibin dostlarının, aydınlık kanıtlar o insanı yalancı ve günaha bulanmış çamurdan bir yaratık olarak gösterdiği halde, kişiliğini nasıl inatçı bir bağlılıkla savunduklarını göstermesi bakımından dikkate değer buluyoruz...

İzlediğimiz başlıca kaynak, yani Hester Prynne'i tanıyan bazı kimselerle çağdaş tanıkların anlattıkları öyküleri duyan kimselerin sözlü ifadelerinden oluşan eski tarihli bir el yazması, yukarıdaki sayfalarda anlatılanları bütünüyle doğrulamaktadır. Zavallı rahibin geçirdiği bu sefil denemeden çıkartılabilecek pek çok ibret dersi olabilir, ama biz yalnız şunu söylemekle yetineceğiz: «Doğru ol! Doğru ol! Doğru ol! Herkese en kötü tarafını olmasa bile, bu kötü yanının belirtilerini göstermekten kaçınma...»

Mr. Dimmesdale'in ölümünü izleyen günlerde Roger Chillingworth adıyla bildiğimiz ihtiyarın görünüş ve davranışında büyük bir değişiklik oldu. Bütün gücü kuvveti, bedence canlılığı, zekâsı sanki bir anda yokoldu, kurudu kavruldu, kızgın güneş altındaki yolunmuş bir ot gibi görünmez oldu. Bu mutsuz adam,

intikam almayı ve bu işi adım adım uygulamayı yaşamının ilkesi hâline getirmişti. Bu iş tam bir başarıyla sonuçlandığına göre, bu kötü ilkenin uygulama alanı kalmamış oluyordu. Yeryüzünde onun yapabileceği ama aslında şeytanın görevi olan iş bittiğine göre insanlığını yitiren bu ölümlü için Efendisinin vereceği emirleri beklemekten, buna karşılık vereceği ücreti almaktan başka yapacak bir şey kalmıyordu. Bunca zamandır beraber olduğumuz bu hayal kişilere karşı anlayışlı, bağışlayıcı olmamız yerinde olur diyoruz. Nefretle, aşkın özünde aynı şeyler olup olmadığını incelemek meraklı bir konu olsa gerek. Her ikisi de son noktaya ulaştıkları zaman, karşısındakiyle çok samimi olduğunu, onu çok iyi tanıdığını kabul eder. Her ikisi de kişiyi sevgi ve ruhsal yaşam yönünden karşısındakine tâbi hâle getirir ve her ikisi de, ateşle seveni de, şiddetle nefret edeni de, konuları ortadan kalkınca yapayalnız ve perişan bir halde bırakır. Bunun için felsefî bakımdan bu iki tutku aslında aynı gibidirler, ancak birisi gök kubbeyi bile aydınlatacak bir parlaklıkta olduğu halde ötekisi kasvetli, donuk bir kızartı halinde görünür. Birbirlerinin kurbanı olan ihtiyar hekimle rahip bu dünyadaki nefret ve tiksintilerinin, ruhların âleminde pekâlâ altından bir sevgiye dönüştüğünü görebilirler.

Bu tartışmaya burada bir son vererek okuyucuya önemli bir haberi iletelim. Aynı yıl içerisinde öbür dünyaya göçen ihtiyar Roger Chillingworth'ün vasiyeti üzerine Hester Prynne'in kızı küçük İnci'ye hem burada hem İngiltere'de önemli miktarda mal ve mülk kaldı.

Bu vasiyetin yerine getirilmesi Vali Bellingham ile Saygıdeğer Mr. Wilson'a bırakılmıştı.

Böylece İnci, hâlâ bazı kimselerin ısrarla cin çocuk, şeytan yavrusu dedikleri küçük kız, o günlerin en zengin varisi oldu. Bu yeni durum halkın değer hükümlerinde haliyle bir değişme olmasına yol açtı. Anneyle çocuk burada kalmış olsalardı evlenme çağma giren küçük İnci'nin damarlarındaki o vahşi kan belki de en sofu Püriten'in torunun kanıyla karışabilirdi. Ama hekim öldükten kısa süre sonra kızıl harfli kadınla İnci ortadan kayboldular. Uzun yıllar, ara sıra, tıpkı denizin sahile sürüklediği ve üzerinde bir ismin ilk harfleri bulunan bir tahta parçası gibi belirsiz bir haber, okyanusu aşarak buraya ulaşırdı ama anayla kızın ne oldukları hakkında kesin bir bilgi edinen olmadı. Kızıl harfin öyküsü zamanla efsaneleşti. Ancak yarattığı büyü halâ kuvvetini yitirmemişti ve zavallı rahibin can verdiği sehpa ile Hester Prynne'in oturduğu, kıyıdaki kulübeye dehşet verecek kadar güçlüydü.

Bir ikindi üzeri kulübe yakınında oynayan çocuklar, gri giysiler giyinmiş uzun boylu bir kadının kulübeye yaklaştığını gördüler. Uzun yıllardır kulübenin kapısı hiç açılmamıştı ama, kadın kapıyı ya anahtarla açtı, ya çürüyen odunla demir, kadının itmesine dayanamadı ya da, o bu engellerin arasından gölge gibi sızdı... Her ne halse gri giysili kadın içeriye girdi.

Eşikte duraladı, evin etrafında döndü. Belki de orada geçirdiği o yoğun yaşamdan sonra bu ev ona şimdi tek başına giremiyeceği ka-

dar kasvetli ve dünya ile ilişkisiz görünmüştür. Ancak bu duralama göğsündeki kızıl harfin görülmesine yetecek kadar kısa sürdü.

Ve Hester Prynne dönerek uzun zaman önce terkettiği utanç yaşamını bıraktığı yerden sürdürmeye başladı. Ama küçük İnci neredeydi? Eğer halâ yaşıyorsa kadınlığının ilk yıllarının pırıltısı, çiçeği içinde olmalıydı. Cin çocuk vakitsiz bir ölümle kara toprak altına mı girmişti, yoksa o vahşi, değişik tabiatı yumuşayarak bir kadının tatlı, zarif mutluluğu haline mi dönüşmüştü, bunu tam bir kesinlikle kimse öğrenemedi. Fakat Hester'in geri kalan ömrü boyunca, dünyadan el etek çekmiş kızıl harfli kadına karşı başka bir ülkede oturan birisinin devamlı sevgi ve ilgi gösterdiğinin belirtileri farkediliyordu. İngiliz mühürleri arasında pek görülmeyen mühürlerle damgalanmış mektuplar geliyordu. Kulübede Hester'in şimdiye kadar kullanmaya hiç heves etmediği cinsten lüks eşya ve araçlar vardı. Bunları ancak bol para sağlayabilirdi ve sevgi dolu bir kalp Hester'e lâyık görebilirdi. Sonra şefkatli bir kalbin harekete getirdiği zarif parmakların yarattığı ufaktefek işlemeler, sönmeyen bir sevginin anıları görülürdü. Bir defasında da Hester'in bir bebek elbisesi işlediği görülmüştü. Simler öyle bir hayal bolluğu içerisinde işlenmişti ki, bunu giyen bebek bizim donuk renkli toplumumuzda ortaya çıkarılsaydı muhakkak kıyametler kopardı.

Kısacası, o günün kocakarılarının inandığına göre İnci hayatta olduğu gibi, evlenmişti, mutluydu, annesine düşkündü, bu kederli ve

yalnız anneyi ocağı başında görmekten sevinç duyardı.

Ne var ki, Hester Prynne için burada, New England'da, İnci'nin yuvasını kurduğu o bilinmeyen yerden çok daha gerçek bir yaşam vardı. Günahı burada, kederi ıstırabı buradaydı, cezasını da burada çekmeliydi. İşte bunun için dönmüş ve kendi dileğiyle anlattığımız o hazin öykü ile ilgili işareti gene göğsüne yerleştirmişti. Ve bu işaret artık göğsünden hiç çıkmadı. Ama o sıkıntıyla, düşünceyle, fedakârlıklarla dolu yıllardan sonra kızıl harf artık herkesin nefret ve küçümsemesini çeken bir sembol olmaktan çıkmış, insanları kederlendiren, onlara korku, ama aynı zamanda da saygı veren bir şey olmuştu.

Hester Prynne bencil bir kişi değildi. Kendi çıkarı, kendi zevki için yaşamazdı. Bundan ötürü halk uzun ıstıraplardan, acılardan geçmiş bir kimse olarak dertlerini, üzüntülerini ona anlatır, akıl danışırlardı. Durmadan yaralanan, harcanan, aldatılan, yerini bulamıyan, ya da günahkâr bir tutkuyla yanılan, değer verilmediği, aranmadığı için kimseye bağlanamamış bir kalbin kurutucu yükü ile ezilip giden kadınlar doğruca Hester'in kulübesine gelirler, mutsuzluklarının nedenini sorarlar, bir çare bulmasını isterlerdi. Hester elinden geldiğince bunları teselli eder, akıl verirdi. Dünyanın lâyık olduğu ve Tanrının dilediği daha aydınlık bir dönemde, erkekle kadın arasındaki ilişkilerin karşılıklı mutluluk gibi daha sağlam bir temel üzerinde kurulması için yeni bir gerçeğin doğacağına candan inandı-

ğını onlara anlatır, bu konuda kendisine güvenmelerini isterdi.

Yaşamının ilk yıllarında Hester, kendisinin bu gerçeği yayacak peygamber olabileceği hayaline boşu boşuna inanmıştı. Ama çok geçmeden böylesine kutsal ve esrarlı bir gerçeği insanlara bildirme görevinin günahkâr, boynu bükük ve yaşam boyu sürecek bir kederle yüklü bir kadına verilmesinin olanaksızlığını anlamıştı.

Gelecekte bize bu gerçeği açıklayacak meleğin, Tanrı elçisinin kadın olması muhakkaktı ama yüce, arı, güzel olması, elemin karanlığından değil sevginin aydınlığından gelen bir bilgelikle yüklü bulunması ve bu yolda başarıyla verilmiş bir sınavla kutsal aşkın bizi nasıl mutlu kılacağını göstermesi de gerekirdi...

İşte Hester Prynne bunları söylüyordu ve ardından da hüzünlü gözlerini kızıl harfe doğru indiriyordu.

Yıllar, yıllar sonra, o zamandan beri kıyısında King Chapel'in yapıldığı mezarlıkta eski ve çökmüş bir mezarın yanıbaşında yeni bir mezar kazıldı. Eski ve çökük mezarın yanıbaşındaydı ama gene de aralarında sanki orada uykuya dalan iki ölünün küllerinin karışmaları yasakmış gibi bir boşluk bırakılmıştı. Ancak her ikisinin tek bir taşı vardı. Çevre üzerlerine armalar kazınmış anıtlarla doluydu fakat bu basit taş parçasının üzerinde meraklı bir kimsenin halâ seçebileceği ama anlamını bir türlü kavrayamıyacağı armaya benzer bir

kazıntı vardı. Elbette bunun da bir anlamı vardı ve bunu çözebilecek birisi bulunsa sonuna geldiğiniz öykümüze uygun düşecek bir yazıt, bir özet olabilirdi. Öylesine kasvetliydi ve bu loşluğu da bastıran bir ışıltıyla noktalıydı :

«KARA TOPRAK ÜZERİNDE KIPKIZIL A HARFİ.»

— S O N —

★ ★ ★ ★

Bu yapıt, yayınlandığı günden beri bütün dünyada en çok aranan, en çok satılan ve en çok sevilen kitaplar listesindeki yerini korumaktadır.